

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ
ΕΠΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

ΑΘΗΝΑ
1970

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τό παρόν τεῦχος περιλαμβάνει τάς ἐξ ἀνατυπώσεως περιλήφεις εἴ-
κοσι πέντε (25) δύμιλιῶν ἔχουσῶν σχέσιν μέ θέματα ἐκπαιδεύσεως καὶ
ὁπτικοακουστικῶν διδακτικῶν μέσων.

Αἱ περιλήφεις αὗται εἰναι μέρος τοῦ συνόλου 46 δύμιλιῶν ἐπί τῶν
ἀναφερθέντων θεμάτων, ὡς φαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα θεμάτων
καὶ δύμιλητῶν, αἱ δύο ταῦτα ἐπραγματοποιήθησαν ἀπό 10.1.68 μέχρις 8.5.70
ἐν τῷ 'Ιδρύματι Εὔγενίδου, ἐντός τοῦ πλαισίου τῶν δύμιλιῶν καὶ δια-
λέξεων ἐπὶ 'Επιστημονικῶν καὶ Τεχνικῶν θεμάτων. Λί δύμιλίαι αὗται,
πραγματοποιοῦνται ἀπό τετραετίας ἐν τῷ Τεχνικῷ Κέντρῳ τοῦ 'Ιδρύμα-
τος καὶ ἔχουν ὡς σημεῖον τὴν κατατόπισιν τῆς νεολαίας καὶ τοῦ εύρυ-
τέρου κοινοῦ, ὅσον ἀφορᾶ εἰς λίαν ἐπίκαιρα καὶ ἐνδιαφέροντα ἐπιστη-
μονικά καὶ τεχνικά θέματα.

Τό "Ιδρυμα Εὔγενίδου πιστεύει ὅτι ἡ προσπάθεια τόσον τῶν εἰδι-
κῶν ἐπιστημόνων, οἱ δύο ταῦτα ἐπραγματοποίησαν τάς διαλέξεις τάς περι-
λαμβανομένας εἰς τό παρόν τεῦχος ὅσον καὶ τοῦ Κέντρου 'Ερεύνης καὶ
'Εκφαρμογῆς τῶν 'Οπτικοακουστικῶν Διδακτικῶν Μέσων, τῇ συνεργασίᾳ τοῦ
δύο ταῦτα ὡργανώθησαν αἱ ἀναφερθεῖσαι διαλέξεις, ἀποτελεῖ συμβολήν εἰς
τὴν ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου τῆς τεχνικῆς κυρίως παιδείας. 'Η ἔργασία
αὕτη ἔγινε ἐντός τῶν πλαισίων τῶν γενικωτέρων προσπαθειῶν διά τὴν
βελτίωσιν τῶν μεθόδων διδασκαλίας, ἐνέχει δέ ἴδιαιτέραν σημασίαν διά-
τι τό παρόν ἔτος ἔχαρακτηρίσθη ὑπό τῆς UNESCO, ὡς "διεθνές ἔτος παι-
δείας".

Λί ἐξ ἀνατυπώσεως περιλαμβανόμεναι εἰς τό παρόν τεῦχος δύμι-
λίαι εἰναι αἱ ὑπάριθ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15,
16, 28, 31, 34, 35, 36, 37, 42, 43, 45 καὶ 46 τοῦ ἐπομένου πίνακος.

ΠΙΝΑΞ ΟΜΙΛΙΩΝ

ΕΠΙ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

1968 - 1970

1.	10. 1.68	I. ΑΠΛΑΚΙΔΗΣ	ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ Η ΕΚ- ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.
2.	17. 1.68	M. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ	ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡ- ΜΟΓΗΝ.
3.	14. 2.68	Y. PALAU	ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
4.	28. 2.68	Y. PALAU	ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
5.	13. 3.68	Y. PALAU	ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
6.	22. 3.68	A. ΠΙΝΟΤΣΗ	ΤΑ ΟΑΜ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΝ ΕΠΙ- ΧΕΙΡΗΣΙΝ.
7.	29. 3.68	M. ΛΟΓΙΑΔΗ	ΕΦΑΡΜΟΓΑΙ ΤΩΝ ΟΑΜ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗ- ΣΙΝ ΣΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
(8)	2. 4.68	D. HOFFMAN	ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ Ε- ΡΕΥΝΗΣ ΤΩΝ ΟΑΜ.
9.	5. 4.68	Γ. ΚΟΝΤΟΣ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑ- ΦΙΚΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ.
10.	26. 4.68	E. ΒΟΛΦ	Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.
11.	7. 5.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΤΟ ΠΛΑΝΗΤΑΡΙΟΝ ΩΣ ΕΠΟΠΤΙΚΟΝ ΜΕΣΟΝ.
12.	10. 5.68	A. ΜΙΧΟΣ	ΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΙΣ ΤΑ ΟΑΜ.
13.	10. 5.68	A. ΠΑΠΑΔΛΗΣ	Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗ- ΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΟΑΜ.
14.	17. 5.68	Γ. ΖΑΡΚΟΣ	Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΑΜ.
15.	22. 5.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑΝ ΤΟΥ κ.β. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ.
16.	22. 5.68	B.ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥ- ΛΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΟΑΜ ΕΙΣ ΤΑΣ ΒΛΘΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΚ- ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.
17.	14.10.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΟΑΜ.
18.	17.10.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΝ ΠΕΡΙ ΟΑΜ.

19.	18.10.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΝ ΠΕΡΙ ΟΛΗΣ ΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ
20.	20.11.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΟΡΓΑΝΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΙΣΘΗΣΕΩΝ.
21.	6.12.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΕΠΙΔΕΙΣΙΣ ΟΛΗΣ.
22.	10.12.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΤΑ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.
23.	17.12.68	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΜΕΤΑΔΟΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ.
24.	22. 1.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΝΕΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.
25.	8. 3.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ.
26.	19. 3.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΔΙ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.
27.	28. 3.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΑΔΟΣΕΩΣ ΓΝΩ- ΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑΝ.
28.	5. 4.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΝΕΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.
29.	12. 5.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΟΛΗ ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ.
30.	15. 5.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΒΙΟΙ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ.
31.	21. 5.69	Κ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΤΙΝΩΝ ΜΕΣΩΝ.
32.	30. 7.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΛΗΣ.
33.	1. 8.69	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
(34)	17.10.69	Μ.ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ	Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΝ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥ- ΞΕΩΣ.
35.	14.11.69	Μ. ΦΑΛΤΑΙΤΣ	ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕ- ΣΑ.
36.	26.11.69	Ν. ΣΑΡΓΕΝΤΗΣ	ΤΑ ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕ- ΣΑ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥ- ΣΙΝ.
37.	28.11.69	Τ. ΠΑΤΣΗ	ΤΑ ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕ- ΣΑ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥ- ΣΙΝ.
38.	20. 1.70	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΤΑ ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ.
39.	3. 2.70	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.
40.	3. 2.70	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ.

41.	4. 2.70	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ Ε-
ΡΕΥΝΑ.
42.	11. 2.70	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑ-
ΤΟΓΡΑΦΟΥ.
43.	27. 2.70	Κ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ	Η ΜΑΘΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ
ΜΕΣΩΝ.
44.	17. 3.70	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	ΠΕΡΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ.
45.	8. 5.70	Κ. ΚΟΝΟΦΑΓΟΣ	ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΙΑΓΩ-
ΝΙΣΜΩΝ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕ-
ΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ
1969.
46.	8. 5.70	Δ. ΚΑΣΣΑΠΗΣ	Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΙΑΓΩ-
ΝΙΣΜΩΝ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕ-
ΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ
1969.

'Αθήνα 10 Ιανουαρίου 1968 ('Αρ. 1)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΛΑΚΙΔΟΥ

Προέδρου τοῦ Κέντρου 'Ερεύνης καὶ 'Εφαρμογῶν τῶν

'ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ Διδακτικῶν Μέσων

μὲ θέμα :

"ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ"

'Η δυνατότης ἐκφράσεως τῆς σκέψεως καὶ κατανοήσεως ἀπό τοὺς ἄλλους, μὲ μιὰ λέξη, ἡ ἐπικοινωνία μετά τοῦ πλησίου, αὐτοῖς εἶναι οἱ σκοποί παντός ἀνθρώπου σέ κάθε πολιτισμό.' Ο δικός μας πολιτισμός χαρακτηρίζεται ἀπό τὴν ἀνάπτυξιν νέων μέσων ἐκφράσεως, τά δποῖα πλείστοι χρησιμοποιοῦν ἀπό πολλῶν ἐτῶν ἐπωφελῶς, τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ.

'Ο τελευταῖος παγκόσμιος πόλεμος, δό δποῖος ὑπεχρέωσε τούς ἐμπολέμους νά ἐκπαιδεύσουν ταχέως δεκάδας χιλιάδας ἀτόμων, ἔδωσεν τὴν εὐημαρίαν νά γίνη ἀντιληπτή ἡ σπουδαιότης τῶν μέσων τούτων. "Ηδη ἡ συνεχῆς ἀνάπτυξις τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου, ἡ δποία ἀνεῳχρεώνει ἐπιχειρηματίας, στελέχη, ὑπαλλήλους καὶ ἐργατικόν προσωπικόν νά τελειοποιοῦνται συνεχῶς καὶ περισσότερον καὶ νά τηροῦνται ἀδιακόπως ἐνήμεροι εἰς τάς τεχνολογικάς ἐπιτεύξεις, ἀποτελεῖ ίσχυρόν κίνητρον τό δόποῖον τούς δύνητε εἰς τό νά χρησιμοποιοῦν αὐτά, εἴτε ἐθελουσίως εἴτε ἀναγκαστικῶς.

Τί εἶναι ὅμως αὐτά τά 'Οπτικοακουστικά Μέσα ;

Πολλοί ταυτίζουν τὸν ὄρον μέ τάς κινηματογραφικάς τανίας ἢ τάς φωτεινάς προβολάς.

Τό δποιοδήποτε σχέδιον ἢ μοντέλλο, ἡ δποιαδήποτε εἰκονογράφησις, δό δποιοσδήποτε πίναξ ἢ χάρτης, ἀποτελεῖ ἐποπτικό μέσο διδασκαλίας, ἀρκεῖ νά κατασκευάζεται εἰδικά διά τὸν σκοπόν τῆς μεταδόσεως, παραστάσεων καὶ νά συμβάλῃ εἰς τὴν προαγωγή τῆς μαθήσεως μέ τὴν διεγερσιν τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ὄρασεως πρωταρχικῶς καὶ βοηθητικῶς τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ἀκοῆς.

Δέν θά ἔπειπε νά νομισθῇ, ὅτι τά 'Οπτικο-ακουστικά Μέσα ἀποτελοῦν κάτι τό ἐπαναστατικό νέο γενινά διά τὴν ἐκπαίδευσιν, εἴτε σάν ίδέα, εἴτε σάν τεχνική.

Εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι ἡ βασική ἀρχή τοῦ κινηματογράφου ἢ - ταν γνωστή στὴν Κίνα ἐδῶ καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες χιλιάδες χρόνια. ('Υπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι στὴν Κίνα ἐχρησιμοποιοῦντο συστήματα πού παρῆ-

γον τήν ίδεαν της κινήσεως). Βέβαια, ή απόστασις πού χωρίζει τάς πρώτας αύτάς ἀποπείρας δημιουργίας της φευδαισθήσεως της κινήσεως, ἀπό τήν σύγχρονην κινηματογραφικήν ταινίαν, πού χρησιμοποιεῖται σέ εύρυ - τάτην αλίμανα διά τήν συστηματικήν ἐκπαίδευσιν, τήν γενικήν μόρφωσιν, ἐπιμόρφωσιν καί τήν φυχαγωγίαν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, εἶναι πολύ μεγάλη. Κι' ὅμως τόσον τὸ ἀρχαῖον ὅσον καί τὸ σύγχρονον, στηρίζονται (διά τήν δημιουργίαν της φευδαισθήσεως) ἐπάνω στάς ίδίας φυχολογικάς καί φυσιολογικάς ἀρχάς.

'Ασφαλῶς ὅμως, ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῶν μέσων αὐτῶν εἰς τήν σύγχρονον ἐκπαίδευσιν εἶναι ἀπόρροια τῶν γενικωτέρων κοινωνικῶν, πολιτευτικῶν καί τεχνικῶν ἔξελίξεων, αἱ δόποια χαρακτηρίζονται, εἰδικῶς ὡς πρός τόν κινηματογράφον, τήν "ἐκρηκτικήν" ἐποχῆν μας.

"Εἶναι βέβαιον", ἔγραψε κάποτε ὁ JULES ROMAIN, ὁ μεγάλος μυθιστοριογράφος της Γαλλίας, εἰδικῶς ὡς πρός τόν κινηματογράφον, "ὅτι τά μέσα τά δόποια διαθέτει ὁ κινηματογράφος ἥλθον ὡς ἀπάντησις εἰς τήν ἀνάγκην πού δοκιμάζει τό σύγχρονον πνεῦμα νά ἐνφράσῃ τόν δυναμισμόν καί τήν ἀφθονίαν τῶν μέσων τοῦ κόσμου, μέσα εἰς τόν δόποιον κινεῖται".

Εἶναι τό ίδιο φανερόν καί δι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγον πού τόσον καλά ἀνέλυσεν ὁ JULES ROMAIN, ὅτι ἡ συνάντησις τοῦ κινηματογράφου μέ τήν βιομηχανίαν ἦτο ἀναπόφευκτος. Ἐκπλήσσεται μόνον κανείς διότι αὐτή ἡ συνάντησις ἥλθεν τόσον καθυστερημένα.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΤΩΡΑ ΠΩΣ ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΝ ΤΑ ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΤΗΝ ΜΑΘΗΣΙΝ.-

Κανείς συνετός ἀνθρωπος δέν μπορεῖ νά ὑποστηρίξῃ τήν ἀποφιν ὅτι τά ὅπτικο-ακούστικά μέσα θά ἀντικαταστήσουν τόν διδάσκοντα. Ἀντιθέτως ὑπάρχει κάθε λόγος νά πιστεύῃ κανείς, ὅτι ἡ κυρία συμβολή των εἶναι εἰς τό νά διευκολύνοντον τό ἔργον της διδασκαλίας καί νά προαγάγουν τήν μάθησιν, δίδοντας πρόσθετον βάθος εἰς τοὺς κλασικούς τρόπους διδαχῆς καί ἐπί πλέον πρόσθετον ἕκτασιν εἰς τόν προφορικόν καί γραπτόν συμβολισμόν, εἰς τήν κοινήν γλώσσαν (πού ἐνέχουν ἀναμφισβήτητα ἔνα σημαντικόν ποσοστόν λογοκοπίας).

'Ο μεγάλος Ιρλανδός συγγραφεύς Ζώρζ Μπέρναρντ-Σόου, παρατηρεῖ σχετικῶς πρός μίαν ἀπό τάς ἀναριθμήτους πλευράς τοῦ θέματος :

"Ο ἀριθμός αὐτῶν πού ξέρουν ἀνάγνωσιν εἶναι μικρός. Αὔτοί πού μποροῦν νά διαβάσουν γιά ἔνα ὥρισμένον σημεῖον,, εἶναι πολύ λιγάτεροι, ἐνώ δὲ ἀριθμός αὐτῶν πού εἶναι τόσον κουρασμένοι ἀπό τόν μόχθον τῆς καθημερινῆς δουλειᾶς ὥστε νά μήν μποροῦν νά διαβάσουν τίποτε, εἶναι τεράστιος".

"Ολοι οί ανθρωποι μέ τήν ἔξαίρεσιν τῶν τυφλῶν καὶ τῶν αωφῶν μποροῦν νά βλέπουν καὶ νά ἀκούουν, ἐπωφελούμενοι ἀπό τάς προσφερομένας παραστάσεις.

'Επίσης, δι μεγάλος Κομφούκιος εἶπεν : "Μία εἰκόνα ἀντιστοιχεῖες 1.000 λέξεις", καὶ ὁ ἡμέτερος ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ἐπίστευεν ὅτι καὶ ἡ ἀπλὴ παρατήρησις προθηκῶν ἀποτελεῖ διδασκαλίαν.

'Αλλά τό ζῆτημα δέν εἶναι μόνον ποσοτικόν θέμα ἀριθμοῦ ἀποδεκτῶν. 'Υπάρχει καὶ ἡ ποιοτική πλευρά. "Ολοι μας ἀσφαλῶς θά θυμώμαστε ζωηρά τό περιβάλλον τῆς σχολικῆς μας ζωῆς, καὶ τόν καταναγκαστικόν "σκυθρωπόν" χαρακτήρα τῶν μαθημάτων. Εύτυχῶς σήμερα τά πράγματα ἔχον ἀλλάξει αἰσθητά, καὶ θά ἀλλάξουν ἀκόμη περισσότερον εἰς τό μέλλον, χάρις εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῶν ὄπτικο-ακουστικῶν μέσων διδασκαλίας καὶ μεταδόσεως.

Γεννιέται ὅμως τό ἔρώτημα : μέ ποιόν συγκεκριμένον τρόπον ἐπιδροῦν τά μέσα αὐτά εἰς τήν ἐν γένει μάθησιν ;

1. ΤΑ ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΣΕΛΚΥΟΥΝ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΑΤΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗΝ.-

Τά ὄπτικο-ακουστικά μέσα συμπληρώνουν τήν προφορικήν ἔξηγησιν προσθέτοντας ποικιλία καὶ σπάζοντας τήν μονοτονίαν τῶν συνήθων μέσων μεταδόσεως παραστάσεων καὶ ἴδεων. (Δέν εἶναι σπάνιον τό φαινόμενον. ἐνός διμιλητοῦ πού ικρατεῖ εἰς ὑψηλόν ἐπίπεδον ἔνα μᾶλλον κοινόν θέμα, ἔξασφαλίζοντας τήν πρόθυμον καὶ συγκεντρωμένην προσοχήν τῶν ἀκροατῶν του χάρις εἰς τήν κατάλληλον χρήσιμοποίησιν ὥρισμένων ὄπτικο-ακουστικῶν μέσων).

2. ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΑΤΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΩΝ.-

Τά περισσότερα ἀπό αὐτά πού ἀκούει καὶ διαβάζει ὁ ανθρωπος λησμονιοῦνται μέσα σέ λίγο χρόνον καὶ ἡ ἐπαναφορά εἰς τήν μνήμην τῶν ἀκροατῶν εἶναι δύσκολη. Αἱ ὄπτικαι ὅμως παραστάσεις ἐντυπώνονται βαθύτερα καὶ ἐπανέρχονται εὐχερέστερα εἰς τήν μνήμην τοῦ ἀνθρώπου. (Ο μέσος ανθρωπος πάλιν ἔχει μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον διά τό ρεαλιστικόν καὶ τό συγκεκριμένον παρά διά τό ἀφηρημένον καὶ τό συμβολικόν). Οἱ περισσότεροι ἀπό μᾶς λησμονοῦν εὔκολα τήν προφορικήν ἥ γραπτήν ἔξηγησιν τοῦ τρόπου μέ τόν διοῖον λειτουργοῦν, λόγου χάριν, οἱ κινητήρες ἔσωτερι - κῆς καύσεως. "Αν ὅμως ἡ ἔξηγησις συνοδευθῇ ἀπό τήν ἐπίδειξιν μιᾶς πραγματικῆς μηχανῆς, ἐνός προτύπου ἥ ἐνός παραστατικοῦ σχεδιαγράμματος, αἱ ἐντυπώσεις μας παγιώνονται καὶ γίνεται δυνατή ἡ :συγκράτησις τοῦ τρόπου λειτουργίας τῆς μηχανῆς. Αφοῦ παραδεχθοῦμε ὅτι κάθε ἀναγκαῖον πράγμα μένει καὶ διαρκεῖ ἡ ἀναγκαιότης του, σᾶς μεταφέρω εἰς τήν

ἀπλῆν φωτογραφίαν : πηγαίνοντας κάπου, παίρνομε φωτογραφίας, ἐνῶ δέν
κρατοῦμεν σημειώσεις.

3. ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΝ ΟΡΘΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ.-

'Ο κάθε ἄνθρωπος δίδει εἰς τάς λέξεις τάς δύοις διαθέτει μίαν
ἔννοιαν, πού στηρίζεται εἰς τό ἀτομικόν του ὑπόβαθρον ἐμπειριῶν. "Ε-
τσι, κάθε ἔνας πού ἀκούει λόγου χάριν, μίαν διάλεξιν, θά σχηματίσῃ
τελείως διαφορετικάς ἀντιλήφεις διά τό θέμα πού ἀναπτύσσει δύμιλη -
τής. 'Η λεπτομερέστερη ἀκόμη περιγραφή μιᾶς θεριστικῆς μηχανῆς εἶναι
τελείως ἀχρηστή καὶ ἵσως παραπειστική, ὅταν δὲ ἀκροατής δέν ἔχει δῆ
ποτέ εἰς τήν ζωήν του γεωργικά μηχανήματα ἢ παραπλησίας μορφῆς κατα-
σκευάς. 'Η ἐπίδειξις μιᾶς εἰκόνος ἢ ἐνός προτύπου θά συμπληρώσῃ ἀ-
ξιοθαύμαστα τήν προφορικήν ἐξήγησιν καὶ θά συμβάλῃ εἰς τήν διαμόρφω-
σιν μιᾶς ἀκριβοῦς ἀντιλήφεως. Καὶ ἐπί πλέον, δέν πρέπει νά ξεχνᾶ κα-
νεῖς καὶ τό γεωμετρικόν "πιστεύω μόνον ὅτι βλέπω μέ τά μάτια μου καὶ ἀ-
κούω μέ τά αὐτιά μου".

4. ΒΟΗΘΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΕΙΝ ΤΩΝ ΟΡΘΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΝ ΜΕΡΩΝ
ΕΝΟΣ ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ.-

Τό δύπτικονοστικόν μέσον - πρότυπον σκαρίφημα, εἰκὼν ἢ ται-
νία προβολῆς ἢ τό ἵδιο τό ἀντικείμενον - παγιώνει εἰς τήν διάνοιαν
αὐτοῦ πού τό βλέπει, τήν σχέσιν πού συνδέει τά διάφορα τμήματα τοῦ
πολυπλόκου συνόλου. 'Ο μέσος νοῦς, ἀδυνατεῖ νά συγκρατήσῃ μίαν περί-
πλοκον φραστικήν διατύπωσιν, ἐνῶ, λόγου χάριν, ἔνα ἐργαζόμενον πρό-
τυπον τοῦ συστήματος ἀλλαγῆς ταχυτήτων τοῦ αὐτοκινήτου, θά ἐπιτρέψῃ
τήν παρατήρησιν τοῦ ρόλου καὶ τῶν σχέσεων τοῦ μοχλοῦ ἀλλαγῆς, τῶν ὁ-
δοντωτῶν τροχῶν καὶ τοῦ συμπλέκτου.

Τό συμπέρασμα εἶναι, ὅτι τά 'Οπτικό-ακουστικά βοηθήματα ἔχουν
εύρυ πεδίον ἐφαρμογῆς, πού ἀρχίζει μέ τήν ἀνάπτυξιν τῆς μνήμης καὶ
φθάνει μέχρι τήγανώρισιν πραγμάτων πού ἐμφανίζονται ἀστραπαῖα
ἐπάνω εἰς τήν ὁδόνην γιά κλάσμα τοῦ δευτερολέπτου. Χρησιμεύουν διά
νά ἐμπνέουν πρός δρᾶσιν, διά νά δημιουργοῦν ἐπιθυμητάς ἀντιδράσεις,
διά νά ἐπιταχύνουν τήν ἀνάπτυξιν δεξιοτήτων, διά νά προσανατολίζουν
πρός νέας καταστάσεις καὶ γενικά, διά νά δείχνουν τό πῶς εἶναι τά
πράγματα.

Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρονται τά ἀποτελέσματα προσφάτων ἐπιστη -
μονικῶν ἐρευνῶν ἐπί τῶν μεθόδων διδασκαλίας καὶ μεταδόσεως, αἱ ὅποιαι
ἔγιναν ἀπό τό Πολυτεχνεῖον τῆς Ζυρίχης-BWI- ἐν συνεργασίᾳ πρός τό
Γερμανικόν Κέντρον Παραγωγικότης -R.K.W--. Κατά τάς ἐρεύνας αὐτάς ἀ-
πεδείχθη ἐκτός πάσης ἀμφισβητήσεως ὅτι :

- 'Απ' αύτά πού διαβάζουμε έλάχιστα συγκρατοῦμε.
- 'Απ' αύτά πού μόνον βλέπουμε συγκρατοῦμε κατά μέσον όρον τό 30%.
- 'Απ' αύτά πού μόνον άκοῦμε συγκρατοῦμε κατά μέσον όρον τό 20%.
- Καί άπο αύτά πού βλέπουμε καί άκοῦμε συγχρόνως συγκρατοῦμε τό 50%.

'Ελπίζομεν ότι μέ τά ὅσα εἴπαμε σᾶς ἐπείσαμε γιά τήν μεγάλην ἀξίαν τῶν ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ εἰς τήν σύγχρονον ζωήν. Τά μέσα αύτά ἐφαρμόζονται εἰς εύρυτάτην αλίμανα εἰς μίαν μεγάλην ποιητικήν ἐκδηλώσεων ἐκπαιδευτικοῦ, ἐπιμορφωτικοῦ, ἐρευνητικοῦ, ἐνημερωτικοῦ καί φυχαγωγικοῦ χαρακτῆρος εἰς τομεῖς ὅπως ή Παιδεία (Κατωτέρα, Μέση καί Ανωτέρα, ἀκόμη καί στό Νηπιαγωγεῖον) καί ή ἐνεργός οἰκονομική ζωή εἰτε πρόκειται διά τήν βιομηχανικήν ἀπασχόλησιν, εἴτε διά τήν ἐμπορίαν καί τάς μεταφοράς, εἴτε διά τήν γεωργίαν, εἴτε διά τήν βιομηχανίαν.

'Αλλά καί ἄλλας ἐκδηλώσεις γενικωτέρου κοινωνικοῦ χαρακτῆρος ὅπως λόγου χάριν ή ὑγεία, ὁ ἀθλητισμός αλπ. δέχονται ὅλο καί περισσότερον τήν ἐπίδρασιν καί τήν ἀνάγκην χρησιμοποιήσεως τῶν ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ, ἐκτός ἀπό τήν τόσον γνωστήν ἐπιρροήν των εἰς τήν καλλιτεχνικήν καί γενικά πνευματικήν ζωήν (κινηματογράφος, θέατρο, ὅμιλοι).

Μία εἰκόνα τοῦ μέλλοντος δίδει ὁ Γερμανός καθηγητής Χάϊντς Χάμπερ εἰς πρόσφατον διάλεξιν του.

"Μετ' ὀλίγας δεκαετίας, ὁ καθηγητής Πανεπιστημίου καί αἱ ἀπ' εὐθείας παραδόσεις του θά ἀντικατασταθοῦν, κατά τά πρῶτα τουλάχιστον ἔξαμηνα, ἀπό τήν ἐκμηχανισμένην ἐκπαίδευσιν. Πρό πάντων τά μαθήματα τά ἀναφερόμενα εἰς τάς φυσικάς ἐπιστήμας, τήν ἰατρικήν καί τούς τεχνικούς ακάδους δέν θά "παραδίδωνται" πλέον ἀλλά θά "προβάλλωνται", ἐπί τῆς μεγάλης ἢ τῆς μικρῆς ὁθόνης ὑπό μορφῆς μιᾶς σειρᾶς ταινιῶν, μέσης τάς τελειοποιήσεις τῆς σχετικῆς Τεχνολογίας.

Είς κάθε φοιτητικόν δωμάτιον θά ὑπάρχῃ δέκτης τηλοφίας, ἀπό ἀρκετάς δέ ἡλεκτρομαγνητικάς συχνότητας, θά μεταδίδωνται κάθε βράδυ, τά προγράμματα παραδόσεων τῶν διαφόρων πανεπιστημιακῶν σχολῶν. 'Επί παραδείγματι ἀπό τάς 20:40' ἕως τάς 21:00' ὁ φοιτητής Χημείας θά ἥμπορεῖ νά παρακολουθήσῃ ἐκ νέου τήν 7ην παράδοσιν ὁργανικῆς χημείας, ἐνώ εἰς ἄλλο δωμάτιον ὁ μέλλων ἰατρός θά ξαναβλέπῃ μίαν προβολήν σχετικήν μέ τήν ἀνατομίαν τῆς καρδίας.

Μέ ἀνάλογον σύστημα θά λειτουργῇ ἡ πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη. 'Εκεῖ ὁ φοιτητής θά ἥμπορεῖ νά ζητῇ τήν προβολήν, ἐπί ἐνός δέκτου τηλοφίας, μιᾶς ὠρισμένης "παραδόσεως" καί νά τήν ἐπαναλαμβάνῃ κατά βούλησιν.

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΘΑ ΕΞΕΤΑΣΩΜΕΝ ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.-

"Ας δοῦμε ἀρχικά μερικά ἀπό τά καθιερωμένα ἀπό πολλά χρόνια ὅπτικοακουστικά μέσα, πού ἐξετάζονται ὅμως σήμερα κάτω ἀπό ἓνα νέον πρᾶγμα καί μποροῦν νά ἀξιοποιηθοῦν μέ νέας τεχνικάς διά τήν ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν τῆς πνευματικῆς καλλιεργείας, τῆς μορφώσεως, τῆς συστηματικῆς ἐκπαίδευσεως (ἀναδημαϊκῆς καί τεχνικῆς), ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ καί τῆς ἐπιμορφώσεως, ὡς καί τήν ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς, μορφωτικῆς καί πολιτιστικῆς στάθμης τοῦ ἀνθρώπου.

'Η ἐπίδειξις, εἶναι τό ἀπαραίτητο ὅργανον εἰς τήν περίπτωσιν τῆς ἐκμαθήσεως δεξιοτήτων καί χειρισμοῦ, ἀλλά συνήθως πρέπει νά συνοδευθῇ μέ προφορικάς ἐξηγήσεις καί μέ ὥρισμένα βοηθητικά ὅπτικο-ακουστικά μέσα ὅπως τά πρότυπα, οἱ εἰκόνες, τά διαγράμματα καί ἄλλα.

'Ο μαυροπίναξ γνωστός ἀπό πολλά χρόνια ἐξακολουθεῖ νά συγκαταλέγεται μεγαλύ τῶν κυριωτέρων ὅπτικο-ακουστικῶν μέσων διδασκαλίας καί σέ συνδυασμό μέ τήν προφορικήν ἐξήγησιν ἐξασφαλίζει ἓνα ἀποδοτικό τρόπο ὅπτικο-άκουστικῆς ἐκπαίδευσεως. 'Η ἐκπαίδευσις ἐπίσημεις καί ἐκδρομή δίνει τήν εὐκαιρίαν συγκεντρώσεως ἀμέσων ἐμπειριῶν, διεγείρει τήν προσοχήν καί ἐπιτρέπει τήν συγκέντρωσιν πολυτίμου ύληκοῦ διά περαιτέρω μελέτην.

Στά 'Οπτικο-άκουστικά μέσα κοινῆς χρήσεως συγκαταλέγονται τά διάφορα εἴδη προτύπων (ἔργαζόμενα καί μή) ὑπό μεγένθυσιν, ὑπό σμικρυνσιν, τομαί, ἀναπαραστάσεις κλπ.), τά χαρακτηριστικά δείγματα, τά διαγράμματα καί οἱ χάρτες, οἱ ἀφίσσες, οἱ προθήμες καί ὁ φανελοπίναξ, τά σκίτσα καί οἱ φωτογραφίες πού ἐπιτρέπουν τήν προβολήν συγκεκριμένων πραγμάτων, γνώσεων, ἵδεων καί περιστατικῶν μέ ἓνα σαφῆ παραστατικόν τρόπον.

Τό κάθε ἓνα ἀπό αὐτά, ἔχει τά χαρακτηριστικά του πλεονεκτήματα καί περιορισμούς, πού δημιουργοῦν τό πρόβλημα τῆς ἐπιλογῆς τοῦ καταλληλοτέρου διά κάθε σκοπόν μέσου.

Τέλος, ἔρχονται τά προβαλλόμενα διδακτικά βοηθήματα πού ἀποτελοῦν τά πιο γνωστά καί ἐντυπωσιακά ὅργανα ἐκπαίδευσεως, τά καθ' αὐτό 'Οπτικοακουστικά Μέσα.

Μέ τά μέσα αὐτά γίνεται δυνατή ἡ καλυτέρα συγκράτησις τῶν ὅπτικῶν ἐντυπώσεων, ἡ αὔξησις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν παρακολουθούντων, ἡ ἐξοικονόμησις χρόνου διδασκαλίας καί μαθήσεως, καί ἡ προσαρμογή στάς ἀπαιτήσεις ἐνός μεγάλου ἀριθμοῦ διδακτικῶν παραστάσεων. Εἰς τήν κατηγορίαν αὐτήν ὑπάγονται πολλά μέσα ὅπως αἱ σταθεραί διαφάνειαι ἀπό

γυαλί, αἱ ἀδιαφανεῖς σταθεραὶ εἰκόνες, αἱ ταινίαι διαφανῶν σταθερῶν εἰκόνων, αἱ κινηματογραφικά ταινίαι. — βωβές καὶ ὅμιλοῦσες— καὶ ἡ πλεόρασις.

Αἱ προβολαὶ ἔξασφαλίζονται μὲ τὴν βοήθειαν ὄργάνων, ὅπως τὸ κοινό διασκόπιον, τὸ ἀνακλαστικόν διασκόπιον, τὸ ἐπιδιασκόπιον, καὶ αἱ διάφοραι κινηματογραφικαὶ μηχαναὶ προβολῆς 8, 16, 35 χλστ. Διά νά ἀποκτήσουν τὴν πλήρη ἀποτελεσματικότητά τους τὰ μέσα αὐτά, πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται σύμφωνα μέ ὥρισμένη τεχνική καὶ νά συμπληρώνονται μέ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν κοινῶν μέσων διδασκαλίας ὅπως ἡ προφορική ἔξήγησις, καὶ τό ἔντυπον ὑλικόν.

Καὶ τώρα, ᾧς ποῦμε μερικά λόγια διά τό ποῖα εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα σχέσις τῶν Ὀπτικο-ακουστικῶν Μέσων μέ τὴν προσπάθειαν βελτιώσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν Χώραν μας, ὑπό τὴν γενικωτέραν αὐτῆς ἔννοιαν. Κατά τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀντίληψιν, ἡ συστηματική ἐκπαίδευσις καὶ ἐπιμόρφωσις εἶναι ταυτόσημος μέ τὴν ἐπίτευξιν οιαλλιτέρων ἀποτελεσμάτων μέ τὴν μικροτέραν δυνατήν προσπάθειαν.

‘Η ἐκπαίδευσις εἶναι ἡ βάσις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

‘Η ἐπίτευξις τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ σύνδεεται ἀρρηκτα μέ ὥρισμένης τεχνικάς μεθόδους, αἱ δποῖαι πρέπει νά γίνουν ιτῆμα τοῦ κάθε “Ελληνος, εἰς δποιανδήποτε βαθμίδα τῆς κοινωνικῆς πυραμίδος καὶ ἐάν εὺρίσκεται, εἰς δποιονδήποτε τομέα καὶ ἂν ἀπασχολεῖται, εἴτε εἶναι ‘Υπουργός ἢ αλητήρ, εἴτε ἐπιχειρηματίας, διευθυντής ἐργοστασίου ἢ ἀπλός ἐργάτης, εἴτε γεωργός, εἴτε γεωπόνος.

Βλέπομεν λοιπόν, ὅτι πρόκειται δι’ ἕνα ζήτημα τεραστίας, πανεθνικῆς θάξης, αλέμανος, πού ἀπαιτεῖ τὴν χρησιμοποίησιν μέσων γεννικῆς ἀπόδοχῆς. Τέτοια μέσα μαζικῆς ἀποχήσεως ἀλλά καὶ συγκεκριμένης διδασκαλίας εἶναι τὰ Ὀπτικο-ακουστικά Μέσα, τῶν δποίων ἡ ἀνάπτυξις εἶναι ταυτόσημος μέ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσπαθείας βελτιώσεως τῆς Παραγωγικότητος εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς Εθνικῆς μας ζωῆς, μέσφυγας βελτιωμένης καὶ συγχρόνου ἐκπαιδεύσεως.

ΙΔΡΥΜΑ - ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

'ΑΘΗΝΑΙ, 17 'Ιανουαρίου 1968 ('Αρ. 2)

Ο Μ Ι Λ Ι Α

τοῦ Μηχανολόγου - Ηλεκτρολόγου - 'Επιμελητοῦ Ε.Μ.Π.

η. MIX. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ

μέ Θέμα:

"ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΝ"

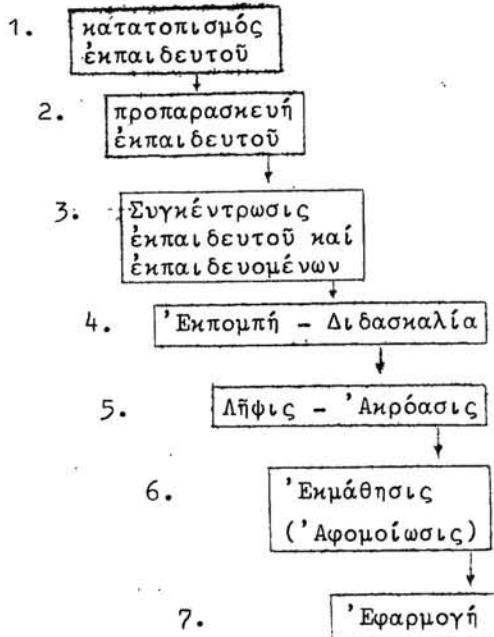
1. Διά νά χαρακτηρισθῇ μία ἐκπαίδευσις ὡς ἐπιτυχῆς, πρέπει μετά τό πέρας της νά πραγματοποιηθῇ ἐφαρμογή τῶν διδαγμάτων ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευθέντων.
2. 'Η ἐκμάθησις (ἀφομοίωσις) - ἡ ὅποια προηγεῖται τῆς ἐφαρμογῆς - ἔμπορεν νά πραγματοποιηθῇ ἀποδοτικώτερον ἐκν ὁ ἐκπαιδευόμενος βοηθοηθῇ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς τεχνικῆς της.
3. 'Η καλή ἐπικοινωνία εἶναι βασική προϋπόθεσις διά τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐμμαθήσεως (TEST).

Διά νά πραγματοποιηθῇ μία διαδικασία ἐκπαιδεύσεως πρέπει νέ ήπαρχη ὀπωσδήποτε κάποιος πού διδάσκει καί κάποιος ἄλλος πού διδάσκεται.

Κάποιος "δάσκαλος" ἢ "ἐκπαιδευτής, ἀφοῦ κατατοπισθῇ καλά στό ήπ' ὄφιν θέμα, προπαρασκευάζεται διά τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀντιστοίχου ἐκπαιδεύσεως. Συνέρχεται σέ κάποιον κατάλληλο χῶρο, ἀπό κοινοῦ μέ κάποιον "μαθητή" καί τὸν ἐκπαιδεύει. 'Ο "μαθητής" δέχεται τὴν ἐκπαίδευσιν πού τοῦ προσφέρεται, καί ἄλλοτε ἀμέσως, ἄλλοτε κατόπιν μελέτης ἢ ἐξασκήσεως ἀφομοιώνει τό θέμα, μαθαίνει (ἐπιδιώκομεν καί ἐλπίζομεν). 'Εάν μάθει καλά τά διδαχθέντα, καί πεισθεῖ διά τὴν ἀξίαν των, προχωρεῖ στὴν ἐφαρμογή των.

Διαδικασία 'Εκπαιδεύσεως

'Η έκμάθησις λοιπόν καί ή έφαρμογή είναι τά τελευταῖα στάδια τῆς διαδικασίας τῆς έκπαιδεύσεως. Τά δύο αὐτά στάδια διαφέρουν ἀπό τά προηγούμενα, κατά τό ὅτι στά πρῶτα πέντε στάδια ὁ έκπαιδευτής ἐνέργει μόνος του - τουλάχιστον τίς περισσότερες φορές - ενώ διά τό ἔκτο καί τό ἕβδομό στάδιο (ὅπως καί στό πέμπτο) ἀπαιτεῖται προσπάθεια κυρίως του έκπαιδευομένου. Αὐτός ούσας είναι ὁ λόγος διά τόν δόπον πολλοί έκπαιδεύται, ὅταν φθάσουν εἰς τό τέταρτον στάδιον, τήν έκπομπήν, μένουν μέ τήν ἐντύπωσιν ὅτι τά καθήκοντά των ἔληξαν, ἐφ' ὅσον ή διδασκαλία συνετελέσθη καλῶς, κατά τήν γγνώμη των.'

"Αντιθέτως, πιστεύομεν ὅτι ή διδασκαλία κάθε ἄλλο παρά συνετελέσθη. 'Απλῶς "έξεπέμφθη" ή δύμιλία, η τό πολύ ἔγινε ἀκουστή. Διά νά ίσχυρισθῶμεν ὅτι ἐδιδάχθη ἔνα θέμα, πρέπει νά είναι ἔξησφαλι - σμένη ή συμπλήρωσις καί τοῦ ἔκτου σταδίου, δηλαδή τῆς έκμαθήσεως.

"Καί πῶς θά κρίνωμεν ἔάν έχει συντελεσθῇ ή έκμάθησις ; Μήπως μέ έξετάσεις ;

"Οχι. Δέν πρόκειται περί αὐτοῦ. Πολλάκις οἱ έκπαιδευόμενοι ἐπιτυγχάνουν μέ βαθμόν ἄριστα εἰς τάς έξετάσεις, χωρίς νά ἔχουν ἐκ μάθει ἔκεινα πού πρέπει νά μάθουν.

Κριτήρια διά τήν πραγματοποίησιν ἢ μή τῆς ἐκμάθησεως εἶναι ὁρθώτερον νά ἀναζητήσῃ κανείς εἰς τήν μετέπειτα ζωήν τοῦ ἐκπαιδευομένου ἢ μᾶλλον τοῦ ἐκπαιδευθέντος, τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκπαιδεύσεως δηλαδή τήν ἀπόδοσιν τοῦ ἐκπαιδευθέντος κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐπαγγελματικῆς του ζωῆς.

'Ἐκμάθησις : Εἶναι μία διαδικασία ἔχουσα ὡς ἀποτέλεσμα τῆν μεταβολὴν διαγωγῆς τοῦ "μαθητοῦ" εἰς κάποιον τομέα τῆς ἐργασίας ἢ τῆς ζωῆς του γενικώτερον.

Παραδείγματα : "Ενας ἐκπαιδευόμενος ἐφαρμοστής, ὁ ὄποιος μαθαίνει πῶς νά χειρίζεται τήν λίμα, θά πρέπει μετά τήν ἐκπαίδευσίν του - ἀφοῦ συντελεσθῇ καί ἡ ἐκμάθησις - ὅταν χρησιμοποιεῖ τήν λίμα, νά τήν κινή πάντες καθ'εύθειαν γραμμήν (παραλλήλως πρός ἑαυτήν), ποτέ καμπύλως. 'Ενω προφανῶς, πρό τῆς ἐκπαιδεύσεώς του, ἐπραγματοποίη κίνησιν κατά καμπύλη γραμμή. ('Εάν καί πρό τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔχειρίζετο τήν λίμα κατά τόν ὄρθο τρόπο, τότε κακῶς παρηκολούθησε ἐκπαίδευσιν μέ αὐτό τό περιεχόμενο).

"Ενας μαθητής, πού μαθαίνει ὅτι τά ρήματα πού λάγουν σέ - ίζω γράφονται μέ λ, θά πρέπει, διά νά ίσχυρισθοῦμε ὅτι συνεπληρώθη ἡ ἐκπαίδευσις του; νά μήν παρουσιάσῃ μετά "μαργαριτάρια", ὅπως π.χ. ἀρχείζω, ζωγραφύζω.

'Εάν συμβῇ κάτι τέτοιο, θά πρέπει νά παραδεχθοῦμε ὅτι ἀσφαλῶς ὁ μαθητής αὐτός ἄκουσε τόν δάσκαλο, ὁ ὄποιος προσῆλθε στήν κεκανονισμένη ὥρα καί ἀπήγγειλε τό σχετικό μάθημα (καί συνεπῶς ἤμενφθη διά τήν ἐργασία αὐτή), ἀλλά ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις δυστυχῶς, προχώρησε μόνον μέχρι τοῦ πέμπτου ἀπό τά ἔξι στάδια. Τό μόνο τμῆμα πού δέν ἐπραγματοποιήθη εἶναι τό ἔκτο, ἢ ἐκμάθησις :::

Κάτι ἀνάλογο ίσχύει καί διά τό παιδί, πού μαθαίνει ὅτι δέν πρέπει νά κλέβῃ, καί δύμως μετά τό μάθημα συλλαμβάνεται....., κλέπτων ὁπώρας:::

'Εάν λοιπόν μία ἐκπαίδευσις δέν ἔχει ὡς ἐπανόλουθο, κάποια μεταβολή διαγωγῆς τῶν ἐκπαιδευθέντων, αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ἐπραγματοποιήθη ἡ ἐκμάθησις. 'Επειδή δέ ἡ ἐκμάθησις δέν εἶναι μόνον ἔνα στάδιον τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀλλά κυρίως ὁ σημερός ὅποιας σδήποτε ἐκπαιδεύσεως, δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι ἐκπαίδευσις χωρίς ἐκμάθησιν, δέν εἶναι κανέναν ἐκπαιδευτής. Εἶναι ἀπλῶς μία ἀπώλεια χρόνου καί χρημάτων.

Σκεψθῆτε π.χ. ὅτι ἀναθέτετε εἰς ἔνα ἐπιπλοποιό νά σᾶς κατα-
σκευάσῃ ἔνα τραπέζι διά νά τό ἔχετε κατά τόν πανηγυρισμό τοῦ γάμου
τῆς κόρης σας. Ἐκεῖνος, ἀφοῦ μελετήσει τά σχέδια πού τυχόν τοῦδω-
σατε (κατατοπίζεται), προμηθεύεται τά κατάλληλα ὑλικά καί ἐργαλεῖα
(προπαρασκευάζεται), τά συγκεντρώνει ὅλα στό ἐργαστήριό του, ὅπου
παραμένει συνεχῶς καί ὁ ἕδιος ἐργαζόμενος γιά τήν κατασκευή τοῦ
τραπεζιοῦ (συνέρχεται...) τεμαχίζει τά ξύλα, τά ἐπεξεργάζεται στόν
τόρνο, στήν πλάνη (πρβλ. ἐκπέμπει). Τά ξύλα ἀποκτοῦν τό ἐπιθυμητό
σχῆμα, γίνονται ποδαρικά, τάβλες, τραβέρσες (πρβλ. λῆψις τῆς ἐκπαι-
δεύσεως). Τέλος, τά συναρμολογεῖ πρόχειρα χωρίς νά τά κολλήσῃ κα-
λά καί.... σᾶς τό παραδίδει. Ἐσεῖς καμαρώνετε τό τραπέζι σας, τό
στολίζετε μέ ὡραῖα φαγητά καί ἄνθη, προσκαλεῖτε τούς φίλους σας καί
κάθεσθε νά γευματίσετε. "Ἐξαφνα ξεκολλᾶ ἔνα πόδι, τό τραπέζι ἀνα-
τρέπεται, τά ὥφες φαγητά σκορπίζονται στά ροῦχα τῶν συνδαιτημόνων
ἢ στά χαλιά σας. Ἐν τῷ μεταξύ μέ τήν κίνησιν αὐτή τῆς ἀνατροπῆς,
ὅλο τό βάρος τοῦ τραπεζιοῦ ἐφαρμόζεται εἰς ἔνα ἀπό τά ἄλλα τρία πό-
δια, τό δόποιο θραύεται μαζί μέ μία τραβέρσα.... καί αἱ ζημίαι, σάν
ἄλλυσίδα, εἶναι χωρίς τέλος.

Πολύ κακός τεχνίτης. "Ολα τά ἐπέτυχε - τό σχέδιο, τήν ἐπεξερ
γασία, τό λουστράρισμα. Στήν προθεσμία του ἦταν ἐν τάξει. Στήν τι-
μῆ λογικός. Μόνον εἰς τήν συγκόλλησιν, εἰς τήν συναρμολόγησιν ἀ-
τόχησε.... μέ ἀποτέλεσμα ὅμως ὅλη ἡ ὑπόλοιπος ἐργασία του νά ἀχ-
ρηστευθῇ.

'Από τάς παρατηρήσεις αὐτάς προκύπτουν πολλά συμπεράσματα.

'Η πρώτη ἔννοια πού πρέπει νά συνειδητοποιήσῃ ὁ κάθε ἐκπαιδευ
τής, εἶναι ἡ ἔννοια τῆς θετικότητος πού πρέπει νά δακρίνη τήν ἐρ-
γασία του. "Οσο θετικό, ὅσο χειροπιαστό, εἶναι τό ἔργο τοῦ ἐπιπλο-
ποιοῦ πού κατασκευάζει ἔνα τραπέζι σύμφωνα μέ μιά συγκεκριμένη πα-
ραγγελία, τό ἕδιο θετικό - ὅμως ὅχι πάντοτε τόσο χειροπιαστό - εἶ-
ναι τό ἔργον τοῦ ἐκπαιδευτοῦ. Τό λυπηρό εἶναι ὅτι, τό ἔργο τοῦ ἐκ-
παιδευτοῦ εἶναι λιγότερο χειροπιαστό ἀπό τό ἔργο τοῦ τεχνίτη. 'Η
τυχόν ἀποτυχία του, ἐπομένως, εἶναι εὔκολο νά δικαιολογηθῇ ἡ καί
νά συγκαλυψθῇ τελείως.

'Αποτέλεσμα : 'Εκεῖνοι μέν πού εἶναι εἰς θέσιν νά γνωρίζουν ἐ-
άν μία ἐκπαιδευσις εἶναι ἐπιτυχής ἢ ὅχι, θά ἀντιληφθοῦν τόν ἐκπαι-
δευτή πού δέν ἔφθασε στό τελευταῖο στάδιο, ἀκριβῶς ὅπως ὁ οἰοσδή -
ποτε θά κρίνη ἔνα τεχνίτη πού μετά ἐπισταμένη ἐργασία καί κατεργα-
σία, κατασκευάζει ἔνα ἀντικείμενο ὡραῖο, ἀλλά ἄχρηστο, λόγῳ ἐνός
βασικοῦ ἐλαττώματος.

'Εκεῖνοι ὅμως πού δέν εἶναι εἰς θέσιν νά διακρίνουν ὄρθως τά πράγματα, δπλῶς θά περιφρονήσουν γενικά τήν ἐκπαίδευσιν καί τούς ἐκπαιδευτάς, ὡς ἔνα περιττό βήρος τῆς κοινωνίας καί μαζύ μέ τὸν Μπέρναρ Σῶ θά πιστεύουν ὅτι "ὅσοι εἶναι εἰς θέσιν νά κάνουν μία ἔργασία χρήσιμη, τήν κάνουν. Οἱ ὑπόλοιποι γίνονται δάσκαλοι!".

"Ετσι δυσφημίζεται τό τόσο σπουδαῖο ἔργο τοῦ ἐκπαιδευτοῦ.

'Η πραγματοποίησις τῆς ἐκμαθήσεως ἔξαρταται πολύ ἀπό τήν ίνανότητα τοῦ ἐκπαιδευομένου εἰς τό νά μαθαίνη, ή νά ἀφομοιώνη, νά ἀντιλαμβάνεται αὐτά πού ἀκούει, βλέπει ή ἐγγίζει μέ τά χέρια του.

'Η ίνανότης αὐτή ἡμπορεῖ νά εἶναι ἔμφυτος - ἔνα εἶδος "ταλέντου". Στήν ἐποχή μας, πού πρέπει κανείς νά ἔχῃ τόσο πολλές γνώσεις διά νά ἡμπορῇ νά ἀσκήσῃ ἔνα ὄποιο δῆποτε ἐπάγγελμα, τό ταλέντο αὐτό ἡμπορεῖ νά χαρακτηρισθῇ ὡς πολύτιμο, γι' αὐτούς πού τό ἔχουν. Εἶναι ὅμως δυνατόν, καί ἐκεῖνοι πού δέν ἔχουν μίαν τέτοια ἔμφυτη ίνανότητα, ἔάν καθοδηγηθοῦν μέ τόν κατάλληλο τρόπο, νά μάθουν ὥρισμένα μυστικά τῆς τεχνικῆς τοῦ "μαθαίνω". 'Η γνῶσις καί ή χρησιμοποίησις τῶν "μυστικῶν" αὐτῶν, μπορεῖ νά βοηθήσῃ ἐκεῖνον πού δέν ἔχει ἔμφυτη τήν ίνανότητα νά πραγματοποιῇ σοβαρά βήματα προόδου εἰς τό θέμα πού θέλει νά μάθη - ἀλλά καί ἐκεῖνον πού ἔχει τό τάλαντον, νά γίνη ἀκόμη καλύτερος.

'Η τέχνη τοῦ "μαθαίνω", ή τέχνη τοῦ νά εἶναι κανείς "καλός μαθητής" ἀπαιτεῖ τήν ἐξάσκηση σέ τρεῖς ίνανότητες :

Τήν ἀκρόαση, τήν σύνταξη σημειώσεων καί τήν ἀνάγνωση.

Καί πρῶτα, ή ἀκρόασις, ή ὁποία καί χρονικῶς προηγεῖται τῆς ἐκμαθήσεως. Ποῖα εἶναι τά μέτρα, τά ὁποῖα πρέπει νά λάβῃ ὁ ἐκπαιδευόμενος διά νά ἀφομοιώσῃ ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερο ποσοστόν ἀπό ἐκεῖνα πού ἀκούει.

Κάποιος εἰδικός δίνει τέις ἐξῆς συμβουλές εἰς τοὺς ἐκπαιδευομένους, διά τόν σκοπόν αὐτόν :

- Νά ἀπαλλάξῃς τό μυαλό σου ἀπό κάθε ἔννοια αἴσχετη πρός τό μάθημα, λίγα λεπτά ἀκόμη πρίν ἀρχίσει ή διδασκαλία ΚΑΙ ἀρχισει νά σκέπτεσαι σέ τί ἡμπορεῖ νά εἶναι χρήσιμοι αί γνώσεις τάς ὁποίας θά ἀποκτήσῃς ἀπό τό μάθημα αὐτό.
- Κάθισε μέ τήν πλάτη ὄρθια καί βλέπε συνεχῶς πρός τόν ἐκπαιδευτή.

- Συγκεντρώσουν. Πώς ; 'Ιδού : Δημιούργησε ἐρωτήματα καί ἀπό - ρίες. 'Η ἀκρόασις δέν εἶναι πάντοτε διασκεδαστική για κανένα. Εἰ - ναι ὅμως ἀναγκαία διά νά μάθωμε.

- Νά γράφης σημειώσεις ἀπό ὅσα ἀκοῦς.

- Τήν ὥρα πού ἀκοῦς, νά σκέπτεσαι, νά ἀνακαλύπτης ἐφαρμογάς καί συσχετίσεις ἐπίν ὅσων ἀκοῦς.

- Μετά τό τέλος τῆς διδασκαλίας, νά ξαναφέρνης ἀμέσως στό μυα λό σου ὅσα ἀκούσεις μέ τήν βοήθεια τῶν σημειώσεων πού ἔγραψες. Τήν ὥρα πού κάνεις αὐτό, νά σκέπτεσαι ::

- Μήν ἀφήνεις ἀπορίες ἄλυτες καί σημεῖα σκοτεινά. Φρόντισε νά ἔχης ξεκαθαρίσει ὅλα τά σημεῖα τοῦ κάθε μαθήματος, πρίν παρουσιασθῆς γιά νά ἀκούσης τήν διδασκαλία τοῦ ἐπομένου κεφαλαίου, στό ἕ - διο θέμα.

Βλέπομε λοιπόν, ὅτι γιά νά γίνη ἀποδοτική μία ἀκρόασις, πρέ - πει μεταξύ ἄλλων νά ὑπάρξουν σημειώσεις - ὅμως καλαί σημειώσεις , ἀποδοτικαί.

'Ιδού, κατά τόν ὕδιον εἰδικόν, τρία ἐλαττώματα πού ἐμφανίζονται συχνά αἱ σημειώσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους :

α) Εἴναι ἐλλειπεῖς, περιέχουν ἀπλῶς μερικάς λέξεις, τάς ὅποιας σποραδικῶς συνέλαβεν ἡ "κεραία" τοῦ ἐκπαιδευομένου.

β) "Εχουν τήν μορφή πίνακος περιεχομένων. "Ἐνας κατάλογος ἐπικε φαλίδων καί ὑποτίτλων δέν ἀποτελεῖ χρησίμους σημειώσεις.

γ) Περιέχουν πλήθος λεπτομερειῶν, συνήθως χωρίς μία κεντρική γραμμή, ἡ ὅποια νά τάς συνδέῃ μεταξύ των.

'Εάν ἔνας ἐκπαιδευόμενος ἐλέγξη τίς σημειώσεις τῶν δύο-τριών πρώτων μαθημάτων πού θά παρακολουθήσῃ, σύμφωνα μέ τάς ἀνωτέρω πα - ρατηρήσεις, θά ἡμπορέσῃ εἰς τά ἐπόμενα μαθήματα νά κρατήσῃ καλάς σημειώσεις, πού θά τοῦ φανοῦν χρήσιμοι εἰς τήν προσπάθειά του νά αὐξήσῃ τάς γνώσεις του.

Διά τήν ἐκμάθησιν δι' ἀναγνώσεως μᾶς δίδονται αἱ ἐξῆς ὁδηγί - αι :

- Νά διαβάζῃς σύμφωνα μέ ὄργανωμένο ὠρολόγιο πρόγραμμα.

- Νά διαβάζῃς πάντοτε εἰς τήν ὕδια (ῆσυχη) θέση.

- Μόλις διαβάσεις ἔνα τμῆμα (κεφάλαιο, παράγραφο κλπ.) τοῦ μα - θήματος, προσπάθεσε νά ἐπαναφέρης εἰς τήν μνήμην σου τήν ὕλη, καί νά διατυπώσῃς ὅ,τι ἔμαθες.

- "Υπόβαλε στόν έαυτό σου έρωτήσεις, άνάλογες μέ τήν ύλη πού διάβασες, καί διατύπωσε τάς ἀπαντήσεις, διαβάζοντας τό κείμενο.
- "Οταν διαβάζης, νά διατηρῆς εἰς τό μυαλό σου μία γενική εἰ-
κόνα τοῦ βιβλίου, ἀπό τό δόποιο διαβάζεις. Αὐτήν θά τήν ἀποκτή -
σης (πρίν ἀρχίσεις νά διαβάζης), ἐάν μόλις ἀποκτήσης τό βιβλίο,
τό περιεργασθής ἀπό τήν ἀρχή ἔως τό τέλος: Πίνακες περιεχομένων
περιλήφεις, εἰκόνες καί σχήματα.

Πολλαί ἀπό τάς ἀνωτέρω δόηγίας δέν εἶναι νέαι, "μοντέρ-
νες". Μᾶς ἐντυπωσιάζει τό γεγονός ὅτι εύρισκομε εἰς ἔνα μοντέρ-
νο ἀμερικανικό ἐπαγγελματικό βιβλίο, συμβουλάς ἀναλόγους μέ ἐ-
κείνας πού μᾶς ἔδινε ὁ δάσκαλός μας στό Δημοτικό Σχολεῖο. 'Η ἀ-
λήθεια εἶναι ὅτι αἱ δόηγίαι αὐταί συχνά παραβλέπονται. Καί ὅλοι
μας γνωρίζομε τό ἀποτέλεσμα. Εἶναι γνωστό, πόσο μικρό ποσοστό¹
ἐπί τῆς διδασκομένης ύλης γίνεται ακτῆμα τῶν μαθητῶν σήμερα, ἀπό²
τά μικρά παιδιά μέχρι καί τούς ἐνηλίκους προχωρημένης ἡλικίας .

Διά νά ἐπισφραγισθῇ ἡ ἐπιτύχια ἐνός ἐκπαιδευομένου εἰς τήν
ἐκμάθησιν μιᾶς σειρᾶς γνώσεων πού τοῦ ἐδιδάχθησαν, εἶναι ἀπαραί
τητο νά τοῦ ἀναγνωρισθῇ ἡ ακτήσις τῶν ἀντιστοίχων γνώσεων, πρῶτα
ἀπό τόν 'Οργανισμό πού διωργάνωσε καί ἐπραγματοποίησε τήν ἐκ-
παίδευση (π.χ. Σχολή, 'Εργοδότης) καί κατόπιν ἀπό τό περιβάλλον
εἰς τό δόποιον θά αληθῇ νά ἐφαρμόσῃ τάς γνώσεις αὐτάς.

Δυστυχῶς ὁ πιό συνηθισμένος τρόπος διά νά ἐξακριβωθῇ ἡ
στάθμη τῶν γνώσεων ἐνός ἀτόμου σέ κάποιον τομέα, εἶναι ἡ ὑποθο-
λή του εἰς ἐξετάσεις, καί μάλιστα γραπτάς.

Καλῶς λοιπόν ἡ κακῶς, ὁ κάθε ἐκπαιδευόμενος, ἐάν θέλῃ νά
καρποφορήσῃ ὁ κόπος πού κατέβαλε διά νά παρακολουθήσῃ ἐπιτυχῶς
μία σειρά μαθημάτων, πρέπει νά ἀποκτήσῃ ὅχι μόνον τήν ἴκανότητα
τοῦ "μαθαίνω" ἀλλά καί τήν ἴκανότητα τοῦ "ἐπιτυγχάνω εἰς ἐξετά-
σεις".

Εἰς περιπτώσεις ἀποτυχίας, πολλοί προβάλλουν τήν δικαιολο
γία ὅτι "ἔπαθαν τράχ". "Ἐνας ἐκνευρισμός κατά τήν διάρκειαν τῶν
ἐξετάσεων εἶναι φυσικός, εἶναι κάτι πού ἀναμένεται. 'Εάν ὅμως ὁ
ἐκνευρισμός φθάσει σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νά παρεμποδίσῃ τόν κα-
τέχοντα, τάς γνώσεις ἀπό τήν ἐπιτύχια, αὐτό εἶναι σημεῖον κά-
ποιας φυχολογικῆς ἀνωμαλίας. Τότε χρειάζεται βοήθεια φυχιάτρου,
γιά νά ἐξακριβωθῇ ποιο εἶναι τό πραγματικό αἴτιο τῆς καταστάσε-
ως αὐτῆς, καί νά τοῦ γίνη σχετική θεραπεία.

‘Ο ἐκπαιδευόμενος πού θά προσέλθη μέ ψυχραιμία διά νά ἀποδεί --
ξη τήν κατοχή ἐκ μέρους του ὥρισμένων γνώσεων, συναντᾶ δύο βασικούς
κινδύνους :

1) Τόν κίνδυνο τῆς ὑπερβολικῆς συντομίας καί προχειρότητος εἰς
τάς ἀπαντήσεις του.

2) Τόν κίνδυνο τῆς καχυποφίας ἀπένσαντι εἰς τήν ἐρώτησιν. Τί νά
θέλη ἄραγε ὁ ἔξεταστής ἀπό αὐτήν τήν ἐρώτησιν; Τί ιρύβεται πίσω της
Καταντᾶ λοιπόν νά ἔξετάζῃ τήν κάθε ἐρώτησιν εἰς βάθος καί πλάτος πε
ρισσότερο τοῦ δέοντος, καταλήγων εἰς τό ἄλλο ἄκρον, πού εἶναι ἡ πο-
λυλογία καί πολλάκις ἡ περιπλάνησις εἰς ζητήματα ἐκτός θέματος.

‘Η τακτική τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν δύο αὐτῶν κινδύνων εἶναι :

α) Πρῶτα διάβασε γρήγορα ἀλλά προσεκτικά τήν ἐρώτησι, κάνε μία
σύντομη ἐκτίμησιν τοῦ περιεχομένου τῆς ἐρωτήσεως.

β) “Ἐπειτα ξαναδιάβασε τήν ἐρώτησιν μέ κριτικό πνεῦμα. ’Εάν μετά
τήν δεύτερη ἀνάγνωσιν, διαπιστώσῃς χωρίς ἀμφιβολία, ὅτι ἡ πρώτη ἐκ-
τίμησις ἦταν λανθασμένη, τότε μόνον, ἄλλαξέ την.

Μετά τήν ἔκθεσιν τῶν ἀνωτέρω κανόνων περί ἐκμαθήσεως, ἃς θέ-
σαμε τό ἐρώτημα.

Γνωρίζετε κανένα ἐκπαιδευτικό ὕδρυμα ἢ ὄργανισμό εἰς τόν τό-
πον μας, πού νά καταβάλῃ είδική προσπάθεια διά νά μεταδώσῃ εἰς τούς
ἐκπαιδευομένους τήν ἔξη νά χρησιμοποιοῦν αὐτούς τούς ἀπλούς κανόνας.
Πρέπει νά ὅμοιογήσωμεν ὅτι μέχρι σήμερα, δέν ἔχει διαπιστωθῆ αὐτή ἡ
πρόοδος.

Καί ἀφοῦ προηγουμένως ἐκάναμε ἔναν παραλληλισμόν τοῦ ἔργου τοῦ
ἐκπαιδευτοῦ μέ τό καθαρῶς τεχνικά ἔργα, θά ήθέλαμε καί ἐδῶ νά πα-
ρατηρήσωμε ὅτι ὅταν ὡς δάσκαλοι ἐκπέμπωμε γνώσεις, ἔστω καί μέ τρό-
πο κατανοητό πρός ἐκπαιδευομένους, πού δέν κατέχουν τήν τακτική τῆς
ἐκμαθήσεως, δύοιαζομε μέ τόν ἔργοδότη πού ἀναθέτει εἰς τούς ἔργάτες
του νά σκάφουν, χωρίς νά φροντίσῃ νά τούς δώσῃ τά κατάλληλα ἔργα -
λεῖα.

Ἐπίπαμε δλίγα διά τήν σημασία τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διδασκομένης ὕ
λης. ’Ανεφέραμε καί τούς κυριωτέρους κανόνας τῆς τεχνικῆς τῆς ἐκμα-
θήσεως.

’Ανεβαίνοντας τώρα τά σκαλοπάτια τῆς διαδικασίας τῆς ἐκπαιδεύ-
σεως (σχ. 1) φθάνομε στήν ἀκρόαση καί τήν ἐκπομπή. Τά δύο αὐτά στά-
δια μαζύ, ἡμποροῦμε νά τά δύνομάσωμε μέ ἔναν ὄρο : ἐπικοινωνία.

Η έπικοινωνία δύναται νά είναι δύο είδών :

Μονής κατευθύνσεως :

Έκπαιδευτής → Έκπαιδευόμενος

Ή διπλής κατευθύνσεως

Έκπαιδευτής ← → Έκπαιδευόμενος

Διά νά μελετήσωμε τά δύο αύτά είδη της έπικοινωνίας, ας ίδουμε πώς πραγματοποιούνται, ποια είναι τά κύρια χαρακτηριστικά τους, ποια είναι τά πλεονεκτήματα καί τά μειονεκτήματα της κάθε μιᾶς καί ποία ή αποτελεσματικότης των.

"Ας προβοῦμε είς τήν διεξαγωγήν ἐνός πολύ ἐνδιαφέροντος ἀλλά καί πολύ ἀπλοῦ "τέστ", πού ἔχει μελετηθῆ καί δημοσιευθῆ ἀπό τό HARVARD BUSINESS SCHOOL.

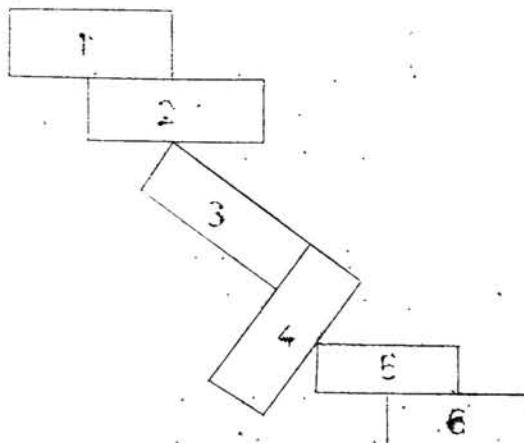
Περιγραφή τοῦ τέστ :

Τό θέμα του είναι ή μετάδοσις ἐνός "μηνύματος" ἀπό ἕνα πρόσωπον πρός μία ὅμαδα ἀτόμων.

"Τό μήνυμα" είναι ἕνα γεωμετρικό σχῆμα. Ο ἐκπέμπων τό μήνυμα πρέπει νά περιγράψῃ τό σχῆμα πρός τήν ὅμαδα καί τό κάθε μέλος της ὁ μάδος πρέπει νά τό ἀπεικονίσῃ γραπτῶς (διά σχῆματος).

Η ἐκπομπή γίνεται δύο φοράς.

Τήν πρώτη φορά, (κατά τήν μέθοδο έπικοινωνίας μονής κατευθύνσεως) δύναται πρέπει στρέψει τά νῶτα του πρός τήν ὅμαδα, ἀπαγγέλλει τήν περιγραφή τοῦ σχῆματος, ὅπως αὐτός νομίζει καλύτερα καί δέν δέχεται ἀπολύτως καμμία ἐρώτηση ἐκ μέρους της ὅμαδος:

Τήν δεύτερη φορά, (κατά τήν μέθοδο ἐπικοινωνίας διπλῆς κατευθύνσεως), δὲ ἐκπέμπων στρέφεται μέ πρόσωπο πρός τήν ὄμάδα, περιγράφει τό σχῆμα καὶ δέχεται ἀπεριορίστως ἔρωτήματα τῆς ὄμάδος, εἰς τά ὅποῖα ἀπαντᾶ μέχρι πλήρους διαλευκάνσεως ὅποιασδήποτε ἀπορίας.

Ἡ μετάδοσις τοῦ μηνύματος γίνεται προφορικῶς. Ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις ὅποιουνδήποτε ἄλλου μέσου (π.χ. ἐπίδειξι σχημάτων, χειρονομίας κλπ.).

Συμπεράσματα :

Τά σχήματα πού ἀναπαράγονται εἰς τήν δεύτερη περίπτωσι ἔχουν πολύ ὀλιγώτερα λάθη ἀπό τά σχήματα τῆς πρώτης ἐκπομπῆς

Ἀπαιτεῖται ὅμως πολύ μεγαλύτερος χρόνος καὶ ὑπομονή ἐκ μέρους τοῦ ἐκπέμποντος.

Ἔσως θά ἴσχυρισθῇτε ὅτι τά συμπεράσματα αὐτά εἴναι προφανῆ. Πολλοί ἔχουν εἶπη ὅτι θά ἥτο καλύτερα οἱ καθηγηταί τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ HARVARD νά ἀσχολοῦνται μέ τίποτε ἄλλο πιό χρήσιμο. Ἐάν ὅμως παρακολουθήσωμε ἐκείνους πού ἐκφέρουν τάς κρίσεις αὐτάς, ὡς ἐκπαιδευτάς ἢ ὡς προϊσταμένους ἐργαζομένων ἀνθρώπων, δέν γνωρίζω ἂν θά τούς βαθμολογήσωμε μέ ἄριστα εἰς τόν τομέα "ἐπικοινωνία".

Ἡ ικανότης τῆς ἐπικοινωνίας εἴναι ἀναγκαία ὅχι μόνον εἰς τόν ἐκπαιδευτή, ἀλλά καὶ εἰς τόν ὅποιονδήποτε προϊστάμενο, δὲ ὅποῖος εἴναι καὶ αὐτός κατά ἔνα ποσοστόν τῆς ἀπασχολήσεώς του, ἐκπαιδευτής. Εἴναι ἐπίσης ἀναγκαία καὶ στόν κάθε ἀνθρώπο, σέ ὅποιοιδήποτε τομέα τῆς κοινωνίας καὶ ἂν κινεῖται. Ὁ τεχνίτης, δὲ ὁ δηγός αὐτοκινήτου, δὲ ἔμπορος, ἡ νοικοκυρά, δὲ κάθε ἀνθρώπος σήμερον διά νά ἐπιτύχῃ εἰς τήν ζωήν του, διάνα ἡμπορῆ νά θέση εἰς ἐφαρμογήν ἐκεῖνα τά ὅποῖα διενοεῖται, πρέπει νά ἡμπορῆ νά ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνία μέ ἄλλους ἀνθρώπους δύμαλά, ἀπαλά, χωρίς προστριβάς ἢ προσκρούσεις.

Ἴδιαιτέρως ὅμως δὲ ἐκπαιδευτής, τοῦ δποίου ἡ ἐργασία εἰναι κατά 100% ἐργασία ἐπικοινωνίας, πρέπει νά καλλιεργῆ τήν ικανότητα αὐτήν.

Τέλος, ἃς ἀναφέρωμε μία παρατήρησι ἐνός ἀπό τούς κορυφαίους διαφημιστάς τῆς Ἀμερικῆς :

Εἰς τήν Ἀρχαία 'Ελλάδα, ἦσαν δύο ρήτορες, δὲ Αἰσχύνης καὶ δὲ Δημοσθένης. "Οταν δύμιλοῦσε δὲ Αἰσχύνης, οἱ ἀκροαταί του

έλεγον "Τί καλός ρήτωρ". "Οταν ὅμως διμιλοῦσε ὁ Δημοσθένης ἔλεγαν : "Πᾶμε νά πολεμήσωμε ἐναντίον τοῦ Φιλίππου·".

"Ας εἶναι διά τούς ἀσχολουμένους μέ τὴν ἐκπαίδευσιν, ὁ Δημοσθένης παράδειγμα πρός μίμησιν.-

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

'Αθηναί, 14 Φεβρουαρίου 1968 ('Ap.3)

'Αθηναί 28 Φεβρουαρίου 1968 ('Ap.4)

'Αθηναί, 13 Μαρτίου 1968 ('Ap.5)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΡΙΩΝ ΟΜΙΛΙΩΝ

τοῦ κ. YVES G. PALAU, 'Εμπειρογνώμονος τοῦ Διεθνοῦς
Γραφείου 'Εργασίας τοῦ 'Οργανισμοῦ 'Ηνωμένων 'Εθνῶν
μέ θέμα :

"ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ"

I. ΓΕΝΙΚΑ

1. Εἰς τήν εἰσαγωγήν ἀναφέρονται τά ποσοστά ἀποδόσεως τῆς διδασκαλίας διά τῆς ἀκουστικῆς καί τῆς ὄπτικης μεθόδου (7% ἀκουστικῶς, 87% ὄπτικῶς, 50% διά συνδυασμοῦ ὄπτικης καί ἀκουστικῆς).

2. ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ :

- 'Απλοποίησις διά τήν ἀπόκτησιν, τήν συγκράτησιν, τήν ἐπανάληψιν, τήν προσοχήν.
- 'Ανάπτυξις διά τήν περιέργειαν, παρατήρησιν, τό αἴσθημα τῆς πραγματικότητος.
- Κατάλληλος ἀπαίτησις ἐξ ὅλων τῶν αἰσθήσεων, (ὅρασις, ἀκοή, ἀφή, γεῦσις, ὄσφρησις).
- 'Αναζητούμενα ἀποτελέσματα διά ἀπεικόνισιν, ἀπλοποίησιν συγκεκριμενοποίησιν, αἰτιολόγησιν, ἔλξιν, ἔντονον ἐντύπωσιν, ἀνακάλυψιν, προσαρμοστικότητα εἰς τάς ικανότητας τοῦ ἀνθρώπου....
- Παιδαγωγικά προσόντα : 'Απλότης, καθαρότης, ἀληθιοφάνεια, ἀκρίβεια, ἐλκυστικότης, προσαρμοστικότης.
- Προσόντα διά πρακτικήν ἐφαρμογήν εἰς εὐχερεῖς χειρισμούς, μετάδοσιν, κατάταξιν, ἀναπαραγωγήν, κατασκευήν (όλα μέ χαμηλόν κόστος).

II. ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

'Εφύρμοζονται γενικῶς 4 τρόποι (μέθοδοι) ἐφαρμογῆς τῶν διδακτικῶν Μέσων διαρκούσης τῆς διδασκαλίας.

1. ΠΡΟ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
2. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
3. ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ
4. ΠΡΟ, ΚΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ (ΣΥΝΟΛΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ).

‘Η μέθοδος αύτη ἐφαρμόζεται ἀδιακρίτως καὶ διότε δήποτε κατά τὴν διάρκειαν τῆς διδασκαλίας.

5. ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΕΤΑΙ :

- ‘Η χρησιμοποίησις διδακτικῶν μέσων ἀκαθάρτων, παλαιῶν, σχισμένων, ἐλλειπῶν ἢ.... ἀπολύτως τελείων.
- ‘Η χρησιμοποίησις μέσων πλαστῶν ἢ μέσων διά τεχνασμάτων.
- ‘Η χρησιμοποίησις μέσων λίαν ἀφθόνων ἢ λίαν ἐλλειπῶν, εἴτε κατά τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους, εἴτε κατά τὴν διάρκειαν κάθε μαθήματος. ‘Υπολογίζεται ὅτι ἡ ἀρίστη ἀπόδοσις ἐπιτυγχανεται μὲν χρησιμοποίησιν 40% τῶν διδακτικῶν μέσων κατά τὴν διάρκειαν τῆς διδασκαλίας.
- ‘Η πρώτος παρουσίασις τῶν διδακτικῶν μέσων.
- ‘Η παρεμπόδισις τῆς ὁρατότητος τῶν διδακτικῶν μέσων κατά τὴν διάρκειαν τῆς ἐφαρμογῆς των.

6. ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΔΙΩΚΕΤΑΙ :

- Προετοιμασία, ἐγκατάστασις καὶ δοκιμή τῶν διδακτικῶν μέσων ἐκ τῶν προτέρων.
- ‘Αναζήτησις τῶν στοιχείων ζωηρᾶς ἐντυπώσεως διά τὴν παρουσίασιν τῶν διδακτικῶν μέσων.
- ΠΡΟΣΟΧΗ : Σημασία ἔχει μόνον τό περιεχόμενον τῶν μεθόδων καὶ ὅχι τό κυρίως μέσον.

III. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΝΟΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

‘Η ὄρθη ἀντίληψις διά τὴν χρησιμοποίησιν τῶν διδακτικῶν μέσων εἰναι ἴδιοτυπος καὶ ἀποτελεῖ ἀντικείμενον εἰδικῆς σπουδῆς.

1. ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΙΣ

‘Αναζήτησις τῆς ἴδεας, ἥ διοία πρέπει νά μεταδοθῇ διά τοῦ διδακτικοῦ μέσου.

Συγκρότησις μιᾶς μόνης καὶ ἐνιαίας ἴδεας.

Μεγίστη δυνατή ἀπλοποίησις τῆς ἴδεας ταύτης, διορατικότης, καὶ διευκρινίσεις.

2. ΔΕΥΤΕΡΑ ΦΑΣΙΣ

Η διδακτικότης τῶν μέσων.

Καθορισμός τοῦ τρόπου διά νά καταστῇ τό διδακτικόν μέσον πε-
ρισσότερον ἀποδοτικόν.

Εὔρεσις τοῦ διδακτικοῦ συνδυασμοῦ μεταξύ τοῦ ἐκλεγέντος μέσου
καί τῶν φορέων, οἵ δποῖοι θά ἡτο δυνατόν νά ἐπηρεάσουν ἀρνητι -
κῶς τήν διδασκαλίαν : (κατάστασις αίθουσης, ἀριθμός ἀκροατῶν, οἰ-
κονομικαί συνθῆκαι, περιεχόμενα προγράμματος, στάθμη ἀκροατῶν, ὑ-
λικαί καί ἡθικαί δυνατότητες, μέθοδοι καί μέσα ἐφαρμογῆς, σχέδιον
διδακτικῶν ἔξαρτημάτων, περιθώρια καί δυνατότητες κατασκευῆς).

3. ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΙΣ

Τό σχέδιον - πρόγραμμα τοῦ μέσου.

Συγκρότησις σχεδίου τό δποῖον ὑλοποιεῖ τό κατασκευασθησόμε-
νον διδακτικόν μέσον..

Ορισμός τῶν διαστάσεων καί προσδιορισμός τῶν ἀπαιτούμενων ὑ-
λικῶν.

Προϋπολογισμός.

4. ΤΕΤΑΡΤΗ ΦΑΣΙΣ

Η παραγματοποίησις (ἐκτέλεσις), πρό τῆς παρόνστασεως τοῦ θέμα-
τος.

Ἐξεύρεσις ὑλικῶν.

Κατασκευή τοῦ διδακτικοῦ μέσου.

5. ΠΕΜΠΤΗ ΦΑΣΙΣ

Ἐλεγχος.

Δοκιμή τοῦ διδακτικοῦ μέσου ὑπό τάς πράγματικάς συνθῆκας χρή-
σιμοποιήσεως.

Ἐπεξεργασία καί εἰδική διαμόρφωσις, ἐάν ποῦτο εἶναι ἀναγκαῖ-
ον.

IV. ΑΝΑΓΡΑΦΗ - ΚΑΤΑΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

Αναγράφομεν τά συνήθως χρησιμοποιούμενα μέσα :

1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Τά πραγματικά ἀντικείμενα πείθουν ἀμέσως διότι εἶναι ἀληθῆ.

2. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ (ΟΜΟΙΩΜΑΤΑ)

Είναι άναπαραστάσεις, είς 3 διαστάσεις, τῶν πραγμάτων ἀντικειμένων καὶ συγκρίνονται μὲ αὐτά.

- 2.1 ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ - Πραγματοποιεῖται ἢ ἐξήγησις φαινομένων.
- 2.2 ΤΕΧΝΙΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ (ἐξηγοῦν οινήσεις, συστήματα κλπ.)
- 2.3 ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ - 'Ομοιάζουν μὲ τά δύμοιώματα.
- 2.4 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΙΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ
(παράδειγμα : τό Πλανητάριον).

3. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ - ΤΗΛΕΟΡΑΣΙΣ

- 3.1 'Ο κινηματογράφος ἔχει μεγάλην διδακτικήν ἀπόδοσιν καὶ ίνανότητα.

Δίνει τό αἴσθημα τοῦ ὄγκου τῶν εἰκόνων.

'Αναλύει ταχεῖαν κίνησιν ἢ πολὺ σύμπλοκον διά τῆς μεθόδου τῆς βραδείας προβολῆς τόσον τῇ βοηθείᾳ φυσικῶν εἰκόνων, ὅσον καὶ διά καταλλήλων σχεδίων.

Παρουσιάζει, διά συντομεύσεως ἀπεικονίσεως, ἀναπαράστασιν γεγονότων, τά δύοτα θά ἡτο πολὺ δυσχερές νά παρουσιασθοῦν ἄλλως.

Δύναται νά προκαλῇ ὑποβολήν διά δράσεως είς τό ὑποσυνείδητον. Τοῦτο ἐνίστε δημιουργεῖ πολλά προβλήματα, πιθανῶς ἀνησυχητικά.

Πολλάκις προτιμᾶται κινηματογραφική προβολή, χωρίς ἡχητικήν ἀπόδοσιν, διότι οὕτω διδάσκων προβαίνει είς προφορικάς ἐξηγήσεις.

3.2 'Η Τηλεόρασις

'Από ἀπόφεως προσόντων συγκρίνεται μέ τόν κινηματογράφον. Τά προγράμματα είναι γενικώτερα.

'Η Τηλεόρασις προσπαθεῖ νά φθάσῃ είς τόν ἀντικειμενικόν σκοπόν διά διαφόρων μέσων : μέ συνοπτικά μαθήματα, καὶ μέ ἀναμετάδοσιν εἰκόνων καὶ γεγονότων, μέ συστήματα κλειστῶν κυκλωμάτων.

4. ΠΡΟΒΟΛΑΙ ΣΤΑΘΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

- 4.1 Τό ἐπιδιασκόπιον ἔχει τάς ὀπτικές ίδιοτητας μέ τόν κινηματογράφον ἀλλά ὅσον ἀφορᾶ είς σταθεράς μόνον εἰκόνας, ώρισμένους μεγέθους, διαφανεῖς καὶ ἀδιαφανεῖς.
- 4.2

4.3 Ο προβολεύς γραφης, τίθεται ένώπιον του κοινοῦ καί ἐπιτρέπει την προβολήν εἰς μεγάλας διαστάσεις τῶν γραφομένων ὑπό του διδάσκοντος.

5. ΕΓΓΡΑΦΗ - ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΉΧΩΝ

5.1 Τό ραδιόφωνον ἐφαρμόζεται εἰς περιώρισμένην ἔκτασιν διάτην παιδαγωγικήν.

5.2 Τό μαγνητόφωνον ἐφαρμόζεται εἰς εἰδικάς περιπτώσεις καί ἡμπορεῖ νά συνδυασθῇ μέ εἰκόνας.

5.3 Τό ήλεκτρόφωνον ἔχει μικροτέρας δυνατότητας ἀπό τό μαγνητό φωνον.

6. ΑΝΗΡΤΗΜΕΝΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ (LES PANNEAUX)

6.1 Χρησιμοποιοῦνται γενικά σέ κάθε προσπάθεια ἐκπαιδεύσεως, ἀλλά δυστυχῶς, ἐφαρμόζονται πολύ συχνά διά διακοσμητικάς εἰκόνας.

Οἱ Γεωγραφικοί Χάρται εἶναι οἱ πρόδρομοι τῶν ἀνηρτημένων πινάκων.

6.2 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ (L'AFFICHE)

Χρησιμοποιοῦνται διά τήν ἐπιβολήν ἵσχυρῶν ἐντυπώσεων π.χ. διά τήν πρόληψιν ἀτυχημάτων, ηλπ.

7. ΠΙΝΑΚΕΣ

7.1 Έκ. Χάρτου

Συγκρίνονται μέ ἔνα μεγάλο βιβλίο του δποίου εἶναι δυνατόν νά στρέφωνται αί σελίδες.

Εἶναι παρόμοιοι μέ τούς μαυροπίνακας, τούς δποίους μποροῦν.. νά συμπληρώνουν πολύ καλά.

7.2 Πίνακες 'Υφασματος (Τσόχας)

Συγκρίνονται μέ τόν μαυροπίνακα, ἀλλά ἐπιτρέπουν τήν μετακίνησιν τῶν συμβόλων ἢ εἰκόνων τῶν τιθεμένων ἐπ' αὐτῶν.

7.3 Η Μαγνητική Στήριξις συγκρίνεται μέ τόν πίνακα τσόχας, ἀλλά χρησιμοποιεῖται ὀλίγον, διότι παρουσιάζει ώρισμένας δυσχερείας.

7.4 Η Κιμωλία χρησιμοποιεῖται ἐν συνδυασμῷ μέ τόν μαυροπίνακα του δποίου ἢ ἀξία ώς διδακτικοῦ μέσου εἶναι ἀναμφισβήτητος.

‘Ο Μαυροπίναξ συγκεντρώνει τάς ἴδιότητας τοῦ βιβλίου καὶ ἐπιτρέπει εἰς τὸν διδάσκοντα νά σημειώνῃ κάθε τι τὸ ὅποῖον κρίνει σκόπιμον, κατά τὴν διάρκειαν τῆς διδασκαλίας.

8. ΤΑ ΓΡΑΠΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

8.1 ‘Η περίληψις τῆς διδασκαλίας τοῦ διδάσκοντος προορίζεται διὰ νά "ὅριστηκοποιεῖ" τό μάθημα.

8.2 Αἱ γραπταὶ σημειώσεις τῆς ἐργασίας :

α) σημειώσεις μεταδίδονται πληροφορίας, αἱ ὅποιαι δίδονται ἀπό τὸν διδάσκοντα μέ σκοπόν νά πραγματοποιηθῇ ἀσκησις.

β) τὰ γραπτά τῶν μαθητῶν. Σκοπός εἶναι ἡ βεβαίωσις τῆς πραγματικῆς ἐκμαθήσεως τῶν διδαχθέντων.

8.3 ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ : ’Αποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ μαθήματος, τό ὅποῖον πρόκειται νά ἀναπτύξῃ ὁ διδάσκων. Τό βιβλίον ἡμπορεῖ συγχρόνως νά περιέχῃ τὴν περίληψιν τῶν διδασκομένων ὑπό μορφῆς βραχέων ἐκθέσεων, ἐκφράσεων, νόμων καὶ ἀρχῶν, καὶ μέ πολυαρίθμους εἰκόνας νά συμβάλῃ εἰς τὴν διδακτικὴν ἀξίαν τοῦ συνόλου.

9. Ο ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΟΣ

‘Ο ἔναρθρος λόγος εἶναι τό κυριώτερον μέσον μεταφόρας τῶν σκέψεων.

Κατά τὴν ἐκπαίδευσιν, ἡ ὅμιλία δέν ἀναπληρώνεται μέ σύδεν ἄλλο μέσον, διότι ὁ διδάσκων ἔχει ως κύριον προορισμόν τὴν προφορικὴν διατύπωσιν.

‘Ως προφορικός λόγος θεωρεῖται :

α) ‘Η κυρίως ὅμιλία. Εἶναι βέβαιον ὅτι κάθε ἐκπαιδευτής εἶναι κυρίως "διδάσκαλος γλώσσης". "Ἄρα ἀπαιτεῖται ἀπόλυτος προσοχή εἰς τὴν ὄρθοτητα τῆς προφορικῆς διατυπώσεως. Ἡ ὅμιλία ὀφείλει νά εἶναι ἀπλή.

β) ‘Η προφορά καὶ ἡ ὄρθη ἄρθρωσις εἶναι πρᾶξις "ρητορική". ‘Ο Καθηγητής πρέπει νά ὅμιλη καθαρά, μέ συνεχῆ ἔλεγχον τοῦ τονισμοῦ τῆς φωνῆς ἥ μέ διαφόρους διακυμάνσεις ἐντάσεως.

‘Ο ἐκπαιδευτής πρέπει νά ἀρθρώνῃ ὄρθως καὶ νά ὑποχρεώνῃ τοὺς μαθητάς του νά ἀρθρώνουν ἐπίσης ὄρθως, ὅταν ἐρωτῶνται καὶ πρέπει νά ἀπαντήσουν.

Τέλος, ὁ ἔναρθρος λόγος τοῦ διδάσκοντος δημιουργεῖ ἐντός τῆς αἰθούσης διδασκαλίας τό θερμό περιβάλλον, τό ὅποῖον τόσον ἐπιθυμοῦν οἱ μαθηταί.

V. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

"Ολα τά τεχνικά μέσα είναι μόνον βοηθητικά διά τόν διδάσκοντα και πολλαπλασιάζουν τάς δυνατότητας νά άσκη δρᾶσιν ἐπί τῶν μαθητῶν. Τά τεχνικά μέσα μόνα των είναι περιορισμένων δυνατοτήτων. (UNESCO).

Διά τήν χρησιμοποίησιν τῶν νέων τεχνικῶν ὅπτικο-ακουστικῶν μέσων τά δύο είναι και θά παραμείνουν "μέσα" φθάνομεν εἰς μίαν ἑκατίδευσιν "γνησία".

Είναι ἀπαραίτητα ὅπως τίθενται εἰς τήν διάθεσιν τοῦ διδάσκοντος τά μέσα ταῦτα.

Αὐτό ἀπαιτεῖ δύο ὄρους : 'Αφ' ἐνός μέν νά είναι πολύ εὔχρηστα και ἀφ' ἔτέρου ὁ διδάσκων νά κατέχῃ ταῦτα πλήρως.

Τά ἀκριβώτερα, τά πολυτελέστερα, και τά συμπλοκώτερα μέσα δέν είναι πάντοτε τά πλέον ἀποτελεσματικά.

"Ἐνα διδακτικόν μέσον δέν ἡμπορεῖ νά προσφέρῃ τίποτε περισσότερον ἀπό ὅ, τι διαθέτει και ὑπό τήν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ διδάσκων πρέπει νά προσπαθήσῃ δι' αὐτόν τόν σκοπόν.

Είναι ἀπαραίτητο νά ἀπόφευχθῇ ἡ "συγκριτικότης τῶν μέσων" και πρέπει νά σκεφθῶμεν κατά τόν καλύτερον τρόπον διά τήν δυνατότητα συμπληρώσεως τῶν διδακτικῶν μέσων.

Τά διδακτικά μέσα δέν είναι ἡ "παγκόσμιος πανάκεια". Κάθε περίπτωσις ἀπαιτεῖ ἔνα ἴδιαίτερο μέσον και ὁ διδάσκων ὀφείλει νά ἐκλέγῃ, νά προσαρμόζῃ, νά διαμορφώῃ, νά ἀνακαλύπτῃ και νά δημιουργή....

Τό παρόν ἔγγραφον σημείωμα ἔχει συνταχθῆ ὑπό τήν εὐθύνην τοῦ συγγραφέως και ἔχει ἐνδοθῇ διά νά δοθῇ ἀποκλειστικά εἰς τούς λαμβάνοντας μέρος εἰς τό σεμινάριον.

Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἐπιτρέπεται νά ἀναδημοσιευθῇ τό παρόν, ἐν μέρει ἡ ἐν ὅλῳ, χωρίς τήν ἄδειαν τοῦ συγγραφέως.

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΔΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

'Αθηναί, 22 Μαρτίου 1968 ('Αρ.6)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τῆς Κυρίας Α. ΠΙΝΟΤΕΗ Εἰδικοῦ διά τήν Τεχνικήν
'Εκπαίδευσιν καί 'Επαγγελματικήν 'Επιμόρφωσιν
μέ θέμα :

" ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΝ"

Εἶναι γνωστόν, ότι οι αἰών πού ζούμε, φέρει τήν σφραγῖδα μιᾶς ἐ-
παναστατικής ἀλλαγῆς ὥστε νά ξεχωρίζῃ ἀπό ὅλας τάς μεταβατικάς ἐποχάς
τῆς ιστορίας τοῦ ἀνθρώπου.

'Η ἀνακατάταξις τῶν γνώσεών μας, ή υἱοθέτησις νέων συστημάτων καί
μεθόδων καί εἰσαγωγή αὐτῶν εἰς ὅλους τούς τομεῖς δραστηριότητος τῆς
χώρας μας, ὑπογραμμίζουν τήν ἀνάγκην προσαρμογῆς εἰς τάς τελευταίας
τεχνολογικάς ἀπαιτήσεις τοῦ Σήμερα, ἀλλά καί τοῦ Αὔριον.

Καρπός μιᾶς τέτοιας ἀνάγκης ὑπῆρξεν καί τό θέμα : ΟΠΤΙΚΑ ΚΑΙ Α-
ΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀλλά καί τῆς ἐνημε-
ρώσεως τῶν ἀνθρώπων ἐν γένει, εἰς οἰανδήποτε κατηγορίαν καί ἐάν ἀνή-
κουν αὐτοῖς.

'Η ἐφαρμογή τῶν μέσων αὐτῶν διέπειται τούς σημειώσεις στήν Βιο-
μηχανικήν ἐπιχείρησιν, θέμα τό ὅποιον ἐκλήθημεν νά ἀπεικονίσωμεν ἐν
τῆς δικῆς μας ὁπτικής καί νοητικῆς γωνίας, φωτίζει μέντον ἀκόμη πλευράν
τοῦ πολυέδρου κεντρικοῦ θέματος καί ἐπιχειρεῖ νά συμβάλῃ διά νέων
στοιχείων εἰς τήν διοικήσεων τῆς γενικῆς εἰκόνος.

'Από τήν πρωτόγονον κοινωνικήν ὁμάδα ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια
παίρνουμε μέρος σέ κάποιο παράξενο παιγχνίδι πότε σάν μαθηταί καί πό-
τε σάν διδάσκαλοι.

Προτοῦ ἀκόμη ὁ λόγος ἀποτυπωθεῖ σέ κάποια λογική σειρά ἐννοιῶν,
οἱ ἄνθρωποι ἔχοντες ὡς μοναδικά των ὅπλα τήν παρατήρησι, τήν ἀκοήν καί
τήν μέμησιν κατόρθωσαν νά ἐπιβιώσουν.

'Από τότε, καί ἔως σήμερον, ή μορφή αὐτῆς τῆς διδασκαλίας δέν ἔ-
παψε νά διέπη τήν ἀτομικήν ή κοινωνικήν μας ζωήν.

Στήν καθημερινή μας ζωή, σέ κάθε πολυάνθρωπον ὄργανισμόν, σέ κά-
θε ἐπιχείρησι, στόν κρατικόν μηχανισμόν ή στήν Βιομηχανίαν, ἀκόμη μέσα
εἰς τήν ἴδιαν τήν οἰκογένειαν, ὑπάρχουν πάντοτε μαθητεύομενοι ἀλλά καί
διδάσκαλοι.

Από τόν τρόπον πού θά κρατήσωμε τό πηρούνι καί τό μαχαίρι, πού μπορεῖ σιωπηλά κάποιον νά διδάξῃ, ἔως τό όργανωμένο πείραμα, οί ἄνθρωποι ἔχουν κάτι νά διδάξουν καί κάτι νά διδαχθοῦν.

Πολύτιμα ἐργαλεῖα γιαυτόν πού θέλει συνειδητά νά διδάξῃ, εἰναι ἡ μέθοδος καί τά μέσα ἐκεῖνα πού θά βοηθήσουν εἰς τήν καλυτέραν ἀφομοίωσιν τοῦ θέματος.

Σήμερον, ὁ ἐκσυγχρονισμός τῆς ἐκπαιδεύσεως, διά τῆς χρήσεως τῶν ὅπτικοακουστικῶν μεθόδων διδαχῆς, προσηρμοσμένων εἰς τάς ἀνάγκας καί τά ἐνδιαφέροντα τῶν σπουδαστῶν, ἀπεδείχθη πολύτιμος παράγων μαθήσεως.

Ἐφ' ὅσον ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔρμηνεύει τά γεγονότα καί τά πράγματα ὑπό τό πρᾶσμα τοῦ προσωπικοῦ του ὑποβάθρου ἐμπειριῶν, εἰναι σαφές ὅτι εἰς Ἑκάστην ὅμαδα ἀτόμων ὑπάρχουν διάφοροι ἀντιλήφεις ἐπί ἐνός καί τοῦ αὐτοῦ θέματος.

Καί εἰναι κοινή πεῖρα ὅλων μας, ὅτι εἰς οἶανδήποτε ἐκπαίδευσιν διάλεξιν, ἡ ἐνημέρωσιν δέν ἀρκεῖ ἡ διά λόγων ἀνάπτυξις ἐνός πολυπλόκου θέματος, ὅσον διεξοδική καί ἔάν εἰναι αὕτη.

Ἡμπορεῖ δηλαδή ὁ πλέον ἐμπειρος εἰσηγητής νά περιγράψῃ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ μίαν ψφινάμινον, ἔναν ἀτομικόν ἀντιδραστήρα, μίαν πρέσσα ἥ ἔνα ἀπλοῦν ἐργαλεῖον, ἀλλά εἰναι ἀμφίβολον ἔάν ἡ εἰκόνα τήν δόπιαν θά σχηματίσῃ ὁ ἀκροατής, θά ἀνταποκρίνεται εἰς τήν πραγματικότητα.

Ο μέσος νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ἀδυνατεῖ νά συγκρατήσῃ περίπλοκες λεκτικές εἰκόνες καί ἀφηρημένες ἔννοιες.

Τό μεγαλύτερον μέρος ἀπό ὅσα ἀκούονταν οἱ ἄνθρωποι λησμονεῖται ἐγτός μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος, ἡ δέ ἐπαναφορά των εἰς τήν μνήμην εἰναι δύσκολος.

Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δέχεται μέ εὐχαρίστησιν κάθε τι νέον, κάθε τι πού ἐλκύει τήν προσοχήν καί δραστηριοποιεῖ τάς πισθήσεις.

Ἡ ἔννοια τῶν συνειρμικῶν παραστάσεων διά τῆς χρησιμοποιήσεως ὅπτικοακουστικῶν μέσων δύναται νά χρησιμεύσῃ ὡς βασική προϋπόθεσις εἰς τήν λειτουργίαν τῆς μαθήσεως.

Αν θελήσωμε παραστατικά νά παρουσιάσωμεν τήν ἐπίδρασιν τῶν μέσων αὐτῶν εἰς τήν λειτουργίαν τῆς μαθήσεως, τότε θά ἔχωμεν τήν ἔξης εἰκόνα.

Ἐάν μέ ἔνα κύκλο παραστήσωμεν τόν χῶρον τῆς γνώσεως, ἔνα μικρό τμῆμα ὅχι μεγαλύτερον ἀπό τό 20%, θά καλύψῃ τήν γνῶσιν πού ἀποκτᾶ τό

άτομον μέσω της άκοης καί μόνον.

"Ενα δεύτερο τμῆμα, τό διόποιον ἀντιστοιχεῖ μέ γνώσεις ἔως 30%, καλύπτεται μέ τήν συμμετοχήν της διάρσεως.

"Ήτοι ἔνα μεγάλο μέρος, δηλαδή τό 50% εἰς τήν κατανόησιν τοῦ θέματος ἔχει καλυφθῆ μόνον μέ τήν συμμετοχήν της άκοης καί της διάρσεως.

Εἰς τάς τεχνικάς ἐργασίας, ὅπου ή ἀσκησίς-έκτέλεσις, παίζει καί αὐτῇ πρωτεύοντα ρόλον, ή ἐνεργός συμμετοχή τοῦ ἐκπαιδευομένου σύμπληρώνει τό ποσοστόν μέ ἔνα 30%, ή δέ ἐπανάληψις τοῦ ὅλου θέματος ὑπό τοῦ μαθητοῦ; καλύπτει ἀκόμη μέ ἔνα 10% τά σημεῖα ἔκεντα πού δέν ἀφομοιώθησαν κατά τήν δοκιμήν (WENIGER BEHALTEN - δυνατότητες ἀπόρροφησεως γνώσεων).

Βεβαίως, ή διλοικήρωσις της οἰασδήποτε γνώσεως εἶναι συνάρτησις καὶ ἄλλων παραγόντων : τοῦ χρόνου ἀφομοιώσεως τοῦ ὅλου θέματος καὶ της ἐν ταυτῷ ἐμπειρίας - ὡς διδάσκει ή Ψυχολογία - τοῦ "Τύπου" εἰς τόν διόποιον ἀνήκει ἔκαστος ἐκπαιδέυομενος καί τέλος τοῦ ποσοστοῦ προσοχῆς τό διόποιον διέθεσεν αὐτός, διά τήν κατανόησιν τῶν διδαχθέντων.

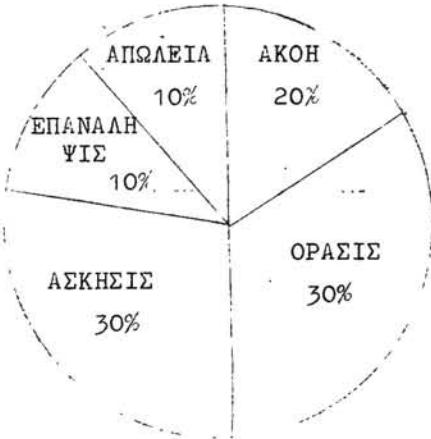
'Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ή χρησιμοποίησις τοῦ ἐποπτικοῦ μέσου ἀποτελεῖ πλέον, δυναμικόν στοιχεῖον εἰς τήν ίστορίαν της διδαχῆς οἰουδήποτε θέματος, ἐφ' ὅσον παραδεχθοῦμε ὅτι η ὅλη μάθησις ἀποτελεῖται κατά μέγιστο ποσοστό, ἀπό τό σύνολο τῶν ἐμπειριῶν τῶν αἰσθήσεών μας, καὶ τῶν ἴκανοτήτων ἐνός ἔκαστου.

'Η ἐφαρμογή της μεθόδου ἐκπαιδεύσεως διά τῶν ὀπτικοακουστικῶν μέσων ἔγκειται πλέον εἰς τόν Εἰσηγητήν ἔκαστου θέματος, δέ διόποιος πρέπει νά προσπαθήσῃ νά ἀνακαλύψῃ καί νά ιινήτοπειήσῃ τάς φυχικάς ἔκεινας λειτουργίας, αἱ διόποιαι ἔχουσιν σχέσιν μέ τό διδασκόμενον θέμα καὶ νά διασφαλίσῃ ὅσον τό δυνατόν πληρεστέραν ἀφομοιώσιν τοῦ θέματος.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ

Κατά τόν Βέβαιον Πόλεμον, τά ἐκπαιδευτικά πολεμικά προγράμματα συμπεριέλαβον τήν χρήσιν τῶν ὀπτικοακουστικῶν μέσων εἰς τήν ταχύρρυθμον ἐκπαίδευσιν ἐντελῶς ἀνειδικεύτων ἀτόμων.

Τά ἀποτελέσματα της χρησιμοποιήσεως τῶν μέσων αὐτῶν ἐπί τῶν εἰδικῶν διάρσεων ἐκπαιδευτικῶν κύκλων, ὑπῆρξαν καταπληκτικά.

Πολλοί έχουν τών στρατιωτικών ήγετών ίσχυρόσθησαν ότι διά της ένταξης χρησιμοποιήσεως τών έποπτων μεθόδων διδασκαλίας, κατέστη δυνατόν νά περιορισθῇ η απαίτουμενος διά την έκπαιδευσιν χρόνος.

Σήμερον είς τήν βιομηχανικήν έπιχείρησιν, όπου ή έξεύρεσις είδη καινούργου προσωπικού καθίσταται προβληματική, ή υιοθέτησις τών προγραμμάτων αύτών καί ή χρησιμοποίησις τών δύπτικοακουστικών μέσων είς τήν έκπαιδευσιν άνειδικεύτων έργατων, άποτελεῖ τουλάχιστον δι' ήμᾶς, άργανικόν τμῆμα τοῦ έκπαιδευτικού μας προγράμματος.

'Από τήν μικράν έμπειρίαν μας, είς τήν ταχύρρυθμον έκπαιδευσιν ένηλίκων, δυνάμεθα νά ύποστηρίξωμεν ότι ο χρόνος έκμαθήσεως μιᾶς είδη κατόπιν δύναται νά περιορισθῇ είς τό 1/3 τοῦ άπαιτουμένου χρόνου, ήπο τήν προϋπόθεσιν ότι τό πρόγραμμα έκπαιδεύσεως έκαστης α' δικότητος είναι άρρητως συγδεδεμένον μέ τήν έφαρμογήν τών δύπτικοακουστικών μέσων πού προαναφέραμε.

'Εργαλεῖα πολύτιμα διά τόν κάθε έκπαιδευτή μας, άποτελοῦν είς πολλάς περιπτώσεις τά μέσα αύτά καί ίσως μοναδικήν προσφοράν είς τόν τομέα τής βιομηχανικής έκπαιδεύσεως άνθρωπων, οι δύο οι δυσκολεύονται καί είς τήν άνάγνωσιν άπλων άκόμη κειμένων.

'Η παραδοχή τής άρχης "Τό νά βλέπῃ κανείς ίσοδυναμεῖ μέ τό νά πιστεύῃ" άπέδειξεν καί είς ήμᾶς κατά τήν άντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος ταχυρύθμου έκπαιδεύσεως άνειδικεύτων άτόμων, ότι ή έπιλογή τής μεθόδου αύτής μπορεῖ νά θεωρηθῇ ούσιαστική καί πλήρης διδαχή. Πρός τούτο έχει έπιστρατευθῇ κάθε τι τό δύον άπευθύνεται καί κατακτάται κυριωτέρας τών αίσθησεων.

'Η χρησιμοποίησις λίπτων παραδειγμάτων έκ τοῦ διδασκομένου έργου σημαντικών ή μακετών, διαφανών είκόνων, έγγεγραμμένων ήχων καί κινηματογραφικών ταινιών ή ποικίλων άλλων μέσων, άποτελεῖ τήν πρώτη διμιήν τών έκπαιδευτών μας είς τήν προσπάθεια οίκοδομήσεως θεμελιώδων γνώσεων, διά τήν διδαχήν έννοιών άγνωστων, καί έργασιών δυσκόλων είς α' τομα τά δύον ούδεμίαν είχουν προπηγουμένη σχετικήν γνῶσιν, ή του λάχιστον "συνειρμικήν παράστασιν".

'Η πλέον συνήθης φράσις τοῦ ληροῦ μας "Τέ είναι αύτά πού λέγεται ξε μου νά καταλάβω" φανερώνει τήν άνάγκη καθενός μας, πολλάς φοράς "νά θέση τάς χειρας έπι τών τύπων τών ήλων".

Υίοθετούντες τήν μέθοδον αύτήν, διά τήν έκπαιδευσιν άνειδικεύτων έργατων έν τῇ βιομηχανίᾳ ΙΖΟΛΑ, είχομεν.ώς άποτέλεσμα τήν είδι -

κευσιν καί ἔξειδίκευσιν εἰς βιομηχανικάς ἐργασίας - ἐντός ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος - 200 ἀτόμων, τά δποῖα καλύπτουν σήμερον, νευραλγικούς τομεῖς τῆς παραγωγικῆς μας διαδικασίας καί προσφέρουν ποιοτικῶς καί ποσοτικῶς, ἐργασίαν ἴσστιμον μέ τὴν τῶν εἰδικευμένων ἀπό τέτων τεχνιτῶν.

Θά θέλαμε νά ἀναφερθῶμεν - ἐάν δέν κινδυνεύμεν νά ἐπεκταθῶ - μεν πέραν τῶν χρονικῶν δρίων τῆς παρούσης διαλέξεως - εἰς ἑκατοντάδα περιπτώσεων ἐνηλίκων ἐκπαιδευμένων, οἱ δποῖοι, μέχρι τῆς ὥρας ἐπιλογῆς των εἶχον ὡς μόνον μέσον βιοπορισμοῦ γεωργικάς ἢ κτηνοτροφικάς ἐργασίας. Ἐκ τῶν θρανίων τῆς αἰθούσης διδασκαλίας τῆς ἐπιχειρησιακῆς μας, διηλθούν αἱ πλέον διάφοροι διάδεις ἀνθρώπων. Μέ μίαν μόνον ἐπιθυμίαν, τὴν δυνατότητα ἐκμαθήσεως μιᾶς τέχνης ἀποδοτικῆς, ἢ δποῖα θά τοὺς ἔξασφάλιζε σταθεράν ἐργασίαν καί αἴσθημα ἀσφαλείας ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ἐκ τῶν στατιστικῶν δεδομένων τοῦ τομέως μας, ἐν μεγάλον ποσοστόν ὠρίμων ἀνθρώπων ἐντός μιᾶς πειραματικῆς τετραετίας, κατόρθωσεν νά ἀφομοιώσῃ ἔννοιες ἄγνωστες μέχρι τότε καί νά εἰδικευθῇ ἐντός ἐξαμήνου ἢ τριμήνου εἰς εἰδικότητας, αἱ δποῖαι κατά τό πάρελθόν θά ἔχρειάζοντο μίαν δλόκληρην ζωήν - θητείαν διά τήν ἐκμάθησίν των.

ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΒΟΗΘΗΜΑΤΩΝ

Βεβαίως, θά πρέπει νά τούς ισθῇ τό γεγονός ὅτι ἡ ἀποδοτική ἀξιοποίησις τῶν ταχυρρύθμων αὐτῶν εἰδικῶν προγραμμάτων τῇ βοηθείᾳ τῶν ποικίλων ἐποπτικῶν μέσων, προϋποθέτει ἐπιμελῆ σχεδιασμόν καί προσεκτικήν μελέτην ἐκ μέρους ὅλων τῶν διδασκοντων.

Ἡ μή ὄρθιολογική χρησιμοποίησις τῶν "ἰσχυρῶν" αὐτῶν μέσων προιωρίζει εἰς τό ἐλάχιστον, τὴν διδακτικήν των ἀξίαν.

Ἡ ἀποδοτικότης τῶν ἐποπτικῶν μέσων πού θά ἐπιστριπτεύσωμεν, ἔχαρτάται ἐκ δύο συντελεστῶν : πρῶτον, ἀπό τό πόσον ταῦτα ἀνταποκρίνονται εἰς τάς εἰδικάς ἀνάγκας τῆς διδαχῆς, καί δεύτερον, ἀπό τό πόσον ἐπιδεξίας χρησιμοποιοῦνται ταῦτα ὑπό τοῦ διδάσκοντος.

Π.χ. αἱ κινηματογραφίαι ταινίαι εἶναι πάντοτε ἔνα πολύτιμον διδακτικόν βοήθημα. Ἀλλά ἡ κάθε ταινία δέν εἶναι καί κατ' ἀνάγκην καλή.

Γνωστοῦ ὅτι, τά πλεονεκτήματα τῶν ὀπτικῶν ἐντυπώσεων ἐνυπάρχουν πάντοτε εἰς τοὺς διαφόρους τύπους τῶν προβαλλομένων βοηθημάτων - ἐφ' ὅσον τό μεγαλύτερον μέρος τῶν ὑδεῶν φθάνει εἰς τὴν διανοιαν μέσψ τῶν ὀφθαλμῶν - διά τῶν μέσων αὐτῶν ἀποσκοποῦμεν ἐν συνθετικοῖς :

- Εἰς τὴν ἡλλιτέραν συγκράτησιν τῆς προφορικῆς εἰσηγήσεως.
- Εἰς τὴν κινητοποίησιν τῆς προσοχῆς.
- Εἰς τὴν ἀφύπνισιν τοῦ ἐνδιαφέροντος.
- Εἰς τὴν ἔξοικονόμησιν χρόνου διά τὸν διδάσκοντα καὶ τὸν διδα-
σκόμενον.
- Εἰς τὴν ταυτόχρονον ἐκπαίδευσιν πολλῶν ἀτόμων.
- Εἰς τὴν ἐπεξήγησιν ἐργασιῶν, ἢ λειτουργιῶν ἀφανῶν ἐξαρτημάτων
- Εἰς τὴν ἐξήγησιν θεωριῶν ἢ ἐννοιῶν ἀφηρημένου χαρακτῆρος.
- Εἰς τὴν παρόχην κανόνων ἀσφαλείας ἐπὶ συγκεκριμένων περιπτώ-
σεων.
- Εἰς τὴν ἀπλοποίησιν καὶ εἰς τὴν ἐπιμέρους ἀνάλυσιν μιᾶς δι-
σκόλου ἐργασίας καὶ εἰς πλειάδα ἄλλων περιπτώσεων.

Τὰ ἀποδοτικώτερα καὶ χρησιμώτερα μέσα εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν βιομηχανιῶν ἐργασιῶν εἶναι ἐκεῖνα τὰ δόποῖα καπασιευάζονται εἰδικῶς διά τὴν κάλυψιν τῶν συγκεκριμένων ἀναγκῶν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀν-
τικειμενικοῦ σκοποῦ ἑκάστου μαθήματος.

Τό νόπο αὐτάς τάς συνθήνας καπασιευάζομενον διδακτικόν βοήθημα
εἶναι συνήθως πολύτιμον, ἐφ' ὅσον ἐκπηγάζει ἀπό μίαν θετικήν ἀνάγκην.

Ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐμπειρίας μας θά ἀναφέρωμεν μερικά μόνον εἴ-
δη ἐκ τῆς πλειάδος τῶν μέσων τὰ δόποῖα χρησιμοποιοῦμεν εἰς τὴν ἐπι-
χείρησίν μας.

I. Πινακίς ἐπιδείξεως ἐκθεμάτων.-

Ἡ μορφὴ αὐτοῦ τοῦ βοήθηματος χρησιμοτάτη εἰς τὴν βιομηχανικήν
ἐκπαίδευσιν ἀνειδικεύτων, ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἐκπαιδευόμενον ἃν σχη-
ματίσῃ σαφῆ εἰκόνα τοῦ ἐργαλείου ἢ τοῦ ἐξαρτήματος πού ἐντὸς ὀλίγου
θά χρησιμοποιήσῃ.

Ο κύριος σημείος τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς πινακίδος αὐτῆς, εἶναι
ἡ ἐνίσχυσις τῆς ικανότητος συγκρατήσεως ὡρισμένης μορφῆς ἐργαλείων-
ἢ ἀνάπτυξις τῆς ικανότητος ἀναγνωρίσεως αὐτῶν καὶ τῆς σωστῆς χρήσε-
ῶς των.

Δι 'ένδος πίνακος ἐκθέσεως καλῶν καὶ κατεστραμένων ἐργαλείων, λό-
γῳ κακῆς χρήσεως, κατέστη δυνατόν, ἐντὸς ἐλαχίστου χρόνου, νά μάθῃ
ὅ ἐκπαιδευόμενος βασικῆς σημασίας γνῶσεις, ἐπὶ πλέον δέ νά ἐνημερω-
θῇ καὶ εἰς στοιχειώδεις κανόνας ἀσφαλείας.

2. Δείγματα καθορισμοῦ βαθμοῦ (STANDARD) ἐπιδόσεως.-

"Οταν οἱ σπουδασταί παρατηροῦν μέσῳ τῶν μαθητικῶν δειγμάτων κα
λῆς ἢ κακῆς ἐργασίας τὸν παραδεκτόν βαθμόν ἐπιδόσεως, ἡ μορφὴ αὐτοῦ

τοῦ βιοθήματος ἔξασφαλίζει ὅχι μόνον τὸ STANDARD τῆς ἐργασίας, ἀλλά καὶ οἰνητοποιεῖ τὸν ἐκπαιδευόμενον νά μιμηθῇ τὸ τέλειον ὑπόδειγμα ..

3. Σχεδιάγραμματα - Χάρται - Σκαριφήματα. -

'Η ἀπόκτησις ὡρισμένων δεξιοτήτων, ἔχαρτάται πολλές φορές ἀπό τὴν σωστήν ἀντίληψιν τῆς σειρᾶς τῶν πρός ἐκτέλεσιν ἐργασιῶν. Συνεπῶς τὸ νά ἐντυπωθῇ εἰς τὸν μαθητὴν ἡ ἐνδεδειγμένη σειρᾶ ἐκτελέσεως μιᾶς ἐργασίας ἀποτελεῖ ούσιῶδες στάδιον διδαχῆς.

'Ο τύπος αὐτός τοῦ ἐποπτικοῦ μέσου-χάρτης-σχεδιάγραμμα-σκαρί - φημα ἀλπ. χρησιμοποιεῖται εὐθύνς ἀμέσως μετά τὴν εἰσήγησιν τοῦ διδάσκοντος διά τὴν ἐκμάνθυσιν τῆς ἐνδεδειγμένης διαδικασίας, ἀποτελεῖ δέ παραστατικώτατον μέσον ἀφηγήσεως μιᾶς ὀλοκλήρου δημιουργικῆς ἐργασίας μέ έλαχίστας λέξεις.

'Ο χάρτης αὐτός δύναται νά παρουσιάσῃ τά κυριώτερα στάδια ἢ φάσεις κατεργασίας π.χ. τεμαχίου χάλυβος διά τὴν κατασκευήν ἐνός ἄξονος. Δεινούνει δέ,

- Τό ἀκατέργακτον ὑλικόν καί τὴν ἐπ' αὐτοῦ πρώτην φάσιν ἐπεξεργασίας.
- Τὴν δευτέραν φάσιν, τό λεγόμενον "ξεχόνδρισμα".
- Τὴν τρίτην φάσιν, τό "τορνίρισμα"
- Τὴν τετάρτην φάσιν, τό "ρεκτιφιέ"

Διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἡ ἀλληλουχία τῶν σταδίων παραγωγῆς "δένεται" εἰς τὴν μνήμην τῶν ἐκπαιδευμένων καί ἀποτυποῦται ἡ σωστή σειρᾶ ἐκτελέσεως τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

- 'Ἐξαίρετον ἐπίσης παράδειγμα διδακτικῆς ἀξίας εἶναι ἡ πινακίς διά τὴν πρόληψιν τοῦ ἀτυχήματος.

Ἐίναι ἀρκετά σαφῆς, ὥστε νά συνειδητοποιήσῃ καί ὁ πλέον ἀνίδεος τὴν ἀνάγκην οἰνητοποιήσεως τῆς προσοχῆς του εἰς τὸν βιομηχανικόν χῶρον.

'Η ἐπίδειξις ἐνός νέου σκίτσου κάθες ἔβδομάδα κατά τὴν διάρκεια τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπό ὅλας τὰς ἐπικινδύνους φάσεις ἐργασίας ἀνανεώνεται τὸ ἐνδιαφέρον καί προλαμβάνει τὰς κακάς συνηθείας, ποὺ μετατρέπονται εἰς καθημερινά ἀτυχήματα.

'Η μεγάλη ποικιλία τῶν μέσων αὐτῶν ἀφήνεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ διδάσκοντος καί εἰς τοὺς στόχους πού θά σκοπεύσῃ.

4. Χρῆσις οἰνηματογραφικῶν ταπεινῶν. -

'Η ἐκπαιδευτική ἀξία τοῦ οἰνηματογράφου ὑπερέχει σαφῶς τῶν ἄλλων ἐποπτικῶν μέσων καί ἀποτελεῖ δι' ὅλους μας, μέσον ἐνημερώσεωι

άλλα καί ἐντόνου ἐπιδράσεως.

“ Βεβαίως, ή ἐκλογή ἐκάστης ταινίας πρέπει νά ἀντιποιρίνεται καί νά συμβαδίζῃ μέ τό περιεχόμενον τοῦ μαθήματος ὥστε νά συμπληρώνητον διδάσκοντα ἐφ' ὅσον πολλάκις ή ταινία αὐτή δύναται νά ἀντισταθμίση, κατέ τό μᾶλλον ή ξέτον τήν ἀδυναμίαν παρουσιάσεως ἀντικειμένων ή ἐν νοιῶν καί νά ἐπιτρέψῃ εἰς τούς σπουδαστής νά ἀποκτήσουν τήν ἐπιθυμητήν γνῶσιν.

Χρησιμοποίησις Διαφανῶν Εἰκόνων καί Μαγνητοφώνου.-

Τά βοηθήματα αὐτά ἀποτελοῦν ἔναν ἑξαίρετον συνδυασμόν ὁπτικο-ακούστικης διδαχῆς διά τήν ἀπόκτησιν ἐπαγγελματικῶν τυπώσεων.

‘Η μέθοδος αὐτή ἐφαρμοσθεῖσα ἐπὶ μίαν διετίαν εἰς τήν ἡμετέρων ἐπιχείρησιν, ἀπέδωσεν θαυμάσια ἀποτελέσματα εἰς τήν ἐκπαίδευσιν πωλητῶν καί πωλητριῶν καί ἴδιαίτερα κατά τήν διδαχήν νέων μεθόδων εἰς τήν τεχνικήν τῶν πωλήσεων, εἰς τάς σχέσεις τῶν πωλητῶν καί τοῦ πελάτου καί εἰς τόν τρόπον προωθήσεως τῶν προϊόντων.

‘Η χρησιμοποίησις τῆς μεθόδου αὐτῆς συνιστᾶται ἐπίσης καί διά τήν ἐκπαίδευσιν ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ἔχουν δυσκολίαν κατανοήσεως τοῦ θέματος ή περιωρισμένην ικανότητα ἀφομοιώσεως ἐννοιῶν.

‘Η δυνατότης ἐξατομικεύσεως τῆς διδασκαλίας καί ή ἐπανάληψις κατ' ἵδιαν οἰουδήποτε θέματος εἶναι πλεονεκτήματα τῆς μεθόδου αὐτῆς.

Αἱ δυναταί ἐφαρμογαί τῆς ἐν λόγῳ μεθόδου εἶναι πολυάριθμοι. Ο τρόπος παραγωγῆς τῶν διαφανῶν εἰκόνων εἶναι γνωστός εἰς ὅλους μας, ή δέ ἐπιτυχία παρουσιάσεως ἔγκειται εἰς τήν ἐκλογήν τῶν καταλλήλων εἰκόνων διδαχῆς, αἱ ὅποιαι θά ἀποτελέσουν τά διάφορα στήδια διδασκαλίας τοῦ θέματος.

Τά φύλλα διδαχῆς καί τά ἔγχειρίδια

“Ἐν ἀκόμη μέσον εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκπαίδευσεως τῶν ἀνθρώπων εἶναι ή ἀποτύπωσις τῆς ὕλης τοῦ μαθήματος.

SCRIPTA MANENT (τά γραπτά μένουν) ἔλεγον οἱ Λατίνοι, καί ή σημασία τῆς φράσεως ὑπογραμμίζει ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια τήν ἀνάγκην αὐτήν.

- ‘Η περίληψις τοῦ διδασκομένου θέματος
- Τά φύλλα ἐργασίας
- ‘Η γραπτή ἄσκησις

καί τέλος τό Ἐγχειρίδιον, εἶναι ἔνα ἀκόμη μέσον ἐποπτικόν, πού διατίθεται νά ἐπιστεγάσῃ κάθε προφορικήν εἰσήγησιν.

Η έρευνα έπι τοῦ θέματος τῆς ἐφαρμογῆς καὶ ἐξαπλώσεως τῶν μέσων αὐτῶν ἐποπτείας δέν σταματᾶ εἰς οὐδέν ὄριον καὶ εἰς οὐδένα τομέα ἐργασίας, ἐφ' ὅσον ὑπεισέρχεται πάντοτε ὁ παράγων ἀνθρωπος μέτην δημιουργικήν του φαντασίαν.

"Εν εἶναι μόνον βέβαιον, ὅτι εἰς τὸ ἔμεσον μέλλον ἡ ἐκπαίδευσις τῶν πάσης φύσεως πουνδαστῶν θά καλύπτεται κατά μέγα μέρος ἀπό μεθόδους συγχρόνου παρατηρήσεως καὶ ἀκροάσεως.

Κατά συνέπειαν, τά κέντρα ἐκπαίδευτικῶν ἔρευνῶν μποροῦν νά συνεισφέρουν ἀληθινό ἔργον εἰς τὴν προσπάθειαν ἐφαρμογῆς τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων εἰς οἰνδήποτε μορφήν ἐκπαίδεύσεως· εἴτε αὐτή ἀνήκει εἰς τὴν μέσην ἡ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν, εἴτε εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἴτε εἰς τὴν ἀγροτικήν καλλιέργειαν - ιατρικήν περίθαλφιν ἡ ὑγιεινήν.

Οἱ ἀνθρωποι σήμερον, εἰς οἰονδήποτε γεωγραφικόν μῆκος· ἡ πλάτος καὶ ἔάν εύρισκωνται ἔχουν κοινά σημεῖα ἐπαφῆς : τὴν ὄρασιν, καὶ τὴν ἀκοήν. Αὐτά μποροῦμε νά ἀξιοποιήσωμεν καταλλήλως, καλύπτοντας τὰ κενά πού δημιουργεῖ ἡ ραγδαία τεχνολογική ἐξέλιξις ὥστε καὶ τὸ δικό μας βῆμα νά συντονισθῇ μέ τόν παγκόσμιό βηματισμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- I. BOLLINGER - LIVINGSTON
"METHODS OF TEACHING INDUSTRIAL SUBJECTS"
2. BASIC PHOTOGRAPHY, USARMY TECHNICAL MANUAL-WASHINGTON
D.G. SUPERINTENDENT OF DOCUMENTS
3. VISUAL AIDS
GILBERT G. WEAVER
ELROY W. BOLLINGER

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΔΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

Αθήναι, 29 Μαρτίου 1968 ('Αρ.7)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

ΤΗΣ κ. ΜΑΙΡΗΣ ΛΟΓΙΑΔΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

μέ θέμα :

"Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ
ΕΚΜΑΘΗΣΕΙΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ"

Λέγεται ότι ο Μωάμεθ διέταξε κάποτε ὅρος νά πορευθῇ πρός αὐ -
τόν. Τό ὅρος φυσικά δέν ἔκινηθη. Καί τότε ο Μωάμεθ ἀνήγγειλε : 'Ἐφ -
ὅσον τό ὅρος δέν κινεῖται πρός ἐμέ, θά πορευθῶ ἐγώ πρός τό ὅρος.

Καλόν θά ήτο ἡμεῖς οἱ καθηγηταί νά ἐμιμούμεθα τό παράδειγμα
τοῦ Μωάμεθ. 'Ἐάν διαπιστώσωμεν ότι αἱ δυνατότητες τῶν μαθητῶν μας
δέν εὑρίσκονται εἰς τό ἐπίπεδον ἐκεῖνο τό δόποῖον θά ἡθέλαμε νά εἴ -
χον, θά πρέπει νά προσαρμόσωμεν τάς μεθόδους μας καί τόν τρόπον διε -
δασκαλίας πρός τό πραγματικόν ἐπίπεδον, δόποτε θά δυνηθῶμεν νά τούς
βοηθήσωμεν νά προοδεύσουν. Τά δόπτικοακουστικά μέσα δύνανται νά μᾶς
προσφέρουν ἀποφασιστικήν βοήθειαν πρός αὐτήν τήν κατεύθυνσιν.

Τό θέμα μας σήμερον εἶναι ἡ ἐφαρμογή τῶν δόπτικοακουστικῶν μέ -
σων διά τήν ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν. Διά νά μή δύειλῶ μέ γενικότητας
θά ἀναφέρω συγκεκριμένα πραδείγματα ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς ἀγγλικῆς
γλώσσης, διότι αὐτήν διδάσκω, καί προσπαθῶ συνεχῶς, μέ βάσιν τήν ἐ -
πί ἔτη στατιστικήν τῶν λαθῶν τῶν μαθητῶν, τήν διερεύνησιν νέων με -
θόδων καί τί πείραμα νά συντελέσω, ἐάν εἶναι δυνατόν, εἰς τήν ἐξεύ -
ρεσιν καί καθιέρωσιν μεθόδων διδασκαλίας καί αὐτοδιδασκαλίας μέ τήν
μεγαλυτέραν δυνατήν πρακτικήν ἀπόδοσιν ἐντός τοῦ μικροτέρου δυνατοῦ
χρονικοῦ διαστήματος. Τοῦτο ἔχει ἴδιαιτέρων σημασίαν διά τήν τεχνι -
κήν ἐκπαίδευσιν, διότι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν τεχνικῶν σχολῶν δέν θά κλη -
θοῦν νά ἀποδώσουν τάς ἀπείρους ἀποχρώσεις ἐνός φιλολογικοῦ ἢ θεωρη -
τικοῦ περιεχομένου κειμένου, ἀλλά θά πρέπει νά εἶναι εἰς θέσιν νά
συνεννοηθοῦν, προφορικῶς καί γραπτῶς, κατά τρόπον ἀπλοῦν καί σαφῆ ,
νά κατανοήσουν τεχνικά κείμενα. 'Η ἀρχική ἐπιδίωξις πρακτικῶν ἀπο -
τελεσμάτων ὅχι μόνον δέν θά ἐμποδίσῃ, ἀλλά θά διευκολύνῃ ὅσους ἐκ
τῶν ἀποφοίτων τεχνικῶν ἥ ἄλλων σχολῶν τό ἐπιθυμοῦν, νά συνεχίσουν
τήν σπουδήν τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης ἐπί ἀνωτέρου ἐπιπέδου.

Περί τό τέλος τῆς σημερινῆς ὁμιλίας θά προβληθῇ καὶ τμῆμα τατ-
νίας διά τήν διδασκαλίαν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, διά μίαν πλέον ὀλοκλη-
ρωμένην παρουσίασιν τοῦ θέματος τῆς ἐκμαθήσεως ξένων γλωσσῶν μέ τήν
βοήθειαν ὀπτικοακουστικῶν μέσων.

Εἰς τήν σημερινήν μας παρουσίασιν δέν οὐ περιορισθῶμεν μόνον
εἰς τά νεώτερα καὶ πολυπλοκώτερα ὀπτικοακουστικά μέσα ὅπως εἶναι τό
ἐργαστήριον ξένων γλωσσῶν (LANGUAGE LABORATORY), ἢ τηλεόρασις, τό μα-
γνητόφωνον (FILM STRIPS), ἡλεκτρόφωνον, διαφανεῖς εἰκόνες (SLIDES)
καὶ λοιπά. Ἀντιθέτως θά ἀσχοληθῶμεν ἀρκετά καὶ μέ τά ἀπλούστερα καὶ
παλαιότερα καὶ θά συζητήσωμεν τρόπους διά τήν καλυτέραν ἀξιοποίησίν
των.

Πρῶτος εἶναι ὁ κλασσικός μαυροπίναξ καὶ ἡ κιμωλία. 'Υπό τᾶς ση-
μερινάς συνθήκας εἶναι ἀναντικατάστατα διά διδασκαλίαν καθ' ὁμάδας, ἐν
'Ελλάδι τουλάχιστον.

Κατά τήν διάρκειαν ἐνός διαλείμματος ἐκάθισα εἰς τό τελευταῖον
θρανίον εἰς μίαν τάξιν ὅπου μόλις εἶχον διδάξει, διά νά δῶ πῶς βλέπει
τόν πίνακα ὁ μαθητής τοῦ τελευταίου θρανίου. Εἰς τόν πίνακα εἶχον
γράφει διάφοροι μαθηταί, καὶ ἐν τῷ συνόλῳ ἐνεφάνιζεν ὅφιν ἀκαταστά -
του τετραδίου ἐν μεγεθύνσει. Πολλά γράμματα ἥσαν τελείως δυσανάγνω -
στα. Κάπου μεταξύ τῶν ἄλλων εἶχον γράφει καὶ ἐγώ κάτι τό ὅποιον ἐθε-
ώρουν σημαντικόν. Πρῶτον συμπέρασμα : Τά γράμματα πού γράφονται εἰς
τόν πίνακα πρέπει νά εἶναι μεγαλύτερα τοῦ συνήθους. Δεύτερον : "Οταν
γράψωμεν κάτι τό ὅποιον θεωροῦμεν σημαντικόν πρέπει νά σβύνωμεν τόν
πίνακα, ὅποτε, ὅ, τι εἶναι γραμμένον προσελκύει περισσότερον τήν προ-
σοχήν.

Ἐδοκίμάσα διαφόρους τρόπους γραφῆς, τήν ἀποτελεσματικότητα τῶν
ὅποιων ἔκρινα μέ τόν ἑξῆς τρόπον : "Οσον περισσότερα βλέμματα μαθη -
τῶν ἐστρέφοντο πρός τόν πίνακα τόσον ὑφάνετο εἰς τήν βαθμολογικήν μου
κλίμακα ὁ τρόπος μέ τόν ὅποιον εἶχα γράφει εἰς τόν πίνακα. Ρεκόρ ἐ-
σημείωσα ἔως τώρα δύο : Ιογ Νά γράφω μία λέξιν μέ τεράστια γράμματα
(5 ἑκ. περίπου) καὶ ἐν συνεχείᾳ μίαν ἄλλην μέ πολὺ μικρά γράμματα.
Ο δεύτερος τρόπος εἶναι νά γράφω μέ δύο κιμωλίας διαφορετικοῦ χρώμα -
τος συγχρόνως.

Σημαντικότερον ὄμως δέν εἶναι νά εὔρωμεν ἔνα ἰδεώδη τρόπον γρα-
φῆς ἀλλά νά εύρισκωμεν συνεχῶς νέους τρόπους. Η ποικιλία προσελκύει
τό ἐνδιαφέρον περισσότερον ἀπό διεδήποτε ἄλλο.

Πότε ὅμως θά γίνεται αὐτό ; "Αν γίνεται συχνά δέν προσελκύει τόσον τό ἐνδιαφέρον ὅσον ἔάν γίνεται σπανιώτερα . 'Ιδίως ὅταν πρό - κειται περί ἑνός νέου καί βασικοῦ θέματος ἀξίζει νῆ γίνεται μεγάλη προσπάθεια ὥστε ἡ πρώτη γνωριμία τῶν ἐκπαιδευομένων μέ τό θέμα νά εἶναι ὅσον εἶναι δυνατόν περισσότερον ἐντυπωσιακή . Εἶναι λοιπόν εὐ καιρία νά ἐπιστρατεύσωμεν τότε ὅσα ὀπτικοακουστικά μέσα ἔχομεν εἰς τήν διάθεσίν μας καί εἶναι κατάλληλα διά τήν δεδομένην περίπτωσιν .

Τώρα νομίζω ὅτι θά γίνη παραστατικωτέρα ἡ σημερινή παρουσία- σις τῶν ὀπτικοακουστικῶν μέσων ἄν, ἀντί νά ἀναφέρωμεν ἐν ἔκαστον ἐξ αὐτῶν καί τόν τρόπον χρησιμοποιήσεώς του, ἀναφέρωμεν ὠρισμένους διαδοχικούς στόχους εἰς τήν ἐκμάθησιν τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης καί πᾶς εἶναι δυνατόν νά συντελέσουν ὠρισμένα ὀπτικοακουστικά μέσα εἰς τό νά ἐπιτύχωμεν τούς στόχους .

Παρατηρεῖται συνήθως τό φαινόμενον, μετά 3 ἡ καί περισσότερα ἔτη σπουδῶν, νά γνωρίζουν οἱ σπουδασταί θεωρητικῶς πολλά πράγματα ἀλλά νά μήν εἶναι εἰς θέσιν νά χρησιμοποιήσουν ὀρθῶς καί εύχερῶς σχεδόν τίποτε . 'Εάν θέλωμεν νά ἔχωμεν ούσιαστικόν ἀποτέλεσμα πρέ - πει νά κτίζωμεν ἐπί στερεῶν βάσεων . Εἴτε πρόκειται περί διδασκαλί- ας καθ' ὅμαδας, δηλαδή εἰς τάξεις σχολῶν ἡ Φροντιστηρίων, ἡ στομικῆς ἡ ἀκόμη καί περί αὐτοδιδασκαλίας, θά πρέπη κατά τό πρῶτον στάδιον τῶν σπουδῶν νά ἔξασφαλίσωμεν ἔνα σκληρόν πυρήνα γνώσεων δ ὁποῖος ν' ἀποτελέσῃ τήν βάσιν ἐπί τῆς ὀποίας θά κτίσωμεν τό οἰκοδόμημα . 'Ο πυρήν αὐτός θά ἀποτελῇται κυρίως ἀπό τά ἔξης ἀλληλόσυμπληρούμενα μέ ρη :

α) Γνώσεις καί παρά πολὺ ἔξασκησιν μέχρις ἐπιτεύχεως πλήρους αύ τοματισμού ὅσον ἡφορᾶ τήν βασικήν δομήν τῆς προτάσεως καί τούς τρεῖς τύπους (καταφατικόν, ἀρνητικόν, ἐρωτηματικόν) ἐνός Χρόνου εἰς ὅλα τά πρόσωπα . Συνήθως ὡς πρῶτος χρόνος διδάσκεται δέ ενεστώς τοῦ ρή- ματος "εἶμαι", καί ἀμέσως κατόπιν δ PRESENT CONTINUUS ('Ενεστώς δι αρκείας) . Δυστυχῶς ὅμως οἱ χρόνοι αύτοι εἶναι οἱ μόνοι χρόνοι τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης οἱ διόποι έχουν τρεῖς τύπους (ἔνα διά τό πρῶτον πρόσωπον ἐνικοῦ, ἔναν διά τό τρίτον πρόσωπον ἐνικοῦ, ἔναν διά τά ὑπόλοιπα πρόσωπα) . 'Ο 'Ενεστώς Διαρκείας ἔχει καί ἄλλας ἐπί πλέον δυσκολίας . Καταλληλότερος χρόνος διά τούς ἀρχαρίους εἶναι δ . Μέλλων ἵδιως ὅταν διδάσκεται μέ WILL εἰς ὅλα τά πρόσωπα . Διότι δεδομένου ὅτι τό WILL καί ἡ ἀπλῆ μορφή τοῦ ρήματος δηλ . τό ἀπαρέμφατον εἶναι ἀμετάβλητα, ἡ προσοχή τοῦ ἐκπαιδευομένου συγκεντρώνετάλ μόνον εἰς τό ὑποκείμενον, δύναμα ἡ ἀντωνυμία . 'Η ἔξαιρετική σημασία τῆς ἐπι-

κοῦς ἔξασκήσεως εἰς τὴν χρῆσιν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (I, YOU, HE, SHE, IT, WE, YOU, THEY) δέν τονίζεται ἐπαρκῶς, ἐνῷ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς σωστῆς δογῆς τῆς προτάσεως οὐδὲ τῆς συνομιλίας. Κατά τάς ἀρχὰς ἑκάστου σχολικοῦ ἔτους γίνεται μία γραπτή ἔξέτασις τῶν εἰσαχθέντων εἰς τὴν Σχολήν Σχεδιαστῶν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τεχνολογικοῦ Ομίλου διά νά γίνη ἡ κατάτεξίς των εἰς διάδασ, ἀναλόγως τῶν γνώσεων των τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης. Εἶναι ἀπίστευτον τό πόσον μεγάλον εἶναι τό ποσοστόν τῶν σπουδαστῶν, οἱ δποῖοι, ἐνῷ ἔχουν δηλώσει ὅτι ἔχουν παρακολουθήσει μαθήματα ἀγγλικῆς καθ' ὄμαδας ἡ καί ίδιαίτερα, συγχέουν τάς προσωπικὰς ἀντωνυμίας καί γράφουν π.χ. HE ἀντί SHE ἢ WE ἀντί YOU. Δέν ἔχει σημασίαν ἂν τό γνωρίζουν θεωρητικῶς. Ἐφόσον κάμνουν ἔνα λάθος σημαίνει ὅτι δέν ἔχουν ἀποκτήσει τὴν συνήθειαν νά χρησιμοποιοῦν αὐτομάτως τὴν ὁρθήν ἀντωνυμίαν. Τί εἶναι δυνατόν νά γίνη δι' αὐτό; Ποῦα ὀπτικοακουστικά μέσοι θά μᾶς βοηθήσουν;

Διά μέν τὴν σύγχυσιν μεταξύ HE καί SHE τό μαγνητόφωνον εἶναι ἔξαιρετον καί χρήσιμον. Ἐπανάληψις δύο συνεχῶς προτάσεων τοῦ τοῦ που : TOM WILL CHOOSE A TIE. HE WILL BUY THE TIE εἶναι πάρα πολὺ ἀποτελεσματική. Ἐπίσης δυνάμεθον νά γράψωμεν εἰς τὸν πίνακα παρεμφερεῖς προτάσεις ὅπου τό ἀνδρικόν ὄνομα εἰς τὴν μίαν πρότασιν καί ἡ ἀντωνυμία HE ἢ δποῖα τό ἀντικαθίσταται εἰς τὴν ἐπομένην πρότασιν γράφωνται μέ κιμωλίαν τοῦ ίδιου χρώματος, τό δέ γυναικεῖον ὄνομα καί ἡ ἀντωνυμία SHE ἢ δποῖα τό ἀντικαθίσταται εἰς τὴν ἐπομένην πρότασιν γράφωνται μέ κιμωλίαν ἄλλου χρώματος. Π.χ. MARY WILL CHOOSE A DRESS. SHE WILL BUY THE DRESS. Αἱ λέξεις MARY καί SHE θά γράψοῦν μέ πράσινη κιμωλία. Μέ αὐτόν τὸν τρόπον οὐδὲ, ἀκόμη περισσότερον, μέ τό μαγνητόφωνον, ἐντυπώνεται εἰς τοῖς σπουδαστές δύο ούσιωδη στοιχεῖα τοῦ συντακτικοῦ τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης : ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως ὑποκειμένου εἰς ὅλας τάς προτάσεις καί ἡ σημασία τῆς σειρᾶς τῶν λέξεων εἰς τὴν ἀγγλικήν γλῶσσαν. Τό μαγνητόφωνον εἶναι ἀνυπέρβλητον μέσον διά τὸν σκοπόν πύτον. Μόνος σοθαρός ἀνταγωνιστής του εἶναι ὠρισμένα παιχνίδια μελετημένα ὥστε νά ἐντυπώνεται ἡ σειρά τῶν λέξεων. Δέν ἀναφέρω τά παιχνίδια αὐτά διότι δέν εἶναι ὀπτικοακουστικά μέσα. Ἐπειδή ὅμως εἰς τά ὀπτικοακουστικά μέσα περιλαμβάνεται, οἰονδήποτε βοήθημα διαβατικόν τό δποῖον ἔχει σχέσιν μέ τάς 5 αἰσθήσεις, ἀναφέρω ὅτι ἡ γεῦσις, ὑπό μορφήν καραμέλλας ὡς ἐπάθλου τῶν νικητῶν ἀκόμη καί δι' ἐνηλίκους, ἀποτελεῖ ἄριστον βοήθημα.

"Οσα εἴπομεν ἀνωτέρω ἀποτελοῦν τόν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς γραμματικῆς καί τοῦ συντακτικοῦ καί εἶναι ἐν ἐκ τῶν μερῶν τοῦ πυ-

ρήνος γνώσεων τάς δύοιας πρέπει νά άποκτήση κανείς είς τό πρῶτον στάδιον σπουδῆς τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης. Αἱ σχετικαὶ ἀσκήσεις καλόν εἶναι νά μή περιέχουν ἄνω τῶν 10 ρημάτων καὶ 20-30 λέξεων.

β) Τό δεύτερον μέρος τοῦ πυρῆνος ἀποτελεῖται ἀπό κείμενα ἀπλῶς ἀπό ἀπόφεως γραμματικῆς, δηλαδή πού νά περιέχουν μόνον ἕνα χρόνο τόν μέλλοντα π.χ., ἀλλά πολὺ εὐρύτερον λεξιλόγιον, καὶ μερικούς ἴδιωματισμούς. Καὶ ἐδῶ τό μαγνητόφωνον παίζει πρωτεύοντα ρόλον. Εἰς ἕνα μαγνητοφωνημένον κείμενον ἔκαστη πρότασις δυνατόν νά ἐπαναλαμβάνεται τρεῖς φοράς μέ κενόν δι' ἐπανάληψιν δύο φοράς. Εἰς ἄλλο κείμενον ἔκαστη πρότασις δυνατόν νά λέγεται μίαν φοράν μέ κενόν διά μίαν ἐπανάληψιν.

"Αλλο κείμενον, τέλος, δέν θά ἔχῃ διόλου κενόν δι' ἐπανάληψιθά γίνεται ἀπλῆ ἀνήγνωσις είς κανονικόν ρυθμόν, ἢ ἔστω κάπως ἀργότερον τοῦ κανονικοῦ ἀλλά χωρίς νά παραμορφώνεται δ σωστός τόνος, ρυθμός αλπ." Αλλη παραλλαγή, εἶναι νά γίνεται ἡ πρώτη ἐπανάληψις τῆς προτάσεως ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευμένων συγχρόνως μέ τήν τελευταίαν ἐπαναληψιν τῆς μαγνητοφωνημένης προτάσεως. Δηλαδή: π.χ. 2 φοράς νά ἀκούεται ἡ φωνή ἀπό τό μαγνητόφωνον μόνη, μία φορά συγχρόνως ἡ φωνή ἀπό τό μαγνητόφωνον καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς προτάσεως ἀπό τήν τάξιν, καὶ δύο φοράς ἡ ἐπανάληψις μόνον ἀπό τήν τάξιν. 'Ο συγχρονισμός διευκολύνει τήν σύγκρισιν καὶ τήν μέμησιν τοῦ ὄρθοῦ ρυθμοῦ, τόνου φωνῆς (INTONATION) αλπ.

γ) Τοίτο μέρος τοῦ σκληροῦ πυρῆνος εἶναι ἡ συνομιλία μέ γλωσσικά σχήματα (PATTERNS) ὅμοια μέ ἐκεῖνα τά δύοις ἐδιδάχθησαν ἢ διδάσκονται είς τήν γραμματικήν, δηλαδή βασικῶς μέ ἕνα χρόνον, πχ τόν μέλλοντα.

δ) Τέταρτο μέρος τοῦ σκληροῦ πυρῆνος τῶν βασικῶν γνώσεων εἶναι ἡ ἀπόκτησις κατά τό πρῶτον στάδιον ἀνεκτῆς τουλάχιστον προφορᾶς, καὶ κάποια ἐξίσησις είς τήν ἀναγνώρισιν τῶν ἥχων τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης. 'Αναλυτικώτερον θά διμιλήσωμεν διά τήν συνομιλίαν καὶ τήν προφοράν διάγονον ἀργότερον.

Θύσιωδες στοιχεῖον διά τήν ἐπιτυχίαν τοῦ πρώτου καὶ κυριωτέρου στόχου, δηλαδή διά τήν ἀπόκτησιν τοῦ σκληροῦ πυρῆνος βασικῶν γνώσεων καὶ συνηθειῶν εἶναι νά ἀσκήται καὶ νά προχωρῇ δ ἐκπαιδευόμενος καὶ είς τά 4 μέρη τοῦ πυρῆνος παραλλήλως. Αἱ γραμματικαὶ ἀσκήσεις μόνον, χωρίς κείμενα θά ἥσαν ἀνιαραί καὶ δέν θά ἥρκουν διά τήν πλήρη ἀφομοίωσιν. Αἱ βάσεις τῆς συνομιλίας πρέπει

νά τεθοῦν ἀπό τήν ἀρχῆν διότι κατόπιν ὁ σπουδαστής ἐπιθυμεῖ νά ἐκφράσῃ ἐνύοίας περισσότερον πολυπλόκους ἀφ' ἐνός, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἔχει περισσότερας ἀπαιτήσεις ἀπό τόν ἑαυτόν του καθώς καὶ ὁ καθηγητής ὅτι αὐτόν, πρᾶγμα τό διόποτε τροχοπέδην διά τήν πρόοδόν του. Ἡ στοιχειωδῶς καλή προφορά οὐκ. εἶναι συνήθεια ἡ διόποια εἶναι πολύ προτιμότερον νά ἀποκτᾶται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. Εἶναι μάλιστα προτιμότερον κατά τό πρῶτον στάδιον νά γράφεται ἡ προφορά καί μέ έλληνικούς χαρακτῆρας, ὅταν μαγνητόφωνον ὑπάρχη μόνον εἰς τήν τάξιν (ἢ δέν ὑπάρχει καθόλου) ὥστε ὁ σπουδαστής νά διευκολύνεται εἰς τήν μελέτην του.

"Οσον ἀφορᾶ τάς γραμματικάς ἀσκήσεις, πλήν τῶν ἄλλων εἶναι ἐξαιρετικά χρήσιμοι καί αἱ μεταφράσεις ἀπλῶν προτάσεων ἐκ τῆς ἐλληνικῆς εἰς τήν ἀγγλικήν.

Διά τήν ἀφομοίωσιν τοῦ σκληροῦ αύτοῦ πυρῆνος πολύ χρήσιμον ΟΑΜ εἶναι καί τά φανελλογραφήματα. Χρησιμοποιεῖται δηλαδή μεγάλο τεμάχιον φανέλλας βαμβακερῆς τό διόποτε τοποθετεῖται ἐπί τοῦ μαυροπίνακος ὅπως τοποθετεῖται π.χ. γεωγραφικός χάρτης. Ἐπ' αύτοῦ τοποθετοῦνται μικρά τεμάχια χαρτονίου μέ διαφόρους εἰκόνας ἢ λέξεις, προτάσεις οὐκ. Εἰς τήν διάστασιν πλευράν τῶν μικρῶν χαρτονίων ὑπέρχει ἐπίσης φανέλα, δόπτε, χάρις εἰς τήν ἐπαφήν τῶν δύο φανελλῶν τά μικρά τεμάχια χαρτονίου προσκολλῶνται ἐπί τοῦ μεγάλου τεμαχίου. Ὁμολογῶ ὅτι ἀντί τοῦ φανελλογραφήματος προτιμῶ τήν ἐπικόλλησιν μικρῶν χαρτονίων ἀπ' εὐθείας ἐπί τοῦ πίνακος διά SELLOTAPE. Π.χ. διά τήν διδασκαλίαν τῆς σειρᾶς τῶν λέξεων εἰς τήν ἐρώτησιν χρησιμοποιούμεν ὥρισμένα σκίτσα σχεδιασμένα μέ μαριαδόρους διαφόρων χρωμάτων "Αλλοτε πάλι σχεδιάζομεν εἰς τόν πίνακαν κακότεχνα σχέδια. Περιέργως τά κακότεχνα σχέδια προσελκύουν τήν προσοχήν περισσότερον. Π.χ. διά τήν διδασκαλίαν τῆς προφορᾶς τοῦ ἕχου Τ διόποιος ἀποδίδεται ἀρκετά εὔκολα ὅταν ἐξηγηθῇ σαφῶς τό ἐξῆς σκίτσο εἶναι ἀποδοτικό. "Αλλο ὅπ τικοακουστικό μέσον εἶναι ἡ παρομοίωσις μιᾶς θέσεως τῶν χειλέων διά τήν ἀπόδοσιν τοῦ ἕχου μέ μίαν ἄλλην γνωστήν κίνησιν. Π.χ. διά νά ἀποδώσουν τόν κλειστόν ἕχον τοῦ φωνήντος τῆς λέξεως BIRD (πουλί) νά μιμηθοῦν τήν κίνησιν τῶν χειλέων ὅπως ὅταν θέλουν νά σψυρίζουν.

'Επειδή κατόπιν πολλῶν δοκιμῶν καί συνεχοῦς ἀνταλλαγῆς ἀπόφεων μέ τήν συνάδελφον καθηγητριαν 'Αγγλικῆς εἰς τήν Τεχνικήν Σχολήν ὅπου διδάσκω ἐπείσθημεν ὅτι διάνωτέρω εἶναι διάποδοτικώτερος καί, παρά τά φαινόμενα, ταχύτερος τρόπος διά τήν ἐκμάθησιν τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης, καταλήξαμε νά γράφωμε τό βιβλίον ENGLISH IN EASY STEPS διά

χρήσιν τῶν μαθητῶν μας καὶ μαγνητοφωνήσαμε, μέ τὴν φωνήν τοῦ "Αγ - γλου λογοτέχνου τῶν ἀσκήσεων γραμματικῆς καὶ συνομιλίας, καὶ μέ 6 διαφόρους φωνάς 'Αγγλίδων, 'Αμερικανίδων αλπ. ὅλα τὰ κείμενα. Αἱ ταινίαι αὐταί θά διατίθενται δωρεάν πρός ἀντιγραφήν ἐντός ὁλίγου.

Μετά τὸν σκληρόν πυρῆνα, ὁ ὅποῖς ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον κύκλον γνώσεων, ἀκολουθεῖ ὁ 2ος κύκλος, περιλαμβάνων καλήν γνῶσιν τῶν ἔξιτῆς χρόνων : πλὴν τοῦ μέλλοντος (FUTURE): PAST (δηλαδὴ ἀδριστοςκαὶ συχνά παρατατικός) SIMPLE PRESENT (ἀπλός ἐνεστώς) PRESENT PERFECT (παρακείμενος) PRESENT CONTIN. καὶ Προστακτική.

Εἰς τὸν δεύτερον κύκλον περιλαμβάνονται καὶ ὡρισμένα ἄλλα στοιχεῖα γραμματικῆς, καθώς καὶ εὐρύτερον λεξιλόγιον εἰς τὰ κείμενα καὶ τὴν συνομιλίαν. Ἐπίσης περισσότερα ρήματα. Ἡ ἀποστήθησις τῶν τριῶν βασικῶν τύπων ἐκάστου ρήματος εἶναι ἐξαιρετικά σημαντική.

'Ακολουθοῦν οἱ ὑπόλοιποι κύκλοι, ὅπότε ἀρχίζει νά γίνεται διπλικιστικός μεταξύ τῶν χρόνων τοὺς ὅποίους πρέπει νά είναι εἰς θέσιν νά χρησιμοποιῇ εὐχερῶς ὁ ἐκπαιδευόμενος καὶ τῶν χρόνων τοὺς ὅποίους πρέπει ἀπλῶς νά ἀναγνωρίζῃ ὅταν τοὺς χρησιμοποιοῦν ἄλλοι, προφορικῶς ἢ γραπτῶς.

Τὰ ὅπτικοακουστικά μέσα δέν πρέπει νά πεφιορίζωνται μόνον εἰς τὰ πρῶτα στάδια τῆς σπουδῆς μιᾶς ξένης γλώσσης, ἄλλα νά συνεχίζωνται καθ' ὅλο τό διάστημα τῆς σπουδῆς.

"Ἄσ ἐξετάσωμεν τώρα τό θέμα τῆς Συνομιλίας.

Κοινή ἐπιθυμία, πολύ φυσική ἄλλωστε, ὅλων ὅσων σπουδάζουν μή αν ξένην γλῶσσαν, εἶναι νά δύνανται νά συνομιλήσουν εἰς τὴν γλώσσαν αὐτήν, καὶ μάλιστα μέ ἀλλοδαπούς. Κοινόν παράπονον ὅμως τῶν περιστοτέρων εἶναι ὅτι ἐνῷ γνωρίζουν πολλάς λέξεις καὶ κανόνας γραμματικῆς δέν είναι εἰς θέσιν νά διατυπώσουν οὕτε τάς πλέον στοιχειώδεις ἔννοιας εἰς προφορικόν λόγον.

Τί συμβαίνει πράγματι μέ τό θέμα τῆς συνομιλίας καὶ τί ρόλον δύνανται νά διαδραματίσουν τὰ ὅπτικοακουστικά μέσα εἰς τὴν προσπάθειαν ἀσκήσεως εἰς τὴν συνομιλίαν ; Πρῶτον ἃς ἀναφέρωμεν ἀναλυτικῶς τόν μηχανισμόν τῆς συνομιλίας :

Πρέπει ὅταν ἄλλος τοῦ ἀπευθύνη τόν λόγον δ. μαθητής νά είναι εἰς θέσιν νά διακρίνῃ τοὺς ἥχους τῆς ξένης γλώσσης, νά ἀναγνωρίσῃ τάς κυριωτέρας τουλάχιστον λέξεις, καὶ νά τάς συνδέσῃ ὥστε νά συμπεράνῃ τὴν ἔννοιαν τῆς προτάσεως. Διά νά διμιλήσῃ ὁ ἐκπαιδευόμενος

πρέπει νά εύρη τάς καταλλήλους λέξεις, νά τάς συνδέση όρθως χρησιμοποιῶν συγχρόνως τόν κατάλληλον τύπον (γραμματικής καί συντακτικοῦ) τέλος, νά άποδώσῃ άρκετά σωστά τούς ήχους τῆς ξένης γλώσσης ώστε νά τόν έννοηση ό συνομιλητής του. Πάντα δέ ταῦτα νά έπιτευχθοῦν εἰς διάστημα δευτερολέπτων. "Αν προστεθῇ καί ή πιθανότης έλαφροῦ έκνευρισμοῦ ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι τό θέμα τῆς συνομιλίας εἶναι πράγματι πολύπλοκον. Τί πρέπει λοιπόν νά γίνη ;

Πρῶτον κατά τό πρῶτον στάδιον τῆς συνομιλίας νά γίνεται χρήσις ένός μόνον γλωσσικοῦ σχήματος (PATTERN) μέ εν ρῆμα καί έλαχίστας λέξεις. Τό μαγνητόφωνον εἶναι ίδεωδες διά τήν περίπτωσιν αὐτήν. Αἱ έρωτήσεις νά συνοδεύωνται ἀπό τάς ἀπαντήσεις ώστε νά διευκολύνεται διαύτοματισμός ό δύο ος θά δδηγήση βαθμηδόν εἰς τήν εύχέρειαν συνομιλίας. Π.χ. τί θά ἀγοράσῃ ό Τόμ αὔριο ; Θά ἀγοράση μιά γραβάτα. Τί θά ἀγοράσῃ ό Νῖκος αὔριο ; Θά ἀγοράσῃ ἔνα αὐτοκίνητο. Τί θά ἀγοράσῃ ό Γιάννης αὔριο ; Θά ἀγοράσῃ ἔνα σπίτι.

Αἱ έρωτήσεις καί αἱ ἀπαντήσεις θά γίνωνται βεβαίως εἰς τήν ἀγγλικήν. Θά ἔχουν ὅμως προηγουμένως μεταφρασθῇ ώστε οἱ έκπαιδευόμενοι νά ἔχουν σαφή γνῶσιν τῆς έννοίας των. Διά τελείως ἀρχαρίους εἶναι ἀπαραίτητον ή έκάστη έρωτησις καί ἀπάντησις νά ἐπαναλαμβάνεται 2 ή 3 φοράς ἀπό τό μαγνητόφωνον καί κατόπιν νά μεσολαβῇ κενόν δι'έπαινάληψιν δύο φοράς ἀπό τούς μαθητάς, δύος δικιῶς καί ἐνίστε ἀτομικῶς. Παρά τάς συνήθως κρατούσας ἀντιλήψεις εἶναι ἀπαραίτητο διά τούς ἀρχαρίους τουλάχιστον, νά ὑπάρχῃ καί γραπτόν κείμενον, ώστε νά ὑποβοηθοῦνται οἱ μαθηταί.

Μετά τήν έκμάθησιν ένός γλωσσικοῦ σχήματος (PATTERN) μέ ύποκείμενον εἰς τό γένος πρόσωπον ένικοῦ καί δύομάτα ἀρσενικοῦ γένους, ἀκολουθεῖ ἀσκησίς μέ διάφορα ρήματα, εἰς ἐλευθέρας έρωτήσεις καί ἀπαντήσεις ἄνευ μαγνητοφώνου καί κατόπιν πάλιν μέ μαγνητόφωνον ἀλλά εἰς τά κενά διαστήματα ἀντί ἐπαναλήφεως ζητεῖται ἀτομικῶς πλέον ἀπό έκαστον μαθητήν νά χρησιμοποιήσῃ τό αὐτό γλωσσικόν σχῆμα ἀλλά μέ ἄλλους συνδυασμούς λέξεων.

Κατόπιν προχωροῦμεν εἰς νέον γλωσσικόν σχῆμα τοῦ δύο οίου ή μόνη διαφορά ἀπό τό πρῶτον εἶναι ὅτι ἀντί δύομάτων ἀρσενικοῦ γένους χρησιμοποιοῦνται δύομάτα θηλυκοῦ γένους (Μαίρη, 'Ελένη ηλπ. 'Αναλόγως τῆς ικανότητός του ἔκαστος μαθητής χρησιμοποιεῖ περισσοτέρας λέξεις μέ τό αὐτό γλωσσικόν σχῆμα. Κατόπιν τά γνωστά γλωσσικά σχήματα ἐναλλάσσουνται. 'Ο ρυθμός ὅμως ἀλλαγῆς τῶν γλωσσικῶν σχημάτων κατά τό πρῶτον στάδιον, δηλαδή μέχρις ὅτου ἀφομοιωθῇ ό σκληρός πυρήνης γραμ-

ματικής πού ήνεφέραμε εἰς τὴν ἀρχήν, πρέπει νά είναι βραδύτατος, καί τό ἐν σχῆμα νά διαφέρη ὅλιγον ἀπό τό ἑπόμενον. Εἰδ' ἂλλως ὅλον τό οἱ κοδόμημα καταρρέει. Διά τόν μέσον ὅρον ἴκανότητος τῶν μαθητῶν ἀπατοῦνται τουλάχιστον δύο μῆνες μαθημάτων τρεῖς φοράς τὴν ἐβδομάδαιά νά ἐπιτευχθῇ πλήρης αὐτοματισμός εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ πρώτου χρόνου (π.χ. Μέλλοντος) εἰς τὴν συνομιλίαν. "Οταν ὅμως ἀφομοιωθοῦν οἱ δύο πρῶτοι χρόνοι ὁ ρυθμός γίνεται πόλυ ταχύτερος.

Διατί θεωροῦμεν τόσον βασικόν βοήθημα τό μαγνητόφωνον διά τὴν ἐκμάθησιν τῆς συνομιλίας ; Διότι, ἐνῷ, προκειμένου περί ξένης γλώσσης, τά φανελλογραφήματα καί ὁ μαυροπίναξ ἀπευθύνονται εἰς τὴν διανόησιν, καί ἔχουν σκοπόν νά καταστήσουν περισσότερον κατανοητάς ὥρισμένας λέξεις ἢ ἐννοίας ἢ κανόνας, τό μαγνητόφωνον ἀποδίδει τὴν ἴδιαν τὴν ζωντανήν γλῶσσαν καί παρασύρει πρός μέμησιν. Διά νά δώσω μίαν ἴδεαν περί τῆς σημασίας ἢ ὅποια ἀποδίδεται σήμερον διεθνῶς εἰς τό μαγνητόφωνον, ἀναφέρομεν τό ἐξης ἀπό μίαν ἔκδοσιν τοῦ Συμβούλου Μορφωτικῆς Συνεργασίας τῆς Εύρωπης, ὑπό τόν τίτλον : RECHERCHES ET TECHNIQUES NOUVELLES AU SERVICE DE L'ENSEIGNEMENT DES LANGUES VIVANTES. Εἰς τάς 150 σελίδας τοῦ Βιβλίου αὐτοῦ αἱ ὅποιαι ἀφοροῦν τάς τε λευταίας μεθόδους αἱ ὅποιαι ἐρευνῶνται σήμερον ἐν Γαλλίᾳ, δέν ἀναφέρεται οὕτε μία μέθοδος ἄνευ μαγνητοφώνου.

Πράγματι, τό μαγνητόφωνον βοηθεῖ ἐξαιρετικά εἰς τὴν ἀποτύπωσιν γνώσεων ὅπου ἀπαιτεῖται μηχανική μνήμη. Μέ τό μαγνητόφωνον ἀκούει κανείς πόλυ καθαρώτερα παρά ὅταν ἀκούῃ ἀπ' εὐθέας τὴν φωνήν τοῦ καθηγητοῦ. Τό μαγνητόφωνον δυνατόν νά ἐπαναλαμβάνῃ πολλάς φοράς τό αὐτό, ἀκριβῶς κατά τόν ἵδιον τρόπον.

"Αλλο προσόν τοῦ μαγνητοφώνου τό ὅποιον ἔχει ἴδιαιτέραν σημασίαν διά τάς τεχνικάς σχολάς ὅπου κατά κανόνα εἰς τὴν ἴδιαν τάξιν φοιτοῦν σπουδασταί διαφόρων ἐπιπέδων γνώσεων ἀγγλικῆς είναι ὅτι ἐπιτρέπει τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἀπλουστέρων γλωσσικῶν σχημάτων PATTERNS διά τοὺς ἀρχαρίους χωρίς τοῦτο νά ἀποτελῇ ἀπώλειαν χρόνου διά τοὺς προχωρημένους διότι, ὅταν εἰς τό μαγνητόφωνον ἀκούγεται ἡ φωνή ἀγγλοφώνου, ὠφελοῦνται ἀπό ἀπόφεως προφοράς, τόνου φωνῆς καί ρυθμοῦ.

Σημαντικόν ἐπίσης προσόν τοῦ μαγνητοφώνου είναι ὅτι δίδει τὴν δυνατότητα νά ἀκούσουν οἱ σπουδασταί τὴν φωνήν ἀγγλοφώνων ἐκ διαφόρων χωρῶν καί μέ διαφορον προφοράν (π.χ. "Αγγλων, Αμερικανῶν, Αυστραλῶν κλπ.). Τοῦτο είναι ούσιωδες στοιχεῖον τῆς μαθήσεως διότι, ἐστω καί ἂν διαθηγητής είναι ἀγγλόφωνος, οἱ σπουδασταί συνηθίζουν νά

άκοντον μόνον τήν φωνήν του καί δέν ἔξοικειώνονται καί εἰς διαφόρους προφοράς, τόνον φωνῆς (INTONATION) ολπ.

Τέλος, θά ήθέλαμε ν' ἀναφέρωμε, προκειμένου περί μαγνητοφώνου ὅτι δίδει τήν δυνατότητα εἰς τόν ἐκπαιδευόμενον νά άκονση τήν φωνήν του καί νά τήν συγκρίνη μέ τό πρότυπον. Ἐπίσης τελευταῖον ἀλλά ἔξαιρετικά σημαντικόν προσόν του εἶναι ὅτι δίδει τήν δυνατότητα εἰς τόν διδάσκοντα νά ἔτοιμάση πρόγραμμα ἴδιον του, δηλαδή σειράν μαθημάτων κειμένων ολπ. Βεβαίως τοῦτο ἀποτελεῖ σημαντικήν ἀπασχόλησιν ἀλλά ἀποδίδει. Τέλος, χάρις εἰς τό μαγνητόφωνον δικαίησης ἀποφεύγει τήν κόπωσιν τῶν φωνητικῶν χορδῶν του. Λόγῳ τῶν ὡς ἄνω πλεονεκτημάτων του νομίζομεν ὅτι εἰς τό προσεχές μέλλον δέν θά ίπάρχουν πλέον σχολαί διά τήν ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν ἄνευ μαγνητοφώνου.

Σύντομος ἐπισκόπησις τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων.-

Μέχρι τοῦτο ἀναφέραμε ὥρισμένα ὄπτικοακουστικά μέσα, ὅπως τόν ιλασσικόν μαυροπίνακα καί τήν κιμωλίαν, τά φανελλογραφήματα καί τό μαγνητόφωνον, τά δόποια ἐν συνδυασμῷ πρός τήν ἐπίδειξιν εἰκόνων καί ἀντικειμένων, προβολῶν διαφανῶν εἰκόνων (SLIDES) καθώς καί τήν σχεδίασιν σκίτσων εἰς τόν πίνακα εἶναι τά ὄπτικοακουστικά μέσα τά δόποια χρήσιμοποιοῦνται κατά τήν διδασκαλίαν τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης.¹ Υπάρχουν ὅμως καί ἄλλα τά δόποια δέν ἔχω προσωπικῶς χρησιμοποιήσει καί τά δόποια θά περιγράφω ἐν συντομίᾳ, δεδομένου ὅτι προηγούμενος ὁμιλητής ὠμίλησε διεξοδικῶς περί ἐνός ἑκάστου ἐξ αὐτῶν.

Δίσκοι ἡλεκτροφώνου (πίν άπ.). Χρησιμοποιοῦνται κυρίως δι' αὐτοδιδασκαλίαν. Εἶναι πολύ χρήσιμοι ἵδιας διά τήν προφοράν. Πολύ περισσότερον ἀποδοτικοί εἶναι ὅμως ἔάν συνδυάζωνται μέ προβολήν σταθερᾶς ταινίας. Εάν δέν συνδυάζωνται καί ἀκούνται μόνοι, προτιμοτέρα εἶναι ἡ χρῆσις μαγνητοταινίας μέ κενά δι' ἐπανάληψιν ὑπό τοῦ ἐκπαιδευμένου

Σταθεραί ταινίαι (FILM STRIPS). 'Εκάστη ταινία ἀποτελεῖται ἀπό χωριστάς εἰκόνας αἱ δόποιαι προβάλλονται διαδοχικῶς. Δυνατόν νά συνοδεύνωνται ἀπό δίσκους ἡλεκτροφώνου ἢ μαγνητοταινίαν. Εἶναι ἡ πλέον ἀποδοτική λύσις δι' ἐπιχειρήσεις αἱ δόποιαι δέν δύνανται νά ὑποστοῦν την μεγάλη δαπάνην κινηματογραφικῶν ταινιῶν καί ἐργαστηρίου ξένων γλωσσῶν, περί τῶν δόποιων θά ἀναφέρωμεν κατώτερω, ἐπιθυμοῦν ὅμως καί δύνανται νά προσφέρουν εἰς τοὺς μαθητάς των κάτι περισσότερον ἐνδιαφέρον ἀπό ἀπλοῦν μαγνητόφωνον.

'Εάν προβάλλωνται μέ προβολέα δ' δόποιος δέν χρειάζεται συσκότισιν αἱ διαφανεῖς εἰκόνες (SLIDES) καί αἱ σταθεραί ταινίαι εἶναι πε-

ρισσότερον εὔχρηστοι διότι ἐπιτρέπουν εἰς τόν καθηγητήν. Ήνδιατηρῆ ἐπαφήν μέ. τήν τάξιν καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς προβολῆς καί ν' ἀπευθύνη ἐρωτήσεις διά συνομιλίαν διακόπτων τήν προβολήν κατά πυκνά διαστήματα χωρίς νά ἀνάβουν καί νά σβύνουν τά φῶτα τῆς αἰθούσης διδασκαλίας.

Ἐργαστήριον ξένων γλωσσῶν (LANGUAGE LABORATORY)

'Υπάρχουν διάφοροι τύποι ἐργαστηρίων ξένων γλωσσῶν. 'Ο πλέον διαδεδομένος εἶναι ὁ ἔξης : Εἰς μίαν αἴθουσαν ἡ ὅποια διατίθεται ἀποκλειστικῶς πρός τόν σκοπόν αὐτόν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένα ἀτομικά μαγνητόφωνα εἰς μικρούς θαλάμους μέ ἡχητικήν μόνωσιν καί διαφανή τοιχώματα. "Εκαστος μαθητής χρησιμοποιεῖ μαγνητόφωνον, ἀκούστι καί μικρόφωνον.

"Ολα τά μάγνητόφωνα εἶναι συνδεδεμένα μέ τήν "κονσόλαν" δηλαδή είδικήν σύσκευήν, ἐντός τῆς τάξεως, ἐνώπιον τῆς ὅποιας κάθεται ὁ καθηγητής καί τήν ὅποιαν χειρίζεται διά νά ἀκούη καί νά ἐλέγχῃ ἔκαστο μαθητήν καί νά τόν ὑποβοηθή μέ δηγίας τάς ὅποιας ἀκούει μόνον ὁ μαθητής εἰς τόν ὅποιον ἀπευθύνεται. 'Ο μαθητής ἀκούει τό μαγνητόφωνον του καί ἐπαναλαμβάνει ὅ, τι ἀκούει ἡ ἐκτελεῖ ὥρισμένας ψηφίσεις. 'Η φωνή του ἀποτυποῦται εἰς τήν ταινίαν. Κάτοπιν ἀκούει ἀπό τήν ταινίαν τήν πρότυπον φράσιν καί ὀμέσως κατόπιν τήν ἰδικήν του ἐπανάληψιν. Επίσης, δύναται νά σβύσῃ ἀπό τήν ταινίαν τήν ἰδικήν του φωνήν, χωρίς νά σβύσῃ τό πρότυπον.

Εἰς τό ἐργαστήριον ξένων γλωσσῶν ἔκαστος μαθητής προχωρεῖ εἰς τήν ὕλην μέ ὅσην ταχύτητά τοῦ ἐπιτρέπουν· αἱ ἴκανότητες καί ἡ ἐπιμέλειά του. Μέ. τό ἐργαστήριον ξένων γλωσσῶν ἐπιτυγχάνεται ἔξατομικευμένη διδασκαλία. Πρέπει ὅμως νά χρησιμὸποιηταί εν συνδυασμῷ πρός τήν κλασσικοῦ τύπου διδασκαλίαν. Δηλαδή μετά τήν διδασκαλίαν καθ' ὅμιλας, μέ βιβλίον ἡ μέ σταθεράς ταινίας, μέ διαφανεῖς εἰκόνας, ἡ καί ταινίας κινηματογράφου χρησιμοποιεῖται τό ἐργαστήριον ξένων γλωσσῶν.

Κινηματογραφικά Ταινία

"Ολα τά μέσα τά ὅποια ἀναφέραμεν ἔως τώρα δέν δίδουν πλήρη τήν αἴσθησιν τῆς χρήσεως τῆς γλώσσης ὅπως ὅμιλεῖται εἰς ἑκάστην δεδομένην περίπτωσιν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται μέ τήν ὅμιλοϋσαν κινηματογραφικήν ταινίαν.

"Ολοι γνωρίζομεν πόσον σημαντικόν στοιχεῖον τῆς μαθήσεως εἶναι ἡ προσέλκυσις τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν. 'Από τῆς ἀπόφεως αὐτοῦ

αὶ κινηματογραφικά ταινίαι, καὶ μάλιστα αἱ ἔγχρωμοι, ἀποτελοῦν τό τελειότερον ὄπτικοακουστικόν μέσον. Παρακολουθῶν τὴν ταινίαν ὁ μαθητής ἔχει τὴν αἴσθησιν ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὴν ζένην χώραν καὶ ὅτι "ζεῖ" ὡρισμένας καταστάσεις. Ταυτίζεται μὲτούσδε πρωταρας τῆς ταινίας καὶ κατόπιν θεωρεῖ φυσικόν νά χρησιμοποιήσῃ τάς ἐκφράσεις τάς ὅποις ας ἥκουσε. "Δέν μπορεῖς νά μάθης καλά μίαν ζένην γλῶσσαν ἃν δέ πᾶς στὴν χώραν ὅπου τὴν μιλοῦν" λέγουν πολλοί. Ἡ κινηματογραφική ταινία εἶναι τὸ πλησιέστερον βῆμα πρός τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Βεβαίως πρέπει νά γίνη καλή χρῆσις τῆς ταινίας ὑπό τοῦ καθηγητοῦ. Πρός τὸν σκοπὸν αὐτὸν θά ἐπιδειχθῇ τώρα τμῆμα ταινίας ἢ ὅποια ἐπιδεικνύεται εἰς τοὺς καθηγητάς διά νά μάθουν τὸν τρόπον χρήσεως τῆς ταινίας. Συγχρόνως ὅμως ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα διά τὴν ἀξιοποίησιν καὶ ἄλλων ὅπτικοακουστικῶν μέσων.

Τό μόνον μειονέκτημα τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας εἶναι τό ὃ φηλόν κόστος της. Μία λύσις διά τὴν ἀγοράν ταινιῶν καθώς καὶ ἄλλων ὄπτικοακουστικῶν μέσων ὑφηλοῦ κόστους ἐν γένει θά ἦτο ἢ ὀργάνωσις σχολείων καθ' ὅμαδας ὥστε νά ἀγοράζουν καὶ νά χρησιμοποιοῦν ἐναλλάξ τά δαπανηρά αὐτά ὄπτικοακουστικά μέσα.

'Ἐπί πλέον τῶν ἐκπαιδευτικῶν ταινιῶν καλόν εἶναι νά ἐπωφελήται ὁ ἐκπαιδευόμενος καὶ τοῦ συνήθους κινηματογράφου ἀναψυχῆς. Δηλαδή ἀφοῦ παρακολουθήσῃ εἰς οἰονδήποτε κινηματογράφον ταινίαν ὅπου ἡ ζένη γλῶσσα νά ἀκούεται καθαρά, καλόν εἶναι, μετά τό τέλος τῆς ταινίας νά τὴν παρακολουθήσῃ καὶ πάλιν. Τὴν δευτέραν φοράν δέν θά χρειάζεται πλέον νά ἀναγιγνώσκῃ τὴν ἔρμηνείσαν τῶν διαλόγων εἰς τὴν Ἑλληνικήν, ὅπότε θά προσπαθή νά ἀκούη μόνον, ἔστω καὶ ἃν κατανοῇ μόνον μερικάς λέξεις κατ' ἄραιάν διαστήματα.

Διδακτικά Μηχαναί (TEACHING MACHINES)

"Υπάρχει τόσον μεγάλη ποικιλία διδακτικῶν μηχανῶν μέ τελείως διάφορα χαρακτηριστικά ὥστε δέν θά ἐπιχειρήσωμεν τὴν περιγραφήν των. Επίσης, ὅσοι τυχόν ἐνδιαφέρονται διά μαθητάς μέ φυσικάς ἢ διανοητικάς δυσκολίας, δύνανται νά λάβουν πληροφορίας περὶ τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων τά ὅποια δυνατόν νά χρησιμοποιήσουν δι' ἐκάστην περίπτωσιν εἰς τό περιοδικόν EXCEPTIONAL CHILDREN.

Θά ἀναφέρωμεν τώρα τά ὄπτικοακουστικά μέσα τά ὅποια ὀργανοῦν τὰι κυρίως ὑπό τοῦ κράτους: Πρόκειται περὶ τοῦ ραδιοφώνου, τῆς τηλεοράσεως ἀνοικτοῦ κυκλώματος καὶ τῆς τηλεοράσεως ηλειστοῦ κυκλώματος.

Ραδιόφωνον : 'Υπάρχει ώς γνωστόν ἀπό ἐτῶν ἐν 'Ελλάδι ραδιοφωνικόν πρόγραμμα διά τὴν ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν.

Τηλεόρασις ἀνοικτοῦ κυκλώματος : Αἱ ἐκπομπαὶ τῆς ἀπευθύνονται εἰς τὸ εὔρυ κοινόν. "Ηδη εἰς τὰ ὑπάρχοντα προγράμματα τηλεοράσεως ἐν 'Ελλάδι ὑπάρχουν ἐπιτυχῆ προγράμματα διά τὴν ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν.

Τηλεόρασις κλειστοῦ κυκλώματος : Χρησιμοποιεῖται διά μετάδοσιν εἰς σχετικῶς μικράς ἀποστάσεις, ὅπως π.χ. ἐντός πηρίων. Εἶναι μία ἀλματώδης ἐπικρατοῦσα κατάκτησις τῆς ἐπιστήμης μέ εύρυτάτην χρησιμοποίησιν δι' ἐκπαιδευτικούς σκοπούς καὶ εἰς τὸν τομέα διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν. "Ας ἐλπίσωμεν ὅτι συντόμως θά ἀποκτήσωμεν καὶ εἰς τὴν 'Ελλάδα.

Μετά τὴν σύντομον περιγραφήν τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων τὰ δύοτα χρησιμοποιοῦνται διά τὴν ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν θά ἡθέλαμε νά τονίσωμεν ἐν καταλεῖδι, δύο σημεῖα :

Πρῶτον, ὅτι τὰ ὄπτικοακουστικά μέσα, ἀκόμη καὶ τὰ τελειότερα, χρησιμοποιοῦνται κατά κανόνα ἐν συνδυασμῷ πρός τὴν διά ζώσης διδασκαλίαν τοῦ καθηγητοῦ, προκειμένου περί δύμαδικῆς διδασκαλίας.

Δεύτερον ὅτι ἡ ἀπόδοσίς των ἔξαρταται ἀπό τὸν καθηγητὴν: τάς ίνανότητάς του καὶ τὴν πεποίθησίν του περί τῆς ἀποδοτικότητός των καὶ ἴδιας ἀπό τὴν μέθοδόν του. "Ας μή λησμονῶμεν ὅτι τὰ ὄπτικα - κουστικά μέσα δέν ἀποτελοῦν μέθοδον, ἀλλά, ὅπως λέγει ἡ λέξις, ἀπλοῦν μέσον.

'Επ' αὐτοῦ τοῦ σημείου ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ μία διαπίστωσις : 'Η τεχνικὴ ἡ δύοια ἔχει τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐκμαθήσεως ξένων γλωσσῶν ἔχει φθάσει εἰς λίαν ὑψηλά ἐπίπεδα. "Η μεθοδολογία ὅμως καὶ ὁ προγραμματισμός εὑρίσκονται διεθνῶς εἰς πολὺ χαμηλότερα ἐπίπεδα. Θά πρέπει νά καταβάλλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν ἵμετς οἱ καθηγητάς ξένων γλωσσῶν, ὥστε νά βελτιωῦται συνεχῶς τόσον ἡ μεθοδολογία ὅσον καὶ ὁ προγραμματισμός τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὸν τομέα τοῦ τον ὁ δύοτος εἶναι ἔξαιρετικά σημαντικός διά τὴν χώραν μας. "Ας ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ διήδοσις τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων θά ἀποτελέσῃ ἔνανσμα καὶ πρός αὐτήν τὴν κατεύθυνσιν.

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

'Αθηναί, 2 Απριλίου 1968 ('Αρ. 8)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τοῦ κ. DONALD G. HOFFMAN

Γενικού Διευθυντού τοῦ Τμήματος Διεθνῶν Συναλλαγῶν

τῆς

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA EDUCATIONAL CORPORATION

μέ θέμα :

"ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ
ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΕΥΡΕΙΑΝ ΚΛΙΜΑΚΑ"

'Από τῆς ἐποχῆς κατά τὴν ὅποιαν ὄργανώθη τὸ πρῶτον Σχολεῖον, ἔγινε χρήσις ὁ πτικοακουστικῶν μεθόδων : ἀντικείμενα καὶ ἀναπαραστάσεις ἀντικειμένων ἔχρησιμοποιοῦντο διά νά διπλευκάνουν ἵδεας, νά προωθήσουν τὴν κατανόησιν καὶ νά βοηθήσουν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν.

"Οταν λοιπόν ὅμιλοῦμεν περί ὁ πτικοακουστικῆς ἐκπαίδευσεως, δέν δύμιλοῦμεν διά τίποτε τό ἐπαναστατικόν.

'Η ἴστορία τῶν 500 περίου τελευταίων ἐτῶν χαρακτηρίζεται ἀπό τό ΒΙΒΛΙΟΝ, ἐν ἀπό τάπερισσότερον χρήσιμα, πρακτικά καὶ ἐνδιεφέροντα καὶ εὐθυνά συστήματα ἐναποθηκεύσεως καὶ λήφεως πληροφοριῶν.

'Από 100 περίου ἐτῶν ἄλλα συστήματα ἀποθηκεύσεως καὶ λήφεως πληροφοριῶν ἔχρησιμοποιήθησαν καὶ συναγωνίζονται σοβαρῶς τό βιβλίον, καὶ μόλις ἀπό 20-30 ἐτῶν τά νεώτερα μέσα ἔχουν λάβει θέσιν μεταξύ τῶν ἐργαλείων-μέσων, τά ὅποια χρησιμοποιεῖ ἐπωφελῶς διδάσκων.

Τό βιβλίον ὡς μέσον ἐκπαίδευσεως εἶχεν γίνει - καὶ ἐν μέρει εἰναι ἀκόμη - τύρρανος τῆς διδασκαλίας. Τό ἐγχειρίδιον εἶναι δικτάτωρ τῆς διδασκαλίας.

Τά θέματα τά ὅποια θεωροῦνται σημαντικά εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τὴν βασιζομένην εἰς τά ἐγχειρίδια εἶναι τά θέματα ἐκεῖνα τά ὅποια διαβιβάζονται εύκολώτερον διά τοῦ γραπτοῦ λόγου.

'Αλλά ὑπάρχει μεγάλο ποσοστόν γνώσεων, ἐμπειρίας καὶ καθαυτόν τανοήσεως, τό ὅποιον δέν εἶναι ἀναγκαστικῶς καὶ ἴνανοποιητικῶς διαβιβαστέον διά τοῦ γραπτοῦ λόγου. Π.χ. ὅλα τά συναντισθήματα, τά ὅποια παίζουν σημαντικόν ρόλον εἰς τὴν ζωὴν μας, δέν εἶναι εὔκολον νά διατυπωθοῦν διά τοῦ λόγου. Τοῦτο εἶναι τόσον ἀληθές, ὥστε πολλάκις, μῆ

δυνάμενοι, νά ἐκφράσωμεν μερικά ἀπό τά πλέον ισχυρά συναισθήματά μας καταφεύγομεν εἰς περιφράσεις, ὅπως: "Δέν ἡμπορῶ νά βρῶ λόγια γιά νά σοῦ πῶ πῶς αἰσθάνομαι....." Αὐτό εἶναι ἀληθές. Καί ὅμως μερικοί δι δάσκαλοι ὑπότασσόμενοι εἰς τάς ἐπιταγάς τῶν λέξεων καὶ τῶν βιβλίων ἔρκουνται νά ἀκολουθήσουν τό κείμενον ἐνός ἐγχειριδίου ἀπό τὴν ὄρχην τοῦ ἔτους τό τέλος καὶ τοῦτο ἐπί σειράν ἔτῶν.

Ποτέ δέν ἐγείρουν - ἢ δέν ἐνθαρρύνουν τοὺς μαθητάς των νά ἐγείρουν - τάς ἐρωτήσεις ἐκείνας, αἱ δόποῖαι ἀντί ἀπλῶς νά ἐφοδιάζουν ἐν ἄτομον μέ πλήθος γνώσεων, θά τό δύνησουν μᾶλλον πρός τὴν πραγμα τικήν μόρφωσιν.

Οὕτω τά σχολικά βιβλία ἐπιβάλλουν τὴν διδακτέαν ὕλην. "Οταν ἐλαφρά ἀλλαγή τῆς διδακτέας ὕλης ὑπαγορεύει τὴν δημοσίευσιν νέων σχο λικῶν βιβλίων, τοῦτα τά βιβλία προσαρμόζονται πρός τάς ἐπελθούσας μεταβολάς.

Οἱ μαθηταὶ οἱ δόποῖοι ἔμαθον καλῶς τά μαθήματά των ἐπαινούνται καὶ ἀμείβονται καὶ οἱ μαθηταὶ οἱ δόποῖοι δέν ἔμαθαν τά μαθήματά των τιμωρούνται.

"Η ἀνάγνωσις τού γραπτού λόγου εἶναι βεβαίως οὐσιώδης εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς ἐκμαθήσεως ἀλλά μόνον εἰς τὸν βαθμόν τού δόποῖον ἡ μεῖς καθορίζομεν.

Συνεχίζοντες νά δίδωμεν ὅλο καὶ μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τόν γραπτόν λόγον συνεχίζομεν ταυτοχρόνως νά διαστρέψωμεν, νά παραμορ φώνωμεν τόν κόσμον τῆς πραγματικότητος, προσαρμόζοντες αὐτόν εἴς τά πλαίσια τοῦ μέσου, δηλαδή τοῦ γραπτοῦ λόγου - καὶ θά συνεχίσωμεν ἀ μείβοντες καὶ τιμωρούντες τούς μαθητάς ἀναλόγως τῶν ἴκανοτήτων ἐκά στου νά ἐρμηνεύη σύμβολα τά δόποῖα εἶναι ἐξαιρετικά ἀφηρημένα.

Πρίν νομίσῃ κανείς ὅτι εἶμαι "ἀντι-βιβλικός" ἐπιτρέφατέ μου νά εἴπω ὅτι τοῦτο δέν εἶναι παρά ζήτημα ἐποχῆς.

"Εάν ἡ τεχνολογία τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας εἶχεν ὑπάρξει , ἀποκλειστικῶς, ἐπί ἐκατοντάδας ἔτῶν, ως τό μόνον μέσον βοηθήματος , τοῦ διδάσκοντος, θά εἴχαμεν, κατά πᾶσαν πιθανότητα, συγκεντρωθῆ ἐδῶ σήμερον, διά νά διμιλήσωμεν περί τῆς τυραννίας τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας, καὶ ἵσως ἡ συζήτησίς μας θά ἐστρέφετο διά τὴν εὔρεσιν ἐπα νάστατικῆς μεθόδου προσαρμογῆς τῶν βιβλίων διά τὴν χρῆσιν τῶν μαθη τῶν. Κατά πᾶσαν πιθανότητα θά ἐλέγαμε ὅτι εἰς τά σχολεῖα ἀμείβουν τούς μαθητάς οἱ δόποῖοι ἐννοοῦν καλῶς τάς ταινίας καὶ τιμωροῦν τούς

τούς μαθητάς οι δύοι οι δέν τάς έκμανθάνουν. Θά ἔλεγα δηλαδή διά τάς κινηματογραφικάς ταινίας ἀκρίβως αὐτό τό δύοιον πρό δύοις ἀνέφερε διά τά βιβλία : "Οτι δηλαδή ή σημασία τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας εἰς τήν ἐκπαίδευσιν πρέπει νά είναι τόση, ὅση ἡμεῖς θά καθορίσωμεν.

Συνεπῶς δέν συνηγορῶ ὑπέρ ἐνός διδακτικοῦ μέσου κατηγορῶν τό ἄλλο. Ἐκεῖνο τό δύοιον ζητῶ είναι μία ἴσορροπία, καί ή ἀναγνώρισις ὅτι ή ἔλλειψις τῆς ἴσορροπίας κατά τάς τελευταίας ἐκατονταετηρίδας ἔχει πράγματι διαστρέφει τήν πορείαν, τήν μέθοδον ἐκπαίδευσεως, ἔχει στερήσει ἀπό τάς δυνατότητας τάς δύοιας θά εἶχον ἄλλως ἐκατομμύρια παιδιά, καί ἔχει ἐπίσης στερήσει τήν κοινωνίαν μας τῶν ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων τά δύοια οι μέλλοντες πολῖται, τά σημερινά παιδιά θά εἶχον ἐπωφεληθῆ, ἐάν αἱ γνώσεις, αἱ πληροφορίαι καί ή εὐκαιρία νά μεταχειρισθοῦν αὐτάς τάς ἴδεας τούς εἶχον δοθῆ καλῶς.

"Ἐν τῇ ἴδεωδῃ αἴθούσει διδασκαλίας διδάσκων ἔχει εἰς τήν διάθεσίν του δύοιοιδήποτε μέσον διδασκαλίας τό δύοιον νομίζει ὅτι προσφαμόζεται· καλύτερον είς μίαν ὠρισμένην δύμαδα μαθητῶν κατά μίαν ὠρισμένην στιγμήν.

"Ισως μάλιστα διδάσκων ἔχει τήν διάθεσίν του διάφορα διδακτικά μέσα τά δύοια κατανέμει είς δύμαδας μαθητῶν, ἀναλόγως τῆς ἵκανότητος ἐκμαθήσεως.

"Ο διδάσκων – είς τήν ἴδεωδη αἴθουσαν διδασκαλίας – θά ήτο διπαγγελματικός καθοδηγητής ἐκλέγων τό βιβλίον, τήν ταινίαν, τήν μικροτεινίαν, τήν τηλεόρασιν, τήν μαγνητοταινίαν, τήν εἰνόνα, τήν κωμικήν, εἰκονογράφουσιν. Η δύοιοιδήποτες ἄλλο μέσον τό δύοιον ή ἐμπειρία του καί ή ἱνανότης του, τοῦ ὑποδεικνύουν ὡς ἀνάγκην νά χρησιμοποιήσῃ διά τήν μεταβίβασιν τῶν γνώσεων. Φυσικά αὐτή ή ἴδεωδης αἴθουσα διδασκαλίας δέν ὑπάρχει τώρα παντοῦ καί είναι ἀπίθανον ὅτι θά ὑπάρξῃ ποτέ είς τήν πραγματικότητα.

Θά ὑπάρξῃ ὅμως ἔνας συμβιβασμός.

Θεωρητικῶς ή κινηματογραφική ταινία καί ή ἐκπαίδευτική μικροταινία ἔχουν ζωὴν μόλις 40 ἔτῶν. Είς τήν πραγματικότητα είναι ἀκόμη νεώτεραι διότι μόλις τελευταίως ἐχρησιμοποιήθησαν προβολεῖς καί δύονται. ἐντός τῶν σχολείων χωρίς νά ὑπάρχη εἰδικῶν διπλωματούχων τεχνικῶν.

"Ἐπί σειράν ἔτῶν ὅλοι ὅσοι ἀσχολούμεθα μέ τά διπτικοακουστικά μέσα διερωτώμεθα ποῖαι θά ήσαν αἱ ἀπαντήσεις είς ὠρισμένα ζωτικά ἐ-

ρωτήματα. Π.χ. τί θά συνέβαινε ότι δυνατόν νά πραγματοποιηθῇ ή
ίδεώδης αἴθουσα διδασκαλίας (τουλάχιστον ὅσον ἀφορᾶ εἰς τάς ταυνί^{ας}
ας καὶ τάς μικροταυνίας).

Θά ἥλαζεν ἄραγέ ή μέθοδος διδασκαλίας ;

Ποῖαν, θά ἥσαν αἱ ἀντιδράσεις τῶν μαθητῶν ; θά συνέβαινεν εἰς
τὴν ἐκμάθησιν ή μήπως δινεωτερισμός αὐτός θά ὑφίστατο φθοράν μετά
τὸν χρόνον, οἱ δέ διδασκαλοι, θά ἐπανήρχοντο εἰς τάς τετρημένας με
θόδους τῶν βιβλίων καὶ τοῦ μαυροπίνακος ;

Τῷ 1964 ἥρχισεν ἔνα πείραμα εἰς τάς Η.Π.Α. διὰ νά εύρεθοῦν
αἱ ἀπαντήσεις εἰς τά ἐρωτήματα αὐτά. "Ελαβεν τό ὄνομα "ΣΧΕΔΙΟΝ Α-
ΝΑΚΑΛΥΨΩΝ" (PROJECT DISCOVERY). Εἶχεν ἀρχικῶς προγραμματισθῇ διὰ
μίαν τριετίαν καὶ εἶχεν ἀποφασισθῇ ὅτι τά πορίσματα - τελείως ἀν-
τικειμενικά - δέν θά ἐδημοσιεύοντο παρά μετά τό πέρας τῆς τριετί-
ας.

Μολονότι τό πείραμα αὐτό ἐσχεδιάσθη καὶ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν
ὑπό ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Βρεταννι -
κῆς Ἐγκυλοπαιδείας, τό 'Υπουργεῖον Παιδείας τῶν Η.Π.Α., ἐνδια-
φερθέν ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς του, ἀνέθεσεν εἰς τό ΚΕΝ -
ΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΧΑΙΟ οὐ παρακο-
λουθήσῃ τὴν ἐφαρμογήν του καὶ νά ἐκπονήσῃ μελέτην ἐπί τῶν πορίσμά
των. 'Εδόθη μάλιστα καὶ ἀρωγή εἰς τό Πανεπιστήμιον.

Τά ἀποτελέσματα ἔχουν γίνει γνωστά καὶ ἐδημοσιεύθησαν.

Εἰς τό τέλος τοῦ πρώτου ἔτους ἐφαρμογῆς τοῦ πειράματος, η
Βρεταννική Ἐγκυλοπαιδεία ἡθέλησεν νή ἔχη μίαν ἔκθεσιν ὅχι ὅμως
ἀντικειμενικήν καὶ ὅχι πλήρῃ ἀπό ἀκιδημαϊκήν στειρότητα, διὰ τῆς
δοπίας τά καλούμενα ἀντικειμενικά πορίσματα ἐπιβάλλονταν τόν σεβα-
σμόν.

'Επεφορτίσαμεν λοιπόν κάποιον παραγωγόν νά μεταβῇ εἰς ἔν σχο-
λεῖον καὶ νά κομίσῃ φωτογραφικά ἀποτελέσματα τῶν ὑποκειμενικῶν ἀν-
τιδράσεων τῶν συμμετεχόντων εἰς τό πείραμα.

Ποῖα εἶναι η γνώμη τῶν διδασκόντων ; τῶν μαθητῶν ; τῶν γο-
νέων ; Καὶ πῶς ἐκφράζονται σχετικῶς μέ τό πείραμα ; Τί σκέπτεται
ὁ διευθυντής τοῦ σχολείου ; Τί γνώμη ἔχει δι πιθεωρητής ;

'Η ταυνία η δοπία θά ἐπιδειχθῇ εἶναι τό ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς
ὑποκειμενικῆς ἐρεύνης. Θά σᾶς ἀποδείξωμεν ὅτι η εἰκὼν, η κινημα-
τογραφική ταυνία, δύναται νά εἶναι πολλάκις περισσότερο μικρή πρός
μετάδοσιν πληροφοριῶν. ἀπό τόν "λόγον".

Πρό της προβολῆς ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ νά εἶπωμεν ὅτι ή "Ἐκθεσις αὐτή ή δποία θεωρητικῶς ἀπευθύνεται μόνον εἰς ἀκροατήρια ἐπιγγελματιῶν οἱ δποῖοι ἐνδιεφέροντο διά τό πείραμα αὐτό, χρησιμοποιεῖται ἥδη εύρεως εἰς τάς Η.Π.Α. διά τήν ἐκπαίδευσιν ἐκπαιδευτικῶν (διδασκάλων καὶ καθηγητῶν) δεδομένου ὅτι δεικνύει ὅταν οἱ διδάσκοντες πραγματικά μανθάνουν νά χρησιμοποιοῦν ἀλεύθερες ταινίας καὶ μικροταινίας χρησιμοποιοῦν ἔξισου τήν φαντασίαν των καὶ τήν δημιουργικότητά των, ὅσον καὶ ὅταν μεταχειρίζονται τά βιβλία καὶ τόν μαυροπίνακα.

'Ημεῖς οἱ ἕδιοι ἐμάθαμε πολλά ὅπό τήν ταινίαν αὐτήν. Οἱ διδάσκαλοι αὐτοί μᾶς ἡνάγκασαν νά ἐξετάσωμεν ἐκ νέου τάς ἐκπαιδευτικάς μας ταινίας.

META THN PROVOLHN :

Κατά τό τέλος τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1967 ἐδημοσιεύθη ἡ "Ἐκθεσις τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας. Εἶναι μία πολυσέλιδος ἐκθεσις, ὅπως συμβαίνη συνήθως μέ ὄλας τάς ἐκθέσεις πορισμάτων μιᾶς ἐρεύνης καὶ βρίθει ἀπό στατιστικούς πίνακας.

'Ἐπιτρέφατέ μου νά συνοφίσω τά συμπεράσματα : ("Οσοι ἐνδιεφέρονται διά τήν καθ' αὐτό ἐκθεσιν δύνανται νά ἀπευθυνθοῦν εἰς τόν η. ΕΩΔΦ (ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, SOLONOS STR. -10).

'Υπῆρξεν ὧρισμένα ἀρνητικά ἀποτελέσματα. Τά ἔξοδα ἐγκαταστάσεως ὑπολογιζόμενα κατά κεφαλήν ἐκπαιδευτικοῦ προσωπικοῦ ἦσαν ὑψηλά. "Ολα τά σχολεῖα ἡσθάνθησαν τήν ἀνάγκην νά ἔχουν ἔναν εἰδικόν ἐπί τῶν ὅπτικοακούστικῶν μέσων. 'Ο φόρτος ἐργασίας διά τούς διδάσκοντας ηνέζηθη λόγῳ τοῦ χρόνου τόν δποῖον ἔχρεινζοντο διά τήν προκριμάτικήν προβολή τῶν ταινιῶν. Μέ τήν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου ή ἀπαιτουμένη ἀπασχόλησις ἡλαστική χωρίς ὅμως καὶ νά ἐξαληφθῇ πλήρως, πρᾶγμα τό δποῖον ἀκόμη καὶ σήμερον συνεχῶς ἀναφέρουν οἱ διδάσκοντες.

'Υπῆρξαν προβλήματα μέχρις ὅτου οἱ διδάσκοντες ἔξοικειωθοῦν μέ τά περιεχόμενα τῶν ταινιῶν. Τά κείμενα (γραπτά) τῶν ταινιῶν, ἔδιδαν εἴτε πολλάς - κατά τήν κρίσιν μερικῶν - εἴτε ὅχι ἀρκετάς πληροφορίας κατά τήν κρίσιν ἄλλων.

"Ενα ἄλλο ἀρνητικόν ἀποτέλεσμα ήτο ὅτι οἱ διδάσκοντες ἐσυνήθισαν τόσον εἰς τό νά ἔχουν εἰς τήν διάθεσίν των τά ὅπτικοακούστικά μέσα ὥστε καὶ ή μικροτέρα καθυστέρησις ήτα πηγή ἐκνευρισμοῦ καὶ δυσαρεσκείας.

Εἰς μερικάς ἀπό τάς αἰθούσας διδασκαλίας ὑπῆρχαν συνεχῶς προβλήματα μέ τόν ἐξαερισμόν καὶ μέ τόν φωτισμόν, προβλήματα τά δποῖς

έσυνεχίσθησαν έπι άρκετόν διάστημα μέχρις ότου ἀντιμετωπισθοῦν καὶ λυθοῦν.

Τέλος τό διοικητικόν μέρος τῆς ἐργασίας ηύξηθη. Τοῦτο ὄφειλετο ἐν μέρει εἰς τάς προσκλήσεις πρός τούς διευθυντάς καὶ ἐπιθεωρητάς τῶν Σχολείων διά νά διμιλήσουν εἰς διμάδας ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐπαγγελματιῶν.

Αἱ ἐργασίαι ἐγκαταστάσεως ἐπίσης καταναλίσκουν μέρος τοῦ χρόνου Τέλος διετίθετο πολὺς χρόνος διά ζεναγήσεις ἐπισκεπτῶν καὶ ἐπισήμων, οἵ διοῖοι ἐνδιεφέροντο διά τό πείραμα.

Ἄφ' ἑτέρου διμώς παρετηρήθησαν καὶ ἀνεφέρθησαν τά ἀκόλουθα θετικά ἀποτελέσματα :

1) - Τά ὅπτικοικουστικά μέσα ἐκάλυψαν τάς πραγματικάς ἀνάγκας τῶν διδασκόντων. Ἡ διδασκαλία εἰς τάξεις ἔγινε τεχνικῶς ἐνχερής (μόνον 2% τῶν μαθημάτων ὑπέστησαν καθυστέρησιν λόγῳ μηχανικῶν προβλημάτων καὶ σύνηθως μόνον ἐπί δλίγα λεπτά). Ἡ Ταινιοθήη (βιβλιοθήη διδακτικοῦ ὑλικοῦ) ἐχρησιμοποιήθη ὅπως ἐπρεπε καὶ ἀντεπεκρίθη εἰς τόν ἐκπαιδευτικόν σκοπόν, δηλαδὴ ὑπῆρξεν στήριγμα τῆς διδασκαλίας. Τό μόνον παράπονον ἦτο ἡ ἔλλειψις προσθέτου ὑλικοῦ ἐκτός τοῦ ἥδη ὑπάρχοντος.

2) - Ἡ θετική "καλή" ἀντίδρασις ἦτο εύρεία καὶ ἐπίμονος τόσον ἐκμερους τῶν μαθητῶν, τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ, τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ, τῶν μελῶν τοῦ Σχολικοῦ Συμβουλίου, ὅσον καὶ τῆς Κοινότητος.

3) Οἱ διδάσκαλοι παρετήρησαν ἵνανοποιητικά ἀποτελέσματα ὅσον ἀφορᾶ εἰς τήν ποσότητα τῶν ἀποκτηθεισῶν γνώσεων καὶ γενικῶς τῆς μωρφώσεως τῶν μαθητῶν, ἵδιώς εἰς τάξεις τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἴστορίας, γεωγραφίας, κοινωνιολογίας.

62% τῶν διδασκόντων ἡδυνήθησαν νά διδάξουν νέαν ὕλην λόγῳ τῆς δυνατότητος χρησιμόποιησεως τῶν ὅπτικοικουστικῶν μέσων ἐνῶ 11% ἔκριναν ὅτι δέν εἶχεν ἐπέλθη οὐσιαστική μεταβολή εἰς τήν διδαχθεῖσαν ὕλην.

"Ολοι οἱ διδάσκαλοι ἔκριναν ὅτι τά μαθήματα ἐδιδάσκοντο εἰς περισσότερον βάθος.

Παρετηρήθησαν καὶ ἔλλα ἐνδιεφέροντα θετικά ἀποτελέσματα :

- 88% ἀνέφεραν ὅτι ἡδυνήθησαν νά μεταδώσουν περισσοτέρας πληροφορίας.
- 92% παρετήρησαν ὅτι αἱ γενικαὶ γνώσεις τῶν μαθητῶν εἶχον αὔξηση.

- 81% έσημείωσαν περισσότερον ένδιαιφέρον διά τήν άναγνωσιν βιβλίων όπό τῶν μαθητῶν.
- 85% διεπίστωσαν βελτίωσιν τῆς προφορικῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς διαλογικῆς συζητήσεως τῶν μαθητῶν.
- 77% ήσαν τῆς γνώμης ὅτι ἡ παρατηρητικότης τῶν μαθητῶν ἐβελτιώθη.
- 52% έσημείωσαν βελτίωσιν εἰς τήν αριτικήν ίκανότητα καὶ τήν ἀνεξάρτητον μελέτην τῶν μαθητῶν.
- 78% παρετήρησαν ἐμπλουτισμόν τοῦ λεξιλογίου τῶν μαθητῶν.

4) Αἱ ἐκ τοῦ πειράματος αὐτοῦ δημιουργηθεῖσαι εὑκαιρίαι ἐνήργη - σαν εὐεργετικῶς ἐπὶ τῶν διδασκόντων. Τά ἵδια ποσοστά τά ὅποια ἀνε - φέρθησαν διά τοὺς μαθητάς θά ἥδύναντο νά ἀναφερθοῦν διά τοὺς διδα - σκάλους. Δηλαδὴ τά ποσοστά τῶν ὅσων ἔμαθαν οἱ διδάσκοντες ἐπὶ τῆς διδασκομένης ὕλης, νέους τρόπους διδασκαλίας, χρῆσιν ἄλλων διδακτι - κῶν μέσων ἐκτός τῶν ταυτιῶν καὶ μικροταυνιῶν, εὐελιξίαν εἰς τήν χρῆ - σιν ὅλων τῶν μέσων διδασκαλίας.

'Αλλά ὑπῆρξεν καὶ ἄλλα ἀποτελέσματα ἐκτός τῶν ὑπολογιζομένων μέ - ἀκριβειῶν. 'Ἐννοοῦμεν τά ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν παραγωγῶν ταυτιῶν καὶ μηχανικῶν προβολῶν. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τόσον τό περιεχόμενον ὅσον καὶ ἡ δομή τῶν ταυτιῶν καὶ μικροταυνιῶν θά ὑποστοῦν μεταβολάς, ἔπειτα, ἀπό τάς παρατηρήσεις τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ διοικητικοῦ προ - σωπικοῦ (τῶν συμμετασχόντων εἰς τό πείραμα). "Ηδη ἡ ἐπίδρασις ἐξα - πλοῦται πολύ πέραν τῶν σχολικῶν κτιρίων.

"Ἐνα εἴδος πειράματος εἶναι ἥδη ἐν ἐφαρμογῇ ἀπό ἔτους εἰς τήν Ἀγγλίαν. "Ἐν ᾧλο ὅτι ἀρχίσῃ τό φθινόπωρον εἰς N. Ἀφρικήν (τουλάχι - στον ἔχει προγραμματισθῆ). "Άλλα σχέδια διά τήν ἐφαρμογήν τοῦ πει - ράματος ἐτοιμάζονται εἰς τήν Ἰαπωνίαν, τήν Νιγηρίαν, τάς Φιλιππί - νας καὶ τήν Αύστραλίαν. 'Οπουδήποτε ὑπάρχουν ἀνησυχίαι ώς πρός τήν ἀποτελεσματικότητα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, τά μέσα ιντά ἀρχί - ζουν νά παρουσιάζουν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τήν Παιδείαν.

'Ἐδαπάνησα 3 ἐβδομάδας ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ καὶ ἐπεσκέψθην σχολεῖα καὶ ἐκπαιδευτικούς ἐν Ρωσίᾳ, Πολωνίᾳ, Τσεχοσλοβακίᾳ, Ούγγα - ρίᾳ, Γιουγκοσλαβίᾳ, Ρουμανίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ.

"Οταν μία κινηματογραφική ταυτία μας προσαρμόζεται εἰς τάς ἐ - πιδιώξεις των, ἀμέσως ὑγοράζονται 150 ἢ 200 ἀντίτυπα.

"Οταν ἀρέσκωνται εἰς μίαν μικροταυνίαν, ἀμέσως ὑγοράζονται δέ - να χιλιάδες ἀντίτυπα.

· Υπολογίζομεν ότι ή Πολωνία π.χ. έχει ακόμη τών 5.000 άντετυπα τών ταυτικών μας έναν κυκλοφορία είς τά Σχολεῖα της.

Τό περιγραφέν ΣΧΕΔΙΟΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΣ (PROJECT DISCOVERY) απέδειξεν, νομίζω, έφαρμοζόμενον ακόμη και είς τό Αμερικανικόν σχολικόν σύστημα μέ τήν μεγάλην ποικιλομορφίαν και τάς άπιθνους παραλλαγάς του, ώς και τήν έλλειψιν συγκεντρωτικοῦ έλέγχου και προτύπων, ότι ή έπενδυσις είς σειράν ίλικών και έφοδίων συμφέρει και άπό παιδαγωγικῆς και άπό οίκο-νομικῆς άπόφεως.-

'Αθήναι, 5 Απριλίου 1968 ('Apr. 9)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τοῦ κ. Γ. KONTOΥ

Διπλωμ. Πανεπ. 'Ιδιάναις καί Πενσυλβανίας

Καθηγητοῦ τοῦ ΣΕΛΕΤΕ ΤΟΥ 'ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

μέ θέμα :

"ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟ-

ΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ.-"

Μορφωτικήν ταινίαν όνομάζομεν τήν κινηματογραφικήν ταινίαν ἡ δροία πληροῦ ὥρισμένας ἀνάγκας τῆς παιδείας. 'Επειδή δέ προορίζεται διά μαθητάς, πρέπει νά εἶναι σύμφωνος πρός τούς κανόνας μαθήσεως ἢ - τοι : νά βασίζεται εἰς ὑπαρχούσας παραστάσεις τῶν μαθητῶν, νά προ - καλῇ ἐνδιαφέρον, νά προκαλῇ ἐποπτείαν ἐπί τοῦ θέματος αλπ.

A. Προεργασία : Εἰς τὸν τομέα τῆς προεργασίας περιλαμβάνονται ὅ - λαι αἱ διαδικασίαι αἱ δροῖαι ἀρχίζουν ἀπό τήν δημιουργίαν ἀνάγκης βοηθείας εἰς τήν μάθησιν μέχρι τοῦ σημείου ἐνήρξεως τῆς λήψεως τῆς ταινίας.

1. 'Η παρουσίασις ἡ δημιουργία ἀνάγκης κατασκευῆς μιᾶς κινη - ματογραφικῆς ταινίας προέρχεται ἀπό τὸν καθηγητὴν ἡ διδάσκαλον, δ ὁ - ποῖος ἀντιλαμβάνεται ὅτι κάποιο μέσον πρέπει νά τὸν βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας του ἐπί ὥρισμένου θέματος. Γράφει ὑπό τύπο ση μειώματος τήν ἀνάγκην του αὐτήν καί προσέρχεται εἰς τήν ἀρμοδίαν ἐ - πιτροπήν ἐκπαιδευτικῶν.

2. 'Η ἐπιτροπή ἐκπαιδευτικῶν ἔχει σκοπὸν τήν μελέτην τῶν ὑπο - βαλλομένων προτάσεων μετά τῶν ὑποβαλλόντων τήν ἰδέαν καί ἐν συνερ - γασίᾳ μετ' αὐτῶν ἐπιλέγει τό εἶδος τῆς κατασκευῆς τοῦ μέσου ὡς καί τό περιεχόμενον τούτου. 'Εφ' ὅσον ἀποφασισθῇ ἡ κατασκευή κινηματογραφι - κῆς ταινίας καλεῖται πρός συζήτησιν,

3. ἡ ἐπιτροπή, ἡ δροία ἀποτελεῖται ἀπό τεχνικούς τοῦ κινημα - τογράφου ὡς καί οἰκονομικούς ὑπαλλήλους πρός συζήτησιν τῶν δυνατο - τήτων κατασκευῆς ὡς τεχνικῆς καί οἰκονομικῆς πλευρᾶς.

4. 'Επί τῇ βάσει τῶν προτάσεων τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐκπαιδευτι - κῶν συντάσσεται κείμενον περιέχον τάς ἐπεξηγήσεις αἱ ὁποῖαι θά ἀ - κούωνται εἰς τήν ταινίαν.

5. 'Εν συνεχείᾳ, καταρτίζεται τό σενάριον ἀποτελούμενον ἀπό δύο στήλας. Εἰς τὴν μίαν ἐγγράφεται τό κείμενον φρῆσιν πρός φράσιν, εἰς δέ τὴν ἄλλην αἱ ἀντίστοιχοι ὅπτικαι εἰκόνες αἱ ὅποιαι πρόκειται νά παρουσιασθοῦν ἐπὶ τῆς ὁδόνης. 'Η τελική μορφή τοῦ σεναρίου εἶναι

6. τό διάβλοιν γυρίσματος, τό ὅποῖον περιέχει ἐπακριβῶς τὰ εἰς τό σενάριον ἀναφερόμενα, ἀλλά αἱ ράσεις καὶ οἱ ἀντίστοιχοι προσδιορισμοὶ τῶν εἰκόνων ἐγγράφονται εἰς σειράν γυρίσματος, ἵτοι ἐκεῖναι ἐκ τῶν εἰκόνων πού θά γυρισθοῦν εἰς τὸν ἴδιον τόπον καὶ μέ τά ἴδια πρόσωπα ἐγγράφονται εἰς τὴν ἴδιαν σελίδα τοῦ βιβλίου.

B. Κατασκευή :

1. Πρῶτον μέλημα διά τὴν κατασκευὴν τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας εἶναι ἡ συγκέντρωσις τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ (σκηνοθέτου, ὀπερατέρ, βοηθῶν κλπ.) πού θά ἀσχοληθῇ μέ τό γύρισμα τῆς ταινίας ἐπὶ σκοπῷ ὀργανώσεως τῆς ὥλης ἐργασίας.

2. 'Η συγκέντρωσις τῶν ἀπαραιτήτων μηχανῶν καὶ λοιπῶν ἐφοδίων ὡς καὶ ὁ ἔλεγχος καλῆς λειτουργίας των εἶναι ἀπαραίτητον νέγκηνη πρό τῆς ἐνάρξεως τοῦ γυρίσματος πρός ἀποφυγήν καθυστερήσεων.

3. 'Η ἐπιλογή τοῦ χώρου τῶν σκηνικῶν ὡς καὶ ἀπαιτούμενων συσκευῶν ἡ ἀντικειμένων πρός παρουσίασιν τοῦ θέματος γίνεται ἐπίσης με τά προσοχῆς ὥστε αὐτά νά εἶναι σύμφωνη μέ τάς ἀπαιτήσεις τοῦ θέματος.

4. Τά πρόσωπα τά ὅποια θά ἐπιλεγοῦν πρέπει νά ἔχουν ὅμοιότητας πρός ἴδεωδη πρόσωπα μαθητῶν ἡ ἐκπαιδευτικῶν, προκαλοῦντα σέβας καὶ οὐδέποτε εὐθύμους ἀντιδρήσεις μεταξύ τῶν θεατῶν.

5. Τό γύρισμα τῆς ταινίας γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βιβλίου γυρίσματος, σκηνή πρός σκηνήν, διά τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν σκηνικῶν, προσώπων, συσκευῶν κλπ.

6. Μετά τό γύρισμα ἡ ταινία στέλλεται εἰς ἐργαστήρια ὅπου ἐμφανίζεται καὶ ἐκτυπώται ἐξ αὐτῆς ἐν ἀντίτυπον.

7. Τό πρῶτον τοῦτο ἀντίτυπον, ὅφοῦ συγκολληθοῦν αἱ διάφοροι σκηναί συμφώνως πρός τὴν σειράν τοῦ σεναρίου, ἀποτελεῖ τὴν κόπιαν ἡ ἀντίτυπον ἐργασίας ἡ ὅποια προβάλλεται ἐπὶ τῆς ὁδόνης, ἵνα ἡ ἐπιτροπή τῶν ἐκπαιδευτικῶν ιρίνη τό καλῶς ἔχειν.

8. 'Εφ' ὅσον ἀπαιτηθῇ τό γύρισμα νέων σκηνῶν γίνεται τοῦτο καὶ ἐπὶ πλέον κινηματογραφοῦνται καὶ οἱ τίτλοι τῆς ταινίας.

9. Ἐπακολουθεῖ ἡ ἀκοληφία, καὶ

10. Ἡ παραγωγή ἀντιτύπων εἰς ἀνάλογον πρός τὰς ἀνάγκας τῶν σχολείων ἀριθμόν.

Διανομῆ : Ἡ διανομῆ τῶν ταινιῶν εἰς τὰ σχολεῖα γίνεται ὑπό κεν τριηκῆς συνήθεως ταινιοθήκης ἢ ὅποια διαθέτει προσωπικόν καὶ μέσα συντηρήσεως τῶν ταινιῶν.

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

'Αθηναί, 26 Απριλίου 1968 ('Αρ.10)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τῆς κ. Ε. ΒΟΛΦ, Διευθυντρίας τοῦ

'Εκπαιδευτικοῦ Κλάδου τῆς Βρεττανικῆς 'Εγκυροπανδείας
μέ θέμα :

"Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ ANA TON KOΣMΟΝ"

ΕΙΣΑΓΩΓΗ :

Τό θέμα τῆς σημερινῆς διμιλίας ἀφορᾶ εἰς τοὺς ΕΚΔΟΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ καὶ εἶναι ἄρρητα συνδεδεμένο μέ πολλά ἄλλα παρεμφερῆ θέματα, ὅπως εἶναι ἡ τυπογραφία, ἡ ὀργάνωσις τῶν βιβλιοπαλείων, ἡ σημασία τῆς συγγραφῆς τῶν βιβλίων καὶ γενικώτερον ἡ 'Εκπαίδευσις.

'Επομένως, κατά τὴν διάρκειαν τῆς διμιλίας ἀναγκαστικῶς θὰ ἀναφερθοῦν καὶ αὐτά τὰ θέματα, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη νά γίνη ἐμφανῆς ἡ ἔξελιξις τῶν 'Εκδοτικῶν Οίκων ἀνά τὸν Κόσμον.

Πρίν εἰσέλθουμε στό κυρίως θέμα, διευκρινίζομεν τί ἐννοοῦμε μέ τὸν ὄρο "ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ".

'Η λέξη "έκδοτικός" προέρχεται ἀπό τό "έκδιδω" καὶ σημαίνει - σ' αὐτή τὴν περίπτωση - "φέρω τί ἔξω", "δίδω εἰς δημοσίαν χρῆσιν" ἢ "δημοσιεύω". Μ' ὅλο πού θά μποροῦσε νά ἐφαρμοσθῇ γενικώτερον, ὁ ὄρος ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ἔχει καθιερωθεῖ νά χρησιμοποιεῖται μόνο για τίς ἐπιχειρήσεις πού ἀσχολοῦνται στό νά ἐπιλέγουν, ἀνηπαράγουν καὶ κυκλοφοροῦν ἐντυπον ὑλικόν (ἔργα συγγραφέων, μουσικῶν, ἔργα σχεδιοστῶν ἢ ζωγράφων καὶ γενικῶς κάθε προϊόν πνευματικῆς ἐργασίας).

Αἱ τρεῖς λειτουργίαι κάθε ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ εἶναι : 1) ΕΠΙΛΟΓΗ,
2) ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ καὶ 3) ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ.

'Αφ' ἔτέρου τό ἀντικείμενον τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν εἶναι τό ΕΝΤΥΠΟΝ ΥΛΙΚΟΝ. Θά ἔξετάσωμε τὴν ἔξελιξή των ἀπό τοὺς ἀρχαίους χρόνους μέχρι σήμερον.

Δέν ὑπάρχει λόγος νά προσδιορίσωμεν σηφέστερα τάς 3 λειτουργίας τῶν 'Εκδοτικῶν Οίκων. 'Εκεῖνο πού πρέπει νά προσδιορισθῇ εἶναι τό ἀντικείμενον δηλαδή-τό ΕΝΤΥΠΟΝ ΥΛΙΚΟΝ. Θά μπορούσαις νά μεταχειρισθῶ - μεν τὴν ἔκφραση "γραπτός λόγος" ἢ "ἐντυπος λόγος" ἀλλά τότε θά ἐπρεπε νά περιορίσωμεν τὴν ἐννοια τοῦ ἀντικειμένου, μόνο σέ ὅτι ἀφορᾶ τόν λόγον, πρᾶγμα πού δέν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα.

Συνεπῶς θά πάρουμε τήν λέξιν ΕΝΤΥΠΟΝ ὑπό τήν νομικήν αὐτῆς ἔννοιαν ἡ δοία θεωρεῖ ὡς "ΕΝΤΥΠΟΝ" πᾶν διά μηχανιῶν ἢ χημικῶν μέσων παραχθέν εἰς μέγαν ἀριθμόν δμοίων ἀντιτύπων οὐχί δέ μόνον τό ἐκ τυπογραφίας προερχόμενον, ἀλλά καὶ ἐκ φωτογραφίας, κλπ.".-

II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ

Παρ' ὅλον πού ἵσως οἱ ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ θεωροῦνται μία μορφή ἐπιχειρήσεως τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀληθές εἶναι ὅτι ἀπό παλαιοτάτων χρόνων ὑπῆρχαν ἐπιχειρήσεις παρομοίου εἴδους.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἀπό τὸν IV π.Χ. αἰῶνα, τήν ἐποχή τῶν Πτολεμαίων, ὑπῆρχαν ἥδη στὴν Αἴγυπτο καὶ στίς μεγάλες πόλεις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοτικά ἐπιχειρήσεις, πού ἦταν ἡταν' ἄρχας βιοτεχνίαι παπύρου καὶ περγαμηνῶν καὶ ἀνέπτυσαν ἐκδοτικήν δραστηριότητα διά νά διοχετεύουν στὴν ἀγορά τό ἐμπόρευμά τους. Ἐπλήρωνεν λοιπόν ἐπαγγελματίας γραφεῖς πού ἀντέγραφαν μέ τό χέρι ηλασσικά κυρίως κείμενα (φιλολογικά, θεολογικά, ἐκκλησιαστικά, νομικά κ.ἄ.) τὰ δοία ἐπωλοῦντο κατόπιν πρός ὄφελος τῆς ἐπιχειρήσεως.

Πρέπει ὅμως νά τονισθῇ ὅτι ἐκτός ἀπό τὰ ηλασσικά κείμενα, αἱ ἐκδοτικαὶ αὐταὶ ἐπιχειρήσεις ἔξεδιδαν καὶ ἔργα συγχρόνων συγγραφέων, τὰ δοία κατόπιν ἐπιλογῆς ἔκρινεν ἐνδιαφέροντα πρός δημοσίευσιν. Οἱ ἐπιχειρηματίαι ἐπλήρωνεν - καὶ μάλιστα προκατοβολικά - τοὺς συγγραφεῖς γιά δικαιώματα ἐκδόσεως (COPYRIGHTS).

Ἐπίσης, πρᾶγμα πού ἔχει ἴδιαιτέρα σημασία καὶ πρέπει νά ὑπογραμμισθῇ, προετοίμαζαν καὶ καλλιεργοῦσαν τήν ἀγορά - ὅχι μόνο τήν τοπική - γιά νά δεχθῇ τό ὑπό ἐκδοσιν χειρόγραφον. Δηλαδή, συνέβαινε ἀκριβῶς αὐτό πού κάνουν καὶ οἱ σημερινοὶ ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ.

Μποροῦμε συνεπῶς ἀνεπιφύλακτα νά ποῦμε ὅτι αἱ ἐκδοτικαὶ ἐπιχειρήσεις τῶν ἀρχαίων χρόνων ἤσαν πραγματικοὶ ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ μέ τήν ἔννοια πού καὶ σήμερα μεταχειριζόμεθα τόν ὄρουν αὐτόν, δηλαδή ἡσχολοῦντο μέ τήν ἐπιλογή, ἀναπαραγωγή καὶ ηυλοφορία, μέ τήν μόνη διαφορά ὅτι τό ἀντικείμενον τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν δέν ἦτο τό ΕΝΤΥΠΟΝ ἀλλά τό χειρόγραφον βιβλίον.

Τήν ἐποχήν ὅμως ἐκείνη δ ὄρος ΒΙΒΛΙΟΝ δέν εἶχε τήν ἴδια σημασία πού ἔχει σήμερα. Τό βιβλίο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν μιά μακρύς λωρίς παπύρου, τήν δοίαν τύλιγαν καταλλήλως. Αὐτό τό "Ρολό", οἱ Αἰγύπτιοι τό ἔλεγαν ΒΙΒΛΟΝ, οἱ "Ελληνες ΒΙΒΛΙΟΝ καὶ οἱ Ρωμαῖοι VOLUMEN καὶ ἦταν φυσικά χειρόγραφο.

· · · Ο πάπυρος ἀπό τὸν δποῖον ἦταν κατασκευασμένο τὸ βιβλίο παρε - σκευάζετο ἀπό εἰδικά φυτά (συνήθως καλαμιά) καὶ παρήγετο σὲ φύλλα, ἄλλοτε μεγάλύτερα καὶ ἄλλοτε μικρότερα ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν, καὶ να τόπιν, ἀναλόγως τοῦ μῆκους τοῦ κειμένου ἐκολλᾶτο τὸ ἔνα φύλλο μέ τὸ ἄλλο οὐ ἐσχηματίζετο μιά μακριά λωρίς τὴν δποῖαν τύλιγαν καταλλήλως.

Ἐκτός ἀπό τὸν πάπυρο ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἡ περγαμηνὴ ποὺ ἦταν ἀπό δέρμα ἀρνιοῦ ἐπεξεργασμένο καταλλήλως καὶ ὡ δποῖα κατεσκευάζετο ἀρχικά στὴν Πέργαμο. Ἡ περγαμηνὴ ἦταν πολὺ ἀκριβωτέρα οὐ ἐχρησιμο- ποιεῖτο μᾶλλον γιά ἐπίσημα ἔγγραφα ἢ γιά "εἰδικές ἐκδόσεις".

Κατά τὸν 8ον, 9ον καὶ 10ον αἰῶνα, κέντρα τῶν ἐκδόσεων εἶχαν γίνει τὰ μοναστήρια. Σ' ὅλον τὸν κόσμο - Κίνα, Ἰαπωνία, Εύρωπη - μοναχοὶ ἀντέγραφαν ἐκκλησιαστικά καὶ θρησκευτικά κυρίως κείμενα ἄλλοτε γιά δική τους χρῆσι καὶ ἄλλοτε πρός ὄφελος τοῦ μοναστηριοῦ.

· · · Ο χειρόγραφος ὅμως αὐτός τρόπος ἀναπαραγγῆς ἐνδέκειμένου εἶ- χε τὸ μειονέκτημα ἐκτός τοῦ ὅτι ἀπαιτοῦσε πολὺ χρόνον, νά ἐμφανίζε- ται σέ παραλλαγές, γιατί οἱ γραφεῖς - ἐπαγγελματίαι καὶ μοναχοί - εἴ- τε ἐξ ἀπροσεξίας εἴτε ἐσκεμμένως, παρήλασσαν τὸ κείμενο. Συνεπῶς σέ κάθε ἀντιγραφή, τό νεώτερο κείμενο ὑφίστατο ἀλλοιώσεις καὶ σπανίως ἀντιστοιχοῦσε στό ἀρχικό.

Γιά ν' ἀντιμετωπίσουν κυρίως πύτο τὸ μειονέκτημα τῆς παραλλα- γῆς τοῦ κειμένου, οἱ Κινέζοι εἶχαν ἀρχίσει ἀπό πολὺ νωρίς νά ἐρευ- νοῦν γιά. Ἐναν τρόπο τυπογραφίας. Ὑπάρχουν ἔντυπα πού χρονολογοῦνται ἀπό τὸν 5ον μ.Χ. αἰῶνα, τά δποῖα παρήγοντο μέ μεγάλες σφραγῖδες ἀ- νάγλυφες (σκαλιστές) πού περιελάμβαναν δλόκηρες σελίδες κείμενού.

Τό πιό παλιό τέτοιο ἔντυπο βιβλίο (ρολό ὅχι σελιδοποιημένο), χρονολογεῖται ἀπό τὸ 770 μ.Χ. καὶ προέρχεται ἀπό τὴν Ἰαπωνία, ὅπου Βουδισταί ίερεῖς εἶχαν εἰσαγάγει τό τύπωμα ἀπό τὴν Κίνα. Τό βιβλίο αὐτό εἶχε τυπωθεῖ σέ 1.000.000 ἀντίτυπα ἀπό ξυλογραφίες ἢ μεταλλο- γραφίες. Δέν ἦταν ὅμως τυπωμένο μέ κινητά στοιχεῖα ἀλλά μέ σκαλιστά τελάρα πού ἀπετύπωναν δλόκηρες σελίδες.

Τά πρῶτα σελιδοποιημένα βιβλία - χειρόγραφα - ἐλέγοντο "κώδι- κες" γιά νά ὑπάρχῃ διαχωρισμός μεταξύ τοῦ σελιδοποιημένου βιβλίου καὶ τοῦ ρολοῦ. Ἡ διάταξις αὐτή σέ σελίδες - πού ἐμφανίστηκε ἀπό τὸν 4ον μ.Χ. αἰῶνα - ἦταν σταθμός στὴν ίστορία τοῦ βιβλίου καὶ μᾶς δείχ νει τὴν φροντίδα τῶν ἐκδοτῶν νά διευκολύνουν τούς μελετητάς τῶν κεί μένων - ἐπιστήμονας, νομικούς καὶ κληρικούς.

‘Η ἐφεύρεση τῆς τυπογραφίας μέν κινητά στοιχεῖα ἔδωσε τεράστια ὀθηση στοὺς ΕΚΔΟΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ σ’ ὅλη τὴν Εὐρώπη καὶ ἀποτελεῖ ἔναν ἀπό τοὺς σπουδαιοτέρους σταθμούς στὴν ἴστορία τοῦ βιβλίου καὶ τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ.

“Ηδη ἀπό τὸν XIV αἰῶνα τὰ χειρόγραφα βιβλία δέν ἦταν δυνατόν-λόγῳ τῆς αὐξανομένης ζητήσεως – νά ἵκανοποιήσουν τίς ἀνάγκες τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, τὸ διποῖον ηὔξανεν συνεχῶς καὶ ἀποτελεῖτο ἀπό φοιτητάς, μητρικούς, ἐπιστήμονας ἀλλά καὶ ἀπό εὐγενεῖς, ἀπλούς πολίτας καὶ ἐμπόρους.

‘Ο GUTENBERG θεωρεῖται πατήρ τῆς τυπογραφίας καὶ τὸ ἔτος 1440 σάν χρονολογία ἀρχῆς τῆς τυπογραφίας, ἀλλά δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι καὶ τὸ χαρτί – γνωστό στὴν Κίνα ἀπό τὸν 2ον μ.Χ. αἰῶνα – καὶ ἡ τυπογραφία – ἐπίσης γνωστή – προύπηρξαν τοῦ GUTENBERG καὶ ὅτι τὴν Ἰδια ἐποχή σέ δὴ τὴν Εὐρώπη, ἴδιαιτερα δέ στὴν ‘Ολλανδία, ’Ιταλία, Γαλλία καὶ Γερμανία, πολλοί ἦταν ἑκεῖνοι πού ἔκαναν παράλληλες προσάθειες γιά νά ἐπιτύχουν τὴν παραγωγή τοῦ βιβλίου μέ μηχανικά μέσα μέ σκοπό κύριας νά ἐπιτύχουν 1) φθηνό κόστος, 2) τυποποιημένη παραγωγή καὶ 3) παραγωγή σέ ποσότητα.

‘Ἐκεῖνο πού κατόρθωσε ὁ GUTENBERG ἦταν νά συγκεντρώσῃ ὅλα τ’ ἀπαροίτητα γιά τὴν τυπογραφία ὑλικά, δηλαδή 1) κινητά στοιχεῖα, 2) κατάλληλο μελάνι, 3) Πιεστήριο (χειροκίνητο) καὶ 4) χαρτί σέ ἵκανη ποσότητα.

Μετά τό κατόρθωμα αὐτό τοῦ GUTENBERG τό MAINZ στὴν Γερμανία-πατέριδα τοῦ GUTENBERG – ἦταν φυσικό νά γίνῃ τό εἰδοτικό κέντρο τῆς Εὐρώπης. Καί μολονότι ἡ τυπογραφίσ διεδόθη πολὺ γρήγορα σ’ ὅλη τὴν Εὐρώπη, ἡ Γερμανία ἔξακολούθησε γιά πολλές δεκαετηρίδες νά κρετῇ τά σκηπτρα στὴν ἔκδοση βιβλίων.

‘Από τό 1450 ἔως τό 1500 δηλαδή μέσα σέ 50 χρόνια ἡ τυπογραφία εἶχε διαδόθη σ’ ὅλην τὴν Εὐρώπη ἐκτός ἀπό τὴν Ρωσσία, ὅπου εἰσήχθη τό 1563. Στό διάστημα αὐτό ἔχουν ὑπολογίσει ὅτι ἐτυπώθησαν περίπου 15-20.000.000 βιβλία: ὑπό 40.000 τίτλους πού μᾶς δίνει ἔνα μέσον ὅρον 500 ἀντιτύπων κατά ἔκδοσιν.

Καί ὅμως ὁ ἀριθμός αὐτός πού ἔσως μᾶς φαίνεται σήμερα ἀσήμαν τος ἦταν σημαντικός, ἂν σκεψθεῖ κανείς ὅτι ἡ Εὐρώπη τῆς ἐποχῆς ἔκεινης εἶχε μόνο 100.000.000 κατοίκους καὶ ὅτι οἱ περισσότεροι ἦταν ἀγράμματοι. ‘Ο ἀριθμός τῶν ἀντιτύπων ἔφθασε τὸν XVI αἰῶνα τὰ 1000 τό δέ XVII τίς δύο χιλιάδες ἀριθμόν πού δύσκολα ἦταν δυνατόν νά ὑπερβοῦν μέ τό χειροκίνητο πιεστήριο.

Οι τυπογράφοι - έκδόται πού άπό τήν Γερμανία πηγαν στήν 'Ιταλία έπαιξαν σπουδαῖο ρόλο στήν διάδοση τῶν γνώσεων κατά τήν 'Αναγέννηση.

'Από τά πολλά ὄνόματα πού εἶναι συνδεδεμένα μέ τήν τυπογραφία καί τὸν έκδότας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καί πού συνετέλεσαν κατά τὸν ἔνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο σήν καλυτέρα, εὐχερεστέρα καί φθηνοτέρα έκδοσι βιβλίων πρέπει ν' ἀναφέρωμεν τουλάχιστον τὸν ALDO MANUZIO (1501) πού μέ τήν βοήθεια μικρῶν στοιχείων πού μεταχειρίσθηκε μπόρεσε κι ἐξέδωσε ὅλους σχεδόν τοὺς Λατίνους κι "Ελληνες κλασσικούς συγγραφεῖς σέ έκδοση μικρῶν διαστάσεων καί μποροῦμε σήμερα νά ποῦμε "τι ἦταν ὁ πρωτόπορος τοῦ "βιβλίου τσέπης".

Τό μικροῦ σχήματος βιβλίο ἀντικατέστησε τοὺς πελαρίους, δύσ - χρηστοὺς κώδικες ὅπως οἱ κώδικες εἶχαν ἀντικαταστάσει τά ρολά (VO - LUMEN).

Στήν ἀρχή τοῦ XVI αἰῶνος, τό Παρίσι καί ἡ LYON ἦταν κέντρα τυπογραφίας. "Ἐνας πολύ γνωστός χαράκτης ἦταν ὁ CHRISTOPHE PLANTIN, ὁ ὄποιος διωρόμενος διά θρησκευτικούς λόγους ἐγκατεστάθη στήν ANTWERP (Βέλγιον) πού μαζύ μέ τό AMSTERDAM ('Ολλανδίας) ἔγιναν κέντρα ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ.

Σέ μερινές πόλεις τῆς Γερμανίας (NURNBERG καί AUSBURG) λόγῳ τῶν ριζοσπαστικῶν ἴδεων τάς δόποιας διέδιδαν μερικοί έκδόται, ἐτέθησαν καί αὐτοί καὶ γενικῶς οἱ τυπογράφοι ὑπό διωγμόν. Σέ ἄλλες πάλι πόλεις τῆς Γαλλίας - ἴδιας στό Παρίσι - οἱ έκδόται - τυπογράφοι ὑπῆκοθησαν στοὺς κανονισμούς διά τοὺς γραφεῖς καί τοὺς έκδότας χειρογράφων πού ἐξηρτῶντο ἀπολύτως ἀπό τό Πανεπιστήμιο τῶν Παρισίων τό ὄποιο εἶχε τό μονοπώλιον τῶν έκδόσεων.

Οι διάφοροι αὐτοί περιορισμοί ἀμεσοί καί ἔμμεσοι ἔθεσαν φραγμό στήν ἐξέλιξη τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ γιά πολλούς αἰῶνες.

Πολλοί ἀπό τοὺς έκδότας τυπογράφους γιά ν' ἀποφύγουν τίς καταπιέσεις αὐτές μετηνάστευσαν στήν 'Αγγλία, ὅπου μέχρι τῶν μέσων τοῦ 16ου αἰῶνος τά 2/3 τῶν έκδοτῶν ἦσαν ξένοι. 'Αλλά καί στήν 'Αγγλία, παρ' ὅλον ὅτι αἱ συνθῆκαι ἦσαν καλύτεραι, αἱ έκδοται καί ἐπιχειρήσεις, δέν ἦσαν ἐντελῶς ἐλεύθεραι καί ὑφίσταντο πολλάς πιέσεις, αἱ ὄποιαι ἐφηρμόσθησαν καί στήν 'Αμερική τήν ἵδια ἐποχή.

Τό 1709 στήν 'Αγγλία ἐφηρμόσθη ὁ πρῶτος νόμος πού ἀνεγνώριζε τό COPYRIGHT (συγγραφικά δικαιώματα).

Στήν Γαλλία ἔνας νόμος σχετικός ἐφηρμόσθη τό 1793 καί καταργοῦσε τά διάφορα μονοπώλια, ἀλλά δέν ἵσχυσε πραγματικά παρά ἀπό τό 1870.

Οἱ περιορισμοὶ πού ἵσχυαν στήν Γαλλία ὥφελησαν τοὺς ΕΚΔΟΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ τῆς 'Ολλανδίας καί τοῦ Βελγίου οἱ ὅποῖοι κατά τόν 17ον καί 18ο αἰῶνα προώδευσαν πολύ, δημοσιεύοντες τά ἔργα τῶν γάλλων συγγραφέων ὅπως τοῦ MOLIERE, VOLTAIRE, BOILEAU καί ROUSSEAU-καί μάλιστα σέ μεγάλες ποσότητες - τά ὅποῖα κατόπιν εἰσήγοντο λαθραίως στήν Γαλλία.

Παρά τούς αὐστηρούς λοιπόν περιορισμούς, πού δέν ἦταν δυνατό νά ἐπιβληθοῦν, καί παρά τά μονοπώλια οἱ 'Εκδόται ἐξακολουθοῦσαν νά ἐργάζωνται καί νά συντελοῦν στήν διάδοση τῶν γνώσεων, τῶν ἴδεων καί τῆς παιδείας.

'Ο Ἀγγλικός νόμος (1709) περί Συγγραφικῶν Δικαιωμάτων (COPY - RIGHT) ἀπηλευθέρωσε ἀφ' ἐνός μέν τούς συγγραφεῖς ἀφ' ἑτέρου δέ τούς ἐκδότας ἀπό ὡρισμένα μονυπώλια πού τούς περιώριζαν καί ἐπέτρεψε καί στούς μέν καί στούς δέ ν' ἀποφασίζουν ἐλεύθερα ὡς πρός τά δικαιώματα τοῦ συγγραφέως καί τούς ὄρους ἐκδόσεως.

Στήν ταχεῖα ἐξέλιξη τῆς προστασίας τῶν συγγραφικῶν δικαιωμάτων ὀφείλεται κατά πολύ καί ἡ ἀνάπτυξη τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ.

'Η Ἀγγλία μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἐπαιξε σπουδαιότατον ρόλον στήν ραγδαία ἐξέλιξη τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ. 'Εκτός ἀπό τόν νόμο περί Συγγραφικῶν Δικαιωμάτων, στήν Ἀγγλία είδαν τό φῶς τά μηχανοκίνητα πιεστήρια καί κατά τήν διάρκεια τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως ἐφηρμόσθη ὁ αὐτοματισμός, καί ἡ τυπογραφία ἦταν ἀπό τίς πρῶτες βιομηχανίες πού ἐμπχανοποιήθη.

"Αλλοι συντελεσταί τῆς ἀλματικῆς προόδου τῶν ἐκδοτικῶν ἐπιχειρήσεων ἦταν ἡ ἐφεύρεσις τῆς στερεοτυπίας (μεθόδου πού ἐπιτρέπει νά παραχθῇ ἀντίτυπο στοιχειοθετημένης πλάκας, μέ κατάλληλο ιρδία στή θερμοκρασία τήξεως καί είδική μήτρα), ἡ ἐφεύρεση τῆς λιθογραφίας πού εἶναι ἡ βάση ὅλων τῶν νεωτέρων μεθόδων OFFSET κ.ἄ.

"Ολες αὐτές οἱ ἐφευρέσεις καί τελειοποιήσεις ἔδωσαν τήν δυνατότητα στούς ἐκδότας νά ἐκδίδουν τά προηρινόμενα ἔργα ὅχι κατά χιλιάδας ἀλλά κατά δεκάδας χιλιάδων. Οἱ ἐκδόται (μονοπτήρια, πανεπιστήμια, συνδικάτα, ἐλεύθεροι ἐπιχειρηματίαι) εἶχαν διατηρήσει ἀδιάσπαστη τήν ἐνότητα τῶν 3 λειτουργιῶν τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ. 'Αλλά ὁ δλονέν αὐξανόμενος ὄγκος τῶν ἀναγνωστῶν, ἡ ἀνάγκη πληρεστέρας ὀργανώσεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ βιβλίου, αἱ πολύπλοκοι ὑποχρεώσεις τῶν ἐκδοτῶν ἐδημιούργη-

σαν τήν ἀνάγκην διασπάσεως τῆς παναρχαίας ἐνότητος ΕΚΔΟΤΗ-ΤΥΠΟΓΡΑ-
ΦΟΥ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΟΥ καὶ οἱ ἐκδόται ἡναγκάσθησαν νά παραχωρήσουν μία ἀπό
τίς λειτουργίες τους - τήν ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ - στους βιβλιοπώλας.

"Ετσι ἔμεινε ἀφ' ἐνός μέν ὡς ὄντότης, ὁ ΕΚΔΟΤΗΣ-ΤΥΠΟΓΡΑΦΟΣ, πού
ἡσχολεῖτο μέ τήν ἐπιλογήν καὶ παραγωγήν - ἀφ' ἑτέρου δέ ὁ βιβλιοπώλης,
ὁ δποῖος ἀνέλαβε τό καθαρῶς κυκλοφοριακόν μέρος.

"Η πρώτη αὐτή ἐπίσημος διάσπασις - σύγχρονη περίπου μέ τήν βιο
μηχανική ἐπανάσταση (18ος αἰών) εἶναι ἔνα ἀπό τά πρῶτα συμπτώματα
εἴδικενσεως στό ἐπάγγελμα αὐτό. Αὐτή τήν πρώτη διάσπαση ἀκολούθησε-
ζως ἦταν φυσικό - καὶ δεύτερη, τοῦ ἐκδότου ἀπό τόν τυπογράφο. "Ετσι
οἱ 3 λειτουργίες πού ἄλλοτε χαρακτήριζαν τούς ΕΚΔΟΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ·ΕΠΙ
ΔΟΓΗ-ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ἔγιναν ἀνεξάρτητες ἐπιχειρήσεις μέ καλά
καθωρισμένες δραστηριότητες ἄλλα μέ τό ἔδιο πάντα ἀντικείμενον - ΤΟ
ΒΙΒΛΙΟ - μέ τό δποῖο ἡσχολοῦντο καὶ τά τρία αὐτά εἴδη ἐπιχειρήσεων,
κάθε μία στήν είδικότητά της.

'Ο 'Ἐκδότης διετήρησε τήν είδικότητα τῆς ἐπιλογῆς, ὁ Τυπογρά-
φος· ἀνέλαβε τήν καθαρῶς τεχνική ἐργασία καὶ ὁ βιβλιοπώλης τήν κυκλο
φορία. 'Ο ἐκδότης ἀνέθετε ἐκάστοτε καὶ μέ είδική συμφωνία τό τύπωμα
στόν τυπογράφο, τήν δέ κυκλοφορία στόν βιβλιοπώλη.

'Απερίσπαστοι τώρα πιά οἱ ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ ἀπό τίς τεχνικές λε-
πτομέρειας ἀναπαραγωγῆς καὶ κυκλοφορίας μποροῦν ν' ἀφιερώγουν πολὺ πε
ρισσότερον καιρό στήν πρώτη καὶ κυρία ἀπασχόλησή τους - ΤΗΝ ΕΠΙΛΟ -
ΓΗ - ἀπό τήν δποῖαν ὅμως ἐπιλογήν (καλή ἢ κακή) ἐξαρτᾶται ἐν μέρει
καὶ ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐξαρτωμένων ἐπιχειρήσεων.

'Ενδλατικόν ἀφ' ἐνός οἱ ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ ἀποβάλλουν τήν ἀναπαρα-
γωγήν καὶ τήν κυκλοφορίαν ἀπό τόν κύκλον τῶν ἐργασιῶν τους, ἀφ' ἑτέ-
ρου διευρύνουν τόν δρίζοντα δραστηριότητός των συμπεριλαμβάνοντες ὅ
λο καὶ νέα εἴδη βιβλίων. 'Άλλα λόγῳ αὐτῆς τῆς διευρύνσεως - στήν δ-
ποῖαν πάλι δέν εἶναι δυγατόν ν' ἀνταποκριθοῦν - ἀναγκάζονται νά εί-
δικευθοῦν καθένας σ' ἔνα κλάδο ἢ σ' ἔνα είδος. "Άλλοι δηλαδή ἀσχολοῦν
ται μέ ἐπιστημονικά, ἄλλοι μέ βιογραφίες καὶ ταξείδια, ἄλλοι μέ ρο-
μάντσα ἢ περιπέτειες, ἄλλοι μέ νομικά, ἐκκλησιαστικά, θεολογικά, κλα-
σικά κ.α.

Μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες είδικεύσεις εἶναι τό ἐκπαιδευτικό
βιβλίο.

'Εκτός ὅμως ἀπό τίς είδικεύσεις ὡς πρός τό περιεχόμενον ἔχουμε
καὶ τίς είδικεύσεις ὡς πρός τήν ἐμφάνισιν διότι ὠρισμένοι ἐκδό-

άσχολούνται μόνον μέ εκδόσεις πολυτελείας ἐνώ ἄλλοι ἀντιθέτως ἔρευνοῦν τρόπον μειώσεως τοῦ κόστους γιά νά κάμουν τό βιβλίο προσιτό είς τίς μεγάλες λαϊκές μάζες.

‘Ο 19ος αἰών ύπηρξε σ’ ὅλον τόν κόσμο ὁ αἰών τῆς ραγδαίας ἔξελίζεως καί διαδόσεως τοῦ βιβλίου. Τό γεγονός αὐτό ὁφείλεται ἀφ’ ἐνός μέν εἰς τήν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ καί τόν ἀριθμόν τῶν ἐγγραφάτων, ἀφ’ ἑτέρου δέ εἰς τήν φροντίδα τῶν διαφόρων ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ νά καμουν τό βιβλίο προσιτό εἰς τάς μεγάλας μάζας τοῦ λαοῦ. ‘Η φροντίς ḥ δοπία κατά τήν μακροχρόνιο ίστορία τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ ύπηρξεν πάντοτε ἔνας ἀπό τόν κυρίους στόχους ἦταν δυνατόν τώρα νά πραγματοποιηθῇ λόγω τῶν τεχνικῶν ἔξελίζεων πού ἔλαβαν χώραν κατά τόν 19ον αἰῶνα.

Οἱ τεχνικές αὐτές ἔξελίζεις ἦταν τό μηχανικόν πιεστήριον, ἡ φωτογραφία, τό περιστροφικόν πιεστήριον, ἡ λινοτυπία, ἡ μονοτυπία, πού κατά τόν ἔνα ἢ τόν ἄλλον τρόπον συνετέλεσαν στήν καλύτερη, γρηγορώτερη καί φθηνότερη τύπωση τοῦ βιβλίου.

Στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνος, οἱ ΕΚΔΟΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ ἔξακολουθοῦν νά ἔξελίσσωνται καί νά εἰδικεύωνται. “Ομως ḥ πραγματική ἐπιτάχυνσις τῆς ἔξελίζεως τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ ἀρχίζει λίγο πρίν ἀπό τόν 2ον Παγκόσμιο Πόλεμο συνεχίζεται κατά τήν διάρκειά του καί τήν σημερινή ἐποχή παριστάμεθα μάρτυρες μιᾶς πραγματικῆς μεταμορφώσεως, ḥ δοπία δέν ἀφορᾶ μόνο τούς ἐκδοτικούς οίκους ἀλλά κυρίως τό ἀντικείμενον τῶν ἐκδόσεων : τό ΕΝΤΥΠΟΝ ΥΛΙΚΟΝ.

Οἱ ἔφευρέσεις τοῦ φωνογράφου, τοῦ ἡλεκτροφώνου, τοῦ ραδιοφώνου, τῆς τηλεοράσεως, τοῦ κινηματογράφου καί γενικῶς ὅλων τῶν μέσων διαδόσεως ίδεων, γνώσεων καί πληροφοριῶν δέν ἔτο δυνατόν νά μή χρησιμοποιηθοῦν εύρεως καί νά συντελέσουν τά μέγιστα εἰς τήν ἀλλαγήν τῆς μορφῆς τῶν ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ καί τοῦ ΕΝΤΥΠΟΥ.

“Αν αὐτό ἀληθεύει γιά ὅλους γενικά τούς ΕΚΔΟΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ ἵσχυει ἀκόμα περισσότερον γιά τούς ΕΚΔΟΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ πού εἶναι εἰδικευμένοι στά ἐκπαίδευτικά βιβλία (ἐπιστημονικά, σχολικά, τεχνικά), τά δοπία ἀποτελοῦν περίπου τά 75% τῶν διεθνῶν ἐκδόσεων. ’Εξ αὐτῶν τό 1/3 περίπου ἀφορᾶ εἰς καθαρῶς σχολικά βιβλία.

Αἱ ὀλματώδεις ἔξελίζεις τῆς ἐπιστήμης, αἱ νέαι ἐκπαίδευτικαί τάσεις καθώς καί αἱ τεχνολογικαί δυνατότητες πού προσφέρονται σήμερα στούς ’Εκδοτικούς Οίκους ἔχουν ριζική ἀλλάξει τό ἀντικείμενον τῶν ’Εκδοτικῶν Οίκων, τό ἀντικείμενον τό δοπίον ἐπί αἰῶνες ύπηρξε τό βιβλίο.

'Η ἀλλαγή αὐτή εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάγκης πού ἔχει δημιουργηθῆ γιά τὴν ἀπόκτησιν ὅλο καί περισσοτέρων γνώσεων, γιά τὴν ἴκανοποίηση τῆς ζητήσεως ὅλο καί πληρέστερα κατηρτισμένων ἀνθρώπων, γιά τὴν εἰδίκευση τῶν ἐπιστημόνων καί τῶν τεχνικῶν, ἐφ' ὅσον δέν εἶναι δυνατόν πλέον ἔν καί μόνον ἄτομον νά κατέχῃ ὅλο τὸν ἀπέραντο πλοῦτο γνώσεων πού μᾶς προσφέρεται σήμερα, καί ὁ ὅποῖς αὔξανει συνεχῶς.

"Αν στὴν ἐποχή τοῦ GUTENBERG τό μεγάλο πρόβλημα πού ἀνέθετο στοὺς ἑκδότας ἦταν τό τῆς τυποποιήσεως, σήμερα ἀντιθέτως εἶναι τό τῆς διαφοροποιήσεως τοῦ βιβλίου, ἥ μᾶλλον τοῦ "ENTYPOΥ", ὥστε τοῦτο νά ἐπιτυγχάνη ὅχι μόνο στὴν ἴκανοποίηση τῶν καθ' ἕκαστα ἀναγκῶν ἀλλά ἵδιως νά μεταδίδῃ τό μήνυμα ὃσò τό δυνατόν γρηγορώτερα, καλύτερα, εὐθυνότερα κι' ἀποδοτικότερα.

"Ολα τὰ Κράτη, οἱ ἐκπαιδευτικοί καί πολλοί 'Εκδοτικοί Οἶκοι ἐρευνοῦν καί πειρατίζονται γιά νά εύρουν τό κατάλληλον "ENTYΠON" τό ὅποιον θά ἴκανοποιῇ τὴν ἀνάγκην αὐτήν. "Ηδη πολλά κράτη (Γερμανία, Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία, Ἡνωμένες Πολιτεῖες, Σοσιαλιστικά Κράτη) ἔχουν θεσπίσει υόμους διά τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Παιδείας διά τῆς χρήσεως τῶν νέων αὐτῶν "ENTYΠΩΝ" τά ὅποια κατά τὸν δρισμόν μας δέν εἶναι ἄλλο ἥ μή τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ : τό ἡλεκτρόφωνο, τό μαγνητόφωνο, τό ραδιόφωνο, ὁ κινηματογράφος, ἥ τηλεόρασις κλπ. τά ὅποια ἔχουν υίοθετηθῆ καί ἐφαρμοσθῆ πλέον ἐπισήμως στὴν ἐκπαίδευσιν.

'Η ἐπίσημος αὐτή ἀναγνώρισι τῶν ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ στὴν ἐκπαιδευσι ἐδημιουργησε τὴν ἀνάγκη προσαρμογῆς τῶν μέσων αὐτῶν στάπλασια τῶν σχολικῶν βιβλίων ἀλλά καί ἀντιστρόφως τὴν ἀνάγκη προσαρμογῆς τῶν σχολικῶν βιβλίων στά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, ἐφ' ὅσον τά μέσα αὐτά περιλαμβάνουν συχνά γνώσεις, αἱ ὅποιαι δέν περιέχονται εἰς τά σχολικά βιβλία.

Οἱ 'Εκδοτικοί Οἶκοι ἀντιλαμβανόμενοι ὅτι τό βιβλίον δέν εἶναι δέν μπορεῖ πιά νά εἶναι - τό μόνον μέσον ἀποτυπώσεως καί μεταδόσεως γνώσεων χρησιμοποιοῦν τώρα ὅλα τά σύγχρονα μέσα πού τούς προσφέρει ὁ τεχνικός πολιτισμός. Δειλή-δειλά στὴν ἀρχή μερικοί προοδευτικοί 'Εκπαιδευτικοί Οἶκοι συνώδευσαν τό γραπτό κείμενο μέ δίσκους γραμμοφόνου (ἵδιως γιά τὴν ἐκμάθησι ξένων γλωσσῶν καί μουσικῆς). Φωτογραφίες προσετέθησαν στό κείμενο γιά νά τό κάμουν πιό ζωντανό. 'Από τὴν φωτογραφία στὴν διαφάνεια τό βῆμα ἦταν μικρό καί ἀπό τὴν διαφάνεια εἰς τὴν κινηματογραφικήν ταινία ἥ ἀπόσταση δέν ἦταν μεγάλη.

'Αλλά ένας 'Εκδοτικός Οίκος δέν μπορεῖ νά ἀναλάβη μόνος του ὅλες αύτές τίς πολύπλοκες ἔργασίες. Γι' αὐτό ἄρχισαν τώρα οἱ 'Εκδοτικοί Οίκοι - τουλάχιστον οἱ ἀσχολούμενοι μέ τὸ ἐκπαιδευτικό "ENTYPO" σχηματίζουν ὄργανώσεις, ὄργανώσεις πού περιλαμβάνουν εἰς. ίτούς κόλπους τους φωτογραφικές ἐπιχειρήσεις, κινηματογραφικές ἐπιχειρήσεις, ἐπιχειρήσεις παραγωγῆς μηχανημάτων προβολῆς αλπ.

'Ο ρυθμός τῆς ἐξελίξεως τῶν 'Εκδοτικῶν Οἶκων ἔχει ἐπιταχυνθεῖ ἵλιγγιαδῶς καὶ ἔχει ἀλλάξει μορφή.

Δέν εἶναι πλέον - ὅπως στόν Μεσαίωνα - ὁ ἔνας ἄνθρωπος πού ἔκανε τὸν ἐκδότη-τυπογράφο-βιβλιοπάλη γιά τὴν ἔκδοση ἐνός βιβλίου σὲ μερικές ἑκατοντάδες ἢ καὶ χιλιάδες ἀντιτύπων.

Τώρα οἱ 'Εκδοτικοί Οίκοι ἔχουν γίνει πολυσύνθετοι ὄργανισμοί, πού πρέπει ὅχι μόνο νά ἐξασφαλίσουν τίς τρέχουσες ἀνάγκες ἀλλά καὶ νά προβλέψουν τίς ἀνάγκες πού θά δημιουργηθοῦν σέ 2, 3, 5 ἢ καὶ 10 χρόνια γιά νά μπορέσουν νά ἐκδώσουν τό ἀπαιτούμενο "ENTYPO" (βιβλίο διαφάνεια, χάρτη, ταινία....) ἐγκαίρως καὶ σέ δεκάδες χιλιάδων ἀντίτυπα, γιά νά ἴκανοποιήσουν τὴν αὔξηση τῆς ζητήσεως καὶ τὴν αὔξηση τῶν γνώσεων πού γίνεται σήμερα μέ ταχύτατο ρυθμό.

Πῶς θ' ἀντιμετωπίσουν οἱ 'Εκδοτικοί Οίκοι τὴν τεραστία ἀπό τὴν αὔξηση τῶν γνώσεων, τὴν τεραστία αὔξηση τῶν μέσων διαδόσεως τῶν γνώσεων; Θά μπορέσουν νά τὴν ἴκανοποιήσουν, οά ἐξαιρούμενη ἄραγε τό βιβλίο νά εἶναι τό βασικό μέσον ἀποτυπώσεως καὶ ἀναμεταδόσεως ἵδεῶν γνώσεων καὶ πληροφοριῶν; Ποιά θά εἶναι ἡ μέλλουσσα μορφή του; Μήπως δέν διλοκληρώθηκε ἀκόμα ἐντελῶς ἡ μεταμόρφωση τοῦ BIBLIOU - καὶ τοῦ ENTYPOU - καὶ πρόκειται νά παραστοῦμε μάρτυρες νέων μορφῶν καὶ τῶν 'Εκδοτικῶν Οἶκων καὶ τοῦ ἀντικειμένου των;

Εἶναι δύσκολο νά κάνῃ κανείς πρόβλεψη ἐπάνω στό ζήτημα αὐτό. "Ομως βάσει τῶν ἦδη δεδομένων, βάσει τῆς γεωμετρικῆς αὐξήσεως τοῦ ρυθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ, βάσει τοῦ πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς μηχανοποιήσεως τῶν μέσων ἀποτυπώσεως καὶ ἀναμεταδόσεως ἵδεῶν, γνώσεων καὶ πληροφοριῶν εἶναι πιθανόν ὅτι ἔνας ἀπό τοὺς μεγαλυτέρους ακλάδους ἐπιχειρήσεων τοῦ μέλλοντος οά εἶναι ὁ ακλάδος τῶν 'Εκδοτικῶν Οἶκων.

Διότι ὅπως ἀναφέρει ὁ DANIEL BELL εἰς τό βιβλίον του "Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ" ἡ ἐποχή μας καὶ ἡ ἐποχή τῶν προσεχῶν 30 ἔτῶν θά ἵδη τὴν ἄνοδον τῆς "Μετα-βιομηχανικῆς κοινωνίας". Μεταξύ τῶν στοιχείων πού χαρακτηρίζουν αὐτήν τὴν μέλλουσσα κοινωνίαν πρωτεύοντα ρόλον παίζει ἡ ἐκπαιδευσις ἡ ὅποια θεωρεῖται ὡς ὁ

κύριος συντελεστής της προόδου είς ζην μοναδών μέ τούς τεχνολογικούς νεωτερισμούς, οι δύο θέσης θά τεθούν είς την άποψη της έκπαιδεύσεως

'Ο κύριος ρόλος τῶν ιδιονόμων τῶν 'Εκδοτικῶν Οἰκων θά είναι: ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΜΕ ΟΞΥΔΕΡΚΕΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗΝ. Διότι ή αλλαγή έπερχεται ραγδαίως.

"Εχει ίπολογισθή ζτι ένας ήλεκτρονικός έγκεφαλος δύναται νά συγκεντρώνη σχεδόν ζλες τίς πληροφορίες πού ίπάρχουν σέ ζλες τίς βιβλιοθήκες του ίδιου κόσμου (Τά "σήματα" αύτά ίπολογίζονται σέ 10^{15} δηλαδή 1 έκατομμύριον δισεκατομμύρια). Οι πληροφορίες αυτές ίπάρχουν τώρα στίς διάφορες βιβλιοθήκες ίποδ μορφήν βιβλίου ή έντυπων. "Όμως μέ τόν σημερινό ρυθμό - πού ίσως ξεπερασθεῖ - διπλασιάζονται κάθε 15 ή 20 χρόνια. Δέν είναι λοιπόν καθόλου άπιθανον σέ λίγα χρόνια ζλες οι πληροφορίες νά συγκεντρώνωνται άπό ήλεκτρονικούς έγκεφάλους, οι δύο θά παντού έπειτα είς έρωτήσεις πού θά τούς ίποβάλωμε ζπως τώρα μέ τό τηλέφωνο μπορούμε νά πληροφορηθούμε την ζρα.

'Η έφαρμογή αύτων καιί άλλων νέων μεθόδων άποταμιεύσεως καιί διανομῆς πληροφοριῶν, γνώσεων καιί ίδεῶν στην 'Έκπαιδευσι, θεωρεῖται ζτι θά είναι ή πιό θεαματική έξέλιξις τῶν 12 προσεχῶν έτῶν (για τάς ΗΠΑ)

'Η 'Έκπαιδευσι είναι τό βάθρον στό δύο ημέραν στηρίζεται ζχι μόνον, ή πνευματική άνάπτυξις ένός άτόμου καιί ένός λαού άλλα καιί ή οίκον μική, βιομηχανική, τεχνική καιί έπιστημονική έξέλιξις του.

"Ενα μικρό κινέζικο ποίημα τό δύο ημέραν έγραψη πρό 26 αιώνων λέει:

""Αν προβλέπεις γιά ένα χρόνο, σπεῖρε σπόρο.

"Αν προβλέπεις γιά 10 χρόνια, φύτεψε ένα δένδρο.

"Αν προβλέπεις γιά 100 χρόνια, μόρφωσε τόν λαό.

Σπείροντας μιά φορά, θά θερίσης μιά φορά.

Φυτεύοντας ένα δένδρο, θά μαζεύης δένα φορές καρπό.

Μορφώνοντας τόν λαό, θά σοδιάσης έκατό φορές". (KUAN-TZU)

'Ο ίδιος ποιητής έξέφρασε διαφορετικά την ίδια ίδεα.

""Αν δώσης φέρι σ'ένα ανθρωπο, θά τραφῇ μιά φορά.

"Αν τού μάθης νά φαρεύῃ, θά τρέφεται σ'όλη του τή ζωή".

Αθήναι, 10 Μαΐου 1968 ('Αρ. 12)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τοῦ κ. A. ΜΙΧΟΥ, Συνεργάτου τῆς ΑΒΕ "ΙΖΟΛΑ" ἐπί¹
ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ
μέ Θέμα :

"ΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ"

'Η σύγχρονος ἐποχή μέ τὴν ἀλματώδη πρόοδον ἡ ὅποια τὴν χαρακτηρίζει, μέ τὰ ἐπαναστατικά ἐπιτεύγματα τῆς σήμερον τὰ ὅποια αὔριον θά θεωροῦνται ξεπερασμένα, μέ τὸν ὀλοέν ἐπιταχυνόμενον καλπασμόν πρὸς τὸ τέλειον, δέν ἐπιτρέπει σπατάλην χρόνου καί λήθη. Τό σύνθημα εἶναι ἔνα : Γρήγορα καί Σωστά.

· Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἀνάγκη ὑπαγορεύει τὸν διαρκῆ ἐκσυγχρονισμὸν μέσων καί μεθόδων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς.

Εἰς τὴν Παιδείαν - τὴν βάσιν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος τῆς προόδου - ταχύτης μεταδόσεως καί ὁ σχηματισμός ὀρθῶν ἀντιλήψεων, ἐντυπώσεων, εἶναι τὰ βασινά πλεονεκτήματα τὰ ὅποια ἐπέβηλον τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

Τὴν ὀξίαν τῶν πολυτίμων αὐτῶν Μέσων ἔχουν ἀντιγνωρίσει καί παραδεχθῆ ὅλοι οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι, οὕτως ὥστε τόσον ἡπό ἀπόφεως ζητήσεως ὅσον καί ἀπό ἀπόφεως προσφορᾶς τῶν μέσων αὐτῶν νά σημειοῦνται μεγάλαι καί ἀξιόλογοι προσπάθειαι ἀνά τὸν κόσμον.

Πολλαί μεγάλαι χῶραι ὅπως αἱ 'Ηνωμέναι Πολιτεῖαι, ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Γαλλία ἀλλά καί ἄλλαι μικρότεραι, ὅπως ἡ Δανία, ἡ Σουηδία, ἡ 'Ελβετία, 'Ολλανδία, Βέλγιο Κ.Λ.Π., ἐφαρμόζουν ἀπό πολλοῦ χρόνουτά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ οι εἰς τὴν 'Εθνικήν των Παιδείαν.

'Από ἀπόφεως προσφορᾶς, ἐξ ἄλλου, πολλοί μεγάλοι οἶκοι ἔχουν στρέψει τὴν δραστηριότητά των πρὸς τὸν τομέα αὐτόν. 'Επί παραδείγματι οἱ μεγάλοι ἐκδοτικοί οἶκοι MC GROW HILL καί ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, ἐκτός τῶν βιβλίων, ἥρχισαν ἥδη νά παράγουν κινηματογραφικάς ταινίας, ὡς καί ταινίας σταθερῶν εἰκόνων, ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου. 'Αλλά καί ἄλλοι ὄργανισμοί, οἱ ὅποιοι μέχρι πρὸ τινος δέν εἶχον καμίαν σχέσιν μέ τὴν ἐκπαίδευσιν, προβαίνουν τώρα εἰς σοβαράς ἐπενδύσεις διά τὴν παραγωγὴν ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

"Ενας μεγάλος συντελεστής της τόσον εύρειας διαδόσεως τών Διδακτικών Μέσων ύπηρξεν άναμφιβόλως ή έξέλιξις των Ηλεκτρονικών.

Παραλλήλως μέ την κατοικίαν, τάς τηλεπικοινωνίας, την βιομηχανίαν καί τό διάστημα, τά ηλεκτρονικά έπεμβαινουν τώρα καί εἰς τέλια αίθουσαν διδασκαλίας, προκειμένου νά προσφέρουν εἰς τόν διδάσκοντα ένα μεγάλον άριθμόν πολυτίμων βοηθημάτων εἰς την έργασίαν του.

Πράγματι, έάν δεχθῶμεν ότι ή πλέον διαδεδομένη μέθοδος ήντη παραγωγής του ήχου έπιτυγχάνεται ηλεκτρονικώς, τότε εύκολως συμπεραίνομεν ότι περίπου τό 75% τών δυναμικοτέρων ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ, στηρίζεται έπι ηλεκτρονικών συστημάτων.

Εἰς τό ποσοστόν αύτό περιλαμβάνεται μία σειρά ήπο βοηθημάτων, τά διόποτα χωρίς νά άντικαθιστοῦν τό ένα τό άλλο, ήλλα τό καθένα μέ τόν δικό του τρόπο προσφέρει εἰς τήν αίθουσαν διδασκαλίας ένα σπουδαῖο βοηθό τού διδάσκοντος.

Διά μίαν άκομη φοράν, ας τονισθή, ότι τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ δέν καταργοῦν ήλλα ήποβοηθοῦν τήν διά ζώσης διδασκαλίαν.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

Προκειμένου ν' άντιληφθῶμεν καλύτερον, τό μέγεθος της συμβολῆς τών ηλεκτρονικών εἰς τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, προβαίνομεν εἰς μίαν άπογραφήν τών Μέσων τούτων έξετάζοντες τά πλεονεκτήματα καί τά μειονεκτήματα ένός έκαστου έξι πολλών, ώς άκομη καί τούς τρόπους χρησιμοποιήσεως των εἰς τά προγράμματα έκπαιδεύσεως, έπιμορφώσεως, μετεκπαίδεύσεως κλπ.,

Τό ηλεκτρόφωνον ή ηλεκτρονικόν γραμμόφωνον, τό διόποτον μαζί μέ τόν φωνογραφικόν δίσκον είναι τό πλέον γνωστό έξ ολων καί χρησιμοποιεῖται ήπο πολλοῦ χρόνου διά έκπαιδευτικούς σκοπούς.

Τό χαμηλόν κόστος άφ' ένός καί διπλοῦς χειρισμός άφ' έτέρου, κατέστησαν τό ηλεκτρόφωνον προσιτόν εἰς τό εύρύ κοινόν καί έπειτε φαν τήν διάδοσίν του ώς μέσου φυχαγγήνας άρχικώς, καί ώς έκπαιδευτικοῦ βοηθήματος κατόπιν.

Έξ άλλου ή τάσις τού συγχρόνου άνθρωπου διά τήν έκμάθησιν ξένων γλωσσῶν ήλλα καί ή έλλειψις τού ήπαιτουμένου έλευθέρου χρόνου, ήδη γησαν τούς είδικούς εἰς τήν χρησιμοποίησιν τού ηλεκτροφώνου διά τήν διδασκαλίαν ξένων γλωσσῶν.

'Ο συνδυασμός μέ έναν προβολέα σταθερῶν εἰκόνων ή μέ ένα κινηματογραφικόν τοιοῦτον ἀποδίδει έναν πλήρη ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΝ ἐρεθισμό μέ αἰσθητῶς πολύ καλλίτερα ἀποτελέσματα.

Οἱ διδάσκαλοι μουσικῆς, ὑποκριτικῆς, χορῶν, ἀπαγγελίας, ξένων γλωσσῶν ἀλλά καὶ τόσων ἄλλων μαθημάτων κάνουν τάς παραδόσεις των εὐκολωτέρις καὶ περισσότερον ἀποδοτικάς μέ τὴν βοήθειαν τοῦ ἡλεκτροφώνου.

Τό Μαγνητόφωνο καὶ ή μαγνητική ταινία εἶναι ἐπίσης γνωστά καὶ τεῖνουν νά γίνονται διά τὸν μαθητήν τοῦ μέλλοντος, ὅτι ήσαν ή "πλάνα" καὶ τό "κονδύλι" γιά τὸν μαθητήν τοῦ παρελθόντος.

Τό μοναδικόν πλεονέκτημα τῆς εὐκόλου ἐγγραφῆς τῶν ἥχων ἐπέβαλε τό μαγνητόφωνο εἰς τά σχολεῖα τοῦ ἔξωτερικοῦ ὅχι σάν πολυτέλεια, ἀλλά σάν ἀπαραίτητο διδακτικό βοήθημα.

'Ο κάθε ἐκπαιδευτικός, ἀναλόγως τῆς προσωπικῆς του πρωτοβουλίας, δύναται νά ἐκμεταλλευθῇ τό μαγνητόφωνον κατὰ ποικίλους τρόπους, παρουσιάζων "ζωντανά" μαθήματα εἰς τὴν τάξιν.

Πολλά ἔχουν λεχθῆ καὶ γραφῆ γύρω ἀπό αὐτό τό θέμα, βασικῶς ὅμως τό συμπέρασμα εἶναι ὅτι μία διδασκαλία ἐμπλουτισμένη μέ ἀποσπάσματα ἀπό μία ραδιοφωνική ἐπίπομπή ή ἀπό μία διάλεξη ή μέ ένα πύθευτικόν ἥχον γίνεται ηπλύτερον ἀποδεκτή καὶ ἀποδίδει περισσότερον.

Προσέτι μία μιηρά καὶ εὔχρηστος ἡλεκτρονική συσκευή δύναται νά συγχρονίζῃ ἀπολύτως τὴν λειτουργίαν τοῦ μαγνητοφώνου μέ μίαν παραλληλον προβολήν σταθερῶν εἰκόνων ή κινηματογραφικῆς ταινίας πρός ἐπίτευξιν ηπλυτέρων ἀποτελεσμάτων.

Τό δυναμικό αὐτό ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΝ ΜΕΣΟΝ πλαισιούμενον ἀπό τά κατάλληλα ἡλεκτρονικά ἔξαρτήματα μᾶς δίδει τό λεγόμενον "Σύστημα ἐργαστηρίου ζένων γλωσσῶν" (LANGUAGE LABORATORY). Εἰς ένα τέτοιο ἐργαστήριο, ἢ σπουδαστής μίας ζένης γλώσσης ἔχασκεται, ἐφαρμόζων σήν πρᾶξιν, τά δύσα ήκυνσε εἰς τὴν αἴθουσαν διδασκαλίας.

Τό LANGUAGE LABORATORY SYSTEM - γνωστό εἰς πολλούς - δεδομένου ὅτι αὐτήν τὴν στιγμήν λειτουργοῦν εἰς τάς 'Αθήνας περί τά 5 ἔως 6 τέτοια συστήματα, ἀποτελεῖται βασικῶς ἀπό έναν ἀριθμόν μαγνητοφώνων, ένα διά κάθε σπουδαστήν καὶ ένα ἄλλο διά τὸν καθηγητήν ἐντός μίας καταλλήλως διαρρυθμισμένης αίθουσης.

Κάθε σπουδαστής μέ τό μαγνητόφωνόν του ἐργάζεται μεμονωμένως, ὑπό τάς ὁδηγίας ἀλλά καὶ τόν ἔλεγχον τοῦ καθηγητοῦ μετά τοῦ δύοις-

καί ἐπικοινωνεῖ μέσω ἀκούστικῶν. Παραλλήλως δύναται νά πιρπικολουθῇ καί σχετικήν προβολήν κινηματογραφικῆς ταινίας ή σταθερῶν εἰκόνων.

‘Ο DAVID SUNOFF, Ἰδρυτής τῆς R.C.A., τόν ’Ιούνιον τοῦ 1922 εἶπε : "Μία ραδιοφωνική ἐκπομπή φυχαγώγε, πληροφορεῖ καί μορφώνει, καί διά τοῦτο οά πρέπει νά θεωρῆται ’Εθνική ‘Υπηρεσία”.

Ἄντη ήτο μία ἀπό τάς πρώτας σκέψεις πού ἔγιναν διά τήν χρη- σιμοποίησιν τοῦ ραδιοφώνου διά ἐκπαιδευτικούς σκοπούς.

Σήμερα τό ραδιόφωνο ἀποτελεῖ ἔνα σημαντικής δυναμικότητος ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΝ ΜΕΣΟΝ. Διεγείρει τήν φαντασίαν εἰς τέτοιον βαθμόν, ὥστε διαθητής νά ὑποβάλλεται κατά τρόπον, ὥστε νά πιστεύῃ ὅτι βλέπει αὐτά πού ἀκούει.

Τά παιδιά λέγουν συνήθως ὅτι τό ραδιόφωνον εἶναι "ἀληθινό". Δηλαδή ὅτι τό ραδιόφωνον ἀντιπροσωπεύει τίς εἰκόνες πού ἔχουν ἥδη στό μυαλό τους. "Ετοι, ὅταν ἀκούουν σέ μιά ἐκπομπή π.χ. ἔνα πουλί νά κελαΐδᾶ, μένουν μέ τήν ἐντύπωση ὅτι ὀκούνουν τό "δικό τους πουλί στό "δικό τους δένδρο". "Οταν ὅμως βλέπουν στήν Τηλεόραση ἔνα πουλί ἐπάνω στό δένδρο δέν εἶναι τό πουλί τους, ἀλλά ἀπλῶς ἔνα πουλί.

‘Από τό μικρό αὐτό παράδειγμα συνήγομεν ὅτι δυνάμεθα νά χρη- σιμοποιήσωμε τό ραδιόφωνο διά διαφορετικά μαθήματα ἀπ’ὅτι τήν τη- λεόραση. Συνεπῶς αὐτό πού λέγεται ὅτι ή τηλεόρασις ἐκτοπίζει τό ραδιόφωνό δέν εύσταθε.

Άντη τήν ἐποχή, πάραλληλα μέ τήν τηλεόρασιν, μέ τήν διοίκηση ἀσχοληθοῦμε ἀργότερα, τό ραδιόφωνο χρησιμοποιεῖται εύριτατα ὡς διδακτικό βοήθημα. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὅτι στήν Μεγάλη Βρετανία τό 80% τῶν σχολείων χρησιμοποιοῦν ραδιόφωνο κατά τήν διάρκειαν τῶν μαθημάτων τους. Τό B.B.C. ἐξ’ ἄλλου διαθέτει πλέον ἀπό 1000 ὕρας ἐτησίως διά ἐκπαιδευτικά προγράμματα. Στήν Ιαπωνία, τό ποσοστό είναι ἀκόμη μεγαλύτερο.

Ἐις τήν Αὔστραλίαν, πολλά παιδιά ἐκπαιδεύονται ἀποκλειστικῶς ἀπό ραδιοφώνου. Εἰς τήν χώραν μας, ὑπάρχει ή σκέψις διά τήν ίδρυ- σιν ἐκπαιδευτικοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ.

Τό ’Εθνικόν "Ιδρυμα Ραδιοφωνίας διαθέτει δι’ ἐκπαιδευτικῆς ἐκ- πομπάς περί τάς 85 ὕρας ἐτήσιως, μέ προοπτικήν ἀπό τοῦ ἐπομένου ἔτους νά ἀρχίσουν ἐκπομπή συστηματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

‘Ομιλοῦντες περί ἐκπαιδευτικῶν ἐκπομπῶν ραδιοφώνου ή καί τη- λεοράσεως ἀκόμη, ἐννοοῦμε μία σειρά εἰδικῶν προγραμμάτων προετοι-

μασμένων κυρίως ἀπό ἐκπαιδευτικούς, προκειμένου νά βοηθήσουν τό ἀκροατήριο νά ἀποκτήσῃ μία συγκεκριμένη γνώση ἢ δεξιοτεχνία.

Τά μαθήματα τά δύοντας δύνανται νά διδαχθοῦν ἐπιτυχῶς ἀπό ραδιοφώνου εἰνάλι μόνσιες, δ χυρός, αἱ ξέναι γλώσσαι καὶ κατ' ἔξοχήν τό μάθημα τῆς ίστορίας.

Εἰς ἐπιτυχής καὶ ἐντυπωσιακός τρόπος παρουσιάσεως ίστορικῶν γεγονότων εἰναι διά θεατρικῶν ἐκπομπῶν. Εἰναι προφανές, δτι τοιούτου εἴδους προγράμματα ἔχουν χαμηλότερον κόστος παραγωγῆς ἀπό ἀντίστοιχα προγράμματα τῆς τηλεοράσεως.

Αὐτό πού δέν δύναμεθα νά ἐπιτύχωμεν ἀπό ραδιοφώνου, εἰναι τό νά δώσωμε ἀκριβεῖς εἰκόνας διά συγκεκριμένα πράγματα.

Τά μαθήματα μελετῶνται καὶ προετοιμάζονται ἀποκλειστικῶς ὑπό διάδοσης ἐκπαιδευτικῶν, οἱ δύοντας ἔχουν καὶ ὥρισμένσις εἰδικάς γνώσεις δσον ἡφορᾶ εἰς τάς ἐκπομπάς, ραδιοσκηνοθεσίαν καπι.

"Οπως καὶ δι' ὅλα τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, δ τρόπος χρησιμοποιεί σεως τοῦ ραδιοφώνου ὑπό τοῦ διδασκάλου ἀποτελεῖ σοβαρόν συντελεστήν ἐπιτυχίας τοῦ ὅλου ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος. 'Ο ἐκάστοτε διδάσκων ἀναλόγως τῆς προσωπικῆς του πρωτοβουλίας καὶ πείρης ἡφ' ἐνός, καὶ τῶν διδομένων ὅδηγιῶν ἡφ' ἑτέρου, δύναται νά χρησιμοποιήσῃ τό ραδιόφωνο κατά ποικίλους τρόπους.

Συνήθως, ἡ ἀπό ραδιοφώνου διδασκαλία συνοδεύεται ἀπό ταυτόχρονον προβολήν ταινιών σταθερῶν εἰκόνων, αἱ δύοντας μαζί μέ τάς σχετικάς ὅδηγίας χρήσεως ἀποστέλλονται πρός τούς διδάσκοντας. Αὐτοί δέ πάλι μέ τήν σειράν των συνεργάζονται στενῶς μέ τούς παραγωγούς, ἀναφέροντες τάς κρίσεις των καὶ τάς τυχόν ίδεις των ἐπί τῶν προγράμματων.

"Ενε. ἄλλο ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΝ ΜΕΣΟΝ τό δύοντον ἐβελτιώθη σημαντικῶς τῇ βοηθείᾳ τῶν ἡλεκτρονικῶν, εἰναι δικινηματογράφος. Πράγματι διόμιλῶν κινηματογράφος εἰναι μία ἀκόμη ἡλεκτρονική κατάκτησις καὶ σ' αὐτό ἀκριβῶς ὀφείλει τήν τόσον εύρεται ἀνάπτυξιν.

"Ο ἐκπαιδευτικός κινηματογράφος εἰναι τῶν 16 ἢ 8 MM, διμιλῶν, καὶ εἰς ὅλας σχεδόν τάς περιπτώσεις φόρητός.

Τό συγκρότημα τῶν 16 MM εἰναι καὶ τό καταλληλότερον. Συγκεκριμένως, ἡ κινηματογραφική μηχανή προβολῆς 16 MM παρέχει μεγαλύτεραν καὶ περισσότερον καθηράν εἰκόνα, ὡς καὶ μεγαλυτέραν ποστότητα καὶ ἔντασιν ἦχου.

'Επιπροσθέτως δέ, ώς κατασκευή, ή μηχανή από ή ταυνία τῶν 16MM είναι μεγαλυτέρας ἀντοχῆς, δύοτε οἱ ἔδιοι οἱ καθηγηταί δύνανται νά λαμβάνουν τόν χειρισμόν, βοηθοῦντες τόν καθηγητήν ἀφ' ἐνός, καὶ συμμετέχοντες ἐνεργῶς εἰς τό μάθημα ἀφ' ἑτέρου. ...

'Η ἐκμετάλλευσις τοῦ κινηματογράφου ἐν μέρους τοῦ διδάσκοντος θά δύναται νά ἀποτελέσῃ τό θέμα μιᾶς εἰδικῆς διαλέξεως.

Συνοπτικῶς, δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ὅτι :

- 1) Τό κινηματογραφικό φίλμ δίδει κινητικάς εἰκόνας. Δύναται νά παρουσιάσῃ διαδικασίας πρᾶξεων, μεόδους ἐργασίας καὶ τακτικήν ἐφαρμογῶν.
- 2) Δίδει τήν ἐντύπωσιν τῶν τριῶν διαστάσεων τοῦ χώρου.
- 3) Δημιουργεῖ τήν ἐντύπωσιν τῆς ἐκτιμήσεως χρόνου καὶ διαστήματος.
- 4) Διά τῆς τεχνικῆς τοῦ "σκίτσου" καὶ τῆς "μακέτας" καθιστᾷ εὐκολότερον κατανοητάς δυσκόλους ἐπιστημονικάς διατυπώσεις καὶ ἀφορημένας ἐνοίσας.
- 5) 'Η ἡχητική ἐγγραφή τοῦ φίλμ προσδίδει ρεαλισμό εἰς τό ὄπτικόν εἴδωλον διά τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πραγματικῆς ἀκουστικῆς ἐντυπώσεως.
- 6) Παραλλήλως, ἐπιτρέπει εἰς τόν διδάσκοντα νά παρεμβάλῃ τήν ίδιαν του φωνήν ἢ ὅλους ἥχους.
- 7) Τό ἔγχρωμο τέλος φίλμ προκαλεῖ ἀκόμη περισσότερον τό ἐνδιαφέρον καὶ παρουσιάζει ζωντανώτερα τά ἀντικείμενα.

'Επωφελούμενος ὅλων αὐτῶν τῶν πλεονεκτημάτων, δέ ἐκπαιδευτικός δύναται νά πλουτίζῃ τήν διδασκαλίαν του μέ τάς προβολάς κινηματογραφικῶν ταυνιῶν, τάς ὅποιας εἴτε δανείζεται ἀπό διαφόρους πηγάς, εἴτε, ἃς μή φανή περίεργο, κατασκευάζει μόνος του. Πράγματι, δέ, κι ἂν φύνεται ἀκατόρθωτο ἐκ πρώτης ὅψεως, είναι δυνατόν μέ λίγα σχετικῶς ἔξοδα καὶ μέ τήν συνεργασίαν καθηγητοῦ καὶ σπουδαστῶν νά παραχθῇ μία κινηματογραφική ταυνία μεγάλης ἐκπαιδευτικῆς ἀξίας.

Τηλεόρασις, είναι τό Μέσον τό διόπτον προεκτείνει τά ὅρια τῆς τάξεως πολύ πέραν τῶν τοίχων τῆς αἰθούσης διδασκαλίας.

'Η παρατηρουμένη ἔλλειψις εἰς διδακτικόν προσωπικόν, ίδια τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, δυνατόν νά ἀντιμετωπισθῇ ἐν μέρει μέ τήν τηλεόρασιν.

Μερικά άκομη από τα βασικά πλεονεκτήματα τής τηλεοράσεως δύ - ναυταις νά άναφερθοῦν καί τά κατωτέρω.

1) 'Ο συνδυασμός ήχου καί εἰκόνος δημιουργεῖ τήν πλέον πλησιεστέ - ραν πρός τήν πραγματικότητα ἐντύπωσιν.

2) Διέδει τήν δυνατότητα εἰς εἰδικούς καθηγητάς νά θέσουν τήν δι - διασκαλίαν των εἰς τήν διάθεσιν ὅλων τῶν σχολείων ἐντός τῆς ἀντίνος τῆς τηλεοπτικῆς ἐπικαλύφεως τοῦ πομποῦ.

3) Δύναται νά περιλαμβάνῃ ὅλα τά ἄλλα ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ καί διά τοῦ συνδυασμοῦ τῆς δυναμικότητός των εἰς ἐν Μέσον, νά μᾶς ἡπο - δώσῃ ἴσχυροτέρους ἐρεθισμούς.

4) 'Ως μέσον ἀπ'εύθειας διδισκαλίας πλεονεκτεῖ τοῦ ραδιοφώνου εἰς τό ὅτι παρέχει περιγραφῆς, αἱ ὅποιαι εἶναι πολύ πλησίον τῆς πραγμα - τικότητος.

5) Δέν ἀπαιτεῖ συσκότισιν τῆς αίθουσης, πλεονεκτοῦσα οὕτω τοῦ ἡ - νηματογράφου καί τῶν ἄλλων ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.

'Αναλόγως τοῦ τρόπου μεταφορᾶς τοῦ ἡλεκτρικοῦ σήματος ἀπό τό σύστημα λήφεως τῆς εἰκόνος καί ἀπό τόν πομπόν εἰς τόν δέκτην, δια - κρίνομεν συστήματα τηλεοράσεως :

α) Κλειστοῦ κυκλώματος, μέ ένσύρματο σύνδεση πομποῦ καί δέκτου, ἀνεξαρτήτως ἡποστάσεως, καί

β) 'Ανοικτοῦ κυκλώματος, ὅπου ἡ λῆψις τοῦ σήματος τοῦ πομποῦ ἐπι - τυγχάνεται ἀσυρμάτως.

'Η πλέον πρατική καί πιθανόν οἰκονομικωτέρα χρῆσις τηλεοπτικῶν προγραμμάτων εἶναι ἡ διέ τῆς τοῦ κλειστοῦ κυκλώματος. Αὕτη ἐπιτρέπει τήν ἄμεσον παρακολούθησιν λεπτῶν ἡ ἐπικινδύνων ἔργασιῶν καί λειτουρ - γιῶν ὡς π.χ. πυρηνικῶν ἀντιδραστήρων, ἐγχειρήσεων, μικροσκοπικῶν πα - ρατηρήσεων, εἰδικῶν πειραμάτων γενικῶς ἀλπ. ἄνευ ἀνάγκης ἐγκαταστά - σεως πομποῦ καί κεραιῶν.

Εἰς τό σημεῖο πύτο, ἡς ἀναφερθῶμεν εἰς ἐνα ἄλλο ἐπαναστατικό ἡλεκτρονικό σύστημα, τό μαγνητόφωνο VIDEO.

'Ἐν ὀλίγοις, ἡ λειτουργία του ἔχει ὡς ἕξης :

'Ἐγγράφομεν ὀπτικά σήματα λαμπτυνόμενα ἀπό μίαν συσκευήν λήφεως τηλεοράσεως, ὅπως ἀκριβῶς εἰς τό γνωστό μας ἡδη μαγνητόφωνο ἐγγρά - φομεν ἥχους διά τοῦ μικροφώνου.

Ἐν συνεχείᾳ, δυνάμεθα νά προβάλλωμεν τά ἐγγραφένται, συνδέοντες τό μαγνητόφωνο VIDEO μέ τήν συσκευήν προβολῆς. Προφανής εἶναι ἡ σπουδαιότης τοῦ συστήματος τούτου, καθ' ὅσυν δέν ἀπαιτεῖται θετικόν καὶ ἀρνητικόν φίλμ καὶ χρόνος ἐμφανίσεως καὶ παρέχεται ἡ εὐχέρεια ἐπαναχρησιμοποιήσεως τῆς εἰδικῆς ταινίας τοῦ μαγνητοφώνου VI-DEO ὡς συμβαίνει εἰς τό σύνηθες μαγνητόφωνον ἥχου.

Μία τοιαύτη διάταξις εύρισκει ἴδιαιτέρως ἄμεσον χρησιμοποίησιν εἰς ἔξωτερηνά συνεργεία τηλεοράσεως.

Ἡ χρῆσις τοῦ ἀνοικτοῦ κυκλώματος τηλεοράσεως παρουσιάζει πλείστας ὅσας ὁμοιότητας μέ τό ραδιόφωνον. Καὶ ἐδῶ τά προγράμματα, ἐκπονοῦνται ὑπό εἰδικευμένων ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐκπέμπονται κατόπιν στενῆς συνεργασίας μετά τῶν καθηγητῶν τῶν σχολείων. Ἐπίσης ὑπάρχουν καὶ τά συστήματα τηλεοπτικῆς προβολῆς ἐπί ὀθόνης.

Ἡ ἀξία τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς τηλεοπτικῆς διδασκαλίας καταφεύνεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι σήμερον εύρισκονται ἐν λειτουργίᾳ, π.χ. εἰς τήν Ἰταλίαν, περίπου 560 ἐκπαιδευτικοί σταθμοί ἐγχρώμου τηλεοράσεως.

Εἰς τάς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὁ ἀριθμός των ἀνέρχεται εἰς 141. Εἰς τήν Ἰταλίαν γίνεται μία σειρά τηλεοπτικῶν μαθημάτων, διά ὑπερήλικας μέ τίτλο : "Ποτέ δέν εἶναι ἀργά νά μάθης". Τέλος ἡ τηλεορασική ὅπως καὶ τό ραδιόφωνο ἔχουν τό διπλό πλεονέκτημα ὅτι διδάσκουν τούς μαθητάς ἀλλά καὶ ὑποβοηθοῦν καὶ συμπληρώνουν τάς γνώσεις τῶν καθηγητῶν.

Συνοφίζοντες, δυνάμεθα νά εἴπωμεν, ὅτι τά ἡλεκτρονικά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ἔχουν διεθνῶς καταλάβει σπουδαίαν θέσιν εἰς τήν ἐκπαίδευσιν.

Εὐχῆς ἔργον θά ᾖτο, ἐάν καὶ εἰς τήν χώραν μας ἐφορμόζετο ταχύρρυθμον πρόγραμμα ἐκπαιδεύσεως τῇ βοηθείᾳ τῶν ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

7954

'ΑΟήναι, 10 Μαΐου 1968 ('Αρ. 13)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τοῦ κ. Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗ, Γραμματέως τοῦ Κέντρου 'Ερεύνης και
 'Εφαρμογῆς τῶν 'Οπτικοακουστικῶν Διδακτικῶν Μέσων
 μέ θέμα :

"Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥ-
 ΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ"

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ή Γεωργία ἀποτελεῖ ἔναν ἀποφασιστικόν
 παράγοντα διά τὴν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν μιᾶς χώρας.

Κατά τὴν προαγωγήν τοῦ ἐπιπέδου τῆς τεχνικῆς, ἐκτός τῶν τριῶν
 συντελεστῶν παραγωγικότητος : ("Ἐθαφος, 'Εργασία, Οἰκονομικός Συντε-
 λεστής) ὑπάρχει καὶ ὁ παράγων ἀνθρωπος.

'Ο ἀνθρώπινος παράγων ὅστις ἐν προκειμένῳ ἔκδηλοῦται μέ τὴν ἐ-
 παγγελματικήν ἱκανότητα τοῦ ἀγρότου, δύναται νά κάνῃ χρήσιν τῶν γυνώ-
 σεων περὶ τὴν φυτοτεχνικήν καὶ περὶ τὴν γεωργιοϊκονομικήν ἐκμετάλλευ-
 σιν, ὡς καὶ τῶν τεχνικῶν μέσων καὶ ἐφοδίων κατά τὸν ἐπωφελέστερον καὶ
 οἰκονομικώτερον τρόπον.

ΕΔΑΦΟΣ		
Οἰκον.Παραγ. ΕΡΓΑΣΙΑ	Κατάλληλοι συνδυασμοί ὑπό τοῦ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	= ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΣ

'Αναγκαία ιαθίσταται ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀντιλαμβανόμεθα ἡ εἰδική
 ἐκπαίδευσις τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

"Οσον ἀφορᾶ τά ἐφαρμοζόμενα συστήματα Γεωργικῆς 'Εκπαίδευσεως ,
 διακρίνομεν :

- 1ον) Τὴν σχολικήν γεωργικήν ἐκπαίδευσιν
- 2ον) Τὴν ἐξωσχολικήν γεωργικήν ἐκπαίδευσιν.

'Η Γεωργική ἐκπαίδευσις εἶναι ἴδιορρυθμος, διά τοὺς ἀκολούθους
 λόγους :

- α) Δέν ἀπαιτεῖται νή ὑποινήσωμεν τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἐκπαίδευσιού -
 νου, διότι ὑπάρχει ἐνδιαφέρον διά τὴν ἐπίλυσιν ζωτικῶν προβλημάτων .

β) Είναι άποδεδειγμένον ότι διάγραμμάς κόσμους, λόγω της έπαιφής του μέχρι την ζωσαν πραγματικότητα έμφανται δύσπιστος εἰς ότι άφορά την υνοιότηταν και έφαρμογήν νέων μεθόδων. "Αρα πρέπει νά τού δοθῇ δυνατότητος νά προσαρμοσθῇ μόνος του εἰς τό άντικείμενον, τό δύποτον θά χρησιμοποιήσῃ.

γ) Αἱ οἰκογενειακαὶ φροντίδες, ἀποτελοῦν ἡκόμη ἔναν σπουδαῖον παράγοντα, διόποτος πρέπει νά λαμβάνεται ὑπ' ὄφιν, δισον ἀφορᾶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν.

δ) "Οσον ἀφορᾶ εἰς τὴν ἡλικίαν, ὑπάρχει διάγραμμάς διαγράμματα τά διόποτα ἀφοροῦν εἰς τὴν ἴκανότητα μαθήσεως ἐν σχέσει μέ την ἡλικίαν ἀγροτῶν.

Οἱ JONES καὶ CONRAD δίδουν χαρακτηριστικά διαγράμματα τά διόποτα ἀφοροῦν εἰς τὴν ἴκανότητα μαθήσεως ἐν σχέσει μέ την ἡλικίαν ἀγροτῶν.

Ἡ διά τῶν παλαιῶν μεθόδων ἐκπαίδευσις ἀσφαλῶς δέν πρόκειται νά δώσῃ τὴν λύσιν εἰς τό σύνθετον πρόβλημα τῆς έπαιγγελματικῆς ἐκπαίδευσεως.

Ἡ ἐπιτυχῆς δύμας ἔφαρμογή τοῦ συστήματος τῆς ἐκπαίδευσεως θά βιοθήσῃ θετικῶς εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ποσοστοῦ τῶν καλῶς ἐκπαίδευομένων ἐπαιγγελματιῶν γεωργῶν καὶ τὴν αὔνοδον γενικώτερον τοῦ βιοτεκνοῦ ἐπιπέδου εἰς τὴν ὑπαιθρον.

Συγκεκριμμένως, διά τέχνη τῆς μεταδόσεως τῶν γνώσεων είναι ἔργον ἀποφασιστικῆς σημασίας καὶ ἀπαιτεῖ εἰς ἐκάστην συγκεκριμμένην περίπτωσιν τὴν ἀνάλογον καὶ πολλάς φοράς πολύπλευρον, ὑψηλῆς στάθμης μόρφωσιν καὶ ἴκανότητα.

Μέθοδοι καὶ μέσα ἐκπαίδευσεως πρέπει νά ἔφαρμόζωνται πάντοτε ἐν καταλλήλῳ συνδυασμῷ διά νά ἐπιτυγχάνωνται οἱ ἐπιδιωκόμενοι ἐκπαίδευτικοί σκοποί.

Μέσα διδασκαλίας είναι τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ καὶ ἐν γένει τά ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ.

Διά τῶν μέσων διδασκαλίας, διά ἐκπαίδευσις είναι πλέον ἀποτελεσματική καὶ γίνεται περισσότερον πραγματική, διά τῆς συμμετοχῆς δισον τό δυνατόν περισσοτέρων ἐκ τῶν φυσικῶν αἰσθήσεων.

Κατά ποῖον τρόπον, διά τῶν μέσων τούτων θά ἐπιτύχωμεν μίαν ἀποτελεσματικήν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἐν προκειμένῳ ἰδιόρρυθμον ὡς είναι διά τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ;

Κατ' ἀρχήν ἔξετάζονται οἱ τρόποι μέ τούς δόποίους ἐπιδροῦν τὰ διάφορα ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ἐφ' ἐνός ἀτόμου καὶ ποίας διανοητικάς λειτουργίας ὑποβοηθοῦν.

Τέ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ βοηθοῦν εἰς τάς λειτουργίας τῆς κριτικῆς ἐπεξεργασίας, δηλαδή λειτουργιῶν, αἱ δόποίαι μεσολαβοῦν ὅπο τὴν στιγμήν κατά τὴν δόποίαν δεχόμεθα μίαν ἐντύπωσιν ἐν τῷ περιβάλλοντος μέχρις τῆς στιγμῆς κατά τὴν δόποίαν τὴν ἐπαναφέρομεν μέσω τῆς μνήμης μας.

Ποτέ τό ὑλικόν, τό δόποῖον προσλαμβάνομεν διά τῶν αἰσθήσεων δέν παραμένει στατικόν, ἀλλά δίδει ὥθησιν πρός νέαν ἐπεξεργασίαν, ἡ δόποία ἀντιπομπήνεται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς μαθήσεως.

Αἱ λειτουργίαι τῆς κριτικῆς ἐπεξεργασίας εἶναι :

1) ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ : Τάς ἐντυπώσεις τάς δόποίας λαμβάνομεν, πρέπει νά τάς ταξινομοῦμεν καταλλήλως. "Ἄν συμβῇ τό ἀντίθετον θά ἔχωμεν σύχυσιν. Ἡ ταξινόμησις λοιπόν, εἶναι μία πρώτη διανοητική πρᾶξις μεγάλης σημασίας.

"Ἄν δι' ἔνα μορφωμένον ἄνθρωπον, ἡ λειτουργία τῆς ταξινομήσεως εἶναι δυνατή εἰς ἔνα βαθύτον, διά τὸν ἄνθρωπον τῆς ὑπαίθρου εἶναι λίαν δυσχερής.

2) ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ : Λειτουργία, κατά τὴν δόποίαν αἱ λαμβανόμεναι ἐντυπώσεις συγκρίνονται μέσσα ἢδη γνωρίζομεν καὶ ἀντιπαραθέτομεν εἰς τὰ νέα·στοιχεῖα τά δόποῖα ἔρχονται εἰς τὴν διάνοιαν μας. Καὶ ἐδῶ, διά τῶν ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ δυνάμεθα οιά καταλλήλων συνδυασμῶν νά ἔχωμεν ἄμεσον σύγκρισιν, πρᾶγμα τό δόποῖον δυσκόλως δύναται νά ἐπιτευχθῇ διά τοῦ ἀπλοῦ προφορικοῦ λόγου.

3) ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΠΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΝ : Εἶναι ἡ πλέον δύσκολος λειτουργία διότι ὑπεισέρχεται ἡ φαντασία. Π.χ. ἡ αὔξησις ἐνός φυτοῦ : Διά νά κατανοήσωμεν τό φαινόμενον, ἀπαιτεῖται ἴκανή φαντασία. Διά τῶν νέων ὅμως μεθόδων κινηματογραφήσεως, εἶναι δυνατόν νά παρουσιάσωμεν τό φαινόμενον τῆς αὔξησεως καὶ νά τό κατανοήσωμεν πλήρως.

4) ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΙΣ : Πρέπει νά γνωρίζῃ διάπλος ἄνθρωπος τῆς ὑπαίθρου διά ποίαν αἰτίαν καὶ σκοπόν προσφέρεται τό ὑλικόν, τό δόποῖον πρέπει νά μάθῃ.

"Ἡ ἐπεξήγησις δυσκόλως εἰς αὐτήν τὴν περίπτωσιν δύναται νά δοθῇ διά τοῦ προφορικοῦ λόγου. Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ χρησιμοποίησις τῶν ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.

Αύτό τό δποῖον καλοῦμεν ἐκλαϊκευσιν, τό ἐπιτυγχάνομεν εὔκολώτερον διά τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν διδακτικῶν μέσων.

Ἐπίσης ή ἐκπαίδευσις διά τῶν ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ἔχει πάλι ανδλούθα πλεονεκτήματα :

α) Διδάσκει δεξιότητας μέν καλά ἀποτελέσματα.

β) Προκαλεῖ τό ἐνεργητικόν ἐνδιαφέρον τῶν ἐκπαιδευομένων διότι ἀπασχολεῖ ἐκτός τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὄρασιν.

γ) Παρέχει δυνατότητας ἀναπτύξεως πρωτοβουλίας ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευομένων.

δ) Οἰκοδομεῖ τήν αὐτοπεποίθησιν τοῦ ἐκτελοῦντος τήν ἐπίδειξιν (ἐν προκειμένῳ τοῦ Γεωπόνου), προωθεῖ οὕτω τήν ἀμοιβαίαν κατανόησι Γεωπόνου καὶ ἐκπαιδευομένων καὶ ἐδραιώνει τήν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην.

ε) Προωθεῖ τήν δημοσιότητα τῆς ἐκπαιδευτικῆς προσπαθείας.

Εἶναι γεγονός ὅτι ή μάθησις ἀποτελεῖ μίαν κατάκτησιν. Δημιουργεῖ οὕτω, αὐτοεκτίμησιν, αὐτοσεβασμόν καὶ αὐτοεμπιστοσύνην εἰς τόν ἐκπαιδευόμενον.

Ἐνα ἄλλο μέσον ἀποτελεσματικῆς σημασίας, εἶναι ή φράγνωσις τῶν διαφόρων γεωργικῶν ἐκθέσεων. Μέ τάς ἐκθέσεις, προσπαθοῦμεν νά ἀξιοποιήσωμεν πρός ὕφελος τῶν ἐπισκεπτῶν, τήν πεῖραν τήν διάνοιαν ἀπέκτησαν μέλη τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ συνεργασθέντα μέ τούς γεωπόνους.

Μέ τόν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐκθεμάτων καὶ μέ τήν εἰσαγωγήν τοῦ μέτρου τῆς ἐπιβραβεύσεως τῶν ἐπιτευγμάτων, ἐπιδιώκεται νά προκληθῇ τό ἐνδιαφέρον τῶν ἀγροτῶν καὶ νά δημιουργηθοῦν κάνητρα πρός ἀνάλογον δρᾶσιν.

Ἐκθέσεις διακρίνομεν : α) κινητάς, β) Μονίμους.

Τά ἐκθέματα δυνατόν νά εἶναι :

α) Συγκριτικά ή ἀντιθέσεων : Διά τούτων, οἱ ἐπισκέπται ἐνημερώνονται ἐπί τῆς καλῆς ή δυσμενοῦς ἐξελίξεως μιᾶς καταστήσεως καὶ συνιστᾶται ή μίμησις ή ή ἀποφυγή.

β) Διηγηματικά καὶ περιγραφικά : 'Ἐπιδιώκομεν νά παρουσιάσωμε τόν τρόπον ἐργασίας διά τήν ἐφαρμογήν μιᾶς βελτιώσεως.

γ) Προκαλοῦντα τήν περιέργειαν . Διακρίνομεν :

1. Τά ἐκθέματα - προϊόντα ώς ἔχουν (πραγματικά ἀντικείμενα) .

2. Τά ἀποτελέσματα σύνεργασίας ἀγροτῶν μετά τῶν Γεωπόνων. Αὐτά ἐμφανίζονται μέ φωτογραφίας, συνδυασμούς φωτογραφιῶν, σκίτσων, σχεδίων, μέ ἀνάγλυφα (περισσότερον συγκεκριμένα καί καλύτερον ἀντιληπτά καί κατανοητά ἀπό τάς φωτογραφίας) καί μέ κατασκευάς ἐν σμικρύνσει ἢ μεγενθύσει διά πολύ μεγάλα ἢ πολύ μικρά ἀντιστοίχως ἀντικείμενα.

'Οδηγίαι επίσης διά τοῦ τύπου, τοῦ ραδιοφώνου, ἐκλαϊκευτικῶν φυλλαδίων, ὡς καί διά τῆς τηλεοράσεως δύνανται νά ἐνδιαφέρουν δόκιλήρους δύμαδας ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, αἱ δόποιαι θά ἥσαν περισσότερον ἵκανοποιημέναι μέ τὴν χορήγησιν εἰδικῶν δόηγιῶν ἐπί συγκεκριμένων οικοτάσιν.

Πάντως δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι σί δηγίαι προετοιμάζόν τα πνεύματα τῶν ἀγροτῶν καί καθιστοῦν αὐτούς περισσότερον δεκτίκους διά μίαν πλέον ἄμεσον ἐκπαίδευσιν, ἥτις θέλει ἐπανολουθήσει.

"Οσον ἀφορᾶ εἰς τό ραδιόφωνον, θά δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι δύναται νά προσφέρῃ σοβαράς ὑπηρεσίας, ἐφ' ὅσον βεβαίως αἱ ἐκπομπαί ἔχουν μελετηθῆ καλῶς, ἀλλά καί ἐφ' ὅσον προηγουμένως ἔχουν διανεμηθῆ εἰς τὸν ἀγροτικόν πληθυσμόν ἐκλαϊκευτικά φυλλάδια ἀναφερόμενα εἰς τὸ πρόγραμμα τό δόποιον πρόκειται νά μεταδοθῇ ραδιοφωνικῶς.

"Ἐνα ἄλλο σημεῖον, τό δόποιον πρέπει νά ἔχωμεν ὑπ' ὄφιν, εἴναι ἡ ταχύτης μέ τὴν δόποιαν κατά τὴν ἐκπαίδευσιν ἔξαντλοῦμεν ἔνα οέμα.

Εἴναι γεγονός, ὅτι εἰς τὴν ἀγροτικήν ἐκπαίδευσιν, κατά τὴν σύγχρονον ἐποχήν μας, συνεισφέρουν μεγάλως τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ καί ἐν γένει τά ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ.

Αθήνα, 17 Μαΐου 1968 ('Αρ. 14)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΠΥΡ. ΖΑΡΚΟΥ

Δρ. Οἰκονομολόγου, 'Επιστημονικοῦ Συνεργάτου τοῦ ΚΕΠΕ

μέ θέμα :

"Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ"

'Η στάθμισις τῶν οἰκονομικῶν ἐπιπτώσεων ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς ὁπτικοακουστικῶν μέσων εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει, καθίσταται εὐκολωτέρα, ὅταν εἶναι γνωστή ἡ ὅλη διαδικασία τῆς μαθήσεως καὶ ὁ τρόπος κατά τὸν ὄποιον τὰ ὀπτικοακουστικά ἐποπτικά μέσα συμβάλλουν εἰς τὴν προαγωγήν τῆς μαθήσεως. Διά τὸν λόγον τοῦτον, προκειμένου νά ἔξετασθούν μερικαί ἐκ τῶν οἰκονομικῶν τούτων ἐπιπτώσεων, εἰς τὴν ἀρχήν τῆς παρούσης δύμιλίας γίνεται σύντομος ἀναδρομή εἰς τὰ σχετικά μέτρα θεωρίαν τῆς μαθήσεως προβλήματα ώς ταῦτα περιγράφονται ἀπό τὴν Ψυχολογίαν καὶ ἄλλας συγγενεῖς ἥ βοηθητικάς ἐπιστήμας καὶ ἀναλύεται ἡ σημασία τῶν καμπυλῶν μαθήσεως ἀπό ἀπέφεως ἀποκτήσεως προσθέτων γνώσεων καὶ ἀναγκαιούσης διακάνης. 'Ακολούθως ἔξετάζεται ὁ τρόπος κατά τὸν ὄποιον ἡ χρησιμοποίησις ὀπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων εἰς τὴν διδασκαλίαν συμβάλλει εἰς τὴν προαγωγήν τῆς μαθήσεως καὶ ἔρευνῶνται αἱ οἰκονομικαὶ ἐπιπτώσεις καὶ γενικώτερον τὰ δύφελη διά τὸ στομον καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐν γένει.

1. 'Η μάθησις καὶ αἱ καυπύλαι μαθήσεως.-

'Η μάθησις, δηλαδή ἡ ἴνανότης τοῦ ἀνθρώπου νά ἀξιοποιεῖ τὴν πεῖραν καὶ τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος, ἀποτελεῖ ἔνα ἀπό τὰ βασικώτερα χαρακτηριστικά αὐτοῦ. 'Η ἴνανότης τοῦ ἀνθρώπου ἐμφανίζεται μέ τὴν γέννησίν του καὶ τελειώνει μέ τὸν θάνατόν του.

'Η σημασία τῆς ἴνανότητος αὐτῆς τοῦ ἀνθρώπου πρός μάθησιν εἶναι συνδεδεμένη τόσον πολύ μέ τὴν ὅλην δραστηριότητα αὐτοῦ, ὡστε βασικῶς νά θεωρήται ὁ σημαντικότερος παράγων διά τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

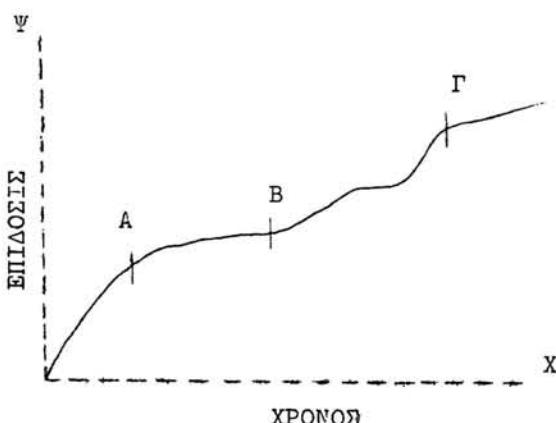
'Η διαδικασία τῆς μαθήσεως ἀπό μακροῦ ἦδη χρόνου ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ τό ἀντικείμενον συστηματικῆς μελέτης ἀπό ἀδύνους κατά καιρούς ἔρευνητάς, ὅπως ὁ HELMHOLTZ, THORNDIKE, WATSON, PAVLOV, HULL,

SKINNER καί ἄλλοι κορυφαῖοι φυχολόγοι, τά ἀποτελέσματα δέ καί πορί - σματα τῶν ἔργασιῶν των ἔχουν ἀναντιρρήτως συντελέσει εἰς τὴν ταχεῖαν προαγωγήν τῆς μαθήσεως τῆς ὑπαρχούσης καί συνεπῶς καί τὴν δημιουργίαν νέας γνώσεως.

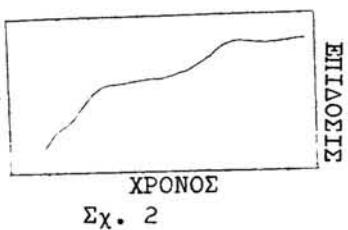
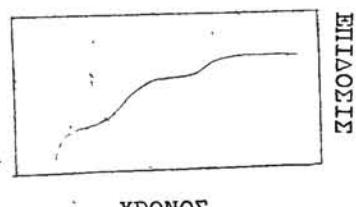
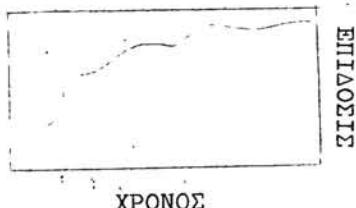
‘Η προαγωγή τοῦ ρυθμοῦ τῆς μαθήσεως προηλθε κυρίως ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῆς διαδικασίας κατά τὴν ὃποιαν ἀποκτάται αὕτη καί τοῦ δημιουργουμένου συνειρμοῦ μεταξύ τῶν ποικίλων ἔρεθισμάτων τὰ ὃποῖα δέχονται τὰ αἰσθητῆρια ὅργανα τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν προκαλουμένων ἀντιδράσεων, αἱ ὃποῖαι ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν προαγωγήν τῆς μαθήσεως. Φυσικά δέν πρέπει νά παραλείψωμεν νά ἀναφέρωμεν ὅτι δὲ Ἀριστοτέλης ἢτο ἐκεῖνος, ὅστις πρῶτος διετύπωσε τούς γνωστούς τρεῖς νόμους τοῦ συνειρμοῦ σχετικῆς μέ τὴν διαδικασίαν τῆς μαθήσεως.

‘Η ἀνάλυσις τῆς διαδικασίας τῆς μαθήσεως ἥνοιξεν ἐλεύθερον πλέον τὸν δρόμον εἰς τὴν ἐπινόησιν μεθόδων ἔρεθισμοῦ τῶν αἰσθητηρίων ὅργάνων τοῦ ἀνθρώπου, ἀναλόγου διαρκείας καί ἐντάσεως, ὥστε νά προκύπτουν εἰς τὸν ἀνθρωπὸν αἱ ἐπιθυμηταὶ κατά τὸ δυνατόν ἀντιδράσεις, αἱ ὃποῖαι προάγουν τὸν ρυθμὸν μαθήσεως. ‘Υπό τὴν ἔννοιαν αὐτῆν, εἰς τὴν συνάρτησιν τῆς μαθήσεως δὲ ἔρεθισμός τῶν αἰσθητηρίων ὅργάνων τοῦ ἀνθρώπου ἀπετέλεσε τὴν ἀνεξάρτητον μεταβλητήν καί ἡ προκαλουμένη ἐκ τοῦ ἔρεθισμοῦ ἀντιδράσις τὴν ἐξηρτημένην, διάφοροι δέ θεωρητικοί φυχολόγοι ἐπενόησαν καί μοντέλα μαθήσεως, τὴν γραφικήν παράστασιν τῶν δοπίων ἀποτελοῦν αἱ καλούμεναι καμπύλαι μαθήσεως.

Σχ. 1

Εἰς τό σχῆμα (1) εἰκονίζεται μία καμπύλη μαθήσεως, ή δποίη παρουσιάζει τά ἀποτελέσματα ἐρεθισμάτων τῶν αἰσθητηρίων όργάνων τοῦ ἀνθρώπου συναρτήσει τοῦ χρόνου. Εξ αὐτῆς προκύπτει ὅτι τά ἀποτελέσματα εἰς διάφορα σημεῖα τῆς καμπύλης, ὥπως τά σημεῖα ἐπὶ τῶν ΟΑ, ΑΒ καὶ ΒΓ τῆς καμπύλης, διαφέρουν εἰς ρυθμόν διά ἐρεθίσματα τῆς αὐτῆς ἐντάσεως καὶ διαρκείας, ώς ἔχει γίνει καθ' ὑπόθεσιν δεκτόν ἐνταῦθα.

Σχ. 2

Εἰς τό σχῆμα (2) δίδονται τρεῖς καμπύλαι, ἀποτελοῦσαι τήν γραφικήν παρέστασιν πραγματικῶν δεδομένων (ἐμπειρικά), σχετικῶς μὲ τήν πρόοδον μαθήσεως τριῶν διεφόρων εἰδικοτήτων χρησιμοποιουμένων εἰς τήν ὑφαντουργίαν, συναρτήσει καὶ πάλιν τοῦ χρόνου. Ο διάφορος ρυθμός προόδου εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν καμπυλῶν τούτων σημαίνει διαφοράν εἰς τήν ἀποτελέσματικότητα τῶν ἀκολουθουμένων μεθόδων ἐκπαιδευτικῆς δραστηριότητος.

Εἰς τάς περιπτώσεις αύτάς παρακολουθεῖται ή ἐκμάθησις μίας ἀπλῆς τέχνης ύπό ἐνός ἀτόμου καί ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος πρός ἐκμάθησιν ἐνός μέρους τῆς ὅλης διαδικασίας μαθήσεως τῆς τέχνης. 'Υποτίθεται δέ ὅτι ὁ χρόνος ἀποτελεῖ τὴν μόνην μεταβλητήν, εἰς τὴν ὅποιαν καὶ ἀποδίδεται ἐξ ὀλοκλήρου ἡ πρόοδος τοῦ ἐκπαιδευμένου. Φυσικά, ἡ χρησιμοποιουμένη ὑπόθεσις ἐνταῦθα, ὅτι ὁ χρόνος ἀποτελεῖ τὴν μόνην ἀνεξάρτητον μεταβλητήν, ἀποτελεῖ ὑπεραπλοποίησιν τῆς πραγματικότητος, οὐχ ἔττον ὅμως διά μικρά χρονικά διαστήματα, ὡς ἐν προκειμένῳ, ἀποτελεῖ ἀκριβῆ περιγραφήν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως καὶ ἐξυπηρετεῖ τοὺς ακοπούς μας. Αἱ δυσκολίαι εἶναι πολύ μεγαλύτεραι, ὅταν παρεμβάλλωνται μακρά χρονικά διαστήματα καὶ μεγάλος ἀριθμός σπουδαστῶν.

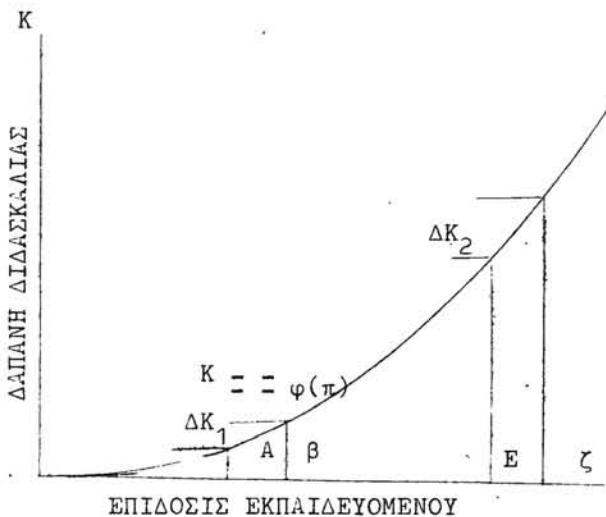
Παρά τάς ὑφισταμένας πράγματι δυσκολίας διὰ τὴν ἀπόκτησιν στοιχείων ἐμπειρικῶς ἔχει προκύψει ὅτι ἡ παρακολούθησις χρονικῶς τῆς προόδου ἐνός συνόλου ὑπὸ ἐκπαιδευσιν ἀτόμων θά μᾶς ἀποδώσῃ στοιχεῖα, ἡ γραφική παράστασις τῶν ὅποιων Οά ἔχῃ τὴν μορφήν καμπυλῶν ὡς τά σχήματα 1 καὶ 2, δηλαδή καμπυλῶν κυρτῶν πρός τὸν ἄξονα τῶν τετμημένων. Εἰς τὴν περίπτωσιν παρακολουθήσεως ἀποτελεσμάτων ἀφορῶντων εἰς μεγάλον ἀριθμόν ἐκπαιδευμένων, αἱ καμπύλαι εἶναι περισσότερον ὀδμαλοί διότι ἀποτελοῦν τὴν γραφικήν παράστασιν τῶν μέσων ὅρων τῶν στοιχείων τά δόποια προκύπτουν ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐκπαιδευμένων. Οὕτως, αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραί ὡς πρός τὴν διανοητικήν ἴκανότητα (INTELLIGENCE) τῶν ἀτόμων καὶ ἡ κατανομή αὐτῶν ἀντικαθίστανται διά τοῦ μέσου ὅρου τῆς κατανομῆς, τοῦ ὅποιον τὴν γραφικήν παράστασιν δίδει ἡ καμπύλη.

'Ανεξαρτήτως ὅμως τοῦ γεγονότος ὅτι πρόκειται περὶ ἀτομικῆς καμπύλης μαθήσεως ἡ καμπύλης ἀφορώσης εἰς τὴν μάθησιν μεγάλου ἀριθμοῦ ἐκπαιδευμένων, ἡ μορφή τῶν καμπυλῶν μαθήσεως ὑποδηλοῦ δύο σημαντικῆς σπουδαιότητος πράγματα, ἢτοι πρῶτον : ὅτι ὑπάρχει ὅριον εἰς τὴν ἀποδοτικότητα τῆς ἐκπαιδευτικῆς δραστηριότητος καὶ δεύτερον : ὅτι ἡ πρόσθετος ἐκπαιδευτική δραστηριότης καὶ προσπάθεια (διδασκαλία) ἀπολήγει εἰς μειουμένην αὔξησιν εἰς τὴν σημειουμένην πρόοδον τῶν ἐκπαιδευμένων.

Τό ὅριον εἰς τὴν ἀποδοτικότητα τῆς ἐκπαιδευτικῆς δραστηριότητος προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ διανοητική ἴκανότης δεδομένου ἀτόμου ἀποτελεῖ σταθεράν παράμετρον καὶ συνεπῶς προκειμένου καὶ περὶ συνόλου ἀτόμων ἡ διανοητική ἴκανότης ἀποτελεῖ ὥρισμένην κατανομήν, ἡ δόποια μεταβάλλεται μόνον ὅταν μεταβληθῇ ὁ ἀριθμός τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ σύνολον ἀτόμων.

Έξ αλλου ή φοίνουσα ἀποτελεσματικότης (ἀποδοτικότης) τῆς ἀνολουθουμένης ἢ ἐφαρμοζόμενης μεθόδου διδασκαλίας προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ διδασκαλία ἀσκεῖ διάφορον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν παραγόντων οἱ ὁποῖοι συνιστοῦν τὴν διανοητικήν ἵκανότητα τοῦ ἀτόμου καὶ συγεπῶς συντέλει ἀξιοποίησιν τῶν παραγόντων τούτων εἰς ἀνέλογη διάφορα χρονικά διαστήματα κατά τὴν ὑπὸ ἔξετασιν περίοδον τῆς μαθήσεως.

Εἰς τό σχῆμα (3) δίνεται ἡ καμπύλη τοῦ κόστους τῆς διδασκαλίας συναρτήσει τῆς μαθήσεως, δηλαδή συνδέονται μεταβολαί εἰς συνολικήν δαπάνην διδασκαλίας διά μεταβολῶν τῆς μαθήσεως ἀντιστοίχως.

ΣΧΗΜΑ 3

Ἐκ τῆς μορφῆς τῆς καμπύλης προκύπτει ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς γνώσεως (μαθήσεως) κατά τὸν αὐτὸν βαθμὸν κοστίζει περισσότερον ὅσον ἡ ποσότης καὶ ἡ ποιότης τῆς γνώσεως ἀνύστατην. Οὔτω, βελτίωσις τῆς ἐπιδόσεως ἀπό Α εἰς Β βαθμόν ἀντιστοιχεῖ εἰς αὐξησιν τῆς συνολικῆς δαπάνης κατὰ ΔK_1 , ἐνῷ ἀντιστοιχος βαθμός αὐξήσεως τῆς γνώσεως ἀπό τὸ σημεῖον Ε εἰς Ζ ἐπιτυγχάνεται μέρη αὐξησιν τῆς συνολικῆς δαπάνης ΔK_2 , ἡ ὁποία αὐξησις εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ΔK_1 , ἦτοι προκύπτει ὅτι ἐνῷ ἡ πρόοδος ΑΒ εἶναι ἵση πρὸς τὴν ΕΖ, ἡ συνολική δαπάνη ΔK_2 εἶναι μεγαλυτέρα ἀπό τὴν ΔK_1 .

”Ηδη ἂς ἐξετάσωμεν, κατά ποίαν ἔννοιαν, ἡ χρησιμοποίησις ὅπτι - κοπιουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων εἰς τὴν διδασκαλίαν θέλει ἐπιδράση εἰς τὴν προαγωγήν τῆς μαθήσεως καὶ ποῖαν εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ ἐπιπτώσεις ἀντιστοίχως.

2. Tά πορίσματα ἐν τῇς χρησιμοποιήσεως δόπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ ἡ σημασία των...

Ἐνταῦθα δέν προτιθέμεθα νά ἐπαντλάβωμεν ὅ,τι προηγούμενοι ὅμιλοι τοῦ βήματος τούτου καὶ ἄλλοι ἔρευνηται κατά ιπιρούς ἐξέθεσαν ἐν σχέσει μέ τά ἀποτελέσματα τοῦ χρησιμοποιηθέντος Α ἢ Β ἐποπτικοῦ μέσου κατά τὴν διδασκαλίαν διαφόρων θεμάτων. "Λλως τε, οὕτε ἔχομεν σκοπόν νά ἐπιλέξωμεν τό καλύτερον ἀπό τά ὑπάρχοντα δόπτικοακουστικά ἐποπτικά μέσα, οὕτε εἴμεθα εἰδικοί πρός τοῦτο. 'Απλῶς θά ὁναφερθῶμεν μέ πολὺ μεγάλην ουντομίαν εἰς ὡρισμένα οὐσιώδη ἐμπειρικά δε δομένα, ἀναγκαῖα καὶ ἀκαραίτητα διά τὴν ἀνάλυσιν τοῦ θέματος καὶ τὴν καλυτέραν κατανόησιν τῶν οἰκονομικῶν ἐπιπτώσεων ἐν τῇς χρησιμοποιήσεως δόπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων.

"Ἔχει καθ' ὅ γνωρίζομεν προκύψει μέχρι τοῦδε ὅτι :

α) Ἡ χρησιμοποίησις δόπτικοακουστικῶν μέσων εἰς τά στρατιωτικά ἐνπαιδευτικά προγράμματα, κατά τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν κατά 40% τοῦ ἀπαιτουμένου διά τὴν ἐκπαίδευσιν χρόνου.

β) Εἰς τὴν ταχύρρυθμον ἐκπαίδευσιν ἐνηλίκων, ὁ χρόνος ἐκμαθήσεως μιᾶς εἰδικότητος δύναται νά μειωθῇ μέχρις 70% τοῦ ἀπαιτουμένου, δηλαδή νά περιορισθῇ εἰς τό ἐν τρίτον περίπου.

γ) Εἰς πειραματικήν χρησιμοποίησιν δόπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων εἰς Η.Π.Α. ἐκαλύφθησαν πραγματικά ἀνήγνατα τῶν διδασκόντων καὶ ὅτι οἱ διδάσκοντες παρετήρησαν ἴκανοποιητικά ἀποτελέσματα τόσον καθ' ὅσον ἀφορᾶ τὴν ποσότητα τῶν ἀποκτηθεισῶν γνώσεων, ὅσον καὶ γενικώτερον τοῦ ἐπιπέδου μορφώσεως τῶν ἐκπαιδευομένων σπουδαστῶν, ἵδιαίτερον εἰς θέματα θετικῶν ἐπιστημῶν, ἴστορίας, γεωγραφίας, ζένων γλωσσῶν καὶ ιονιωνιολογίας. Εἰδικώτερον, κατά τὴν ἐν λόγῳ πειραματικήν χρῆσιν δόπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας πρέκυψεν ὅτι :

1. 88% τῶν διδασκόντων ἤδυνήθησαν νά μεταδώσουν περίσσοτέρους πληροφορίας ἐν σχέσει πρός τό διδαχθέν θέμα.

2. 92% τῶν διδασκόντων διεπίστωσαν σημαντικήν αὔξησιν εἰς τάς γενικάς γνώσεις τῶν ἐκπαιδευομένων.

3. 81% τῶν διδασκόντων διεπίστωσαν ηύξημένον ἐνδιαφέρον καὶ ἐφεσίν τῶν σπουδαστῶν πρός ἀνάγνωσιν βιβλίων συγγενῶν πρός τό διδαχθέν θέμα.

4. 85% τῶν διδασκόντων διεπίστωσαν σημαντικήν βελτίωσιν εἰς τὴν ίνανότητα προφορικῆς ἐκφράσεως καὶ διαλογικῆς συζητήσεως τῶν σπουδα - στῶν.

5. 78% τῶν διδασκόντων διεπίστωσαν σημαντικήν βελτίωσιν εἰς τὴν παραπηρητικότητα καὶ τὸ λεξιλόγιον τῶν σπουδαστῶν, ὡς καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα θετικά ἀποτελέσματα.

Ἄναμένονται βεβαίως, τὰ πορίσματα ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως ὅπτικοικουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων κατά τὴν διδασκαλίαν καὶ εἰς μεγάλον ἀριθμόν ἄλλων χωρῶν. Τά μέχρι τοῦδε ὅμως προκύψαντα πορίσματα καὶ ἡ διαρκῶς αὔξουσα χρησιμοποίησις ὅπτικοικουστικῶν μέσων ἀπό τάς αὐτάς καὶ νέας χώρας μᾶς παρέχουν σημαντικῆς σπουδαίοτητος ἔνδειξιν. Μᾶς πιθανολογοῦν τὴν σπουδαίαν συμβολήν των εἰς τὴν μάθησιν καὶ τὴν σημαντικήν βελτίωσιν τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς ἐκπαίδευτικῆς δραστηριότητος τῶν χρησιμοποιουσῶν ταῦτα χωρῶν καὶ συνεπῶς τά προκύπτοντα ἀντίστοιχα οἰκονομικά ὁφέλη διά τάς ἐθνικάς των οἰκονομίας.

Γενικῶς τά προκύψαντα μέχρι τοῦδε πορίσματα δεικνύουν ὅτι ἡ χρησιμοποίησις ὅπτικοικουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων συνετέλεσεν εἴτε εἰς σημαντικήν μείωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου πρός ἐκμάθησιν δεδομένου θέματος ἢ εἰς σημαντικήν αὔξησιν τῶν ἀποκτηθεισῶν γνώσεων ἐπί τοῦ οέματος κατά τὴν διάρκειαν δεδομένου χρονικοῦ διαστήματος. Ταῦτα ἵσως σημίνουν ὅτι ἡ ἐκμάθησις τοῦ διδασκομένου οέματος ἐπραγματοποιήθη μὲ μικροτέραν συνολικῶς δαπάνην εἴτε διότι ἔχρειάσθη ὀλιγώτερος χρόνος διά τὴν ἐκπαίδευσιν, ἢ διότι ἡ ποιοτική στάθμη τοῦ πτυχιούχου ἐβελτιώθη μὲ ἐκπαίδευσιν τῆς αὐτῆς χρονικῆς διαρκείας καὶ συνεπῶς ἡ παραγγικότης τούτου εἰς τὸν τομέα δραστηριότητος του εἶναι ἥδη ὑφηλοτέρα. Υποτίθεται δηλαδὴ ὅτι ἡ υἱοθέτησις ὅπτικοικουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων, διά τὴν διδασκαλίαν ἐγένετο μὲ βάσιν οἰκονομικά ιριτήρια, ἀποτέλεσμα, τῶν ὅποιων ὑπῆρξεν ἀφ' ἐνός μέν ἡ βελτίωσις τῆς ἀποδοτικότητος τῶν χρησιμοποιηθέντων ἔθνικῶν πόρων, ἀφ' ἐτέρου δέ ἡ ἔξοικονόμησις πόρων πρός ἐπιδίωξιν καὶ ἄλλων σηκωπῶν· ὑφηλῆς ἐπίσης προτεραιότητος.

Εἰς τά μέχρι τοῦδε ἀνακοινωθέντα πορίσματα ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως ὅπτικοικουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων κατά τὴν διδασκαλίαν δέν γίνεται ἀναφορά εἰς στοιχεῖα κόστους. Ενῶ δηλαδὴ δίδονται αἱ διαφοραὶ εἰς ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς δραστηριότητος τοῦ διδασκούντος κυρίου καὶ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ, τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν χρησιμοποιουμένων ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας καὶ λοιποῦ ἔξοπλισμοῦ ἐν συνεργασίᾳ πρός τοὺς ὑπό ἐκπαίδευσιν σπουδαστάς, δέν δι-

δονται στοιχεῖα περί τῆς ἀντιστοίχου μεταβολῆς εἰς συνολικήν δαπάνην ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ὁπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων εἰς τὴν διδασκαλίαν, ὥστε νά εἶναι δυνατή ἡ διαπίστωσις τῆς οἰκονομικότητος, τῆς ὄλης προσπαθείας. Διότι ἐνδέχεται ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς δαπανῶν καὶ ἀποτελεσμάτων νά προκύπτῃ ὅτι ἡ ὄλη προσπάθεια εἶναι οἰκονομικῶς ἀσύνφορος.

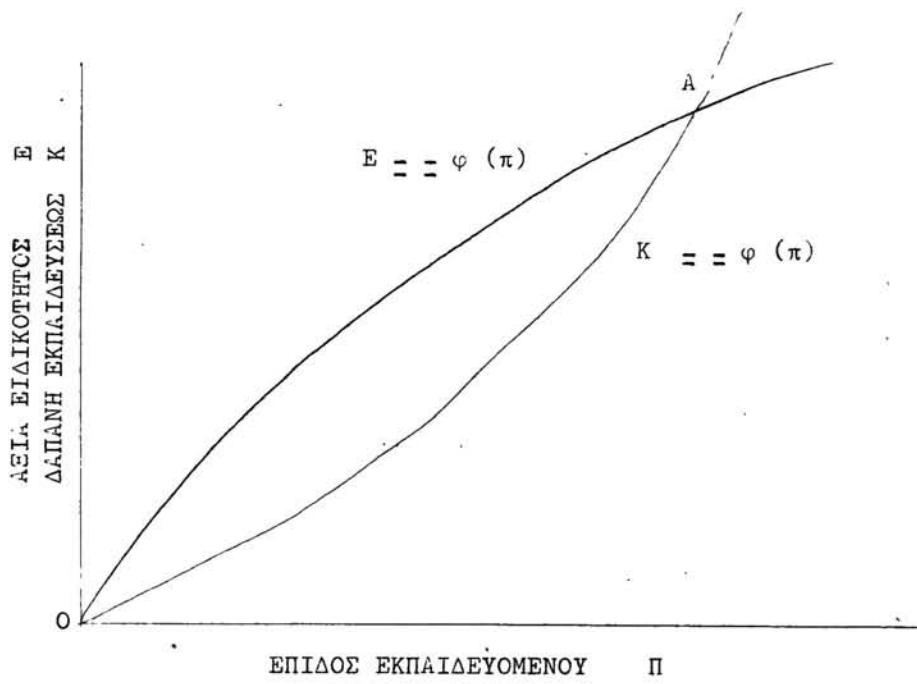
Φυσικά ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀποτελεσματικότητος δέν ἀποτελεῖ εὔκολον ἔργασιαν. Τοῦτο δέν σημαίνει ὅμως ὅτι δέν πρέπει νά καταβάλλεται προσπάθεια πρός μίαν ἕστω καὶ κατά προσέγγισιν ἐξέτασιν τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς προσπαθείας καὶ σύγκρισιν τῶν πρό καὶ μετά τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ὁπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων ἐπιτυχανομένων ἀποτελεσμάτων.

"Ἄς προσπαθήσωμεν ὅμως, ἐλλείφει ἄλλων στοιχείων, νά προσεγγίσωμεν τό θέμα τοῦτο βασιζόμενοι εἰς ὅση ἐλέχθησαν ἀνωτέρω κατά τὴν ἐξέτασιν τῶν καμπυλῶν μαθήσεως.

Γραφικῶς, ἐπανερχόμενοι εἰς τάς καμπύλας μαθήσεως τοῦ Σχ. (2), τά νέα μετά τὴν χρησιμοποίησιν ὁπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων προκύπτοντα στοιχεῖα θά μᾶς δίδουν καμπύλας μαθήσεως ταχύτερον ἀνερχομένας, δηλαδή θά δεικνύουν ταχύτερον ρυθμόν προύδου τοῦ ἐκπαιδευομένου καὶ συνεπῶς μεγαλυτέρας ἀποδοτικότητος ἐκπαιδευτικήν δραστηριότητα. Ὁ ρυθμός ἀποδοτικότητος τῆς διδασκαλίας θά παραμένῃ καὶ μετά τὴν χρῆσιν τῶν ὁπτικοακουστικῶν μέσων φύινων, μολονότι ἡ ἀποδοτικότης θά εἶναι ὑφηλοτέρα καὶ ὁ ρυθμός μειώσεως τῆς χαμηλότερος τώρα, πρᾶγμα τό διποδοῦ ὑποδηλοῦ ὅτι ὁ ρυθμός αὐξήσεως τῆς συνολικῆς δαπάνης τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐν γένει διδακτικῆς προσπαθείας καὶ δραστηριότητος θά εἶναι μικρότερος. Ταῦτα σημαντικούν ὅτι ἡ νέα καμπύλη τοῦ κόστους, συναρτήσει τῆς μαθήσεως (ἀντίστοιχος τοῦ σχήματος 3), θά πλησιάζῃ περισσότερον πρός τὸν ἄξονα τῶν τετμημένων καὶ ἡ κυρτότης αὐτῆς πρός τὸν θά εἶναι μικροτέρα. Δηλαδή ἡ αὔξησις τῆς συνολικῆς δαπάνης πρός ἀπόκτησιν προσθέτου γνώσεως θά γίνεται μέ χαμηλότερον ρυθμόν.

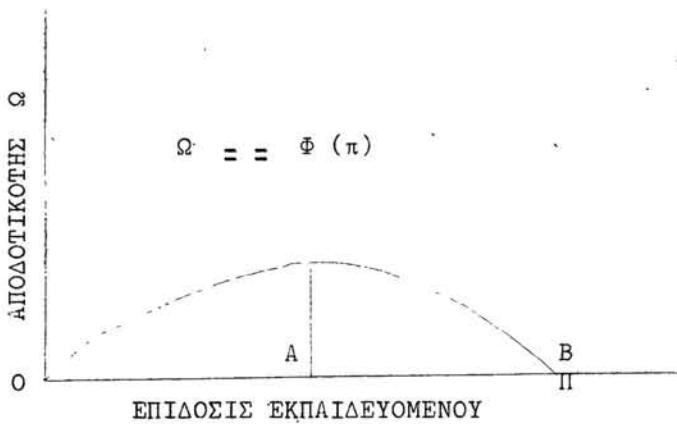
Εἰς τό σχῆμα (4) δίδονται ἡ δαπάνη τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἡ ἀξία τοῦ εἰδικευθέντος ἀτόμου (μισθός), συναρτήσει τῆς ἐπιδόσεως (μαθήσεως) τοῦ ἐκπαιδευομένου, δηλαδή δίδονται διά διαφόρους βαθμούς μαθήσεως-προόδου τοῦ ἐκπαιδευομένου ἡ ἀντίστοιχος δαπάνη πρός ἐκπαιδεύσιν καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς προκύπτουσα ἀξία (ἀφέλεια) διά τό ἐκπαιδευόμενον ἄτομον. Ὁ χῶρος μεταξύ τῶν δύο καμπυλῶν τοῦ σχήματος τούτου ὑποδηλοῦ τήν προκύπτουσαν καθαράν ὀφέλειαν διά τό ἄτομον δι' ἀντίστοιχον

ρυθμόν μαθήσεως. Τό μεγαλύτερον ἄνοιγμα μεταξύ τῶν δύο καμπυλῶν πα-
ριστᾶ τὴν μεγιστοποίησιν τῆς ἀξίας τῆς εἰδικεύσεως καὶ τὴν ἀντίστοι-
χον ἐλαχιστοποίησιν τῆς πρός ἐκπαίδευσιν δαπάνης δι' ὥρισμένον βαθμόν
ἐπιδόσεως τοῦ ἐκπαιδευμένου (ρυθμόν μαθήσεως), ἐνῷ τό σημεῖον Λόπου
ἡ τομῆ τῶν δύο καμπυλῶν, ὑποδηλοῦ δεδομένον ὅριον μαθήσεως πέραν τοῦ
ὅποιου πᾶσα πρόσθετος διδασκαλία ἔχει μόνον ἀρνητικά ἀποτελέσματα,
προκαλεῖ δηλαδὴ ἀπώλειαν γνώσεων καὶ ἀσκοπού σπατήλην πόρων ὅταν ἡ
διδασκαλία παρατείνεται ἀδικαιολογήτως.

Σχ. 4

Εἰς τό σχῆμα (5) παρίσταται γραφικῶς ἡ μεταβολὴ τῆς διαφορᾶς με
ταξύ δαπάνης πρός ἐπίτευξιν ὥρισμένου ἐπιπέδου ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἀτό-
μου καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀτόμου, λόγῳ τῆς ἀποκτηθείσης εἰδικότητος. Ἡ
διαφορά αὕτη προσεγγίζει τό μέγιστον εἰς τό σημεῖον Α, ὅταν δηλαδὴ ἡ
πρόδοιος τοῦ ἐκπαιδευμένου γίνεται μέ τόν ἀντιστοιχοῦντα εἰς τό σημεῖ-
ον Α ρυθμόν, ἐνῷ εἰς τό σημεῖον Β τό κόστος ἀποκτήσεως προσθέτου γνώ-
σεως εἴναι ἵσον πρός τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῆς ἐν λόγῳ γνώσεως ὀφελείας
πέραν δέ τοῦ σημείου Β αὕτη καθίσταται ἀρνητική καὶ ἡ παράτασις τῆς
διδασκαλίας δέν προσθέτει παρά ἀσκοπού δαπάνην.

Σχ. 5

"Ηδη, ας ύποτεθῇ ὅτι η χρησιμοποίησις ὀπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων αὐξάνει τὴν συνολικήν δαπάνην κατά 20% περίπου ἐτησίως, ἔχει δέ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τοῦ χρόνου διά τὴν ἐκμάθησιν ὥρισμένου τμήματος τῆς ὄλης διαδικασίας μιᾶς εἰδικότητος, κατά 40%. Τό ἀποτέλεσμα τότε εἶναι ὅτι η χρησιμοποίησις τῶν ὀπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων κατά τὴν διβασικαλίαν οὐαί εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν αὔξησιν τῆς ἀποδοτικότητος τῆς ἐκπαιδευτικῆς δραστηριότητος καί τῶν χρησιμοποιηθέντων ἐν γένει πόρων τῆς οἰκονομίας κατά 20%. Εάν συνεπῶς, ή ἀποδοτικότης τῶν δαπανῶν πρό τῆς χρήσεως τῶν ὀπτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων ἦτο 5%, μετά τὴν χρῆσιν αὐτῶν, αὕτη αὐξάνει κατά 20% καί συνεπῶς γίνεται 6%.

Τώρα, έάν ληφθῇ ὑπόψιν ὅτι αἱ δαπάναι διά τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει ἀνέρχονται εἰς πολλά δισεκατομμύρια καί αὐξάνονται ἀλματωδῶς μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, αὔξησις τῆς ἀποδοτικότητος τῶν διατιθεμένων, πόρων, κατά 1% σημαίνει ὄφελος πολλῶν ἐκατομμυρίων, ἀπό τά ὅποῖα εἶναι δυνατόν νά χρηματοδοθοῦν αἱ πρόσθεται ἀνάγκαιει εἰς ὀπτικοακουστικά ἐποπτικά μέσα τελειοτέρας μορφῆς καί ποιότητος.

'ΑΛΛ' ὑπάρχουν καί ἄλλα ὄφέλη, τά ὅποῖα πρέπει νά λαμβάνωνται ὑπόψιν. 'Η μείωσις τοῦ χρόνου διά τὴν ἀπόκτησιν ὥρισμένης εἰδικότητος σημαίνει ὅτι τὸ ἄτομον εἶναι διαθέσιμον διά παραγωγικήν ἀπασχόλησιν ἐνωρίτερον εἰς τὴν ζωὴν του καί συνεπῶς καί διά μεγαλύτερον χρονικόν διάστημα. 'Εξ ἄλλου ἡ αὔξησις τῆς ἀποδοτικότητος τῶν δαπανῶν σημαίνει ὅτι μέ τό ὕδιον ὑψός δαπανῶν δυνάμεθα νά ἐκπαιδεύσωμεν

μεγαλύτερον ἀριθμόν ἀτόμων.

Περαιτέρω, ας ύποτεθῇ ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ἐπαναλαμβανόντων τῆν τάξιν διά τὴν ἐκμάθησιν ὡρισμένης τέχνης ἀνέρχεται εἰς 20% τοῦ συνόλου τῶν ἐκπαιδευομένων. Ἡ μείωσις τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου διά τὴν ἐκπαίδευσιν κατά 50% μὲν τὴν χρησιμοποίησιν ὁ πτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων θάντεστοίχη εἰς μείωσιν τῶν ἐπαναλαμβανόντων τῆν τάξιν κατά 50% ἐπίσης.

Οφέλη εἶναι δυνατόν νά προκύψουν ἐπίσης καί ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τῇ βοηθείᾳ ὁ πτικοακουστικῶν ἐποπτικῶν μέσων καθίστηται εὐχερής ἡ ἐκπαίδευσις μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ ἀτόμων. Ἡ τεχνολογική ἔξελιξις καί πρόοδος χρησιμοποιουμένη εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν εἶναι δυνατόν νά δημιουργήσῃ σημαντικάς οἰκονομίας πληθοπαραγωγῆς καί ταυτοχρόνως νά βελτιώσῃ τὴν ποιότητα τῆς διδασκαλίας διά τῆς ἀξιοποίησεως τῶν καλυτέρων διδοσκάλων, ὅπως μέσω τοῦ ραδιοφώνου ἢ τῆς τηλεοράσεως. Δέν εὑρισκόμεθα μακράν ἀπό τὴν ἐποχήν κατά τὴν ἣν οἱ ἐπιθυμοῦντες, εἰς οίονδήποτε σημεῖον τῆς γῆς καί ἄν κατοικοῦν, θά δύνανται νά παρακόλουθοῦν τά μαθήματα τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης ἢ ἄλλα θέματα ὅργανούμενα φερεῖπεῖν εἰς ἓνα Πανεπιστήμιον τῆς Ἀμερικῆς ἀπό κορυφαίους καθηγητάς καί μεταδιδόμενα μέσω ἐξεδρῶν εἰς τό διάστημα.

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

Αθήναι, 22 Μαΐου 1968 ('Αρ. 15)

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑΝ
ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Ε.Μ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ
κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
μέ θέμα :
"ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΒΑΘΜΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ"
ΥΠΟ Δ. ΚΑΣΣΑΠΗ

Τό "Ιδρυμα Εύγενίδου" έκφράζει θερμάς εύχαριστιας πρός τόν Καθηγητήν τοῦ Ε.Μ.Π. κ. Β. Παπαθανασόπουλον, διότι σήμερον οά δμιλήσῃ εἰς τήν αίθουσαν ταύτην.

Η δμιλία ἀφορᾶ εἰς τὰ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, καὶ θά ἔκταθή πρῶτον εἰς κριτικήν ἐπὶ τῶν πραγματοποιηθεῖσῶν ἐν τῷ 'Ιδρυματι Εύγενίδου δμιλιῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὑπό διαφόρων δμιλητῶν καὶ δεύτερον εἰς παρατηρήσεις, αἱ δποῖαι ἀσφαλῶς θήν ἀποτελέσουν που διάν αφετηρίαν διά τήν βελτίωσιν τῶν μεόδων διδασκαλίας εἰς τήν Χώραν μας.

Εἶναι σκόπιμον ὅπως ἀναφερθοῦν σὲ πραγματοποιηθεῖσαι ἀπό τῆς 10ης Ιανουαρίου 1968 μέχρις σήμερον δμιλίαι ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν ὅπτικοακουστικῶν μέσων, μέ μίαν σύντομον ἀνασκόπησιν τῶν λεχθέντων. Περιλήφεις τῶν δμιλιῶν σύντομον ἔχουν πολυγραφηθῆ καὶ ἐνδεχομένως ἐν και ρῷ νά ἀποτελέσουν εἰδικόν τεῦχος.

I. ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ 13 ΟΜΙΛΙΩΝ ΠΕΡΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.-

1. Πρώτη δμιλία : ὑπό κ. Ι. ΑΠΛΑΚΙΔΗ, Προέδρου τοῦ Κέντρου 'Ερεύνης καὶ ἐφαρμογῶν τῶν ΟΑΜ καὶ συνεργάτου τοῦ ΕΛΚΕΠΑ, μέ θέμα:
"ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ"

'Ο κ. 'Απλακίδης ἔτοντες τήν μεγάλην σημασίαν τῶν ΟΑΜ διά τήν ταχεῖαν καὶ ἀποδοτικήν ἐκπαίδευσιν καὶ ἀνεφέρθη εἰς φυχολογικά καὶ παιδαγωγικά δεδομένα τά δποῖα δδηγοῦν εἰς τό συμπέρασμα ὅτι εἰς τήν ἐποχήν μας διδασκαλία ἄνευ τῆς χρησιμοποιήσεως Διδακτικῶν Μέσων δέν νοεῖται. Περαιτέρω, προέβη εἰς κατάταξιν τῶν ΟΑΜ.

'Η δμιλία αὕτη ἀπετέλεσεν τήν εἰσήγησιν ἐπὶ τοῦ ὅλου θέματος τῶν Διδακτικῶν Μέσων.

'Ενταῦθα, πρέπει ν' ἀναφερθῇ ὅτι ὁ κ. 'Απλακίδης καὶ τό Συμβούλιον τοῦ Κέντρου 'Ερεύνης καὶ 'Εφαρμογῶν τοῦ ΟΑΜ, εἶχον τήν πρωτοβουλίαν νά προβοῦν εἰς τήν δργάνωσιν ἐκθέσεως δπτικοσκούστικῶν μέσων, ἡ ὁποία ἐλειτούργησεν ἐπί ἔνα μῆνα περίπου λίαν ἐπιτυχῶς.

2. - Δευτέρα δύμιλία : ὑπό τοῦ κ. Μ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗ, Μηχανολόγου, 'Ηλεκτρολόγου, 'Επιμελητᾶ τοῦ ΕΜΠ μέ 0έμα :

"ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΝ"

'Ο κ. Πρωτοπαπαδάκης οἶγει τά σπουδαιότατα ζητήματα τῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ διδασκόντων καὶ διδασκομένων, τά καθήκοντα τῶν ἐκπαιδευτῶν καὶ τάς ὑποχρεώσεις τῶν ἐκπαιδευομένων. Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἐκπαιδευούντος ἀποτελοῦν ἔνα σοβαρόν πρόβλημα, διότι ἐκπαιδευσις χωρίς ἀληθῆ ἐκμάθησιν σημαίνει ἀπώλειαν χρόνου καὶ χρημάτων. 'Ο κ. Πρωτοπαπαδάκης, ὑπεγράμμισεν τήν εὐπαθῆ καὶ λεπτήν θέσιν τοῦ ἐκπαιδευτοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὑπέδειξεν τήν ἀπατούμενην μεθοδολογίαν διά τήν μετάδοσιν τῶν γνώσεων καὶ ἐτόνισε τήν σημασίαν τῆς προσωπικότητος τοῦ διδάσκοντος.

3,4,5 Τρίτη, Τετάρτη καὶ Πέμπτη δύμιλίαι : ὑπό κ. YVES PALAU, ἐμπειρογνώμονος τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου 'Εργασίας τῶν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν, μέ 0έμα :

"ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ"

'Ο κ. PALAU ἔθεσεν τό ζήτημα τῶν ΟΠΤΙΚΟΛΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ἀπό πάσις πλευρᾶς, ἀνέπτυξεν διεξοδικῶς τήν χρησιμότητα καὶ τήν διαδικασίαν διά τήν ἐπινόησιν αὐτῶν καὶ περιέγραψεν πρωτότυπον κατάταξιν καὶ μέθοδον ἀπογραφῆς αὐτῶν. 'Ιδιαιτέρων σημασίαν ἀποδίδει εἰς τήν συντονισμένην ὄρασιν τῶν διδακτικῶν μέσων καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου, τονίσας ὅτι ὁ διδάσκων ὀφείλει κατ' ἔξοχήν νά εἴναι διδάσκαλος γλωσσῆς καὶ σαφῆς ρήτωρ. Εἰς μακράν ἔκθεσεν τῶν συμπερασμάτων τονίζει τήν βασικήν σημασίαν τῶν διδακτικῶν μέσων.

'Ο κ. PALAU ἐπρότεινεν εἰς τό "Ιδρυμα Εύγενίδου, ὅπας σύντομον είδικόν σύγγραμά του σχετικόν μέ τά διδακτικά μέσα μεταφρασθῇ εἰς τήν ἑλληνικήν, πρᾶγμα τό ὁποῖον πραγματοποιεῖται ἦδη ὑπό τοῦ εἰδικοῦ τμήματος ἐκδόσεως τοῦ 'Ιδρυματος.

Κατά τήν διεξαγωγήν τῶν δύμιλιῶν του, ὁ κ. PALAU ἀχρησιμοποίησεν ἄφθονα ἐποπτικά μέσα καὶ πειράματα.

6. "Εκτη όμιλία : ύπό κ. Α. ΠΙΝΟΤΣΗ, εἰδικοῦ διά τήν Τεχνικήν 'Εκπαίδευσιν καὶ ἐπαγγελματικήν μόρφωσιν μέ θέμα :

"ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΝ"

'Η κ. Πινότση ἐτόνισεν ὅτι αἱ ἐκπαίδευτικαὶ ἀνάγκαι εἰς τήν Βιομηχανίαν εἶναι τεράστιαι. 'Η εἰών, τήν δύοιαν οὐ σχηματίσουν οἱ ἀκροαταὶ κατά τήν διάρκειαν προφορικῆς διδασκαλίας εἶναι λίαν ἀμφίβολον ἐάν οὐ ἀνταποκρίνεται εἰς τήν πραγματικότητα, διότι ὁ μέσος νοῦς ἀδυνατεῖ νά συγκρατήσῃ περιπλόκους λεκτικής εἰδόνας καὶ ἀφηρημένας ἔννοιας. Συνεπῶς, διά τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὅποῖος προέρχεται ἀπό τήν ὑπατιορον, ή ἐκπαίδευσις ἀπαιτεῖ διπλότητα διδασκαλίας μέσα, τὰ ὅποῖα διαπιστοῦται ὅτι πάντοτε ἀποδίδουν ἀρισταὶ ἀποτελέσματα. 'Η κ. Πινότση περιτέρω ἐκθέτει συστηματική τάς μεθόδους διδασκαλίας καὶ τὰ μέσα πού ἐφαρμόζονται κατά τήν διάρκειαν ἐκπαίδευσεως εἰς τήν Βιομηχανίαν

7. 'Εβδόμη όμιλία : ύπό κ. Μ. ΛΟΓΙΑΔΗ, ἐκπαίδευτικοῦ, μέ θέμα:

"Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΕΙΝ ΣΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ"

'Η κ. Λογιάδη τονίζει ὅτι τό βασικόν καθηκόν τῶν διδασκόντων εἶναι νά διαπιστώνουν τάς δυνατότητας τῶν μάθητῶν των καὶ νά ἐφαρμόζονται διδασκαλία μέσα κατά τὸν ἀποδοτικότερον τρόπον. 'Αναφέρει καὶ δικαιολογεῖ τήν ίδιαιτέραν σημασίαν τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ μαγνητοφώνου, τό ὅποῖον θεωρεῖ ὡς τό σπουδαιότερον διδασκαλίον μέσον διά τήν ὥι μάθησιν ξένων γλωσσῶν.

'Επίσης τονίζει τάς μεθόδους, τάς ὅποίας ὀφείλει νά ἐφαρμόζῃ ὁ διδάσκων διά νά προκαλῇ εἰδικός ἐντυπώσεις εἰς τοὺς μαθητάς. Τέλος, ἀναφέρει ὅτι ἐνῷ ή τεχνική ἔχει φθῆσει εἰς ὑψηλά ἐπίπεδα, ή μεθοδολογία τῆς διδασκαλίας καὶ ὁ προγραμματισμός εὑρίσκονται διεθνῶς εἰς πολύ χαμηλά ἐπίπεδα.

8. 'Ογδόη όμιλία : ύπό κ. D. HOFFMAN, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ τμήματος Διεθνῶν Συναλλαγῶν τῆς Βρεταννικῆς 'Εγκυλοπαίδειας, μέ θέμα :

"ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΕΥΡΕΙΑΝ ΚΛΙΜΑΚΑ".-

'Ο κ. HOFFMAN, ἔπειτα ἀπό σύντομον ἴστορικην ἀνασκόπεισιν κύριως διά τό ΒΙΒΛΙΟΝ καὶ τήν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἀπό αἰώνων; τονίζει τόν κίνδυνον διαστροφῆς τῶν ὄρθων ἀντιλήφεων, ἐάν ή μετάδοσις τῶν γνώσεων γίνεται μόνον μέ τόν γραπτόν λόγον. Τονίζει ἐπίσης, τήν ἀνάγκην, ὅπως

διδάσκων εἶναι καλός καθοδηγητής, έκλεγων καταλλήλως τό βιβλίον, τήν ταινίαν, τήν μικροταινίαν, τήν τηλεόρασιν, τήν μαγνητοταινίαν, τήν εἰκόνα ή οιδήποτε άλλο μέσον, συμφώνως μέ τάς ίκανότητάς τουκέ τάς ἀνάγκας τῶν μαθητῶν, ἐπιτυγχάνων τήν λογικήν καί ἀποδοτικήν ίσορροπίαν τῶν χρησιμοποιουμένων μέσων διδασκαλίας. Περαιτέρω, περιγράφει τό γνωστόν διεθνῶς ΣΧΕΔΙΟΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΣ (PROJECT DISCOVERY) τό δόποιον ἐπραγματοποιήθη ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας τῶν ΗΠΑ καί ἀναφέρει πλεῖστα στατιστικά στοιχεῖα. Τά ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ Σχεδίου ὑπό μορφήν μακρᾶς ἀναφορᾶς ἔθεσεν εἰς τήν διάθεσιν τῶν ἐνδιαφερομένων. Τελικῶς, τονίζει ὅτι ή ἐπένδυσις εἰς σειράς ὑλικῶν καί ἐφοδίων συμφέρει καί ἀπό παιδαγωγικῆς καί ἀπό οἰκονομικῆς ἀπόφεως.

9. 'Ενάτη ὁμιλία : ὑπό κ. Γ. KONTOY, καθηγητοῦ τοῦ ΣΕΛΕΤΕ, μέ θέμα: "ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ "

'Ο κ. Κόντος περιγράφει λεπτομερῶς τόν τρόπον μέ τόν δόποιον δημιουργεῖται μία μορφωτική ταινία καί τονίζει τάς δυνατότητας καί τήν ἀνάγκην ἐπεμβάσεως τῶν διδασκόντων κατά τήν ἐκλογήν τῶν θεμάτων, τήν σύνταξιν τῶν κειμένων καί τόν καθορισμόν τῶν εἰκόνων, ἐν συνεργασίᾳ πάντοτε μέ εἰδικήν ἐπιτροπήν τεχνικῶν καί οἰκονομικῶν ἡρμοδίων.

10. Δεκάτη ὁμιλία : ὑπό κυρίας Ε. ΒΟΛΦ, Διευθυντρίας τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ακάδουμον τῆς Βρετανικῆς 'Εγκυλοπαιδείας, μέ θέμα :

"Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ"

'Η κ. ΒΟΛΦ ἐπειτα ἀπό ἔξαιρετικά ἐνδιαφέρουσαν περιγραφήν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐκδοτικῶν οἶκων ἀπό τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, καί τῶν διαφόρων σταδίων ἔξελίξεως αὐτῶν ἀνή τούς αἰώνας, ἀναφέρει τά σύχρονα συστήματα παραγωγῆς ἐντύπου ὑλικοῦ καί λίαν χαρακτηριστικά στα τιστικά δεδομένα. 'Εκεῖνο τό δόποιον παρουσιάζει ἔξαιρετικόν ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι οἱ ἐκδοτικοί οἶκοι ἔχουν καταλήξει εἰς τήν πεποίθησιν ὅτι τό βιβλίον δέν ἡμπορεῖ πλέον νά εἶναι τό μόνον μέσον ἀποτύπώσεως καί μεταδόσεως γνώσεων. Εἰς τήν ἐποχήν μας χρησιμοποιοῦνται ὅλα τά μέσα τά δόποια προσφέρει ὁ Τεχνικός Πολιτισμός. Οὕτω οἱ ἐκδοτικοί οἶκοι περιλαμβάνουν ἥδη τεραστίας φωτογραφικάς καί ηινηματογραφικάς ἐπιχειρήσεις, καθώς καί ἐπιχειρήσεις παραγωγῆς μηχανημάτων προβολῆς καί ἐποπτικῶν ὁργάνων, καί ἔχουν ἔξελιχθεὶ εἰς πολυπλόκους ὁργανισμούς μέ τεραστίαν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν. Περαιτέρω, οίγει τό πρόβλημα τῆς συγκεντρώσεως βιβλιογραφικῶν πληροφοριῶν καί ἀναφέρει

ὅτι μόνον εινά τῶν ἡλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν οὐ γίνη δυνατή ἡ ἐξυπηρέτησις εἰς τό μέλλον.

11. Ἐνδεικάτη διμιλία : ὑπό κ. Λ. MIXOU, εἰδικοῦ ἐπί τῶν ἡλεκτρονικῶν, μέ σων εἰς τό μέλλον.

"ΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ"

'Ο κ. Μῆχος τονίζει ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει νά γίνεται "γρήγορα καὶ σωστά". "Ἄρα ἀπαιτεῖται ἐκσυγχρονισμός μέσων καὶ μεθόδων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἐκπαίδευσεως. Τέλος ἡλεκτρονικά μέσα εἶναι τά ισχυρότερα καὶ σήμερον, τό 75% τῶν διδακτικῶν μέσων εἶναι ἡλεκτρονικά.

'Ἐν συνεχείᾳ, γίνεται περιγραφή τοῦ ἡλεκτροφώνου, τοῦ μαγνητοφώνου, τῶν αινηματογραφικῶν προβολέων, τοῦ συστήματος "'Εργαστηρίου Σένων Γλωσσῶν (LANGUAGE LABORATORY SYSTEM), τῆς τηλεοράσεως καὶ τοῦ μαγνητοφώνου VIDEO, καὶ ὑποδεικνύονται οἱ ὄρθοι τρόποι χρησιμοποιήσεως αὐτῶν.

12. Διεικάτη διμιλία : ὑπό κ. Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗ, γραμματέως τοῦ Κ. Ε. Ε. ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ, μέ σων εἰς τό μέλλον :

"Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ"

'Ο κ. Παπαδάκης, κατ' ἀρχάς ἐκθέτει τό πρόβλημα τῆς ἐσωσχολικῆς καὶ ἐξωσχολικῆς γεωργικῆς ἐκπαίδευσεως καὶ τονίζει τό γεγονός ὅτι ἡ γεωργική ἐκπαίδευσις εἶναι δυσχερής διὰ λόγους δυσπιστίας τῶν ἀγροτῶν, οἰκογενειακῶν φροντίδων, κακῶν παραδόσεων καπ. Αἱ δυσχέρειαι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἀγροτῶν ὑπερνικῶνται μέ τὴν βοήθειαν τῶν ΟΔΜ, μεταξύ τῶν ὁποίων μεγίστην σημασίαν ἔχουν αἱ ἐκθέσεις, κινητά καὶ μόνιμοι. Ἐπίσης, τονίζει τά ἀποτελέσματα τῆς συνεργασίας τῶν ἀγροτῶν μετά τῶν γεωπόνων, τά ὅποια καθοίστανται ἀριστα μέ τὴν βοήθειαν τῶν ὀπτικοακουστικῶν μέσων.

13. Διεικάτη Τρίτη διμιλία : Συνετήγη ὑπό τοῦ κ. Γ. Ζάρκου, Οἰκονομολόγου τοῦ ΚΕΠΕ, μέ σων εἰς τὸν ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ :

"Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ"

'Ο κ. Ζάρκος τονίζει τὴν προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου νά δξειοποιεῖ τὴν πεῖραν καὶ τά διδάγματα τοῦ παρελθόντος, διότι αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὴν μάθησιν. Ἡ ἐπινόησις καταλλήλων μεθόδων ἐρεθισμοῦ τῶν αἰσθητηρίων ὄργανων τοῦ ἀνθρώπου κατά τρόπον ὕστε νά προάγεται ὁ ρυθμός

μαθήσεως ἀποτελεῖ ἔνα βασικόν πρόβλημα διά τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ιαμπύλων μαθήσεων συνάγονται σπουδαῖα συμπεράσματα τά δποῖα ἐκθέτει λίαν ἐπιμελῶς ὁ κ. Ζάρκος. Ἐρευνῶνται αἱ σχέσεις ΧΡΟΝΟΥ-ΕΠΙΔΟΣΕΩΣ, ΔΑΠΑΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΛ-ΕΠΙΔΟΣΕΩΣ ΕΚΠΛΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥ ήλπ. Ἐπίσης ἀναφέρονται τά πορίσματα ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως ὁπτικοακουστικῶν μέσων εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ μελετῶνται αἱ σχέσεις ΛΞΙΑΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΟΣ-ΔΑΠΑΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ἀφ' ἑνός καὶ ΕΠΙΔΟΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥ ἀφ' ἑτέρου. Μελετᾶται ἐπίσης ἡ σχέσις μεταξύ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΟΣ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἐκπαιδευομένους καὶ τῆς ΕΠΙΔΟΣΕΩΣ ἐν γένει.

Τέλος, ἐξετάζεται τό δόλον θέμα ἀπό οἰκονομικῆς πλευρᾶς καὶ διατυποῦται τό τελικόν συμπέρασμα ὅτι ἡ τεχνολογική πρόοδος εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπιτυγχάνει μεγίστην βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῆς διδασκαλίας διά τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν καλυτέρων διδασκάλων π.χ. μέσω τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως.

"Ολαι αἱ δμιλίαι συνοδεύονται πάντοτε μέ ἀφθόνους φωτεινάς προβολάς καὶ μέ καταλλήλους κινηματογραφικάς ταινίας. Ἐπίσης κατά κανόνα διεξάγεται συζήτησις καὶ οἱ ἀκροαταί δύνανται νύ ταυπώνουν ἀπορίας καὶ ἐρωτήματα.

II

Τό "Ιδρυμα Εὐγενίδου ἐντός τῶν πλαισίων τῶν σκοπῶν του καταβέλλει προσπαθείας διά νά προσφέρη πρός τὴν Τεχνικήν Παιδείαν βοήθειαν μέ ὅσον τό δυνατόν πληρεστέραν καὶ ἀποδοτικωτέραν ἐφαρμογήν τῶν διδακτικῶν μέσων καὶ παραλλήλως τήν παρουσίασιν πρός τὴν νεολαίαν καὶ τό εύρυτερον κοινόν κάθε ἐπιστημονικοῦ καὶ τεχνικοῦ ἐπετεύγματος, παραλλήλως μέ καπσικά θέματα καταλλήλως ἐκτιθέμενα.

'Από τοῦ πρώτου ἔτους λειτουργίας τοῦ Τεχνικοῦ Κέντρου, τό "Ιδρυμα ἐφαρμόζει μετά πλήρους συνεπείας καὶ κατά τρόπον πρωτοποριακόν τά ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ.

'Υπενθυμίζομεν ἐνταῦθα τό μέγα ἐποπτικόν μέσον διδασκαλίας τῶν 'Αστρονομικῶν 'Ἐπιστημῶν : ΤΟ ΠΛΛΗΤΑΡΙΟΝ, τὴν ἐκθεσιν πειραμάτων καὶ ὄργηνων φυσικῆς, τά ἐκθέματα μηχανῶν, καθὼς καὶ πλήρεις σειράς συσκευῶν προβολῆς πάσης φύσεως, αἱ δποῖα χρησιμοποιοῦνται συστηματικῶς κατά τὴν διεξαγωγήν δμιλιῶν καὶ διαλέξεων ἐν τῷ 'Ιδρυματι Εὐγενίδου.

Κατά τὴν διάρκειαν εἰδικῶν δμιλιῶν, πολλάκις ἔτονίσθη ἡ ἀντίληψις ὅτι τό λειτούργημα τῆς διδασκαλίας εἰς τὴν ἐποχήν μας δέν εἴ-

ναι δυνατόν νά πραγματοποιηθῇ ἀποδοτικῶς βάσει μόνον τῆς εὐσυνειδη-
σίας τῶν διδασκάλων.

Απαιτεῖται ὄργανωμένος μηχανισμός, ὁ ὅποῖος θά δημιουργήσῃ κατὰ
μα πειθαρχίας καὶ ὑφηλῆς ἀποδόσεως τόσον διά τούς διδασκάλους, ὃσον
καὶ διά τούς μαθητάς.

Τά καλῶς ἐκλεγόμενα καὶ καλῶς ἐφαρμοζόμενα ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕ
ΣΑ συνιστοῦν τόν μοναδικόν τρόπον ἐπιτεύξεως ὄργανωμένης ἀποδοτικῆς
καὶ ταχυρρύθμου ἐκπαίδευσεως, ἡ ὅποια εἶναι σήμερον ὁ βασικός στό-
χος ὅλων τῶν πολιτισμένων λαῶν τοῦ Κόσμου.

Ο κ. Καθηγητής, παρακαλεῖται ὅπως λᾶβῃ τόν λόγον.

'ΑΟήνας, 22 Μαΐου 1968 ('Apr. 16)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Ε.Μ.ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

μέ Θέμα :

"ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ
ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΒΑΘΜΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ"

'Η 'Εκπαίδευσις, δ σπουδαιότερος παράγων της κοινωνικής μορφώσεως, τό θεμέλιον της οίκονομικής άναπτυξεως της χώρας έχει αύμεσον έπιδρασιν έπι της στάθμης του πληθυσμού της, όπως δέ οι λοιποί τομεῖς της ζωής μας, άπαιτεται καί αὗτη, κατά καιρούς έκσυγχρονισμόν.

'Η έκσυγχρονισμένη έκπαίδευσις καί ή έφαρμογή της είς όλα τα κοινωνικά στρώματα της χώρας ταυτίζεται με την έπιτυχίαν της προσπαθείας βελτιώσεως της παραγωγικότητος είς όλους τούς τομεῖς της Έθνικής μας ζωής.

'Η 'Ελλάς, έπειδή τά έπενδυμενα είς την Παιδείαν κεφάλαια αργοῦν, ώς γνωστόν, νά άποδώσουν (είναι έπενδυσις του παρόντος διά το μέλλον) έδωσε προτεραιότητα είς άλλους τομεῖς της οίκονομίας μας, πάν δοίων δ έκσυγχρονισμός ήτο ίσως καί δαπανηρότερος, πλήν ίμως ταχύτερος είς άπόδοσιν. Ούτω, έδημιουργήθη μεγάλη διαφορά στάθμης μεταξύ έκσυγχρονισμένης τεχνικής προόδου καί έκπαιδεύσεως. Την διαφοράν αύτήν ή χώρα μας ύπεχρεώθη, έκ τῶν πραγμάτων, νά σπεύσῃ νά μειώσῃ. "Ηδη ήρχισεν ή διάθεσις ηύξημένων πιστώσεων πρός έκσυγχρονισμόν της παιδείας.

Δέν προτίθεμαι νά έπαναληβω δ, τι προηγούμενοι διμιληταί ήπο της έδρας ταύτης κατά καιρούς έξέθεσαν. Όσα θά άναπτυξω σήμερον ήποτε - λοιούν - ώς έπι τό πλευστον - προσωπικάς άποφεις βασιζομένας ίμως είς την πεντραν μας, ήφ' ένδος ώς 'Ακαδημαϊκού διδασκαλίου ἐν τῷ Ε.Μ.Π. ήφ' έτέρου δέ ώς προϊσταμένου της 'Επαγγελματικής 'Εκπαίδεύσεως της χώρας μας.

Ούτω, ας μοί έπιτραπή νά έκφέρω ώρισμένας παρατηρήσεις έπι τῶν διεξαχθεισῶν διμιλιῶν ἐν τῷ 'Ιδρυματι τούτῳ, είς δ, τι άφορᾶ τήν, διά τήν χώραν μας, χρησιμότητα τῶν 'Οπτικοακουστικῶν Μέσων Διδασκαλίας είς τάς βαθμίδας της 'Εκπαίδεύσεως.

Είς τά 'Οπτικοακουστικά Μέσα Διδασκαλίας ώς ήδη άνεφέρθη είς τάς προηγηθείσας της ίδιας μου δημιλίας άνηκουν :

1. Παραστατικοί Πίνακες
2. Τό Διασκόπιον - 'Επισκόπιον - Προβολεύς Γραφής
3. Λί πάσης φύσεως Μακέτται (προπλάσματα)
4. Κινηματογραφικαί ταινίαι (ήχητικαί καί μή)
5. Φωτειναί είκόνες
6. Τό ραδιόφωνον καί τέλος ή Τηλεόρασις, τούτεστιν ὁ συνδυασμός ο ήχου καί είκόνος.

Διά τήν ίστορίαν άναφέρω ὅτι ή Αύστρια είναι ή πρώτη χώρα είς τόν κόσμον, ή δούλια περιέλαβεν ἐπισήμως είς τόν περί Γενικῆς Παιδείας Νόμον καί τά 'Οπτικοακουστικά Μέσα Διδασκαλίας. Είς τήν 'Ελλάδα διά τοῦ A.N. 209/1945 ίδρυθη είδική Δ/σις 'Εποπτικῶν Μέσων Διδασκαλίας, παρά τή Γενική Διευθύνσει της 'Επαγγελματικῆς 'Εκπαίδευσεως τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας, ή δούλια προφοδοτεῖ συνεχῶς τήν Στοιχειώδη καί Μέσην 'Εκπαίδευσιν μέ έποπτικά μέσα διδασκαλίας.

Τά δύτικά μέσα διδασκαλίας ώς ίδεα δέν είναι νέα. Η ίδεα είναι παλαιοτάτη.

'Αναφέρεται ὅτι οι Κινέζοι ήδη πρό 4.000 ἑτῶν ἔχρησιμοποίησαν κινητάς είκόνας.

'Επίσης, ἀργότερον, αἱ ἐπὶ της ὑπὸ τῶν παραθύρων τῶν Χριστιανικῶν Ναῶν ζωγραφισμένοι παραστάσεις (VITREAUX), οἱ δούλιαι θιακοσμοῦν τούς παλαιούς Ναούς καί τάς δούλιας Θαυμάζομεν σήμερον ἀπό αἰσθητικῆς ἀπόφεως, ἔξυπηρέτησαν πάλαι ποτέ μορφωτικόν σκοπόν.

Αἱ μεγάλαι μᾶζαι τῶν πιστῶν, οἱ δούλοι ἀποτελοῦνται ώς ἐπὶ τό πλεῖστον ἀπό ἀναλφαβήτους, ἐμάνθανον τήν 'Ιστορίαν της Βίβλου ἀπό τάς ζωγραφισμένας είκόνας τῶν παραθύρων τῶν Ναῶν.

"Οταν δὲ ιερεύς διηγεῖτο ἀπό τοῦ ἄμβωνος τοῦ Ναοῦ τήν θείαν γραφήν, ἐπεδείκνυε ταύτοχρόνως τάς ἐπὶ τῶν παραθύρων τοῦ Ναοῦ ἀντιστοίχους ζωγραφισμένας είκόνας.

"Ωστε αἱ είκόνες είς τήν περίπτωσεν ταύτην ἦσαν βοηθητικά μέσα διδασκαλίας.

Τόν πρακτικόν τῶν προορισμόν ἔχουσαν τά VITREAUX τῶν 'Εκκλησιῶν μετά τήν ἐψεύρεσιν της "Τυπογραφίας". "Εκτοτε ή ἀνάγνωσις καί η γραφή ἐπεξετάθη είς ὅλοέν καί εύρυτέρας μᾶζας ἀνθρώπων.

Σειραί γενεῶν ἐξεπαιδεύθησαν καὶ ἐκπαιδεύονται σήμερον ἀκόμη ἀπό τὸν διδάσκαλον μέ βάσιν τὸ βιβλίον καὶ τὸν μανυπίνακα.

Οἱ διδάσκαλοι οἱ εἰναι πάντοτε ἀπαραίτητοι ὅσον καὶ τὰ βιβλία.

Εἰναι ἐσφαλμένος ὁ ἴσχυρισμός ὃτι κάποτε τὰ Ὀπτικοακουστικά Μέσα Διδασκαλίας θά ἀντικαταστῆσουν τὸν διδάσκοντα. Εἰναι μόνον βόήθητι καὶ μέσα διὰ τὸν διδάσκοντα. Καθόπιστοῦν ἐπαγγειωτέραν τὴν μάθησιν, παρέχουν τὴν δυνατότητα νά διδάσκωνται ταύτοχρόνως περισσότεροι ἄνυρα ποι καὶ συντείνουν κατά μέγα μέρος εἰς τὴν ὑπερπήδησιν τῶν γλωσσικῶν φραγμῶν.

"Ο προφορικός λόγος οὐδέποτε οὐδὲποτε οὐδὲποτε ἀλλο μέσον, δοθέντος ὃτι ὁ διδάσκων ἔχει ὡς κύριον προορισμόν τὴν προφορικήν διατύπωσιν".

Πότε δέν οά φθάσωμεν εἰς τὴν κατά 100% ἐκμηχανισμένην ἐκπαίδευσιν. Δέν ύπάρχει ἀμφιβολία ὃτι εἰς τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῆς παιδείας ἀσφαλῶς συμβάλλουν τὰ Ὀπτικοακουστικά Μέσα Διδασκαλίας. Δέν πρέπει ὅμως νά ύπερβάλωμεν τὴν ἀποστολήν των ἴσχυριζόμενοι ὃτι εἰς τὴν ἐποχήν μας "διδασκαλία ἄνευ χρησιμοποιήσεως διδακτικῶν μέσων δέν νοεῖται".

Σημασία ἔχει ἡ συντονισμένη δρᾶσις τῶν διδακτικῶν μέσων καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου. Ἀνεφέρθη ἀλλως τε εἰς προηγουμένας διεπλέξεις ὃτι, βάσει διεξαχθεισῶν ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων, μέρος (τὸ μεγαλύτερον) τῆς ἐπιφανείας τῆς γνώσεως, εἰς τὴν κατανόησιν ἐνδος θέματος, καλύπτεται μέ τὴν συμμετοχήν τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὁράσεως.

Συστήματα ἐκπαίδευσεως

Τό σύστημα ἐκπαίδευσεως δέν δύναται νά εἰναι τό αὐτό δι' ὅλας πάς χώρας τοῦ κόσμου. Τοῦτο, ἐξαρτᾶται ἀπό πολλοὺς παράγοντας καὶ κυρίως ἀπό τὸν "ΤΥΠΟΝ" εἰς τὸν δόπον ἀνήκει τό ἀνθρώπινον ὑλικόν τῆς χώρας. Η χώρα μας λόγῳ προδιαθέσεως καὶ λόγῳ φυσικοῦ κλίματος διαθέτει ἄριστον ἀνθρώπινον ὑλικόν.

"Ωστε πρόδηλον τυχάνει ὃτι τό σύστημα ἐκπαίδευσεως οὐδὲπει νά εἰναι διάφορον προκειμένου περὶ ὑπαναπτύκτου χώρας, περὶ χώρας ἐν ἀναπτύξει εὑρισκομένης ἢ τοιαύτης ἢδη ἀνεπτυγμένης.

Η χώρις μας δύναται νά καταταχθῇ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐν ἀναπτύξει εὑρισκομένων.

Μέ βάσιν τὴν κατάταξιν ταύτην, ἔχομεν ὡς μέσοδον ἐκπαίδευσεως ὃτι :

Προκειμένου περί της πρώτης βαθμίδος έκπαιδεύσεως, της Στοιχειώδους (εἰς ήν δύναται νά ύπαχθοῦν καὶ αἱ κατώτεραι τεχνικαὶ σχολαῖ), τὰ Ὀπτικοακουστικά Μέσα Διδασκαλίας ἐπιβάλλεται νά καλύφουν τούλαχι στον τά 70% της ἐπιφανείας γνώσεως· τό ύπόλοιπον 30% δύναται νά καλυφθῇ ύπό τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου.

Εἰδικώτερον, εἰς ὅ, τι ἀφορᾷ τὴν ταχύρρυθμον ἐκπαίδευσιν της βαθμίδος ταύτης, ἀναφέρεται ὅτι διά της χρησιμοποιήσεως τῶν Ὀπτικοακουστικῶν Μέσων Διδασκαλίας ὁ χρόνος ἐκμαθήσεως περιορίζεται εἰς τὸ 1/3 περίπου.

Προκειμένου περί της δευτέρας βαθμίδος ἐκπαιδεύσεως της Μέσης (εἰς ήν ύπάγομεν καὶ τάς μέσας ἡ ἀνωτέρας τεχνικάς σχολάς), τὰ Ὀπτικοακουστικά Μέσα Διδασκαλίας οά πρέπει νά καλύφουν ποσοστόν οὐχί μεγαλύτερον τοῦ 50% της ἐπιφανείας γνώσεως, τό βιβλίον καὶ ὁ προφορικός λόγος ποσοστόν περίπου 30% καὶ τό ύπόλοιπον 20%. Ή πρέπει νά καλυφθῇ ύπό τῶν ἀσκήσεων (λογιστικῶν, ἐργαστηριακῶν καὶ σχεδίων ἀναλόγως τοῦ μαθήματος).

Αἱ ἀσκήσεις δέονται νά συνοδεύωνται καὶ ύπό γραπτῆς ἐκθέσεως ὥστε ὁ μαθητής νά μάθῃ τό "όρθως ἐκφράζεσθαι".

Προκειμένου περί της τρίτης βαθμίδος ἐκπαιδεύσεως, της 'Ανωτάτης.

Ἐντάσθα οά ἀναφερθεῖται ἀπόκλειστικῶς εἰς τὴν Ἀν. Τεχνικήν Ἐκπαίδευσίν καὶ εἰδικώτερον εἰς τὰς μεθόδους ἐκπαιδεύσεως, αἱ δποῖαι ἐμελετήθησαν ύπό εἰδικῆς ἐπιτρόπης ἐκ καθηγητῶν τοῦ Ε.Μ.Π. καὶ ἐπροτάθησαν πρός ἐφαρμογήν κατά τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν προγραμμάτων τῶν Σχολῶν-τοῦ Ἀνωτάτου Τεχνικοῦ Ἰδρύματος της χώρας μας, τοῦ Τεχνικοῦ Πανεπιστημίου.

Εἰς τὴν βαθμίδα ταύτην της ἐκπαιδεύσεως τά Ὀπτικοακουστικά Μέσα διδασκαλίας δύνανται νά καλύπτουν τό 20% της ἐπιφανείας γνώσεων.

Ο καθηγητής καὶ ὁ μαυροπίναξ τό 50% (προϋπόθεσις ὅτι ὁ καθηγητής εἶναι, ὡς λέγουν, διδάσκαλος γλώσσης καὶ σαφῆς ρήτωρ) καὶ τό ύπόλοιπον 30% καλύπτουν πν ἀσκήσεις, τὰ σεμινάρια, ἡ κατ'ιδίαν μελέτη καὶ πρατικαὶ ἀσκήσεις.

[Εἰδικώτερον ἐντάσθα αἱ μέθοδοι διδασκαλίας διηκρίνονται :

I. Εἰς τὰς παραδόσεις εἰς ἃς ύπάγονται :

α. ἡ ἀπό ἔδραις διδασκαλία, ἡ ὅποια ἀναφέρεται εἰς μεγάλον ἀριθμόν σπουδαστῶν, διδει τάς γενικάς ἀρχάς τοῦ μαθήματος διὰ προφορικοῦ λόγου συνοδευομένου κατά περίπτωσιν ὑπό Ὁπτικοακουστικῶν Μέσων Διδασκαλίας.

β. ἡ φροντιστηριακή παράδοσις.

Ἐνταῦθα ὁ καθηγητής δέν παραδίδει ἀλλά ἐξετάζει ὑπό τύπον συζητήσεως, διαλόγου.

Ἐπιλύονται ἀπορίαι καὶ δίδονται λεπτομέρειαι καὶ συμπληρώσεις τοῦ κεφαλαίου τοῦ βιβλίου τοῦ ὑπό τοῦ καθηγητοῦ προκαθορισθέντος διὰ τὴν παράδοσιν. Προϋπόθεσις τῆς μεθόδου ταύτης τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ ὑπαρξίας συγγράμματος τοῦ καθηγητοῦ.

Οπαδός τῆς μεθόδου ταύτης ὑπῆρχεν ἡ νέαθεν ὁ νποφαινόμενος.

Ἡ ἐπί 20ετίων πεῖρα μου ἐπί τῆς προκειμένης μεθόδου διδασκαλίας μον ἐπιτρέπει νά συμπεράνω ὅτι αὕτη ἀπέδωσε λίαν ἴκανοποιητικά ἀποτελέσματα.

Αἱ δύο ἀνωτέρω μέθοδοι συμπληροῦνται κατά κανόνα καὶ ἀπό κινηματογραφικάς προβολάς ταινιῶν σχετικῶν μέ τά κατά περίπτωσιν κεφάλαια τοῦ μαθήματος.

II. Μέθοδος ἐκπαιδεύσεως δι' ἀσκήσεων.

κατά περίπτωσιν μαθήματος εἶναι : λογιστικάί ἀσκήσεις (διδόμεναι πρός ἐπίλυσιν κατ' ἴδιαν), ἔργαστηριακάί ἀσκήσεις γενόμεναι ὑπό τὴν καθοδήγησιν τοῦ βοηθητικοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ.

Ἀμφότεραι συνοδεύονται καὶ ὑπό γραπτῆς ἐκθέσεως τοῦ ὑπ' ὄφιν θέματος ὥστε ὁ ἐκπαιδεύσεως νά ἀσκηται εἰς τὸ ὄρθως καὶ σαφῶς ἐκφράζεσθαι.

III. Μέθοδος ἐκπαιδεύσεως διά Σεμιναρίων.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἀναφέρεται εἰς διαλέξεις ἐπί εἰδικοῦ θέματος, τό διοικον καλύπτει περιοχήν πέραν τῆς συνήθους ὕλης διδασκαλίας.

Ἡ IV μέθοδος ἐκπαιδεύσεως ἀναφέρεται εἰς μελέτην κατ' οἶκον, βιβλιοθήκας καὶ σχεδιαστήρια τῶν 'Ιδρυμάτων.

Τέλος, ἡ V μέθοδος ἐκπαιδεύσεως διά πρακτικῶν ἀσκήσεων ἀναφέρεται εἰς ἐξάσκησιν εἰς ὄργανωμένα ἔργοστάσια, εἰς ἔργοτάξια ἐκτός τοῦ 'Ιδρυματος, ὅπου ὁ σπουδαστής ἀποκτᾷ πρακτικήν πεῖραν.

Συμπέρασμα :

‘Εξ’ ὅσων ἀνέφερα, συνάγεται ὅτι :

‘Ο ρόλος τῶν ’Οπτικοακουστικῶν Μέσων Διδασκαλίας καί διά τάς τρεῖς βαθμίδας τῆς ἐκπαιδεύσεως δέν δύναται νά εἶναι ὀλοκληρωτικός, δηλαδή νά καλύψῃ ὅλον ληρὸν τὴν ἐπιφάνειαν γνώσεως. Οὐδέποτε θά φοάσωμεν εἰς τὴν κατά 100% ἐκμηχανισμένην ἐκπαίδευσιν. ‘Ο διδάσκαλος καί ὁ μαυροπίναξ δέν θά παύσουν νά ἀποτελοῦν τό θεμέλιον ἐφ’οὗ δομεῖται πᾶν ὑπόλοιπον ποσοστόν τῆς ἐπιφανείας τῆς γνώσεως διά τὴν κατανόησιν ἐνδιαφέροντος. Πάντως οὐδεμία ἀμφιβολία δύναται νά ὑπάρξῃ ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ ’Οπτικοακουστικά Μέσα θά συμβάλλουν μέ τι - κανόν ποσοστόν εἰς τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῆς ἐκπαίδευσεως.

Εἰδικώτερον καθ’ήμας τά ποσοστά συμμετοχῆς τῶν ’Οπτικοακουστικῶν Μέσων εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν θά πρέπει νά βαίνουν ὀλοέν αὐξανόμενα ἀπό τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τῆς ἐκπαίδευσεως (20%) πρός τὴν μέση καί στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, ἥτις θά πρέπει νά κατέχῃ τό μεγαλύτερον ποσοστόν εἰς Ο.Α.Μ. (75%).

Τούτεστιν, ὁ προηγμένος, ὁ ὕριμος ἥδη διανοητικῶς ἄνθρωπος, δύναται νά μορφωθῇ κυρίως διά τοῦ προφορικοῦ λόγου καί τοῦ βιβλίου· ἔχει μικροτέραν ἀνάγκην κατά τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του τῶν ’Οπτικοακουστικῶν Μέσων Διδασκαλίας.

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

ΑΟήνα, 5 Απριλίου 1969 ('Apr. 28)

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

τοῦ κ. Δ. ΚΑΣΣΑΠΗ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ Ε.Μ.Π.-ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

μέ : Οέμα :

"ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΑΔΟΣΕΩΣ ΓΝΩΣΕΩΝ-ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑΝ"

1. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ - ΜΛΘΗΣΙΣ

'Η προσπάθεια τελειοποιήσεως τῶν συστημάτων ἐπικοινωνίας μεταξύ τῶν ἀνθρώπων μέ σκοπόν τὴν μετάδοσιν πληροφοριῶν καί γνώσεων, ἀποτελεῖ βασικότατον θέμα ἐρεύνης καί ἐφαρμογῆς ὅχι μόνον διά τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν γενικῶν προβλημάτων τῆς παιδείας, ἀλλά καί πολύ γενικότερον τῆς ἐνημερώσεως, καθοδηγήσεως ήλπ. μέ ακρίβειαν, ταχύτητα, σκοπιμότητα, ἀπόδοσιν, ύπευθυνότητα καί ἀσφάλειαν (Στρατιωτικαί, Βιομηχανικαί, Πολιτικαί, Κοινωνικαί ἀνάγκαι).

'Η μάθησις καί ἡ γνῶσις καί συνεπῶς ἡ ἐκπαίδευσις καί ἡ μόρφωσις ἐπιτυγχάνονται τόσον ἀποδοτικώτερον ὅσον ἡ λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ διά τὴν εἴσοδον πληροφοριῶν, (ἀναγκαστικῶς) μέσψ τῶν αἰσθήσεων, εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων πραγματοποιεῖται κατά τὸν ἀποδοτικώτερον τρόπον.

2. Ο ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

'Ο προφορικός λόγος ἀπεδείχθη ἀνεπαρκές καί δυσχερές (διά τὰς σημειρινάς ἀπαιτήσεις) μέσον μεταδόσεως μηνυμάτων καί μάλιστα ὅταν ὁ ρυθμός ὁμολίας δέν εἶναι ὁ κατάλληλος καί ἡ κατοχή τοῦ γλωσσικοῦ μηχανισμοῦ πλημμελής (ἀσθενής ἡ μνήμη τῆς ἀκουστικῆς ὁδοῦ - ἀπόδοσις ἀντιλήφεως 7-20% ἀναλόγως τῶν προϋποθέσεων καλῆς θελήσεως καί εὺσυνειδήτου προσπαθείας ὁμιλητῶν καί ἀκροατῶν, διδασκόντων καί διδασκομένων).

Εἶναι ἀληθές ὅτι αἱ ἐναλλαγαί τονισμοῦ, ἡ ὄρθοφωνία καί ἡ ἐκλογή καταλλήλων ὄρων συμβάλλουν εἰς τὴν καλήν ἀπόδοσιν. "Ἄς μή λησμονῇ οὐδὲ ὅμως ὅτι ὅλοι οἱ διδάσκοντες καί οἱ ὁμιληταί δέν διερέτουν ἴκανότητας ρήτορος οὔτε πάντοτε τὴν ἀπαιτούμενην φυχικήν διάθεσιν ἥ καί τὴν πλήρη ἐποπτείαν βαθέων γνώσεων διά τὴν πραγματοποίησιν τοῦ λειτουργήματος τῆς διδασκαλίας.

Οι περισσότεροι ήκροςται ίψιστανται διάσπασιν τῆς προσοχῆς κυρίως διότι ώρισμένοι ὄροι (λέξεις) ἐκφράζονται ίδιοτητας ή ἀναφερόμενοι εἰς ἀντικείμενα, δέν εἶναι (ἐπαριῶς) γνώριμοι ή ἄλλως δέν διατίθεται ἐπαρκές χρονικόν διάστημα διά τὴν ιαλήν λειτουργίαν τοῦ μηχανισμοῦ τῆς μνήμης καὶ τῆς λογικῆς.

Κατά συνέπειαν πολλαί ἀκροώμεναι λέξεις μένουν χωρίς λογικήν ἀνταπόκρισιν, μέ αποτέλεσμα τὴν διακοπήν τῆς συνεχείας παρακολουθήσεως τῶν διανοημάτων τά δύοπιν ὅμιλητῆς προσπαθεῖ νά διατυπώσῃ. Ἡ ἔλλειψις συντονισμοῦ μεταξύ ρυθμοῦ ὅμιλίας καὶ ρυθμοῦ ἀντιλήφεως ἐπιδεινώνει τὴν κατάστασιν.

3. ΤΟ ΓΡΑΠΤΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Τό βιβλίον ἀποτελεῖ πάντοτε τὴν ἀρίστην καὶ ἀσφαλεστέραν ἀποθήκην γνώσεων καὶ τὸν προσφιλέστερον συνεργάτην καὶ βοηθόν τοῦ μελετητοῦ. Εἰς τὴν παροῦσαν ὅμιλίαν δέν θά ἔξετασθῇ εἰδικῶς ἡ σημασία τοῦ γραπτοῦ βοηθήματος ἐφ' ὅσον τό ἐνδιαφέρον ἐντοπίζεται εἰς τό λειτουργημα τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐνημερώσεως καὶ τὴν ἅμεσον ἐπικοινωνίαν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

4. Ο ΟΠΤΙΚΟΣ ΕΡΕΘΙΣΜΟΣ

Ἡ ἐπέμβασις τοῦ ὅπτικοῦ ἐρεθίσματος ὑπό συνθήκας αὐστηροῦ συντονισμοῦ μέ τό ἀντίστοιχον ἀκουστικόν ἐρεθίσμα ἀναβιβάζει τὴν ἀπόδοσιν διά τὴν μετάδοσιν μηνυμάτων (ἀντίληψιν) μέχρι καὶ 70% καὶ συγχρόνως προκαλεῖ εύχερη ἐκμάθησιν ὄρων καὶ ἐννοιῶν. (Ἀσφαλεστέρα ἡ μνήμη τῆς ὅπτικης ὁδοῦ). Ἡ σύγχρονος λειτουργία τοῦ ὅπτικου καὶ τοῦ ἀκουστικοῦ ἐρεθίσμοῦ διά τὸν αὐτόν σκοπόν (διατύπωσις ὄρων, ἐννοιῶν, ἰδεοτήτων ολπ.).) βελτιώνει τὴν ἀπόδοσιν ἀντιλήφεως. Τελικῶς ἐνδείκνυται ὅπως τά ἀκουστικά ἐρεθίσματα ἀκολουθοῦν (κατά ώρισμένην σειράν) τά ὅπτικά.

Ο ὅμιλητῆς πρέπει πρῶτα νά δεικνύῃ καὶ κατόπιν νά ὅμιλη, δηλαδή πρέπει νά ἀκολουθῇ σειράν ὅπτικῶν ἐπιδείξεων (εἰκόνων, διαφανειῶν, ἀντικειμένων, πινάκων, σχεδίων, αιμπυλῶν ολπ.) καὶ νά συντονίζῃ τὴν ὅμιλίαν του μέ τὸν ρυθμόν ἀλληλουχίας τῶν ὅπτικῶν ἐρεθίσμάτων.

5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

Ἀναφέρονται πλεονεκτήματα. Ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν σύγχρονον λειτουργίαν τῶν ὅπτικῶν καὶ τῶν ἀκουστικῶν αἰσθημάτων ἐπί τοῦ αὐτοῦ θέματος κατά τὴν μετάδοσιν μηνυμάτων.

- α. Αύξησις τῶν ἐνδιαφερόντων τῶν ἀκροατῶν (διότι πολλαὶ ὁπτικαὶ πληροφορίαι εἰναι δυνατόν νά προκαλέσουν ταχύτατα ἔρεθίσματα)
- β. Ἐντόπισις τῆς ὁπτικῆς προσοχῆς εἰς εἰκόνας αἱ ὁποῖαι συμβάλλουν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν διατυπουμένων ὑπό τοῦ ὅμιλητοῦ . ('Αντιθέτως ἡ "ὁπτική ἐλευθερία τοῦ ἀκροατοῦ" κατά τὴν διάρκειαν τῆς ὅμιλίας ἐπασχολεῖ μοθητάς καὶ ἀκροατάς εἰς θέματα ἄσχετα, μέ επιβλαβῇ ἀποτελέσματα).
- γ. Διευκόλυνσις τοῦ μηχανισμοῦ τῆς μνήμης. Ἡ ὁπτική εἶναι ἀσφαλεστέρα τῆς ἀκουστικῆς. Ὁ συνδυασμός τῶν δύο ἀποδοτικός.
- δ. Σύμμετρος λειτουργία τῶν ὁπτικῶν καὶ τῶν ἀκουστικῶν αἰσθημάτων (μειωμένη καταπόνησις τοῦ νευρικοῦ συστήματος).
- ε. Ἐξασφάλισις καλῆς σειρᾶς τῶν θεμάτων διδασκαλίας καὶ ἐνημερώσεως - 'Υποχρεωτική ἐφαρμογή ἐκπαιδευτικῆς τινος μεθόδου .
- στ. Ἀναγκαστική διεξαγωγή τῆς ἐκθέσεως ὅλοις τῆς διδακτέας ὥλης ἐντὸς τακτῶν χρονικῶν προθεσμιῶν.
- ζ. Ἐξασφάλισις ἀνέσεως εἰς τοὺς διδάσκοντας καὶ ὅμιλητάς.

"Ἔδη κυκλοφοροῦν εἰς διεθνῆ κλίμακα πλεῖσται σειραί εἰκόνων (FILM STRIPS) ἀποτελοῦσαι πολύτιμον ὄλικόν τυποποιημένης ἐκπαιδευτικῆς εἰκονογραφημένης βιβλιογραφίας, ἀλλά καὶ κάθε διδάσκων δημιουργεῖ συνεχῶς νέας σειρᾶς ὁπτικῶν βοηθημάτων διό τὴν ἀναγκαστικῶς ἔξελισσο - μένην καὶ διευρυνομένην ὥλην τῶν μαθημάτων των.

Τά πλεονεκτήματα τῆς μεταδόσεως μηνυμάτων διὰ τῆς ὁπτικοακουστικῆς μεθόδου δέν περιορίζονται εἰς τά ἀνωτέρω ἀναφερθέντα. Ἡ καλή ἀπόδοσις. σχεδίων, εἰκόνων, διαγραμμάτων, πινάκων, νομογραφημάτων, μαθηματικῶν τύπων, τομῶν, κατόφεων, ἀνόφεων, προοπτικῶν καὶ στερεοσκοπικῶν εἰκόνων κλπ. κλπ. μέ ταχύρρυθμον τρόπον καὶ μέ κατά βούλησιν σειράν, ἐπιτρέπει τὴν λίαν ἀποδοτικήν περιγραφήν ἀντικειμένων καὶ διατύπωσιν καὶ διδασκαλίαν ἐννοιῶν, αἱ δοποῖαι εἶναι σχεδόν ἀδύνατον νά ἀποδοθοῦν μόνον διά τοῦ προφορικοῦ λόγου, ἕστω καὶ ἂν καταβάλλεται ἴδιαιτέρα προσπάθεια ὑπό τοῦ ὅμιλητοῦ καὶ ἔντονος προσόχῃ ὑπό τῶν ἀκροατῶν.

6. ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Πολλάκις ἡ συνθετότης τῶν διανοημάτων καὶ ἡ ἔκτασις τῶν ἀπαιτουμένων φράσεων διά τὴν διατύπωσιν ἐννοιῶν καθιστᾶ προβληματικήν τὴν δυνατότητα ταχείας καὶ ἀποδοτικῆς συνεννοήσεως μεταξύ τῶν ἀνθρώπων

Εἰς τάς περιπτώσεις αὐτάς τά δόπτικοακουστικά μέσαν ἀποτελοῦν πρᾶγματι λύσιν τοῦ προβλήματος, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἐφαρμογὴν κωδικοποιημένων συμβόλων, τά δποῖα σήμερον χρησιμοποιοῦνται εἰς εὑρυτάτην ἔκτασιν ὅσον ἀφορᾶ εἰς ὅλας τὰς ἐπιστῆμας καὶ ὅλους τοὺς ιλάδους τῆς τεχνολογίας.

7. ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

Περαιτέρω ἀναφέροντας παραδείγματα διά τά ἀνωτέρω ἐκτεθέντα (πρότυπος διδασκαλία καὶ διατύπωσις δυσχερῶν θεμάτων) καὶ ἐπιδεικνύοντας ὡρισμέναις συσκευαῖς (προβολεῖς γραφῆς, ἐπισκοπικός καὶ διασκοπικός φορητός προβολεύς) καὶ περιγράφονται ἔτεροι τύποι ἀπό κατασκευαστικῆς πλευρᾶς, ὅσον καὶ ἀπό ἀπόφεως εἰδικῶν ἐφαρμογῶν (μακέτα, φανελοπίναξ, ὁμοιώματα, κινηματογράφος, μαγνητόφωνον, TV, ραδιόφωνον ἀλπ.).

Εἰδικαὶ περιγραφαὶ πλείστων διδακτικῶν μέσων μέταδόσεως μηνυμάτων καὶ ἀνάπτυξις εἰς ἄλλην θεμάτων ἔχουν διεξαχθῆ εἰς σειράν δύμιλιῶν καὶ διαλέξεων ἐν τῷ 'Ιδρυματι Εὔγενείδου νόπο εἰδικῶν ἐπιστημόνων. Αἱ δύμιλίαι αὗται ἔχουν δημόσιευθῆ εἰς εἰδικᾶς ἐκδόσεις τοῦ 'Ιδρυματος Εὔγενείδου.

'Αναφέρονται ἐπίσης πλεῖστοι φορεῖς ἀναπτύξεως τῶν διδακτικῶν δόπτικοακουστικῶν μέσων ἐν 'Ελλάδι (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ, ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ, ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ, ΕΛΚΕΠΑ, ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ.) νόποις εικονογράφησης συντονισμένων ἐνεργειῶν καὶ ἀλληλοσυμπληρώσεως τῶν δραστηριοτήτων των καὶ ἐπισημαίνεται ὁ κίνδυνος τῆς κοινωνίας εἰκονογράφησης κάποιας διδακτικῆς δραστηριότητος ἐάν δέν χρησιμοποιοῦνται ἐξαντλητικῶς ἀπαντά τά νέα διδακτικά μέσα καὶ ἂν δέν ἐφοιτάζωνται συνεχῶς καὶ ἀνανεωτικῶς ἄπασαι αἱ αἴθουσαι διδασκαλίας καὶ δύμιλιῶν μέ τόν σύγχρονον ἐκπαιδευτικόν ἐξοπλισμόν ἐν συνδυασμῷ μέ τὴν θεραπείαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἀτελειῶν καὶ σφαλμάτων (ΑΕΡΙΣΜΟΣ, ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ, ΦΩΤΙΣΜΟΣ, ΘΟΡΥΒΟΙ, ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΩΣΙΣ, ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΙΣ κλπ.) τά δποῖα δυστυχῶς μαστίζουν τά πλεῖστα ἐλληνικά ἐκπαιδευτήρια καὶ τάς αἰθούσας δύμιλιῶν καὶ ταλαιπωροῦν λίαν ἐπιβλαβῶς διδάσκοντας καὶ διδασκομένους

8. Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ

Ούδεμία ἀμφισβήτησις νοεῖται διά τὴν σημασίαν τῆς προσωπικότητος, τῶν γνώσεων καὶ τῶν ἴκανοτήτων τοῦ διδασκοντος ἢ τοῦ δύμιλητοῦ, καὶ διά τὴν ἀγαθήν προδιάθεσιν τῶν δικροατῶν, ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ μετάδοσιν τῶν μηνυμάτων, ὥπερ ἀποτελεῖ τόν σημόπον τοῦ λειτουρ-

γήματος τῆς διδασκαλίας (ἐντοῦθα γίνεται ἀναφορά εἰς τὸν έννοιας "λειτούργημα" "ἐπάγγελμα" καὶ "ἀξίωμα" ὃσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς διδάσκοντας. δι' ὅλας τὰς βαθύτερας τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς τὰς ἡθικάς καὶ πνευματικάς σχέσεις μεταξύ τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων).

Οὐδέποτε βεβαίως οὐδὲ ἀντικατασταθῇ πλήρως ὁ διδάσκων ἢ ὁ ρήτωρ διά μηχανημάτων. Ἡ θέρμη καὶ ὁ ἐνθουσιασμός διά τὴν ἀπόκτησιν γνώσεων καὶ σοφίας οὐδὲ ἔχῃ πέντοτε ὡς φορέα τὸν "ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΝ". Ἀλλά ἂνευ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, καταλλήλων συνθηκῶν καὶ εἰδικῶν χώρων διδάσκητος, οἰαδήποτε προσπάθεια τῶν διδασκόντων καὶ οἰαδήποτε οέλησις τῶν ἀκροατῶν πίπτει σχεδόν εἰς τὸ κενόν.

Διά πᾶν εἴδος ἐκπαιδεύσεως ἀπαιτοῦνται ἀνέσεις πιθανῶς λίγων δαπανηράς καὶ ἐνίστε πολυτελεῖς ἀλλά ἀπολύτως ἀπαραίτητοι διά τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ πολυτίμου χρόνου ὁ δόπονος πολλαπλῶς δαπανᾶται, μή ἀποδοτικῶς συνήθως.

Τό πρόβλημα τῆς συγκρατήσεως τοῦ ἀκροατηρίου εἰς κατάστασιν ἀπολύτου πρυσσοχῆς καὶ τῆς ἔλξεως πρός τὰς αἰθούσας διδασκαλίας δένειται ἀπλοῦν. Βεβαίως τό πρῶτον ἀπαραίτητον στοιχεῖον εἶναι ἡ ικανότης ἡ πίστις, ἡ σοφία καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ διδάσκοντος. Ἀλλά τό στοιχεῖον τοῦτο δέν εἶναι καὶ τό ἐπαρκές. Αἱ ἀνέσεις καὶ ἡ οἰκονομική ισορροπία διδασκόντων καὶ διδασκομένων, ἡ ἀντιτηρά καὶ συνεπής ὄργανωσις ὁροθῆς "στρατηγικῆς" καὶ "τακτικῆς" τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ κατ' ἔξοχήν ἡ γόνιμος χρησιμοποίησις τῶν νέων καὶ συνεχῶς ἐνσυγχρονισθέντων διπτυχιοακουστικῶν μέσων ἐν συνδυασμῷ μέ την βελτίωσιν τῶν γραπτῶν βηθομήτων διοικητικῶν τάξης προϋποθέσεις διά τὸν ἀγῶνα πρός κατάκτησιν τῆς γνώσεως τόσον ἀπαραίτητον διά τὴν ἐπιβίωσιν εἰς τὴν ἐποχήν τοῦ ὀξυτέρου πνευματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ.

, ΑΟήναι, 21 Μαΐου 1969 ('Αρ. 31)

Ο Μ Ι Λ Ι Α

τοῦ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ

ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ - ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ

Διεδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου WISCONSIN

μέ θέμα :

" ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΒΙΟΙ
ΓΟΝΕΩΝ - ΤΕΚΝΩΝ
ΚΑΙ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ - ΜΑΥΗΤΩΝ "

Πρό δλίγων ήμερῶν μία μητέρα ἐπεσκέφθη τόν ψυχολόγον-σύμβουλον τοῦ σχολείου μας διά νά ζητήσῃ τήν γνώμην του σχετικά μέ τέν τρόπον ἀντιδράσεως καί συμπεριφορᾶς της, πρός τόν μεγαλύτερον υἱόν της. 'Ο λόγος πού τήν ὡδήγησεν εἰς τό γραφεῖον του ήτο ἡ συμπεριφορά τοῦν οὐ της ἔναντι τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ του ηθώς καί ἡ συνεχῶς χειροτερεύουσα ἐπίδοσίς του εἰς τό σχολεῖον. Τί τό ἀφύσικον οά εἴπη κάποιος ἐξ ήμῶν ; 'Εννοῶ ὅτι ἡ ιστορία αὕτη εἶναι γνώριμος εἰς πολλούς ἐξ ήμῶν Καλῶς, ἀλλά ἂς ἀκούσωμεν ἐπ' ὄλιγον τήν μητέρα τοῦ ἐν λόγῳ μαθητοῦ.

"Ξέρετε, συνέχισεν ἡ μητέρα πρός τόν ψυχολόγον-σύμβουλον, αὐτός ἔννοεῖ τόν μεγαλύτερον υἱόν της - εἶναι κλειστός τύπος, ἐνῷ δὲ μικρός εἶναι πάντοτε γελαστός. 'Ακόμη δὲ μικρότερος εἶναι ἐξυπνότερος τοῦμεγάλου. "Οπου καί ἂν εὔρεθαι μεν ἐπιβάλλεται ἀμέσως, ἐνῷ δὲ ἄλλος, ἀργεῖ καί πολλάκις ἀδιαφορεῖ. Νά ξέρατε τί χριτωμένος πού εἶναι δὲ μικρός. Κάνει ὅλους νά γελοῦν μέ τά ἀστεῖα του. Εἶναι σᾶς λέγω νά τόν καμαρώνετε. 'Ο πατέρας του εἶναι ξετρελλομένος μαζί του. "Λν πῆς καί γιά τόν παπποῦ του. "Ἄς τα. "Έχει βλέπεις καί τό ὄνομά του".

"Η μητέρα εἴπεν καί πολλά ἄλλα διά τόν "μικρόν της" καί ἐλησμόνησεν τόν σηκόπον τῆς ἐπισκέψεώς της.

Δέν ἔπραξεν ὅμως τό ἵδιον καί δὲ φυχολόγος-σύμβουλος, δὲ δύοις ἀφοῦ τήν ἥκουσεν προσεκτικά τήν ἐρώτησε :

"Ποῖος ξετρελλαίνεται διά τόν μεγάλον σας υἱόν ;" Καί ἡ ἀπάντησις.

"Αὐτός εἶναι μεγάλος. Δέν ἔχει ἀνάγκην ἀπό ἀγάπη. Τί νά κάνω πάν συμπεριφορά του μόνον καί τά μαθήματά του πού ὅσο πάει καί χειροτερεύει ; "

"Ας σημειωθή ότι δικαιόσηνος είναι 6 έτῶν καί δικαιόσηνος 11 έτῶν.

"Ας έδωμεν τώρα ένα άλλο παράδειγμα από τήν ζωήν του σχολείου.

Είς ένα σχολείον έλαβεν χώραν τό κατωτέρω έπεισόδιον.

Κατηγγέλει ότι ένας μαθητής της έκτης τάξεως έκτυπούσε τά άλλα παιδιά. Συγκεκριμένως, μίαν ήμέραν ώδηγησαν τόν μαθητήν είς τό γραφείον τού διευθυντού τού σχολείου μέ τήν κατηγορίαν ότι έκτυπησε δύο άλλους μαθητάς. Γενομένης έρεύνης, διεπιστώθη ότι πράγματι δικαιόσηνος ήταν ο λόγω μαθητής έχειροδίκησε κατά τών άλλων δύο. 'Ο έφημερεύων διδάσκαλος των έκανε συστάσεις καί τόν έτιμώρησεν.

'Ο μαθητής άπηλθεν, άλλος δικαιόσηνος συνεχίσθη μέ τήν συμμετοχήν καί τών άλλων διδάσκαλων τού σχολείου. 'Ηκούσθη τότε νά χαρακτηρίζεται δικαιόσηνος, ως "παληόπαιδο", ως "τεμπέλης", ως "άκατάστατος". Μερικοί διδάσκαλοι παρενέβησαν λέγοντες ότι δέν έπιτρέπεται νά χαρακτηρίζεται μαθητής μέ τοιούτους χαρακτηρισμούς. Καί ή απάντησεις μερικών άλλων συναδέλφων : "Αύτός είναι καί χειρότερος".

Είς συνάδελφος ούμως δέν ήσύχασε. Τήν άλλην ήμέραν έζήτησε τόν μαθητήν διά νά τόν γνωρίσῃ καλύτερον.

"Κύριε, είπεν δικαιόσηνος, έγώ είμαι ξένος. "Ολοι είναι έναντίον μου. Τά παιδιά μαζεύονται παρέες-παρέες διά νά μέ χτυπήσουν. Μερικοί διδάσκαλοι δέν μέ άγαπούν. Ποτέ κανένας δέν μοῦ μίλησε μέ καλωσύνη."Ο, τι άναποδο οά γίνη στό σχολείο ή στήν τάξι τό κολλᾶνε γιάν μένα οι συμμαθηταί μου".

'Ο συνάδελφος, είπεν είς τόν μαθητήν δικαιόσηνος, τι έκρινεν δύρσον - ήποτε λεσμα πείρας καί έπιστημονικής έρεύνης - καί ότι είς τό έξης πρέπει νά άπευθύνεται είς έκεινον διάκρισις οι άλλοι μαθηταί τού έδημιούργουν ζητήματα. 'Εδήλωσεν έπισης είς τούς άλλους συναδέλφους, ότι άνελάμβανε προσωπικῶς τόν μαθητήν καί έξ αφόρμης τού γεγονότος πάντού συνεζήτησε διά μακρῶν μετ' αύτῶν τό θέμα τοῦτο, δηλαδή τής σχέσεως διδάσκαλου-μαθητού καί κατ' ανάλογον τρόπον τής σχέσεως γονέως καί τέκνου.

Είναι άληθές ότι κάθε διδάσκαλος, καί ιέθε γονεύς, οά έχη νά άναφέρη σωρείαν δύοισιν περιπτώσεων από τήν πείραν του καί πολλάς φοράς οά εύρεθη πρό τών άναπαντήτων έρωτημάτων.

Διατί τόση διαφορά μεταξύ τών τέκνων έκ τών ίδιων γονέων ;

Διατί τό παιδί πού "τά έχει ούλα" δέν είναι εύτυχισμένον ;

Διατί ο Νίκος είναι πάντοτε άφηρημένος ;

Πῶς πρέπει νά φερθῇ εἰς τὴν Ἐλένην πού ἔφερε ἄθλιον ἔλεγχον ;

"Η, πέραν τῶν ἀνωτέρω, ὁ διδάσκαλος ἐρωτᾷ :

Διατί ὁ μαθητής αὐτός συμπεριφέρεται τοιουτοτρόπως καὶ τί ἐπιθυμεῖ ἀπό ἑκεῖνον ;

Τί σημαίνει νά εἶσαι διδάσκαλος μιᾶς τάξεως μέ 30, 40, 50 μαθητάς ;

Διατί μερικοί μαθηταί μαθαίνουν τά πάντα ;

Διατί μερικοί εἶναι αἰωνίως ταραξίαι εἰς τὴν τάξιν ;

Διατί μερικοί εὑρίσκονται εἰς τά τελευταῖα θρανία τῆς αἰώνου - σης ;

Διατί μερικοί δέν γράφουν ποτέ ;

Διατί μερικοί ἔρχονται πάντοτε ἀτημέλητοι ;

- Αἱ ἔρωτήσεις εἶναι κοιναί διά τὸν γονέα καὶ τὸν διδάσκαλον, διό τι οἱ βίοι τῶν εἶναι παράλληλοι, διότι καὶ οἱ δύο ἐκτελοῦν τό αὐτό ἔργον, τό ἔργον τῆς ἀγωγῆς τῶν νέων.

Αἱ ἔρωτήσεις κυρίαι καὶ κύριοι, δέν ἔχουν τέλος. Καί ὅμως καθένας ἐπιθυμεῖ νά ἀκούσῃ τάς ἀπαντήσεις εἰς τά ἐν λόγῳ διατί.

Καί σεῖς ἀσφαλῶς θέλετε καί ἐπιθυμεῖτε τό ἕδιον.

'Επειδὴ ἔγνώριζον ὅτι θά εὑρεθῇ πρό μιᾶς τοιαύτης ἐπιθυμίας, ἔκρινα σκόπιμον νά ἔρωτήσω τόσον τὸν διδάσκαλον, ὅσον καὶ τὸν φυχολόγον - σύμβουλον πού ἀνέφερα προηγουμένως εἰς τά παραδείγματα, καὶ νά μάθω τάς σκέψεις τῶν.

Αἱ ἀπαντήσεις τῶν ἀποτελοῦν τάς μοναδικάς ὅδούς πού ὅδηγοῦνεῖς τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ - ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΛΙ ΜΑΘΗΤΩΝ, μέ τὴν διασκέψιν ὅτι αἱ ἀπαντήσεις τῶν, ἀν καὶ ἀποτελοῦν προϊόν πείρας, με λέτης, πειραματικῆς ἔρευνης καὶ συμπεράσματα τῶν θεωρητικῶν τῆς παιδείας, εἶναι ἀναγκαῖον νά προσαρμοσθοῦν εἰς τὴν ἴδιαιτέραν περίπτωσιν ἔκάστου ἀτόμου.

Πρῶτον, εἴπον οἱ συνάδελφοι, αἱ ἔρωτήσεις ἐτέθησαν ἐσφαλμένως:

Τά πολλαπλᾶ "διατί" τῶν γονέων πρέπει νά γίνουν συγκεκριμένα.

'Ο κάθε γονεὺς πρέπει νά ἔρευνήσῃ ἀπό πότε τό παιδί του παρουσιάζει αὐτήν τὴν συμπεριφοράν. Τί συνέβη τότε; Ποῖαι καταστάσεις ἐπέδρασαν εἰς τὴν τοιαύτην συμπεριφοράν τοῦ παιδιοῦ.

Καὶ ἐπί πλέον· δέν ὑπάρχουν "μερικοὶ μαθηταί", ἀλλά ὑπάρχει ὁ Γεώργιος, ὁ Κώστας, ἡ Θεοδώρα. Πρέπει λοιπόν νά ἐρωτήσῃ ὁ διδάσκαλος.

Διατί ὁ Γεώργιος ἔρχεται πάντοτε ἀτημέλητος;

Διατί ἡ Μαρία εἶναι ἀπρόσεκτος;

Διατί ὁ Κώστας εἶναι ταραζός;

Αἱ ἐρωτήσεις αὗται, βεβαίως, θέλουν νά εἶναι οεμελιωμέναι εἰς καθημερινάς συστηματικάς παρατηρήσεις καὶ δέν θέλουν ἀποτελοῦν συνέπειαν προχείρου γενικεύσεως.

Οὕτω τιθεμένων τῶν ἐρωτήσεων θέλεον ἡ ἀπάντησις εἰς τό πρόβλημα ἑκάστου ἀτόμου, τό δοῦλον (πρόβλημα) ἥμπορεῖ μέν νά ἀνήκῃ εἰς τὴν ἰδίαν κατηγορίαν μέ τό πρόβλημα οὐποιου ἄλλου ἀτόμου, ὅμως εἶναι διάφορον. Τά προβλήματα ἔχουν τά ἴδια χρώματα, ἀλλά διαφορετικήν χροιάν.

'Εκεῖνο τό δοῦλον ἔχει πρωταρχικήν σημασίαν διά τό ἄτομον -καὶ συνεπῶς γιά τόν γονέα καὶ τόν διδάσκαλον - εἶναι ἡ ἴδιαιτέρα χροιά τοῦ προβλήματός του. 'Ημπορεῖς, σύ γονέα καὶ διδάσκαλε, νά τὴν διακρίνης; Δύνασαι νά τὴν μελετήσης; Εἰσαι εἰς θέσιν νά διαπιστώσης τά αἴτιά της; "Έχεις τὴν δύναμιν νά εὔρης τά κατάλληλα φάρμακα πρός θεραπείαν της; 'Ημπορεῖς νά παρακολουθήσης τὴν ἐξέλιξιν της καὶ τὴν βελτίωσίν της; Μάλιστα.

ΗΜΠΟΡΕΙΣ ὅταν ΘΕΛΗΣ καὶ πιστεύω ὅτι ΘΕΛΕΙΣ.....'Αλλά καὶ τώρα πού γνωρίζεις τό ἄτομον μή τό χαρακτηρίζεις ἀμέσως. Μή σπεύδης εἰς τὴν πρώτον καὶ προκατειλημμένην διάγνωσιν. Μήν τοποθετῆς ἐτικέτταν εἰς τούς μαθητάς σου. Μή τοῦ δίνεις τό τίτλον ιαλός ἢ ιακός. 'Υπό - θεσε πρῶτον ὅτι εἶναι ιαλός ἢ ὅτι εὑρίσκεται εἰς τόν χῶρον μεταξύ τοῦ ιαλοῦ καὶ ιακοῦ ἢ ὅτι δέν τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νά γίνη ιαλός. 'Οποιονδήποτε δέ χαρακτηρισμόν δώσης, ὅταν χρειασθῇ, χρησιμοποιήσει τον διά τὴν προστασίαν του.

Λοιπόν, τό πρῶτον : υμπέρασμα ἢ ιαλύτερα ὁ πρῶτος τρόπος τῆς δόσιος πρός τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ- ΜΛΘΗΤΩΝ εἶναι ἡ

ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΡΟΣΩΠΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΛΝ ΚΑΙ-ΕΙΣ-ΤΗΝ ΤΑΞΙΝ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΚΆΘΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΟΥ ΕΥΚΟΛΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥ

"Αν ούτω άντιμετωπίσης τά παιδιά σου και τούς μαθητές σου, οά καταδήξης είς τήν ίδιαν διαπίστωσιν τοῦ MEYERSON, δόποιος γράφει :

""Οσον περισσότερον συνηντώμην μέ δυσαρεστημένους μαθητάς, τόσον περισσότερον άντελαμβανόμην ὅτι ἐξεγείροντο, διότι παρημελοῦντο. Αύτό ἦτο ἀληθές διά ὅλων τῶν ἡλικιῶν τούς μαθητάς.... Δέν εἶχον τήν εὐκαὶρίαν νά συζητήσουν τάς ίδεας, αἱ δόποιαι τούς ἀπησχόλουν. Ήσοά νοντο ὅτι δέν ἡδυνήθησαν ποτέ νά γνωρίσουν τούς διδασκάλους των ὡς πρόσωπα καὶ δέν ἥσαν γνωστοῖς ὡς πρόσωπα εἰς. τοὺς διδασκάλους των".⁽¹⁾

Παράπονον τῶν παιδιῶν εἶναι ὅτι δέν ἡμποροῦν νά συνεννοηθοῦν μέ τούς μεγάλους - τούς γονεῖς των - οἱ δόποιοι εἶναι πάντοτε πολυάσχολοι, καὶ "μεριμνοῦν καὶ τυρβάζουν περί πολλά", ὅπως ἡ Μάρθα καὶ δέν εὑρίσκουν χρόνον διά νά ἐπιμεληθοῦν "τῆς ἀγαθῆς μερίδος" ὅπως ἡ Μαρία. Δέν τούς μένει χρόνος διά νά συζητήσουν μέ τά τέκνα των καὶ νά γίνουν κοινωνοί τῶν ἀνησυχιῶν των, τῶν προβλημάτων των, τῶν ἐπιδιώξεών των. "Οταν δέ συζητοῦν, αἱ σχέσεις των εἶναι ἐμπορικῆς φύσεως, χωρίς τί τό προσωπικόν καὶ τό οἰκεῖον. Λί σχέσεις των εἶναι κάθε ἄλλο παρά ίγνεῖς.

"Ωστε, δέ δεύτερος τρόπος πρός τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ καὶ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ εἶναι ἡ

ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΑΘΕ ΛΤΟΜΟΥ ΩΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ, ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ, ΜΕ ΤΛΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΣ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ

'Η διεφοροποίησις αὗτη ἔκαστου ἀτόμου εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πείρας του, τῆς μέχρις ἔκείνης τῆς στιγμῆς, στηριζομένης εἰς τήν αλητρονόμικότητα καὶ υρίως εἰς τό περιβάλλον εἰς τό δόποιον ἀνεπτύχοη καὶ ἀναπτύσσεται.

Διά νά γνωρίσης ὅμως τήν προσωπικότητα ἔκαστου ἀτόμου, εἶναι ἀνάγκη νά ἔλθης εἰς στενή ἐπαφήν μετ' αὐτοῦ. Πρέπει σύ, δό γονεύς καὶ διδάσκαλος, νά δημιουργήσῃς μίαν προσωπικήν σχέσιν, εἰς τήν δόποιαν ἡ σχέσις ΕΓΩ-ΕΣΥ οά ἔχη πολλά κοινά σημεῖα, ὥστε ἔκαστον τῶν δύο μερῶν νά κατανοῇ τόν ἄλλον. Οἱ κύκλοι - ἂν τό ΕΓΩ-ΕΣΥ θελον· παρασταθῆ διά κύκλων - οά πρέπει νά τείνουν νά γίνουν δύμκεντροι.

(1) Martin Meyerson : The Ethos of the American College Student: Beyond the Protests, Daedalus, Summer, 1966

Βέβαια είναι εύκολον νά δώσης διάλεξιν περί τῶν σχέσεων αὐτῶν εἰς τὰ παιδιά σου καί εἰς τούς μαθητάς σου. Είναι ἐπίσης εύκολον νά διμιλήσης περί τῶν τέκνων καί τῶν μαθητῶν. Τό δύσκολον είναι πῶς νά διμιλήσης εἰς αὐτούς. Συνήθως θεωροῦμεν τά τέκνα μας καί τούς μαθητάς μας ώς πνευματικά ὄντα, ἀλλά πολλάκις καί ώς πράγματα.

"Ισως ώς γονεῖς εἴμεθα πολύ ἀπησχολημένοι μέ τάς φροντίδας διά τὴν τροφήν, τὴν ἔνδυσιν καί τὴν κατοικίαν των.

"Ισως, ώς διδάσκαλοι, εἴμεθα πολύ ἀπησχολημένοι μέ τὴν πρός παράδοσιν διδακτέαν ὥλην ἢ μέ τάς ἄλλας σχολικάς ἐργασίας. "Η ίσως ἀρκούμεθα εἰς τό εύκολον, δηλαδή εἰς μίαν νεφελώδη ἀγάπην δι' ὅλου τό ἀνθρώπινον γένος καί δέν προτιμῶμεν τό δύσκολον, δηλαδή νά ἀγαπῶμεν τό κάθε παιδί καί τόν καθένα μαθητήν ώς ἔνα ἴδιαίτερον πρόσωπον, διά νά ἐνθυμηθῶμεν οὕτω τόν Πατέρα Ζωσιμᾶν τοῦ Ντοστογιεύ - σκη.

Καταλήγομεν οὕτω, κατά τὴν γνώμην τοῦ διδασκάλου καί τοῦ φυχολόγου συμβούλου τῶν παραδειγμάτων μας, πάντοτε εἰς τόν τρίτον τρόπον πού δόηγει εἰς τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ καί ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ πού λέγει :

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΜΕ ΚΑΘΕ ΛΤΟΜΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΝ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΑΝ

Μή οέλης ὅλα τά ἄτομα νά διμιλήσουν τὴν ἴδιαν σου γλῶσσαν. Τοῦ το δόηγει εἰς ἀδιέξοδον, διότι ἀφ' ἑνός μέν δέν τὴν γνωρίζουν καί ἀφ' ἑτέρου ἔκαστον τῶν ἀτόμων τὴν ἀντιλαμβάνεται κατά διαφορετικόν τρόπον, λόγω τῆς προσιδιαζούσης εἰς αὐτόν πεῖρας. Μή χρησιμοποιῆς τὴν Προκρούστειον ιλίνην δι' ὅλα τά ἄτομα, τά παιδιά σου ἢ τούς μαθητάς. Κατάβαλλε κάθε προσπάθειαν ὥστε κάθε παιδί σου καί κάνε μαθητής σου νά αἰσθάνεται τὴν ἐλευθερίν τούς ἐπικοινωνῆς μαζί σου εἰς τὴν γλῶσσαν του. Σύ συνάδελφε, γονέα ἢ διδάσκαλε, ἔχεις πεῖραν καί γνῶσιν, ὥστε νά ἀντιλαμβάνεσαι τὴν γλῶσσαν του καί νά δημιουργήστο κατάλληλον ιλῆμα διά τὴν σύσφιγξιν τοῦ δεσμοῦ τῆς σχέσεως: ἐγώ-ἐσύ. Τοιουτοτρόπως, διά τῆς τοιαύτης προσωπικῆς ἐπικοινωνίας θά ἀποφευχθοῦν αἱ μεγάλύτεραι ἀνθρώπιναι τραγωδίαι, πού ἐκκινοῦν ἀπό τὴν ἔλλειψιν κατανοήσεως. "Οταν αὐτό γίνη, θά διαπιστώσης ὅτι τά παιδιά σου θέλουν ταυτοχρόνως διατροφήν, ἀνατροφήν καί προπαντός στοργήν. "Οταν αὐτό γίνη θά διαπιστώσης ὅτι τά παιδιά σου καί οἱ μαθηταί σου είναι ἔρασται μαθήσεως, πεινασμένοι διά προσοχήν, δι' ἀναγνώρισιν, δι' ἐνθάρρυνσιν καί ἐπιβεβαίωσιν τῶν προσόντων των καί τῆς ὁρθότητος τοῦ ρόλου, τόν διοῖον ἔχουν.

'Ιδού λοιπόν τό τέταρτον συμπέρασμα πού ἀποτελεῖ τόν τέταρτον τρόπον πρός τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ καί ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ καί πού διατυποῦται ως ἐξῆς :

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΣΕ ΤΙ ΚΑΝΕΙ ΕΚΑΣΤΟΝ ΛΤΟΜΟΝ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΣΕ ΤΗΝ ΛΕΙΑΝ ΤΟΥ. ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΣΕ ΚΑΘΕ ΚΑΛΗΝ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ.

Κοίταξε προσεκτικά κάθε παιδί σου. Σημείωσε τά χαρίσματά του. Κάμε νή λάμψη μέ τήν φροντίδα σου τό διεμάντι πού ιρύβει μέσα του. 'Αναγνώρισε τήν ἡξίαν του. Δός του θάρρος. Βέβαια γνωρίζεις ὅτι ὁ ιαλύτερος τρόπος ἐμπνεύσεως ἐμπιστοσύνης εἰς τόν ἔαυτόν μας εἶναι ἡ ίνανότης μας νά οάμωμεν κάτι - σχεδόν ὅ;τιδήποτε - ιαλῶς. 'Επιβράβευσσε κάθε ιαλήν του ἐνέργειαν καί ἔλεγχε λελογισμένως κάθε ἀσυμφωνίαν. 'Ασφαλῶς γνωρίζης τά ἀποτελέσματα τής πειραματικής ἐφεύνης σχετικά μέ τό οέμα τῶν ποινῶν καί ἀμοιβῶν :Γνωρίζης ὅτι εἰς τό τρίτο - μον ἔργον του ὁ περίφημος 'Λμερικανός Ψυχολόγος ὁ THORNDIKE "Παιδαγωγική Ψυχολογία" τό δποῖον ἐξεδόθη τό 1913-14 εἶχεν ιαταλήξει εἰς τά ἐξῆς δύο πορίσματα :

1. "'Οταν μία πρᾶξις ἀκολουθηθῇ ἀπό εὐχάριστον συναισθηματικήν ιαταστασίν τείνει νά ἐπαναλαμβάνεται" δηλαδή ὅταν τό παιδί σας ιάνη κάτι καί σεῖς νομίζετε ὅρθον καί ἐγκρίνετε καί συνεπῶς ἐκδηλώνετε τήν εὐαρέσμειάν σας πού ἔχει ως ἀποτέλεσμα τήν δημιουργίαν εὐχαρίστου συναισθηματικής ιαταστάσεως εἰς τό παιδί, τότε τό παιδί σας, εἰς τό ἐξῆς Οά τείνη νά ιάνη παρομοίας πράξεις.

'Αντιστρόφως, ιατά τόν THORNDIKE.

2. "'Οταν μία πρᾶξις ἀκολουθηθῇ ὑπό δυσαρέστου συναισθηματικής ιαταστάσεως τείνει νά μήν ἐπαναλαμβάνεται", δηλαδή ὅταν τό παιδί σας ιάνη κάτι πού δέν ἐγκρίνετε, τότε τό τιμωρεῖτε πού ἔχει ως ἀποτέλεσμα τήν δημιουργίαν δυσαρέστου συναισθηματικής ιαταστάσεως εἰς τό παιδί, τότε τό παιδί σας εἰς τό ἐξῆς οά τείνη νά ἀποφεύγῃ παρομοίας πράξεις πού ὁδηγόσην εἰς δυσαρέστους συναισθηματικάς ιαταστάσεις.

Τά δύο αὐτά πορίσματα μεταφραζόμενα εἰς τήν ιαθημερινήν πρᾶξιν λέγονται : ΝΑ ΑΜΕΙΒΗΣ Ο,ΤΙ ΕΓΚΡΙΝΕΙΣ ΚΑΙ ΝΑ ΤΙΜΩΡΗΣ Ο,ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΕΓΚΡΙΣΕΩΣ ΣΟΥ. Καλῶς. 'Αλλά τόν Σεπτέμβριον - τοῦ 1929 - ὁ THORNDIKE παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ Διέθνοντος Συνεδρίου Ψυχολόγων Παιδαγωγῶν εἰς τό NEW HEAVEN καί εἶπεν: "I WAS WRONG", δηλαδή ἔσφαλα καί ἐξήγησεν :

"Οσον ἀφορᾶ τό πρῶτον πόρισμα μου δηλαδή "ὅταν μία πρᾶξις ἀκολουθοῦ ἀπό εὐχάριστον συναισθηματικήν κατάστασιν τείνει νά ἐπαναλαμβάνεται" πειραματικῶς ἀπεδείχθη ἀληθῆς.

'Αλλά ὅσον ἀφορᾶ τό δεύτερον πόρισμά μου, δηλαδή "ὅταν μία πρᾶξις ἀκολουθοῦ ὑπό δυσαρέστου συναισθηματικῆς καταστάσεως τείνει νά μήν ἐπαναλαμβάνεται" δέν ἔβεβαιώθη ἀπό τὴν πειραματικήν ἔρευναν. Τοῦ ναντίούν ὑπάρχουν πολλαὶ ἐνδείξεις, εἴπεν δὲ THORNDIKE, ὅτι ἡ δημιουργία δυσαρέστου συναισθηματικῆς καταστάσεως μετά ἀπό κάθε πρᾶξιν τοῦ ἀτόμου, δῆγεται εἰς τὴν δημιουργίαν φόβων καὶ ἀγωνιῶν.

· Αὐτά εἶχον ὑπ' ὄφιν τῶν διεθνῶν συνεβούλευσαν νά ἐπιβραβεύης κάθε καλήν ἐνέργειαν τοῦ ἀτόμου καὶ νά ἐλέγχης λελογισμού μέντον αὐτοῦ τοῦ φυγαδού. Οὐαὶ γίνη δεκτός, διότι προϋπάρχει θεμελιωμένη ἡ καλή σχέσις τοῦ ΕΓΩ-ΕΣΥ.

Πᾶς ὄμως οὐαὶ βοηθῶμεν εἰς τὸν ἐλεγχον;

Τί εἶναι ἀπαραίτητον νά χρησιμοποιηθῇ ὡς μέτρον;

'Η φυχολογία μᾶς διδάσκει, ὅτι καθοὐλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου μας μιμούμεθα παραδείγματά ἄλλων. Τοῦτο εἶναι ἴδιαιτέρως ἀληθές διά τὴν παιδικήν καὶ ἐφηβικήν ἡλικίαν. 'Η γνῶσις τῶν ἴδιοτυπιῶν πού χαρακτηρίζουν ἐκάστην ἡλικίαν εἶναι ἐπιταυτική ἡνάγη οὐαὶ κάθε γονέα καὶ διδάσκαλον. Οὕτω μόνον οὐαὶ εἶναι εἰς θέσιν νά δρᾶ ἐπιτυχῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τῶν τέκνων καὶ τῶν μαθητῶν του.

Μή βιασθῆς νά συμπεράνῃς ὅτι αὐτό εἶναι ἀδύνατον, διότι αἱ ἀξίαι τῶν μαθητῶν καὶ διδασκάλων, γονέων καὶ τέκνων εὑρίσκονται εἰς ἀπόστασιν ἥ λόγῳ τῶν πολλαπλῶν τύπων ἥ λόγῳ τῆς ἴδιαιτέρας ζωῆς ἐκάστου, ἥ διότι χρειάζεται ἵση μεταχείρισις ὅλων τῶν μαθητῶν καὶ διχρόνος δέν ἐπαρκεῖ. Σκέψου ὅτι κάθε φοράν πού ἔνας μαθητής σέ πλησιάζει, πάνει νά εἶναι "ἔνας μαθητής". Εἶναι ἔνσι πρόσωπον. 'Εσύ εἶσαι ἔνας γονεύς, ἔνας διδάσκαλος, μία προσωπικότης, ἔνας δημιουργός

Οὕτω ἔχομεν τόκ πέμπτον τρόπον πού δῆγεται εἰς τὰς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ καὶ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ πού λέγεται :

- ΔΟΣ ΕΙΣ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ
- ΚΑΙ ΕΥΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΣΟΥ.

"Εχεις ὑπ' ὄφειν σου, ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχεις ἐπιδρῆς. Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁύδεμία προσπάθεια εἶναι ίκανή νά ἐμποδίσῃ τὴν ἐπικοινωνίαν σου

μέ τά ἄλλα ἀτομα. 'Ἐνέργεια ἡ ἀνδράνεια, ὅμιλια ἡ σιωπή μεταδίδουν πάντοτε ἕνα μήνυμα : ἐπηρεάζουν τούς ἄλλους, οἱ ὅποιοι πάλινεῖναι ἀδύνατον νά μήν ἀπαντήσουν.

Βεβαίως ἀπαιτεῖται προσοχή, ὥστε ἡ συμπεριφορά μας νά εἶναι σηόπιμος καί αὐστηρῶς ἡλεγμένη καί ἔκαστος νά εἶναι ἐνήμερος τῶν μηνυμάτων πού ἀποστέλλει καί λαμβάνει. Πάντοτε δέ νά εἶναι κατάλληλα διά τὴν περίστασιν.

Τά ἀκόλουθα δύο παραδείγματα, εἴπεν ὁ ψυχολόγος -σύμβουλος, ἔχουν σκοπόν νά τονίσουν τό θέμα τῆς ἀμοιβῆς, τῆς ἐπιβραβεύσεως, τοῦ ἐπαίνου καί τό θέμα κατανοήσεως ὑπό ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τῶν ἀποστελλομένων καί λαμβανομένων μηνυμάτων.

"Ἔχουν ληφθεὶ δέ σκοπίμως ἀπό τὴν ζωὴν τῶν ἐνηλίκων διότι προνοτίζεται ὅτι αὐτοί ἡμποροῦν νά συνεννοοῦνται καλλίτερον.

Εἶναι ἀποσπάσματα ἀπό τὴν ἐπικοινωνίαν δύο ἀνδρογύνων μέ τὸν ψυχολόγον-σύμβουλον εἰς προσωπικήν συνέντευξιν.

Τό πρῶτον :

Ψυχολόγος : Λέγεις ὅτι δέν παίρνεις τίς ἐνδείξεις ἀπό τὸν ἄνδρα σου πού ἐπιθυμεῖς νά γνωρίζης ἢν κάνης τά καθήκοντά σου καλά.

'Η γυναίκα :"Οχι.

Ψυχολόγος : Σέ ἐπικρίνει ὁ ἄνδρας σου ὅταν ιοῦ ἀξίζει ἡ ἐπίκρισι- ἐννοῶ. Ήτεικά ἡ ἀρνητικά ;

'Ο ἄνδρας : Σπάνια τὴν κατηγορῶ.

'Η γυναίκα : Σπάνια μέ κατηγορεῖ.

Ψυχολόγος : Λοιπόν πῶς - πῶς τό ξέρεις ;
(πρός τὴν γυν.)

Γυναίκα : Σέ ἐπαινεῖ (γελᾶ λίγο). Βλέπεις αὐτό προκαλεῖ τὴν σύγχυσι. "Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι μαγειρεύω κάτι καί τό καίω. "Ε, ὁ ἄνδρας μου λέει ὅτι αὐτό εἶναι πράγματι "πολύ, πολύ ὡραῖο". "Οταν πάλι φτιάσω κάτι πού εἶναι ἐξαιρετικά ὡραῖο, ὁ ἄνδρας μου ἐπαναλαμβάνει: "πολύ, πολύ ώραῖο". Τοῦ εἴπα ὅτι δέν ξέρω ἢν κάτι εἶναι ὡραῖο -δέν ξέρω ἢν μέ κατηγορεῖ ἡ μέ ἐπαινεῖ. Γιατί νομίζει ὅτι τό νά μέ ἐπαινῇ θά μέ κολακέφη νά κάνω καλύτερα τὴν

έργασία μου και έταν άξιζω έναν έπαινο - αύτός,...αύτός πάντοτε μέ έπαινει - έτσι είναι... έτσι πού χάνω τήν άξια του έπαινου και της φιλοφρονήσεως.

Ψυχολόγος : "Ετσι στήν πραγματικότητα δέν ξέρεις αν άξιζης ή όχι μέ κάποιον πού πάντοτε έπαινει και συγχαίρει.

Γυναίκα : "Οχι, όχι δέν ξέρω αν μέ έπικρίνη η πραγματικά μέ έπαινει.

Συναίσθετα :

'Ο άνδρας : Άπο άρκετή πεῖρα ξέμαστι αν οέλω ήσυχία στό σπίτι πρέ-
(πρός τόν φυ-πει νά μήν άνακατεύωμαι στόν τρόπο πού αύτή οέλει νά γίνει
χολόγο) νωνται τά πράγματα.

'Η Γυναίκα : Αύτό δέν είναι άληθεια. Μακάρι νά έδειχνες λίγη πρωτο-
βουλία και νά άποφάσιζες για κάτι πότε-πότε γιατί....

'Ο άνδρας : Ποτέ δέν οά μ' αφινεις νά κάμω κάτι τέτοιο.
(διακόπτει)

Γυναίκα : Μέ χαρά οά σ' αφηνα - μόνο πού αν τό κάμω, δέ οά γίνη τί ποτε, και τότε είμαι άναγκασμένη νά κάνω έγώ τό κάθε τί τήν τελευταία στιγμή.

'Ο άνδρας : Βλέπεις. Τά πράγματα δέν μποροῦμε νά τά φροντίσουμε ὅ -
(στόν φυχολ) ταν παρουσιάζωνται, ήλλα πρέπει ν' τά προγραμματίσουμε
άπό μιά έβδομάδα πρίν η και ένωρίτερα.

Γυναίκα : Δός μου ένα παράδειγμα στά τελευταία χρόνια πού έκανες
(θυμωμένη) κάτι.

'Ο άνδρας : Νομίζω ότι δέν μπορῶ, γιατί είναι καλλίτερα για ζλους,
άκόμα και για τά παιδιά, αν σ' αφήνω νά έχης τούς δικούς
σου τρόπους.. Τό άνεκάλυφα αύτό πολύ ένωρίς στό γάμο μας

'Η γυναίκα : Ποτέ δέν συμπεριφέρθηκες διαφορετικά από τήν άρχη. Πάντοτε τά φόρτωνες ζλα σέ μένα.

'Ο άνδρας : Γιά ζνομα τού θεού, ζκου αύτό.... (σταματά, και ζστερα πρός τόν φυχολόγον). Νομίζω άπ' ότι καταλαβαίνω από αύτά πού λέγει τώρα είναι ότι πάντοτε οά τή ρωτοῦσα τί οά ηθελε ζπως: "πού οέλεις νά πάμε απόφε;" η "τί οά ηθελες νά κάμωμε τήν Κυριακή", και άντι νά δη ότι ηθελα νά της είμαι καλός, αύτή οά έγινετο θηρίο μαζί μου.

Γυναίκα : Βέβαια, αύτό πού άκομα δέν καταλαβαίνει ότι οι άνδρας μου είναι
οι παίρνης αύτό "δ", τι θέλεις άγάπη μου έγώ συμφωνώ! συνεχώς όλο τό μήνα και όλο τό χρόνο άρχιζεις νά
νοιώθης ότι τίποτε άπό σα έσύ θέλεις τόν ένοχλει.

"Ας έπανέλθωμεν τώρα είς τά παιδιά σου
καί είς τούς μαθητάς σου

Βοήθησε μέ τό παράδειγμά σου τά παιδιά σου καί τούς μαθητάς σου νά εύρουν τούς ίδιαιτέρους ρόλους των καί τοιουτοτρόπως νά άποφευχθή ή άπροσωπία, δηλαδή ή γενίκευσις τής συμπεριφορᾶς.

Τότε Οά ίδης ότι τά παιδιά σου δέν είναι άντικείμενα καί οι μαθηταί σου δέν είναι μηχαναί καί ότι σύ δέν είσαι ένας έκα τῶν πολλῶν έπαγγελματιῶν. Τότε Οά άπορρίψης τήν προσωπίδα καί Οά φανῆ τό πρόσωπον. Τότε Οά ένθυμηθής ότι οι άνθρωποι δέν είναι μέσα πρός έπι τευξιν σκοπῶν. Οι άνθρωποι είναι κυρίως δ σκοπός. Καί αύτό είναι τό έκτον συμπέρασμά μας πού άποτελεῖ τόν έκτον τρόπον πού δόηγει είς τά ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ καί ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ καί πού λέγει :

ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΟΥ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Ούτω Οά είσαι είς θέσιν νά άπαντησης είς τά πολλαπλά έρωτήματα τῶν τέκνων σου καί τῶν μαθητῶν σου, πού άφοροῦν είς όλας τάς πλευράς τοῦ έπιστητοῦ καί αἱ δοπῖαι είναι χαρακτηριστικαί διά κάθε ήλικιαν. Ή άπαντησις όμως ὡτη χρειάζεται έτοιμότητα καί προθυμίαν καί εύστροφίαν.

'Απαραίτητον είναι νά τονισθή ότι είς τήν δημιουργηθεῖσαν τοιαύτην στενήν σχέσιν Οά χρειασθή έκατέρωθεν προετοιμασία διά ένδεχομένους κινδύνους, άπελπισίας, νοσηρᾶς άγάπης, ταλαιπωρίας, πόνου, στενοχωριῶν, ματαιώσεων καί προσωπικῆς έξελίξεως. Έάν διδάσκωμεν τά παιδιά μας καί τούς μαθητάς μας ότι πρέπει νά είναι έτοιμοι νά άλλάξουν τήν ζωήν των, πρέπει νά είμεθα έτοιμοι καί ήμεταις νά άλλαξωμεν πρός τό καλύτερον τήν ίδιαν μας.

Είς τήν μάθησιν γίνεται ένα είδος έπικοινωνίας, ένα αύδιος στενής πνευματικῆς συναντήσεως τῶν διδασκομένων καί τοῦ διδάσκοντος. Οι διδάσκοντες είναι κυρίως οι προσφέροντες. Σκοπός ή προετοιμασία τῶν διδασκομένων - μαθητῶν καί τέκνων - δ' ένα κόσμον πού έρχεται.

‘Ο έβδομος λοιπόν τρόπος πρός τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ και ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ διατυποῦται ώς έξης :

Ο ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΑΦΟΣΙΩΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΓΟΝΕΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΠΟΥ ΘΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΠΩΣ ΝΑ ΖΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΑΥΡΙΟΝ .

Τοῦτο θά τό κατορθώσῃ, έάν βοηθήσῃ τά παιδιά του και τούς μαθητάς του νά διαπιστώσουν πῶς ή γνῶσις ἐπηρεάζει τήν ισυμπεριφορήν και τήν πρᾶξιν καί ποῖος εἶναι ὁ σκοπός τῆς γνώσεως, πρᾶγμα πού οά ἐπιτευχόη ἔάν ἀναμιχόη μέ τά παιδιά· καί τούς μαθητάς, έάν γνωρίση αὐτούς καί γίνη ἐν μέ αὐτούς, χωρίς ὅμως νά χάσῃ τήν ίδιότητά του ώς γονέως καί διδασκάλου. Θά κατέληθη ὅχι διά νά ἀφομοιωθή, ἀλλά διά νά γίνη ὄρατός καί κατανοητός ἀπό αὐτούς καί οὕτω νά τούς ὁδηγήσῃ πρός τά ἄνω. ‘Η διάβασίς του οά ἀφήση τήν προσωπικήν του σφραγῖδα πού θά γράψῃ

ΜΟΝΙΜΟΣ ΕΠΙΔΙΩΣΙΣ Η ΚΛΑΥΤΕΡΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ πού ἀποτελεῖ καί τόν ὅγδοον τρόπον πρός τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ και ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ.

Δέν εἶχον δόλοιληρώσει ὅμως οἱ συνομιληταί μου - ὁ διδάσκαλος και ὁ φυχολόγος σύμβουλος - τήν πρότασίν των ὅταν διαπίστωσαν ὅτι τό πρόσωπόν μου εἶχεν τήν ἔκφρασιν μικτῶν συναισθημάτων, συναισθή - μάτων πού ἐδήλουν ἔλλειψιν προσανατολισμοῦ καί πορείας πλεύσεως. Διά τοῦτο μέ σπουδῆν συνεπλήρωσαν :

‘Ο ένατος τρόπος πού ὁδηγεῖ εἰς τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ - ΤΕΚΝΩΝ και ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ εἶναι ή ἀμετάβλητος ἀπόφασίς σου ὅτι σύ γονέα καί διδάσκαλε

ΘΑ ΗΓΗΘΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΕΛΟΥΜΕΝΗΣ ΒΑΘΕΙΑΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΜΙΑΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ ΞΕΝΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΜΑΣ

Πῶς ὅμως ;

Τά προηγηθέντα ἐννέα συμπεράσματα, οἱ ἐννέα ἀποτελεσματικοί τρόποι πού συντελοῦν εἰς τάς ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ και ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ μᾶς ὁδηγοῦν εἰς τό δέκατον πού λέγει :

ΑΙΤΙΑ ΜΕΝ ΚΑΘΕ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΔΥΣΤΥΧΙΑΣ ΔΙΑ ΤΟ ΑΤΟΜΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΕΙΝΑΙ Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΠΗΓΗ ΔΕ ΚΛΘΕ ΠΡΟΟΔΟΥ, ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΟΣΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΤΟΜΙΚΟΝ ΟΣΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΒΙΟΝ ΕΙΝΑΙ
Η ΥΠΑΡΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

Μέ τήν ἀγάπην, τήν Χριστιανικήν ἀγάπην ὡς σύνθημα, ἃς κτυπήσῃ
ὅ καθείς ἐξ ἡμῶν τήν θύραν τοῦ ἄλλου, τοῦ παιδειοῦ, τοῦ μαθητοῦ του,
τοῦ συναδέλφου του, τοῦ συνανθρώπου του. Οἱ τοῖχοι τῶν φυχῶν μας δεν
εἶναι τόσον ἀδιαπέραστοι, ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται. Θύραι ἀ-
νοίγουν εὐκόλως. Φθάνει νά διελῆς τήν γλῶσσαν τῆς ἀγάπης. Φθάνει τάς
πράξεις σου νά καθοδηγῇ ἡ ρῆσις : Ο ΣΥ ΦΙΛΕΙΣ ΕΤΕΡΩ ΠΟΙΕΙ.

Διά τῆς ἀγάπης οἱ δημιουργήσωμεν παιδιά καὶ μαθητάς ὡς αἰωνίως
ἀνθισμένα ἀνθη μέσα εἰς τοὺς κήπους πού διομάζονται οἰνογένεια καὶ
σχολεῖον.

Δύο κοιναί περιπτώσεις ἀπό τήν ζωὴν τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ σχο-
λείου ἔδωσαν ἀφορμήν εἰς ἓνα διδάσκαλον καὶ εἰς ἓνα φυχολόγον-σύμ-
βουλον νά σκιαγραφήσουν εἰς ἡμᾶς τοὺς μοναδικούς τρόπους πού διδηγοῦν
εἰς τάς

ΥΓΙΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΤΕΚΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ

Ἐσημειώθη ὅτι ἡ ἑκάστοτε σχέσις πρέπει νά εἶναι προσωπική, στη
ριζομένη εἰς τήν ἑκατέρωθεν γνῶσιν. Ἡ γνῶσις αὕτη εἶναι προϊόν τοῦ
οἰκείου δεσμοῦ μεταξύ γονέως-τέκνου καὶ διδασκάλου-μαθητοῦ. Ὁ δεσ-
μός οὗτος σκοπεῖ εἰς τήν δημιουργίαν ἀνθρώπων ἵκανῶν νά ἀντιμετωπί-
σουν καὶ νά ζήσουν ἐπιτυχῶς τήν σήμερον καὶ τήν αὔριον.

Τά τέκνα καὶ οἱ μαθηταί βοηθοῦνται εἰς τοῦτο διά πολλαπλῶν κα-
τανοητῶν παραδειγμάτων, τά ὅποια παρουσιάζουν οἱ γονεῖς καὶ οἱ δι-
δάσκαλοι εἰς αὐτούς καὶ διά τῆς ἐπιβραβεύσεως κάθε καλῆς ἐπιτεύξεώς
των.

Οὕτω τά τέκνα καὶ οἱ μαθηταί ἀποκτοῦν ἔμπιστοσύνην πρός τ' τόν
διδάσκαλον καὶ τόν γονέα, ἀναγνωρίζουν καὶ ἀποδέχονται εὐχαρίστως
αὐτούς ὡς διδηγούν. Οὗτοι κοσμούμενοι ἀπό τήν Χριστιανικήν ἀγάπην,
βοηθοῦν τά τέκνα των καὶ τούς μαθητάς των εἰς τήν εὔρεσιν τῆς ὁδοῦ
ἥτις διδηγεῖ εἰς τήν δημιουργίαν ἀνθρώπων κοσμουμένων ἀπό τάς ἀρετάς
τῆς θρησκείας των καὶ τά ἴδαινα τῆς φυλῆς των.

Οἱ συνομιληταί μου εἶχον σχεδόν τελειώσει.

Μέ παρετήρουν ὅμως προσεκτικά. Ἡτο εὐχαριστημένοι διότι μοῦ
ἔδειξαν τόν ὄρθον δρόμον πρός τάς ὑγιεῖς σχέσεις γονέων-τέκνων καὶ

διδασκάλων-μαθητῶν. Ὅτοι οἱ αὐτοὶ ημένοι ἀπό τὴν στάσιν μου πού τοὺς διηρμήνευε τὰς θερμάς μου εὐχαριστίας δι' ὅ, τι μοῦ εἶπον καὶ τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασίν μου νά πράττω τό πᾶν ὥστε αἱ σχέσεις μου πρός τὰ τέκνα μου καὶ τοὺς μαθητάς μου νά εἶναι ΠΑΝΤΟΤΕ ΥΓΙΕΙΣ. Διεπίστωσαν ὅμως κάποιαν ἀμφιβολίαν ὡς πρός τὴν βεβαιότητά μου διά τὴν ἐπιτυχίαν.

Διέγνωσαν τὰς σκέψεις μου αἱ ὁποῖαι τοὺς ἔλεγον : "Ἄληθη τά ὅσα εἴπατε, ἀλλά.... Τί νά κάνω ἐγώ ; Εἴμαι μονάς. Εἴμαι σταγῶν ἐν τῷ ὥκεανῷ. "Άλλως τε οὕτε ἔνας κοῦνος οὕτε μία χελιδών φέρουν τὴν ἄνοιξιν".

Διά τοῦτο καὶ οἱ δύο μαζί μοῦ εἶπον : "Λάθος κύριε συνάδελφε . λάθος καὶ πλάνη καὶ προφάσεις".

Διότι ἔνας κοῦνος καὶ μία χελιδών προμηνύουν καὶ φέρουν τὴν ἄνοιξιν. Ὁ ἔνας κοῦνος καὶ ἡ μία χελιδών ἐκκινοῦν πρῶτοι. Οἱ ἄλλοι κοῦνοι καὶ αἱ ἄλλαι χελιδόνες ἀκολουθοῦν.

Καὶ ἐσυνέχισαν. Μή δειλιάζεις συνάδελφε, διότι κατά τὸν Χρυσόστομον :

ΑΡΚΕΙ ΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΖΗΛΩ ΠΕΠΥΡΩΜΕΝΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΔΗΜΟΝ
ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΑΣΘΑΙ

Φτάνει ἔνας ἄνθρωπος πού καίει ἡ καρδιά ἀπό τὴν πίστιν εἰς τὰ ἴδαινικά τῆς φυλῆς καὶ τῆς θρησκείας μας νά ἀναμορφώσῃ ὀλόκληρον δῆμον.

Φτάνει ἔνας ἄνθρωπος πού φλογίζεται ἀπό τὸν ἔνθεον ζῆλον, ἀπό τὸν ἱερόν πόθον, ἀπό τὴν ἀσβεστον φλόγαν νά κάνῃ ὅ, τι πρέπει διά τὸ παιδί, διά νά τό ἐπιτύχῃ.

Φτάνει ἔνας ἄνθρωπος :: Καὶ αὐτός εἴσαι ΕΣΥ συνάδελφε, γονέα καὶ διδάσκαλε, ΚΑΜΕ ΛΟΙΠΟΝ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΣΟΥ διότι ὡς "Ελληνες καὶ Χριστιανοί καὶ ὡς ἄνθρωποι

ΧΡΩΣΤΑΜΕ Σ' ΟΣΟΥΣ ΗΡΘΑΝ ΘΑΡΘΟΥΝ ΚΑΙ ΘΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝ
ΚΡΙΤΕΣ ΘΑ ΜΑΣ ΔΙΚΑΣΟΥΝ ΟΙ ΑΓΕΝΝΗΤΟΙ, ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

, Αθήνας, 17 Οκτωβρίου 1969 ('Αρ. 34)

Ο Μ Ι Λ Ι Α

ΤΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ ΤΟΥ Ε.Μ.Π. κ. Μ.ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΛΗ

μέ θέμα:

"Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ"

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

'Η διαλεκτική έχει διαδοθῇ πολύ κατά τήν τελευταίαν δεκαετίαν ώς μέθοδος διδασκαλίας ἐνηλίκων εἰς θέματα ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσεως.' Η λέξια της ὅμως δέν ̄γκειται μόνον εἰς τήν ἐπαγγελματικήν ἐκπαίδευσιν. Δύναται νά ἐφαρμοσθῇ καί νά ἀποδώσῃ ἄριστα ἀποτελέσματα καί εἰς τήν ἀκαδημαϊκήν παιδείαν.

Εἰς τήν πραγματοποίησιν τής παρούσης διαλέξεως συνετέλεσε τά μέγιστα ή Διεθνής 'Εταιρία Πετρελαίων TEXACO, ή δποία, ἐν τῷ πλαίσιῳ τῶν ἐνεργειῶν της διά τήν ἐκπαίδευσιν τοῦ προσωπικοῦ της, ἔδωσε τήν εὐκαιρίαν εἰς τόν διμιλητήν, νά παρακολουθήσῃ εἰδικόν σεμινάριον περί τής διαλεκτικῆς ώς μεθόδου διδασκαλίας, πραγματοποιηθέν εἰς τό ἐν Βρυξέλλαις Εύρωπαϊκόν Κέντρον αὐτῆς.

Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

· Έκπαιδευσις είναι μία διαδικασία, διά της οποίας έπιδιώκεται κάποια μεταβολή διαγωγῆς ή μέρους του έκπαιδευόμενου.

Διά νά έπιτευχθῇ μεταβολή διαγωγῆς, ἀπαιτεῖται κατανόησις του θέματος καὶ εύνοϊκή διάθεσις.

Διαλεκτική είναι η τέχνη του συζητεῖν κατ'έρωτα πόντοις.

Εἰς τὴν διά της διαλεκτικῆς διδασκαλίαν, ὁ ἔρωτῶν είναι ὁ ἐκπαιδευτής, ἐνῷ ὁ ἀποκρινόμενος είναι ὁ σπουδαστής.

Χαρακτηριστικά τῆς διαλεκτικῆς ἔξασφαλίζοντα τὴν πληρεστέραν κατανόησιν του θέματος είναι η δυνατότης ἐλέγχου τῆς προόδου τῶν συλλογισμῶν τῶν σπουδαστῶν, η διατήρησις ἐν ἐγρηγόρσει του ὄργανισμοῦ τῶν σπουδαστῶν καὶ η συμβολή τῶν ἐκπαιδευομένων εἰς τὴν διατύπωσιν εὐνοϊῶν καὶ παραδειγμάτων.

· Η εύνοϊκή διάθεσις διά τὴν προσδοκωμένην ἐφαρμογήν τῶν διδασκομένων ἀναπτύσσεται μέ τὴν ίκανοποίησιν του ἐμφύτου ἐγωισμοῦ τῶν ἐκπαιδευομένων, ὡς ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἀπόφεις των είναι σεβασταὶ ὡς καὶ μέ τὴν ἔκλειψιν τῆς ἐναντι του ἐκπαιδευτικοῦ προκαταλήφεως τῶν σπουδαστῶν.

· Επτά πρακτικοί κανόνες διά τὴν ἐπιτυχίαν τῆς διαλεκτικῆς :

- Αἱ θεμελιώδεις ἔρωτήσεις πρέπει νά καθορισθοῦν ἐκ τῶν προτέρων μία μία.
- Πρέπει νά δημιουργήται ἀτμόσφαιρα οἰκειότητος εύθυνς κατά τὴν ἐναρξιν τῆς συζητήσεως.
- Τὸ θέμα τῆς συζητήσεως νά διατυποῦται σαφῶς καὶ πλήρως πρό τῆς ἐναρξεως τῆς κυρίας συζητήσεως.
- · Η συζήτησις δέον νά στηρίζεται εἰς τάς γνώμας τῶν σπουδαστῶν, μέχρις ὅτου η δύμας καταλήξῃ εἰς ένα ἕκαστρον τῶν ἐπί μέρους συμπερασμάτων.
- · Ο ἐκπαιδευτής δέον νά ἀνακεφαλαιώνη κατά καιρούς τά μέχρι στιγμῆς ἔξαχθέντα συμπεράσματα.
- Εἰς τὸ τέλος τῆς συζητήσεως δέον νά γίνεται συσχέτισις τῶν συμπερασμάτων μέ τὴν ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογήν.

Αἱ ἐρωτήσεις δέον κατά κανόνα νά ὑποβάλλωνται πρός τό σύνολον τῆς διαδικασίας περιπτώσεις ὅμως δυνάμεθα νά ὑποβάλλωμεν ἐρωτήσεις πρός συγκεκριμένον πρόσωπον. ἐκ τῶν ἐκπαιδευομένων

'Ο μέλλων νά ἔφαρμόσῃ τήν διαλεκτικήν ώς μέθοδον διδασκαλίας πρέπει νά ἔχῃ διανοητικάς καὶ "κοινωνικάς" ίκανότητας, αἱ δοκιμασίες δύνανται καὶ νά καλλιεργηθοῦν.

'Η διαλεκτική ἐνδείκνυται κυρίως ὅταν τό θέμα τῆς διδασκαλίας δέν-έχει ἀποκλειστικῶς ἐνημερωτικόν χαρακτήρα. Πρέπει αἱ διαδικασίες τῶν ἐκπαιδευομένων νά ἀποτελοῦνται ἀπό 12 - 15 ἄτομα καὶ νά ὑπάρχῃ διαθέσιμος ὁ ἀνάγκαιος χρόνος.

'Η διαλεκτική τοῦ Σωκράτους ἀποτελεῖ ἄριστον παράδειγμα επιτυχοῦς ἔφαρμογής τῶν ὡς ἄνω.-

Μεταβολή διαγωγῆς

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἔχει πλέον καταστῇ κοινῶς παραδεκτὸν, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις συντελεῖ οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ τόσον τοῦ πνευματικοῦ ὅσον καὶ τοῦ ὑλικοῦ. Αἱ διανοητικαὶ καὶ σωματικαὶ ἴκανότητες, αἱ ὁποῖαι ἀναπτύσσονται δι' αὐτῆς εἰς τοὺς ἐκπαιδευομένους, τοὺς καθιστοῦν περισσότερον παραγγικά στοιχεῖα εἰς τὴν ἐργασίαν των, ἐνῷ ἡ μελέτη εἰς διαφόρους τομεῖς συντελεῖ, εἰς τό νά μάθῃ ὁ ἐκπαιδευόμενος, νά κατανοῇ βαθύτερον τοὺς συνανθρώπους του, πρᾶγμα πού ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὄμαλωτέραν συνύπαρξιν καὶ συνεργασίαν. Ἀναμένεται δηλαδὴ καὶ ἐπιδιώκεται ἀπό τὴν ἐκπαίδευσιν, νά ἐπιδράῃ ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευομένου κατά τρόπον τοιοῦτον, ὥστε οὗτος νά μεταβάλῃ τὴν διαγωγὴν του εἰς κάποιον τομέα. Ἡ μεταβολή τῆς διαγωγῆς αὕτη, δύναται νά ἀναφέρεται εἴτε εἰς τὸν τρόπον ἐκτελέσεως μιᾶς συγκεκριμένης ἐργασίας (χειρωνακτικῆς ή διανοητικῆς), εἴτε εἰς τὸν τρόπον τῆς συμπεριφορᾶς, τῆς σκέψεως ήλπι. Ἐάν δέν ύψισταται ἐπιδίωξις ἐπιρροῆς ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευομένου, μέ σκοπόν τὴν βελτίωσίν του εἰς ἕνα τομέα, τότε δέν ύψισταται καὶ ἀντικείμενον ἐκπαιδεύσεως. Προσπάθεια μεταδόσεως ἐννοιῶν ή ἵδεῶν, γραπτῶν ή προφορικῶν, πρός κάποιο ἀκροατήριον, ἄνευ τῆς ἐπιδιώξεως ταύτης, ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἐνημέρωσιν.

Ἡ πραγματοποίησις ἐνδικτικής προγράμματος ἐκπαιδεύσεως, ἀρχίζει ἀπό τὴν ἐκ μέρους τοῦ ἐκπαιδευτοῦ μελέτην καὶ πρετοιμασίαν, καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἐκ μέρους τοῦ ἐκπαιδευομένου ἐφαρμογὴν τῶν διδαχθέντων. Ἐνδιαμέσως δέ, μεταξύ τῶν δύο ως ἄνω ἀκραίων φάσεων, συντελεῖται η διδασκαλία.

Κατά τὴν διδασκαλίαν, ὁ ἐκπαιδευτής ἐπιδιώκει νά μεταδόσῃ πρός τὸν ἐκπαιδευόμενον ὥρισμένας σκέψεις ή ἐννοίας. Διά νά καρποφορήσῃ η διδασκαλία, πρέπει

- α) Αἱ ἐννοιαὶ νά ἔκτιθενται κατά τρόπον τοιοῦτον ὥστε νά καθίστανται κατανοηταί ἐκ μέρους τοῦ ἐκπαιδευομένου καὶ
- β) Νά δημιουργηθῇ εύνοϊκή διάθεσις εἰς τὸν ἐκπαιδευόμενον διὰ τὴν προσδοκιμένην ἐφαρμογὴν ἐκ μέρους του τῶν κατά τὴν διδασκαλίαν ἔκτιθεμένων.

"Εχοντες κατά νοούν τάς ανωτέρω γενικότητας, έκτενεστέρα ἀνάπτυξις τῶν ὁποίων θά ἦτο ἔκτος τοῦ θέματος τῆς παρούσης, δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματός μας, ἵτοι νά... ἔξετάσωμεν ἀφ' ἐνός μέν, ἔάν ἡ διαλεκτική προσφέρεται ώς μέθοδος διδασκαλίας, ἀφ' ἑτέρου δέ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἥν ιρίνεται ώς πρόσφορος μέθοδος, ποιά εἶναι ἡ τεχνική τῆς ἐπιτυχοῦς χρησιμοποιήσεως της.

'Η τέχνη τοῦ συζητεῖν κατ' ἐρωταπόκρισιν.'

Πρῶτον ὅμως πρέπει νά διευκρινίσωμεν τί ἐννοοῦμεν μέ τὸν ὄρον διαλεκτική.

"Η ἐγκυλοπαίδεια ἀναφέρει ὅτι "διαλεκτική εἶναι ἡ τέχνη τοῦ διαλέγεσθαι, ἵτοι τοῦ συζητεῖν κατ' ἐρωταπόκρισιν" (+).

- Ο δρὶς μόδις εἶναι ἀρκετά σαφῆς, ὅτε νά μή χρειάζεται περαιτέρω ἀγάλυνσιν. "Ας ἔξετάσωμεν ὅμως, πῶς ἡ "συζήτησις κατ' ἐρωταπόκρισιν" ἡμπόρει νά ἔξελιχθῇ εἰς μέθοδον διδασκαλίας."

Κατ' ἄρχας, διά νά ἔχωμεν συζήτησιν, πρέπει νά ἔχωμεν τουλάχιστον δύο ἄτομα, τά δοποῖα ἐνταῦθα εἶναι ὁ ἐκπαιδευτής καί εἰς ἣ περισσότεροι ἐκπαιδευόμενοι. Ἐν συνεχείᾳ δέ, διά νά ἔχωμεν ἐρωταπόκρισιν, πρέπει νά ξεκαθαρίσωμεν, ποῖος θά ὑποβάλῃ τάς ἐρωτήσεις καί ποῖος θά ἀποκρίνεται.

Εἰς τὴν κατά τὴν διαλεκτικήν μέθοδον διδασκαλίαν, ὁ ὑποβάλλων τάς ἐρωτήσεις εἶναι ὁ ἐκπαιδευτής, ἐνῷ ὁ ἀποκρινόμενος εἶναι ὁ ἐκπαιδευόμενος.

Τοῦτο ἕσως ἀντίκειται πρός τὴν εἰκόνα, ποὺ ἔχομεν ὅλοι σχηματίσει εἰς τό μυαλό μας διά τὴν διδασκαλίαν ἀπό τό σχολεῖον. Ἐκεῖ ὁ ἐρωτῶν - ὅταν ύψισταται τοιοῦτος - εἶναι ὁ μαθητής καί ὁ ἀποκρινόμενος εἶναι ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ καθηγητής.

Εἶναι λοιπόν ἡ διαλεκτική μέθοδος κατά 180 μοίρας ἀντίθετος πρός τὴν συνηθέστερον ἐφαρμοζομένην μέθοδον διδασκαλίας, τὴν τῆς διαλέξεως. Εἰς τὴν τελευταίαν ὁ διδάσκων δύμιλεξ, κάμνει διάλεξιν πρός τοὺς μαθητάς του, οἱ δέ μαθηταί δικαίουνται νά ὑποβάλουν ἐρωτήσεις, ἔάν κατά τὴν διάρκειαν τῆς διαλέξεως; εἴτε μετά τό τέλος αὐτῆς ἔχουν ἀπορίας. Εἶναι ἀλήθεια περίεργον, πῶς αἱ δύο αὗται ἀκρω

(+) Πάπυρος -- Λαρούς.

ἀντίθετοι μέθοδοι ἔχουν δύνασιάς μὲ τὴν αὐτὴν ρίζαν: διαλεκτική - διάλεξις.

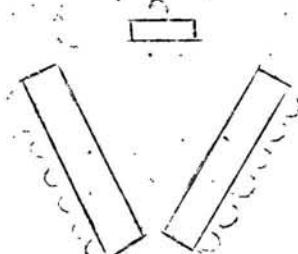
‘Ορίζομεν λοιπόν τὴν διαλεκτικήν μέθοδον διδασκαλίας, ὡς τὴν μέθοδον ἐκείνην καθ’ ἥν δημιουργεῖται συζήτησις μεταξύ ἐκπαιδευτοῦ καὶ ἐκπαιδευομένων, ή ὅποια κατευθύνεται ἀπό ἐρωτήσεις - μετά προσοχῆς ἐπιλεγείσας - τὰς ὅποιας ὑποβάλλει ὁ διδάσκαλος πρὸς τοὺς μαθητάς. ’Εάν ὁ διδάσκων χειρισθῇ εὔστόχως τὴν διαλεκτικήν, ή συζήτησις θά καταλήξῃ εἰς τὸ ἐκ τῶν προτέρων καθορισθέν ὑπό τοῦ προγράμματος ἐκπαιδεύσεως συμπέρσημα. Δέν ἀποκλείει βεβαίως ἡ διαλεκτική καὶ τὴν ἐνδιαμέσως μεταξύ τῶν ἐρωτήσεων χρησιμοποίησιν συντομοτάτων διαλέξεων (μονολόγου). Τοῦτο γίνεται ὅσάνις ὑπάρχουν σημεῖα, τὰ ὅποια ὅις σπουδασταὶ δύνανται νά παρακολούθησουν ἀνετώτερον διὰ τῆς μεθόδου ταῦτης.

Παράδειγμα: ‘Χροθέσωμεν ὅτι εἰς ἐν πρόγραμμα ἐκπαιδεύσεως σχεδιαστῶν, προβλέπεται ὅτι οἱ σπουδασταὶ πρέπει νά διδαχθοῦν, ὅτι τόκανονικὸν ὕφος τῶν θυρῶν μιᾶς κατοικίας εἶναι 2,20 μέτρα.

Κατά τὴν μέθοδον τῆς διαλέξεως, ή διδασκαλία θά συνετελεῖτο ὡς ἔξῆς :

“Οἱ πόρτες τῶν κατοικιῶν, παιδιά, πρέπει νά ἔχουν ὕφος 2,20 μέτρα περίπου, γιά νά εἶναι δυνατόν νά περνοῦν ἀνέτως ἀπό αὐτές οἱ ἄνθρωποι, ἀκόμη καὶ οἱ πιο φηλοί. Μήπως θέλει κανείς νά ἐρωτήσῃ τέποτε ; “Οχι. Καλώς. Προγωροῦμε λοιπόν ”

“Ἄσ ζδιμεν τώρα τέν μερφήν θά ἐλάμβανε ή αὐτή διδασκαλία μέτην διαλεκτικήν γέθοδον. Οἱ ἐκπαιδεύσεις τοποθετοῦνται εἰς θέσεις τοιαῦτας ὡστε νά δύνανται νά βλέπουν ὅλην τὴν ἐκπαιδευτήν ἀνέτως. ‘Ο σχηματισμός V, κατά τὸν ὅποιον οἱ σπουδασταὶ τοποθετοῦνται κατά μήκος τῶν δύο σκελῶν, ὃ δε ἐκπαιδευτής εἰς τὸ μένοιγμα, ὀλίγον πέραν τῶν ἐλευθέρων ἄντερων αὐτῶν, εἶναι ἐκ τῶν καταλληλοτέρων.

"Η συζητησις διεξάγεται ώς έξις :

Ερώτησις 1η

"Τόθέμα, πού έχομε νά συζητήσωμε σήμερα, παιδιά, είναι τό ύφος τῶν θυρῶν τῶν κατοικιῶν. Δέν μου λέτε, ἀλήθεια, σέ τί μᾶς χρειάζονται οι πόρτες ;

- Γιά νά επικοινωνοῦν μεταξύ τους τά δωμάτια ...
- Γιά νά κυκλοφορούμε μέσα στό σπίτι ...

Ερώτησις 2α

- Ποιόν όρθιά τό θέσατε. Πράγματι, νομίζω πώς ὅλοι θά συμφωνήσωμε δτι δ σκοπός μιᾶς πόρτας είναι, νά διευκολύνη τήν κυκλοφορίαν τῶν ἀνθρώπων μέσα σέ ἓνα σπίτι. Καί πιστεύω ὅτι, ὅταν λέμε "ἀνθρωποι", έχομε στόν νοῦ μας τοὺς φυσιολογικούς ἀνθρώπους. Δέν κτίζομε σπίτια οὔτε γιά γίγαντες, οὔτε γιά νάνους." Ετσι δέν είναι ; Αύτοι ὅμως οι ἀνθρώποι, τί ἀνάστημα έχουν συνήθως;
- Έγώ έχω ύψος 1,80 μ., λέγει είς τῶν σπουδαστῶν.
- Ο Γιωργος πάντως δέν έχει πολλές ἀπαιτήσεις, παρατηρεῖ μεταξύ δστείου καί σοβαροῦ ἔτερος τῶν ἐκπαιδευομένων. Είσαι 1,65, Γιωργο ;
- Είμαι ἀκριβῶς 1,68. Αλλά στό χωριό μου έχομε ἓναν παπᾶ πού έχει ἀνάστημα 2,10, χωρίς τό καλυμματίχι :

Ερώτησις 3η

- Βλέπω, παιδιά, δτι έχετε καλή παρατηρητικότητα ώς πρός τό θέμα τοῦ ἀναστήματος τῶν ἀνθρώπων. Τί θά λέγατε τώρα, πόσο ύψος πρέπει νά έχουν οι πόρτες, γιά νά ίκανοποιοῦν τές ἀπαιτήσεις τῶν ἐνοίκων μιᾶς κατοικίας ;
- Έγώ νομίζω τουλάχιστον 2,30. Αφοῦ ύπαρχουν ἀνθρώποι μέ ύψος 2,10, ὅπως είτε δ Γιωργος, καί ... ἀν τύχη ἓνας τέτοιος νά φορῇ καί καπέλο ;
- Ελα καῦμένε, πόσοι τέτοιοι θά τύχουν ; Αξίζει γιά μιᾶ σπάνια περίπτωσι, νά χαλάσῃ κανείς τό σπίτι ;

Ερώτησις 4η

- Πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἡ παρατήρησίς σου, Κώστα. Γιά ἔξηγησέ μας τὸ αὐτό καλύτερα, σὲ παρακαλῶ. "Ωστε νομίζεις ὅτι χαλάει τὸ σπίτι, ὅταν οἱ πόρτες εἶναι πιὸ φηλές, ἀπὸ ὃσο χρειάζεται;
- Μά βέβαια. Δέν εἶναι καθόλου ὄμορφο.
- Συμφωνεῖτε οἱ ὑπόλοιποι;
- Μάλιστα.

Ερώτησις 5η

- "Ισως λοιπόν τὸ 2,30 εἶναι ύπερβολικό. Μήπως ἔνα ὕψος 2,20 μ. ἢ- μανοποιεῖται τὸ δύο ἀπαιτήσεις, δηλαδὴ τὴν ἄνετη κυκλοφορία παράλληλα μὲ τὴν αἰσθητική; Τί λέτε;
- Σύμφωνοι"

Ίδού λοιπόν, κατελήξαμεν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα μὲ ἄλλην μέθοδον διδασκαλίας. Θά σκεφθῆτε ίσως, ὅτι ναὶ μὲν κατελήξαμεν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ μετά πόσον χρόνου καὶ κατόπιν πόσης προσπαθείας ἐκ μέρους τοῦ ἐκπαιδευτοῦ:

Ἐρωτῶ ὅμως, ὁ χρόνος καὶ ὁ κόπος, ποὺ ἔδαπανήθησαν, ἵσαν ἄσκηπα; Μήπως ἀντὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ κόπου, ἐκερδίσαμε τοὺς δύο παράγοντας τῆς ἐπιτυχίας τῆς διδασκαλίας, τοὺς δόποιους ἀνεφέραμε προηγουμένως, ἥτοι α) τὴν ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευομένων πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ θέματος καὶ β) τὴν δημιουργίαν εὐνοϊκῆς διαθέσεως εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν προσδοκωμένην ἐφαρμογὴν τῶν κατά τὴν διδασκαλίαν ἐκτιθεμένων;

Πληρεστέρα κατανόησις

"Ας ἔξετάσωμεν τὴν ἐπίτευξιν τοῦ πρώτου, τῆς πληρεστέρας δηλαδὴ κατανόησέως. Συντελεῖ ἡ διαλεκτική εἰς τὸ νά καταλάβῃ τὸ θέμα καλύτερά ὁ ἐκπαιδεύομένος;

Θά προσπαθήσωμε νά ἀποδείξωμε, ὅτι πράγματι, συντελεῖ καὶ ἐπιτυγχάνει περισσότερον παρά ἡ μέθοδος τῆς ἀπλῆς διαλέξεως.

Κατά τὴν προετοιμασίαν μιᾶς οἰασδήποτε διδασκαλίας, ὁ διδάσκαλος συνθέτει μίαν σειράν ἀλληλοδιαδόχων συλλογισμῶν, οἱ δόποιοι κα-

τὰ τὴν γνῶμην τού συνδυαζόμενοι μέ τάς γνώσεις καὶ ἐμπειρίας τῶν σπουδαστῶν, καταλήγουν εἰς τὸ ἐπιθυμητόν συμπέρασμα.

Ἐνταῦθα ὅμως ἐμφανίζεται τὸ ἐρώτημα : Γνωρίζει ὁ διδάσκων, ὁ οἰοσδήποτε διδάσκων, ὁ σηνδῆποτε πεῖραν καὶ σοφίαν ἔαν ἔχῃ, ἐπακριβῶς τὴν στάθμην τῶν γνώσεων ἐνός ἑκάστου τῶν ἀτόμων, ποὺ ἔχει ἐνώπιόν του ; Ἐκτός ἔαν ἔχῃ τὴν ἰδιότητα τοῦ μάγου, εἶναι ἀπίθανον νά εἶναι πλήρως ἐνήμερος εἰς τοῦτο.

Ἡ ἀμφίπλευρος ἐπικοινωνία ὅμως, ἡ ὅποια δημιουργεῖται μὲ τὴν διαλεκτικὴν, ἐπιτρέπει εἰς τὸν διδάσκοντα νά διεισδύσῃ εἰς τὰ ἄδυτα τῆς σκέψεως τῶν σπουδαστῶν, καὶ νά ἀποκαλύψῃ τυχόν διάκενα εἰς τὴν σειράν τῶν συλλογισμῶν των. Ἐάν δηλαδή εἰς ᾧ περισσότεροι ἐκ τῶν σπουδαστῶν δέν δυνηθοῦν νά ἀπαντήσουν ὁρθῶς εἰς μίαν ἐκ τῶν τεθεισῶν ἐρωτήσεων, τοῦτο εἶναι ὡς ἔνα σῆμα αἰνδύνου, τὸ δόποιον φέρει τὴν προσοχὴν τοῦ ἐκπαιδευτοῦ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἦν ἐρώτησις δέν διετυπώθη σαφῶς, ἢ οἱ σπουδασταὶ δέν ἤσαν ἀκόμη ὥριμοι διὰ νά δεχθοῦν τὴν ὑπ' ὄφιν ἔννοιαν. Τοιουτοτρόπως δύναται νά προσαρμόσῃ τὴν διδασκαλίαν του πρός τὰς ἑκάστοτε ἐμφανιζομένας ἀνάγκας.

Καὶ εἰς τὴν διά διαλέξεως διδασκαλίαν, ἐλπίζομεν ὅτι θά δοθῇ καὶ πάλιν τὸ σῆμα τοῦ αἰνδύνου, ἔαν εἰς ᾧ περισσότεροι ἐκ τῶν ἐκπαιδευομένων δέν ἀντιληφθοῦν κάτι ἀπό τὰ διδασκόμενα. Ὑπάρχει πάντοτε τὸ δικαίωμα τῆς ὑποβολῆς ἐρωτήσεων ἐκ μέρους τούτων πρός ἀποσαφήνισιν τυχόν ἀποριῶν. Λειτουργεῖ ὅμως πάντοτε ἀποδοτικά ὁ μηχανισμός οὗτος ;

Ἐνθυμοῦμαι, ὅταν ἐσπούδαζα εἰς τὸ πολυτεχνεῖον, εἰς ἓν τῶν καθηγητῶν μας, ἐκ τῶν πλέον διακεκριμένων, ἀφοῦ μᾶς ἀνέπτυξε μέτην μέθοδον τῆς διαλέξεως ἔνα θέμα, μᾶς ἤρωτησε : " Μῆπως ἔχει κανεῖς καμμίαν ἀπορίαν ; Ποῖος δέν τὸ κατάλαβε ; " Ἐν συνεχείᾳ δέ μή τυχών ἀπαντήσεως, ἤρωτησεν εὐστόχως : " Ποῖος αἰσθάνεται ὅτι τὸ κατάλαβε ; " Καὶ πάλιν ὅμως, οὐδεῖς ἀπήντησε.

"Ἄς μη ἀπατῶμεθα. Δέν ὑποβάλλουν εὕκολα ἐρωτήσεις οἵ ἐκπαιδευόμενοι πρός ἀποσαφήνισιν τῶν ἀποριῶν των. Πρέπει νά εἶναι πολύ εὔσυνείδητος καὶ πολύ φιλομαθής ὁ σπουδαστής διά νά πράξῃ τοῦτο. "

Εἰς τὴν διαλεκτικὴν ἀντιθέτως, ἡ ἐπιτυχής ἀπάντησις τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰς ἐρωτήσεις εἶναι αἱ βάσεις, ἐπί τῶν δόποιων στηρίζε-

ταὶ ἡ συνέχισις τῆς συζητήσεως. 'Εκάστη ἐρώτησις ἀποτελεῖ ιρίκον τῆς ἀλύσεως τῶν συλλογισμῶν, οἱ ὅποιοι ὁδηγοῦν εἰς τὸ τελικόν συμ- πέρασμα. Παράλειψις ἡ βραχυκόκλωσις ἔστω καὶ ἐνός μόνον κρίκου, εἴ- χει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφήν τοῦ ὄλου κατασκευάσματος. Οὕτω καὶ ἀγάγην ὁδηγεῖται ἡ ὁμάς εἰς τὴν πλήρη διασάφησιν ἐκάστης ἀ- πορίας.

"Αλλοι χαρακτηριστικόν τῆς διαλεκτικῆς εἶναι, ὅτι παρακάμπτει τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιμόνου ἀκροάσεως διὰ τοὺς μαθητάς. "Οταν ἡ δι- δασκαλία γίνεται διά διαλέξεως, ὁ μαθητής ὑποχρεοῦται νά διάτηρῃ ἐξ ἴδιων τό ὑφος τῆς προσοχῆς του εἰς τὸ μέγιστον, προκειμένου νά ἀκούσῃ καὶ νά συγκρατήσῃ τὰ λεγόμενα. ὑπό τοῦ διδασκάλου- ὁμιλητοῦ

Εἶναι ὅμως κατορθωτόν εἰς τὸν μέσον ἐκπαιδευόμενον, διά τῆς ἀκοῆς καὶ μόνον νά συλλάβῃ τὰ λεγόμενα εἰς μίαν διάλεξιν, νά τὰ ἵ- εραρχίσῃ, νά τὰ ταξινομήσῃ εἰς τὴν σκέψιν του καὶ νά τὰ συγκρατή- σῃ, μετά τὴν ἀποχώρησίν του ἐκ τῆς αἰθούσης διδασκαλίας ; Πειρά- ματα πραγματοποιηθέντα εἰς Ἀμερικανικά Πανεπιστήμια ἔδωσαν ἀπο- τελέσματα κάθε ἄλλο παρά αἰσιόδοξα : 'Εξηκριβώθη ὅτι ὁ μέσος ἀκρο- ατής δύναται νά συγκρατήσῃ περὶ τὰ 25% μόνον ἐκ τῶν ὅσων ἀκούειεις μίαν διάλεξιν. Πιθανῶς εἰς τὴν Χώραν μας τὸ ποσοστόν εἶναι μεγα- λύτερον. Πόσον ὅμως ; Εἶναι 30% ; 35% ;

'Η ἀκρδασίς δέν εἶναι ἔργον εύχερές. 'Απαιτεῖ πρόσπαθειαν οὐ- σιώδη ἐκ μέρους τοῦ ἀκροατοῦ, ἐκδηλουμένην δι' αὐξήσεως τῆς. ταχύ- τητος τῶν παλμῶν τῆς καρδιᾶς, νευρικῆς ἐντάσεως κλπ. κλπ.'Απαιτεῖ κατανάλωσιν θερμίδων. "Ας τονισθῇ δέ ἐνταῦθα ὅτι ἡ θέσις καὶ ήστά- σις τοῦ ἀκροατοῦ δέν εύνοοῦν τὴν ἐκ μέρους τοῦ ὀργανισμοῦ του ἀ- νάπτυξιν τοιαύτης ἐσωτερικῆς δραστηριότητος :

- Μία διάλεξις δύναται νά πλουτίσθῃ δι' ὅπτικοακουστικῶν μέσων; διά διαφόρων ἀναπάραστάσεων τῆς πραγματικότητος. Τοιουτορόπως ὁ ἀκροατής γίνεται καὶ θεατής. Πάλιν ὅμως παραμένει πάθητικόν στοι- χεῖσιν.

'Η ἐνεργός συμμετοχή ἀντιθέτως, τὴν ὅποιαν ὑπαγορεύει ἡ δια- λεκτική, ἀναπτύσσει τὴν προσοχήν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ σπουδαστοῦ, τὸν ἀναγκάζει νά διάτηρῃ τὸν ὀργανισμόν του ἐν ἐγρηγόρσει. 'Η ἐγ- ρήγορσις δέ τοῦ συστήματος διανοήσεως - ἂν μοῦ ἐπιτραπῇ νά χρησι- μοποιήσω τὴν ἔκφρασιν ταῦτην - ὑπερβοηθεῖται οὖσιαδῶς ἀπό τὴν πα-

ράλληλον γενικήν ἐγρήγορσιν τοῦ σώματος : 'Η στάσις τοῦ συζητητοῦ δέν εἶναι ἡ αὐτῆ μὲν τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ἥ τοῦ θεατοῦ. 'Ο συζητητῆς στρέψει τὴν κεφαλήν του δεξιά - ἀριστερά, προκειμένου νά παρακολουθήσῃ τούς ἑκάστοτε ὄμιλούντας κατά τὴν συζήτησιν. "Αλλοτε ἀκουσμπᾶ πίσω, ἄλλοτε ἀναγκάζεται νά σκύψῃ ἐμπρός. "Οταν δέ θελήσῃ νά ὅμιλήσῃ, τότε ἐκτός τῆς κινητοποιήσεως τοῦ συστήματος τῶν φωνητικῶν χορδῶν καὶ τοῦ στόματος, κινητοποιεῖ τούς πνεύμονας - ἀρχίζει μέν μίαν βαθεῖαν εἰσπνοήν - ἀκόμη δέ καὶ τάς χειρας του, ἄλλοτε ζωηρότερον, ἄλλοτε ἡπιώτερον.

Τό ἐπόμενον χαρακτηριστικόν τῆς διαλεκτικῆς, τό ὅποῖον θά μελετήσωμεν, εἶναι ἡ συμβολή τῶν ἐκπαιδευομένων εἰς τὴν διασάφησιν τῶν ἑννοιῶν κατά τὴν πρόοδον τῆς διδασκαλίας.

"Ο διδάσκων, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω; κατά τὴν προετοιμασίαν τοῦ μαθήματος του, προσπαθεῖ νά ἔξεύρη τρόπους διατυπώσεως τῶν πρός διδασκαλίαν ἑννοιῶν, οἱ ὅποιοι νά τάς ἀποδίδουν κατά τὸν πλέον κατανοητόν τρόπον, χρησιμοποιῶν συγχρόνως κατάλληλα παραδείγματα καὶ παρομοιώσεις. Συμβαίνει ὅμως πολλάκις κατά τὴν συζήτησιν εἰς ἐκ τῶν ἐκπαιδευομένων, νά διατυπώσῃ αὐθορμήτως μίαν ἑννοιαν κατά τρόπον σαφέστερον ἥ κατανοητότερον διά τοῦ συναδέλφους του. Δύναται τότε ὁ ἵνανδς ἐκπαιδευτής νά ἐκμεταλλευθῇ τὴν ἴδεαν τοῦ μαθητοῦ του, καὶ ἀφοῦ τὸν συγχαρῆ, νά τὴν χρησιμοποιήσῃ διά τὴν πρόοδον τοῦ μαθήματος.

"Αποτελεῖ ἄραγε μείωσιν τοῦ γοῆτρου τοῦ ἐκπαιδευτοῦ, ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ; 'Ασφαλῶς ὅχι. 'Η πεῖρα καὶ τὸ παράδειγμα πολλῶν σοφῶν ἐκπαιδευτικῶν ἔχει ἀποδεῖξει, ὅτι πολλάκις εἶναι σκόπιμον νά δημιουργῆται καὶ τεχνητῶς ἀκόμη, νά σηνοθετῆται, μία κατάστασις καθ' ἦν ὁ ἐκπαιδευτής προσποιεῖται ἀδυναμίαν καὶ ζητεῖ τὴν βοήθειαν τῶν μαθητῶν διά τὴν ἐπίλυσιν ἑνὸς θέματος. "Η αἴθουσα διδασκαλίας δέν εἶναι τόπος ἐπιδείξεως τῶν γνῶσεων τοῦ ἐκπαιδευτοῦ, εἶναι τόπος, ἐντός τοῦ ὅποίου δέον νά ὑποβοηθοῦνται οἱ σπουδασταί διά παντός τρόπου, νά μάθουν ἐκεῖνα, τὰ ὅποῖα τὸ ὑπ' ὄφιν πρόγραμμα ἐκπαιδεύσεως προβλέπει, ὅτι πρέπει νά μάθουν.

"Η συμβολή τοῦ ἐκπαιδευομένου ἀποκτᾶ ἴδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐνηλίκων. 'Εκεῖ συμβαίνει πολλάκις οἱ ἐκπαιδευόμενοι, ὡς ἐκ τῆς μακροχρονίου πείρας των, νά δύνανται νά συμ-

βάλουν θετικώτατα εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς "διαλεκτικῆς διδασκαλίας".

Εἶναι λοιπόν προφανές ὅτι ἡ διδασκαλία διά τῆς διαλεκτικῆς ἐξασφαλίζει τὴν ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευομένων πληρεστέραν κατανόησιν τῶν διδασκομένων. "Ἄς ἐξετάσωμεν ἦδη ἐάν καὶ κατὰ πόσον αὗτη συντελεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν εύνοϊκῆς διαθέσεως εἰς τούς ἐκπαιδευομένους διά τὴν προσδοκωμένην ἐφαρμογὴν τῶν κατά τὴν διδασκαλίαν ἐκτιθεμένων.

Εὐνοϊκή διάθεσις

Εἶναι γνωστή ἡ ἐνστικτώδης τάσις τοῦ ἀνθρώπου νά πιστεύῃ ὅτι γνωρίζει - ἂν ὅχι τά πάντα - περισσότερα ἀπό ὅσα πράγματα γνωρίζει. Πρέπει, νά φθάσῃ κανείς εἰς τὸ ὑψός τῆς σοφίας τοῦ Σωκράτους, διά νά δυνηθῇ νά εἴπῃ τό "Ἐν οἴδα, ὅ, τι οὐδέν οἴδα". Ἡ τοιαύτη πάσις τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ως ἀποτέλεσμα τὴν ἀποστροφήν ἀπό οἰανδήποτε ἐκπαιδευτικήν ἐκδήλωσιν. Δέν μᾶς ἀρέσει νά μᾶς λέγουν οἱ ἄλλοι, τί πρέπει νά κάμνωμε καὶ πῶς πρέπει νά τό κάμνωμε.

Κατά τὴν διά τῆς διαλεκτικῆς ἐκπαιδευσιν ὄμως, δέν μᾶς λέγει, κανεῖς: τί πρέπει νά κάμνωμε. Καθοδηγούμεθα ἀπό τὸν ἐκπαιδευτὴν μας, νά ἀνακαλύψωμεν ἡμεῖς, τὸν πρέπει νά κάμνωμε· καὶ πῶς πρέπει νά τό κάμνωμε. Αἰσθανόμεθα τότε τὴν ἴκανοποίησιν τῆς ἐπιτυχίας. "Ἔχομε πολὺ μεγάλην πιθανότητα νά ἴδωμεν ἐφαρμοζόμενα ἐκεῖνα πού προσδοκῶμεν, ἔδιν ἀκολουθήσωμε τὴν τακτικήν αὐτῆν. Ο ἐκπαιδευόμενος δέν ἔχει ἀπλῶς μάθει, τό μάθημα, τό ἔχει ἐπίσης ἀποδεχθῇ ως ώφελιμον καὶ πρατματοποιήσικον.

Μέν αὖτη τάσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὅποια τείνει νά μειώσῃ τὴν προθυμίαν τῶν ἐκπαιδευομένων νά ἀποδεχθοῦν τά ὑπό τοῦ ἐκπαιδευτοῦ ἐκτιθέμενα, εἶναι ἡ προκατάληψίς των ἔναντι αὐτοῦ. Ἡ προκατάληψίς τῶν νεωτέρων ἔναντι ἔνος περισσότερον ἡλικιωμένου. Ἡ προκατάληψίς τῶν πρακτικῶν ἔναντι τοῦ θεωρητικοῦ αλπ.

"Ἡ προκατάληψίς αὕτη ἐκδηλοῦται μέ τάς συνήθεις ἐκφράσεις ὅτι, "αὐτά πού λέει εἶναι τῆς περασμένης γενεᾶς", ἢ "τά λέει ἐπειδή ἡ θέσις του τὸν ὑποχρεώνει νά τά·πη" ἢ "κάλα: εἶναι αὐτά πού γράφουν τά βιβλία; ἀλλά στὴν πρᾶξι οἱ συνθῆκες εἶναι διαφορετικές".

"Ἐνταῦθα ὄμως ὁ ἐκπαιδευτὴς ἔχει τὴν δυνατότητα νά ἀποφύγῃ νά

έκφρητη γνώμην ή νά διατυπώση κανόνας. "Εργον του είναι νά καθοδηγή τούς έκπαιδευομένους νά καταλήξουν έκεινοι είς τό έπιθυμητόν συμπέρασμα. Τοιουτοτρόπως έκλειπει άπολύτως ή προκατάληψις έναντίον τῶν ἀπόδικων καί τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ έκπαιδευτοῦ. Τά συμπεριφάσματα τῆς διδασκαλίας ἀποκτοῦν τὴν ἐγκυρότητα τῆς διδασκαλίας ἀποφάσεως.

"Η δημιουργία εύνοϊκῆς διαθέσεως ἐκ μέρους τῶν σπουδαστῶν είναι θεμελιώδης διά τὴν ἐπιτυχίαν ἐνδική οἰασδήποτε μορφῆς έκπαιδευτικοῦ προγράμματος. 'Υπάρχει μία τάσις συχνά - συχνότεραν ἀπό ὅτι θά ήτο ἐπιθυμητόν - ή εύνοϊκή διάθεσις αὗτη νά δημιουργήται ἐπιφανειακῶς, μέ τὴν μέθοδον τῆς βαθμαλογίας. Αὕτη, έκμεταλλευμένη τὴν ἀποστροφήν πρὸς τὴν ἀποτυχίαν τουλάχισταν τῶν φιλοτίμων έκπαιδευμένων, κατορθῶνται πράγματα νά δημιουργήσῃ - μεταξύ τῶν φιλοτίμων μόνυμα - μίαν φαινομένην διάθεσιν ἀποδοχῆς τῶν ὑπὸ τοῦ έκπαιδευτοῦ ἀναπτυσσομένων κανόνων, συμπερασμάτων κ.λ.π. 'Η οὕτω δημιουργήθεῖσα εύνοϊκή ἀτμόσφαιρα ὅμως, ἐκτός τοῦ ὅτι περιορίζεται εἰς ποσοστὸν της μόνον τῶν έκπαιδευμένων, είναι προσωρινή. 'Επιζεῖ μόνον μέχρι τῆς διενεργείας τῶν ἔξετάσεων - ἐνῶ ή ἀκτινοβολία τοῦ καλοῦ έκπαιδευτοῦ πρέπει νά ἐνεργῇ πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς "σχολῆς", ἐάν ή έκπαιδευσις πρόκειται πράγματι νά ἐπιτύχῃ τοὺς στόχους; τοὺς διόποιους ἀνεφέραμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης.

Ἐπτά πρακτικοὶ κανόνες

"Η ἐπιτυχία ἐνδική έκπαιδευτικοῦ προγράμματος δέν είναι ἔργον εὐχερές. 'Απαιτεῖται πολλή καί ποικίλη προετοιμασία, ἐκτεινόμενη σχολαστικῶς μέχρι καί τῶν πλέον μικρῶν λεπτομερειῶν καί ἴδιως δόκιμος χειρισμός τῆς φάσεως τῆς διδασκαλίας.

Εἰς περίπτωσιν καθ' ἦν ή διδασκαλία διεξάγεται μέ τὴν μέθοδον τῆς διαλέξεως, ή ἄλλης παρεμφεροῦς, διέκπαιδευτής διεξάγει τὴν διδασκαλίαν χωρὶς νά συναντήσῃ πολλὰ ἐμπόδια. Εύχερῶς λοιπὸν δύναται νά αὐταπατηθῇ, πιστεύων ὅτι ἔφερεν εἰς πέρας ἐπιτυχῶς τὴν διδασκαλίαν. Τυχόν ἔλλειφεις τῶν σπουδαστῶν ἀποκαλυπτόμεναι μετὰ τό πέρας αὐτῆς ἀποδίδονται συνήθως εἰς ἀμέλειαν τῶν ἴδιων. Μέ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς διαλεκτικῆς ὅμως, ή κατάστασις μεταβάλλεται. Οἰασδήποτε παράλειψις, οἰοσδήποτε ἀστοχος χειρισμός ἐκ μέρους τοῦ έκπαιδευτοῦ καθίσταται ἀμέσως ἀντιληπτός. 'Η συζήτησις τότε θά ἐκφύγῃ τελείως

τῆς τροχιᾶς της καὶ ἡ διδασκαλία θά ἀποκλίνηται ἀπό τὸν προορισμὸν της. Καλὸν εἶναι λοιπὸν ὁ μέλλων νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν διαλεκτικὴν ἐκπαιδευτῆς, νὰ καταποιεῖται καθὼς εἰς τὴν τεχνικὴν τῆς μεθόδου, προκειμένου νὰ μή ἐμπλακῇ εἰς ἀτέρμονας συζητήσεις ἐκτός θέματος.

"Η ἐκτιτυχία τῆς διαλεκτικῆς ἐξαρτᾶται κατά πολὺ ἀπό τὴν προσωπικότητα τοῦ ἐκπαιδευτοῦ καθὼς καὶ ἀπό ἄλλας προϋποθέσεις, τὰς δόποιας θά ἐκθέσωμεν κατωτέρω.

Εἶναι σηδπιμον ὅμως γά προτάξωμεν πρακτικούς τινας κανόνας οἱ ὅποιοι δύνανται διά τῆς ἐφαρμογῆς των, ἐξ οὗ νὰ συγτελέσουν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μαθήματος. Διά τῆς μετά προσοχῆς μελέτης καὶ ἐφαρμογῆς των, εἶναι δυνατόν νὰ ἀντισταθμισθῇ ἡ τυχόν ἔλλειψις, εἰς τὸν ἐκπαιδευτὴν ἐμφύτου ἐν γενετῆς ἴνανδτητος τοῦ διαλέγεσθαι. Ομοίως δύναται νὰ υπερπηδηθῇ καὶ ἡ ἀπούσια τῶν λοιπῶν προϋποθέσεων ἐάν ὑπάρξῃ τοιοῦτον πρόβλημα.

"Ας κατατάξωμεν τοὺς ἐν λόγῳ κανόνας κατά τὴν σειράν προτεραιότητος, ὡς πρός τὴν χρονικήν περίοδον χρησιμοποιήσεως ἐνός ἐκάστου." Ας ἀναφερθῶμεν ἀρχικῶς εἰς τὴν προετοιμασίαν τοῦ μαθήματος. "Η προετοιμασία διά μίαν διαλεκτικὴν διδασκαλίαν, δέοντας σφαλῆσαι περιλαμβάνη τὴν συνήθη ἐργασίαν, ἡ ὅποια ἀπαιτεῖται, διά μίαν καθ' οἰανδήποτε μέθοδον διδασκαλίαν (ἐνημέρωσις, πρόβλεψις κατανόμης χρόνου, συγκέντρωσίς ἐποπτικῶν μέσων κλπ.)." Ενταῦθα ὅμως ἀπαιτεῖται ἐπί πλέον νὰ προσχέδιασθοῖν ὅλαι αὶ θέμελιώδεις ἐρωτήσεις, ἀτὶ ὅποιαι θά πρέπη νὰ προβληθοῦν πρός τὴν ὅμᾶδα. Συγχρόνως δέ νὰ προβλεφθῇ, ποῖαν. Θά εἶναι αἱ πιθαναί ἀποκρίσεις εἰς ἐκάστην καὶ πᾶς θά ἀντιδράσῃ ὁ ἐκπαιδευτής εἰς αὐτάς.

"Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἐκπαιδευτής πρέπει νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ νὰ δημιουργήσῃ εὐθύς κατά τὴν ἔναρξιν τῆς συζητήσεως μίαν ἀτμοσφαίραν οἰκειότητος εἰς τὴν αἴθουσαν. Αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος διά τοῦ τεθῆ πράγματι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ μαθήματος ὀλόκληρην τό δυναμικὸν τῆς σκέψεως ἐνός ἐκάστου τῶν ἐκπαιδευομένων. Τοῦτο δέ εἶναι μία ἀπό τὰς βασικὰς ἐπιδιώξεις τῆς διαλεκτικῆς. Διά τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀτμοσφαίρας οἰκειότητος, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προκληθῇ ἔκαστος τῶν σπουδαστῶν νὰ ὅμιλησῃ, "νὰ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν του!" Κατάλληλα θέματα διά τὴν "προθέρμανσιν" ταῦτην τῆς ὅμαδος, εἶναι βεβαίως ἀπλὰ θέματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος μεταξύ τῶν ἀποτελούν-

των τήν όμαδα (άθλητισμός, οίκογένεια κλπ.), όπωσδήποτε έκτος τής σφαιρας τοῦ προγράμματος ἐκπαιδεύσεως.

Ἐξασφαλισθεῖσῆς τῆς ἀτμοσφαιρας οἰκειότητος, καὶ προκειμένου νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν αὐρίως συζητησιν, εἶναι ἀπαραίτητον νά διατυπωθῇ πλήρως καὶ σαφῶς τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. Πρέπει δέ ἐπι πλέον νά ἔξασφαλισθῇ, ὅτι ἔκαστος ἐκ τῶν μελῶν τῆς όμαδος τῶν ἐκπαιδευομένων, μηδενός ἔξαιρουμένου, ἔχει ἀντιληφθῇ τὸν σκοπόν τῆς συζητήσεως. Εάν δέν ἐπιτευχθῇ τοῦτο, ὑφίσταται ὁ κίνδυνος, κατὰ τήν πρόοδον τῆς συζητήσεως, εἰς ἣ περισσότεροι ἐκ τῶν σπουδαστῶν νά διατυπώσουν γνῶμας ἔσφαλμένας. Ή συνέπεια τούτου θά εἶναι νά πληγωθῇ κατόπιν ὁ ἔγωισμός των, ὅπότε ἡ ἐφεξῆς συμμετοχή των εἰς τήν συζητησιν θά καταστῇ φυχρά. Τό γεγονός τοῦτο θά δυσχεράνῃ σημαντικά τὸ ἔργον τοῦ ἐκπαιδευτοῦ, δεδομένου ὅτι κατά τήν διά τῆς διαλεκτικῆς διδασκαλίαν ἐπιδιώκεται ἡ ἐνεργός συμμετοχή καὶ εἰς βάθος ἐκπαίδευσις ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν συμμετεχόντων. Καὶ τοῦτο μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸν τέταρτον κανόνα.

Οὗτος ὑπαγορεύει ὅτι πρέπει νά ἔξασφαλισθῇ ἡ συμμετοχή εἰς τήν συζητησιν ὅλων τῶν σπουδαστῶν τὸ ταχύτερον δυνατόν.

Εἶναι φυσικόν, ἀφοῦ δημιουργηθῇ ἡ ἀτμόσφαιρα οἰκειότητος, καὶ δοθῇ ἡ εύκαιρία εἰς ἔνα ἔκαστον νά ὅμιληση εἰς τήν ἐναρκτήριον ταῦτην φάσιν, νά ἐπάκολουθήσῃ μία περίοδος σιωπῆς ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευομένων. Αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος δικά νά δυνηθῇ ὁ ἐκπαιδευτῆς νά προβῇ εἰς τήν διατύπωσιν τοῦ θέματος τῆς συζητήσεως. Κατά τήν στιγμήν ταῦτην, ὁ ἐκπαιδευτῆς καθίσταται ὅμιλητής. Εάν ἡ περίοδος τῆς σιωπῆς παραταθῇ πέραν τοῦ δέοντος, διατρέχομεν τὸν κίνδυνον τά πρώτην σκόπιμον νά εἰσέλθῃ ἡ όμάς εἰς τήν φάσιν τῆς καθ' αὐτό συζητήσεως, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον. Συμβαίνει όμως ἐνίστε, ἐνῷ πράγματι ὁ ἐκπαιδευτῆς μεριμνᾷ νά δηγήσῃ τήν όμαδα εἰς τήν συζητησιν, ὡρισμένα ἄτομα διστάζουν νά ἀρχίσουν νά λαμβάνουν μέρος. Οὕτω εἶναι δυνατόν, εἰς διάστημα ἡμισείας ὥρας μετά τήν ἐναρξιν τῆς συζητήσεως, ἡ συζητησις νά διεξάγεται μέ την πρότητα καὶ ἐνδιαφέρον, ἀλλά χωρίς τήν συμμετοχὴν ὅλων. Ἐκ τῶν δώδεκα π.χ. μελῶν τῆς όμαδος, αἱ δύο παρακολουθοῦν ὡς ἀκροαταί. Λέγομεν τότε ὅτι ἔχομεν δύο ἀπόντας. Εάν εἰς ἣ περισσότεροι ἐκ τῶν ἐκπαιδευομένων δέν λάβουν ἐνεργόν

μέρος εἰς τὴν συζήτησιν, δέν πρέπει νά θεωρήται, ὅτι οὗτοι παρηκολούθησαν τὴν διδασκαλίαν. Κατωτέρω κατά τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς τῆς ὑποβολῆς ἐρωτήσεων, θά ἀναφέρωμεν, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ ἐκπαιδευτής νά εἰσαγάγῃ εἰς τὴν συζήτησιν αὐτομα, τά δόποια ἀφ' ἔστων διστάζουν νά διατυπώσουν τὴν γνώμην των.

Ο ἐπόμενος κανῶν εἶναι ὅτι ἡ συζήτησις δέον νά οἰκοδομήται στη ριζομένη εἰς τὰς γνώμας τῶν σπουδαστῶν μέχρις ὅτου ἡ ὅμας καταλήξῃ εἰς ἕκαστον τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιθυμητῶν συμπερασμάτων. Μόλις διατυπωθῇ ἐν τοιοῦτον συμπέρασμα, ἡ συζήτησις δέον νά διακόπτεται πρὸς στιγμήν καὶ τὸ συμπέρασμα νά ἀναγράφεται ἐπὶ τοῦ πίνακος. Ἀποκτᾶ οὕτω ἐγκυρότητα καὶ εἶναι δυνατόν νά χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἐκπαιδευτήν βραδύτερον εἰς ἐνδεχομένην ὑπαναχώρησιν τῶν μελῶν τῆς ὅμαδος. Διά τοῦτο εἶναι σκόπιμον ἀντί μαυροπίνακος, νά χρησιμοποιήται σύστημα φύλλων χάρτου καταλλήλου μεγέθους.

Ἐκτός τῆς διατυπωθεῖσας καὶ ἀναγραφῆς τῶν ἐπὶ μέρους συμπερασμάτων, πρέπει ὁ ἐκπαίδευτής κατά καιρούς νά ἀνακεφαλαιώνῃ ὑπό μορφῆν συντόδου διαλέξεως τὰ μέχρι στιγμῆς ἐξαχθέντα συμπεράσματα. Ἡ ἐν λόγῳ ἐνέργεια ἐπαναφέρει τὴν ὅμαδα. εἰς τὴν τάξιν, ἡ ὅποια εἶναι φυσικόν νά ἔχῃ χαλαρώσῃ μετά δέκα πέντε ἔως εἴκοσι λεπτῶν συζήτησιν. Η ἀνακεφαλαιώσις ὁδηγεῖ ἐκ νέου τὴν σκέψιν τῶν ἐκπαιδευομένων πλησιέστερον πρὸς τὴν ἐπιθυμητήν τροχιάν.

Τέλος, ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ἴδεαν ὅτι σκοπός τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ "μεταβολή τῆς διαγωγῆς", παρατηροῦμεν ὅτι δέν πρέπει νά παραλείπεται εἰς τὸ τέλος τῆς συζήτησεως, νά γίνεται συσχέτισις τῶν συμπερασμάτων αὐτῆς μέ τὴν ἐν τῷ πράξει ἐφαρμογήν. Εάν δέ, ἡ φύσις τοῦ θέματος τῆς διδασκαλίας τὸ ὑπαγορεύη, νά ζητηθῇ ἀπό τούς σπουδαστάς νά ἀναφέρουν πῶς καὶ εἰς ποίας περιπτώσεις θά θέσουν εἰς ἐφαρμογήν τὰ ἐκτεθέντα.

Η ἔρωτησις

Ἐφ' ὅσον ἡ διαλεκτική εἶναι ἡ τέχνη τοῦ συζητεῖν κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἡ δέ ὑποβολῆ ἐρωτήσεων εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ ἐκπαιδευτοῦ, καλόν εἶναι νά ἔχωμεν ὑπ' ὄφει μας στοιχεῖα τινά ἐκ τῆς τεχνικῆς τῆς ὑποβολῆς ἐρωτήσεων. Ας μή λησμονῶμεν, ὅτι αἱ ἐρωτήσεις δέν ὑποβάλλονται ὑπό τοῦ ἐκπαιδευτοῦ δι' ἐπίλυσιν ἀποριῶν του, ἀλλά

διά νά προκαλέσουν τήν λείτουργίαν. τῆς σκέψεως τῶν σπουδαστῶν· κατά τήν ἐπιθυμητήν κατεύθυνσιν.

Ἐν πρώτοις ἔχομεν τήν ἐρώτησιν, ἡ ὅποια ὑπόβαλλεται πρός τὸ σύνολον τῆς ὁμάδος, μέ τήν προσδοκίαν ὅτι θά ἐμφανισθῇ εἰς τουλάχι στον ἐθελοντήν, πρόθυμος νά ἀπαντήσῃ. Αἱ ἐρωτήσεις ὑπ' ἄριθμον 1-2-3-5 τοῦ παραδείγματος τῆς σελ. 3 ἀποτελοῦν τοιαύτας ἐρωτήσεις.

Ἐν τῇ πράξει ὑποβάλλομεν τήν ἐρώτησιν πρός τήν ὁμάδα, κατά τὸν σαφέστερον δυνατόν τρέπον. — Ἐν συνεχείᾳ ἀφίνομεν νά παρέλθῃ χρονικόν τι διάστημα, διά νά σκεψθοῦν οἱ σπουδασταί. Ἐάν δέν διακρίνωμεν προθυμίαν δι' ἀπάντησιν, θέτομεν ἐκ νέου τήν ἐρώτησιν χρησιμοποιοῦντες διάφορον διατύπωσιν, ἀπλουστέραν τῆς πρώτης εἰς δυνατόν. Δυνάμεθα νά διαχωρίσωμε τήν ἐρώτησιν εἰς δύο ἢ τρεῖς τοιαύτας περισσότερον περιωρισμένου περιεχομένου. Μετά τήν δευτέραν ἀπόπειραν, ἐάν ἡ ἐρώτησις ἔχῃ ἐπιλεγῆ ὄρθις καί διατυπωθῇ σαφῶς, θά ἔχωμεν κάποιαν ἀντίδρασιν : εἴτε ἄμεσον ἀπάντησιν, εἴτε ζωηρότητα εἰς τήν ἔκφρασιν ἔνδος ἢ περισσοτέρων ἐκ τῶν σπουδαστῶν. Ἀκούωμεν τήν ἀποφίνι των, ἐρωτῶμεν τοὺς ὑπόλοιπους, ἐάν συμφωνοῦν, καί ἡ συζήτησις ἐντεῦθεν προχωρεῖ κανόνικῶς.

Ἐάν δέν κατορθώσωμεν νά λάβωμεν τήν ἀπάντησιν πού ἐπιθυμοῦμε, δυνάμεθα ἐν ἀνάγκῃ νά διατυπώσωμεν τήν ἐπιθυμητήν ἀπάντησιν, μέ τήν προσθήκην : "Ετσι δέν εἶναι ;" ἢ "Συμφωνεῖτε ;"

Ἡ ἐν λόγῳ πρός τήν ὁμάδα ὡς σύνολον ἐρώτησις, πρέπει, ὡς εἶναι εύνοητον, νά μή παρεξηγηθῇ ὡς ἀπαίτοσα "ὅμαδικήν" ἀπάντησιν. Εἶναι σκόπιμον νά δοθῇ εύκαιρία εἰς ὅλους, ὃσοι προθυμοπόιηθοῦν, νά ἀπαντήσουν, χωρὶς ὅμως νά θημειοθρηγηθῇ-χασμαδία καί χαλάρωσις τῆς τάξεως ἀπό τό γεγονός ὅτι θά διμιλοῦν πολλοί συγχρόνως. Ἡ γνώμη των τότε, δέν θά ἀκουσθῇ ἀπό δλδηληρον τήν δμάδα. Ἡ δμάς θά διασπασθῇ εἰς δύο ἢ τρεῖς ἐπί μέρους δμάδας, αἱ δόποιαι θά ἀρχίσουν νά συζητοῦν ἐκάστη ἐπί μιᾶς τῶν διατυπωθεισῶν ἀπόφεων.

Ἐάν αἱ ἀπαντήσεις δέν διατυπωθοῦν σαφῶς, πιθανόν νά χρειασθῇ νά κληθοῦν οἱ ἀπαντήσαντες νά διατυπώσουν ἐκ νέου τήν ἀποφίνι των σαφέστερον. Ἐνίστε εἶναι σκόπιμον ὁ ἔκπαιδευτής, νά διατυπώσῃ ὁ τετριος τήν ἀποφίνι τοῦ σπουδαστοῦ χρήσιμοποιεῖν δοκιμώτερας ἔκφράσεις, προκειμένου νά τήν ἀντιληφθῇ καλύτερα ἡ δμάς.

· Εἰς τάς πρός τό σύνολον ὑπόβαλλομένας ἐρωτήσεις ὑπάρχειν δ κίνδυνος, αἱ ἀπαντήσεις νά δίδωνται συνεχῶς ἀπό ὥρισμένα μόνον μέλη τῆς ὁμάδος, ἐνδιότεροι νά ἀπωθοῦνται εἰς τό πέριθώριον. Οὐτοι θά εἶναι οἱ περισσότερον ἔνδοστρεφεῖς τύποι, ἢ οἱ ἔχοντες σχετικήν ἄγνοιαν περί τό θέμα. 'Ο Ἑκπαιδευτής δύναται νά ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν αὐτὴν μέτο τό νά ἀποφεύγῃ νά κατευθύνῃ τό βλέμμα τού πρός τούς περισσότερον ὁμιλητικούς. Θά βοηθηθῇ εἰς τοῦτο ἔαν, ἔχων κατορθώσει νά προβλέψῃ, ποῖα θά εἶναι τά ἐν λόγῳ ἀτομά, ἔχει δόσει εἰς αὐτὰ θέσεις ἀκραίας. 'Εάν π.χ. ἔχῃ δημιουργήση ἔνα σχηματισμόν V, ώς εἰς τό παράδειγμα τῆς σελ. 3 ἀκραῖαν θέσεις θά εἶναι αἱ εύρισκόμεναι εἰς τά ἄνω ἀκρα τῶν δύο σκελῶν. Διά τοῦ τρόπου ματαύτου ἀποθαρρύνθηται οἱ περισσότερον ὁμιλητικοὶ ἀπό τό νά λαμβάνουν συνεχῶς τόν λόγον. Διά νά ἐνθαρρυνθοῦν δέ παραλλήλως οἱ ἀποφεύγοντες νά διατυπώσουν τάς ἀπόφεις των, χρησιμοποιεῖται ή πρόσωπική ἐρώτησις.

· 'Η προσωπική ἐρώτησις, κατ' ἀντίθεσιν πρός τὴν ἀπευθυνομένην πρός τό σύνολον τῆς ὁμάδος, ἀπευθύνεται πρός συγκεκριμένον πρόσωπο ἐκ τῶν ἔκπαιδευομέγων. Τοιαύτη εἶναι ἐν μέρει ή 4η ἐρώτησις εἰς τό ἀνωτέρω μνημονεύθεν παράδειγμα. Λέγω "ἐν μέρει" διότι δ. ἐρωτώμενος προεκάλεσεν ἐνταῦθα ὁ ἔδιος τῆς προσωπικήν ἐρώτησιν. 'Η προσωπική ἐρώτησις εἶναι πολύτιμος διά τὴν ἐξασφάλισιν τῆς συμμετοχῆς ὅλων, δύναται δέ ἐπί πλέον νά χρησιμεύσῃ καὶ ώς "σανίς, σωτηρίας" διά τόν ἔκπαιδευτήν, ἐάν εἰς ἐρώτησίν του, ὑποβληθεῖσαν, πρός τό σύνολον τῆς ὁμάδος, δέν λαμβάνει κανενός εἴδους ἀπάντησιν. 'Απαιτεῖ ὅμως πολλήν προσοχήν καὶ τέχνην εἰς τόν χειρισμὸν τῆς. 'Εάν δέ ἐρωτώμενος δέν κατορθώσῃ νά ἀπαντήσῃ, εἶναι πολύ πιθανόν νά ἀποθαρρυνθῇ εἰς ἐπομένην περίστασιν, νά ἐκφέρῃ γνώμην. Οὔτω θά παθῇ πλέον νά συμμετέχῃ εἰς τῆς συζήτησιν. Μετά πάροδον ὅλιγου χρόνου θά ἀρχεῖται νά σκέπτεται ὅλα πράγματα. Οὔσιαστικῶς θά εἶναι ἀπόνω:

· 'Η τοιαύτη ἀνεπιθύμητος κατάστασις, πρέπει νά ἀποφεύχθῃ πάση θυρίδα. Πρός τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον δέ ἔκπαιδευτής, προτοῦ ἀποφασίσῃ νά ἀπευθύνῃ μέσαν ἐρώτησιν πρός συγκεκριμένον πρόσωπον, νά εἶναι βέβαιος ὅτι αἱ γνώσεις ἡ ή ἐμπειρία τοῦ προσώπου τούτου εἶναι ἐπαρκεῖς. Θά δύναται οὔτω νά ἐλπίζῃ ὅτι δέ ἐρωτώμενος θά κατορθώσῃ νά ἀπαντήσῃ εἰς τῆς ἐρώτησιν, δρθῶς. 'Επίσης, πρέπει πρῶτα νά ἐκ-

φωνήση τό δόνομα τοῦ σπουδαστοῦ, καὶ ἐν συνεχείᾳ νά διατυπώσῃ τὴν ἐρώτησεν. Καλὸν εἶναι δέ μαζύ μέ τό δόνομα, νά λεχθῇ καὶ μία φιλοφρόνησις, μία ἔνδειξις ἐκτιμήσεως πρός τό πρόσωπον τοῦ σπουδαστοῦ, διά νά μή θεωρηθῇ ἡ ἐρώτησις ὡς ἀνακριτική. Π.χ. : "Ἐσύ, Κώστα, εἶσαι καλός στά μαθηματικά. Γιά πές μας, πῶς νομίζεις ὅτι πρέπει νά προχωρήσωμε, γιά νά λύσωμε αὐτή τὴν ἔξισωστ; " Ἐάν δέν ἔφωνηθῇ τό δόνομα ἐκ τῶν προτέρων, εἶναι δυνατόν ὁ σπουδαστής νά καταληφθῇ ἐξ ἀπρόσπτου καὶ νά μή δυνήθῃ νά ἀπαντήσῃ; μόνον διά τόν λόγον αὐτόν.

"Η προσωπική ἐρώτησις χρησιμεύει ἐπίσης διά τὴν διακοπήν ἵδιαιτέρων συζητήσεων μετάξυ τῶν μελῶν τῆς ὁμάδος. Καλόν εἶναι μᾶλιστα, νά δύνοδευθῇ ἡ ἐρώτησις ἀπό τὴν εἰλικρινῶς διατυπουμένην παρατήρησιν, ὅτι ἡ ὁμάδας ἔνδιαφέρεται νά ἀκούσῃ ἐκεῖνα, τά ὅποια ἀναφέρονται εἰς τάς ἵδιαιτέρας συζητήσεις.

Διά τῆς προσωπικῆς ἐρωτήσεως τέλος, δυνάμεθα νά ἐπανεισφέρωμεν εἰς τό μάθημα πρόσωπα, τά ὅποια βλέπομεν ὅτι πρός στιγμήν ἔχουν ἀφαιρεθῆ καὶ ἀπασχολοῦν τὴν σκέψιν των μὲ ἄλλα ζητήματα, ξένα πρός τό θέμα τῆς συζητήσεως.

"Ἄς ἔχωμεν πάντας ὑπ' ὄφιν, ὅτι ἡ διδασκαλία εἰς τό σύνολον θάση σημειώση μεγαλυτέραν ἐπιτυχίαν, ἔάν ἡ συζητήσις προχωρεῖ κυρίως βάσει ἐρώτησεων ἀπευθυνομένων πρός τό σύνολον. "Η προσωπική ἐρώτησις εἶναι μία "ἔξοδος κινδύνου", ἡ ὅποια ὅμως δέν εἶναι καὶ αὐτή καθ' εαυτήν "ἀκίνδυνος". Δυνάμεθα γά την προτιμήσωμεν, προκειμένου νά ἀποφύγωμεν ἄλλην καταστροφήν. Νά μή κάνωμε κατάχρησιν αὐτῆς:

"Ενδιαφέρον εἶναι τώρα νά ἔχετάσωμεν τέλος θάση συμβῆ, ἔάν ὑποβληθῆ πρός τόν ἐκπαιδευτήν μία ἐρώτησις ἐκ μέρους σπουδαστοῦ. Διότι ναί μέν ἡ διαλεκτική ἔχει ὡς χαράκτηριστικόν τό ὅτι ὁ ἐκπαιδευτής ὑποβάλλει ἐρώτησις, δέν δίδει ὅμως εἰς αὐτόν τό ἀποκλειστικόν δικαιώματα πρός τόπο. "Ἐάν εἰς ἐκ τῶν ἐκπαιδευομένων ἐπέθυμη νά διεύκρινεται μίαν ἀπορίαν του, δικαιούται νά ἐπιζητήσῃ τοῦτο δι' ἐρωτήσεως. Τοποθετεῖται ἐρωτήσεις ὑποβάλλονται ἐν τῇ πράξει εἴτε μεταξύ συναδέλφων εἴτε πρός τόν ἐκπαιδευτήν. "Ἐάν ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς συζητήσεως εἶναι ἀρμονική, ἡ ἐρώτησις θά ὑποβληθῆ πρός συνάδελφον. "Ἐάν ἀπευθυνθῇ πρός τόν ἐκπαιδευτήν, τοῦτο εἶναι ἔνδειξις ὅτι οὗτος ἔχει πάντει νά παιζῃ ἀπλῶς τόν ρόλον τοῦ κατευθύνοντος τηγά συζητήσειν δι' ἐρωτήσεων. Αντιθέτως, ἔχει ἀρχίση, νά παρεμβαίνῃ περισσότερον ἀπό ὅτι πρέπει, δια-

τυπώνων γνώμας καί ἀπόφεις, ἀντέ νά ἀφήνη τούς ἐκπαιδευομένους νά πράττουν τοῦτο.

"Ἐχομεν λοιπόν τὴν ἑξῆς κατάστασιν. Εἰς κάποιο σημεῖο τῆς συζητήσεως, ὁ ἐκπαιδευτῆς, μή δυνάμενος νά ἀντισταθῇ εἰς τὸν πειρασμόν νά ἐπιβάλῃ τὴν - ὄρθην ἔστω - ἀποφίν του εἰς τὴν ὁμάδα, ἔχει παρέμβει εἰς τὴν συζήτησιν, τασσόμενος ὑπέρ μιᾶς ἀπόφεως. Ἐν συνεχείᾳ εἰς σπουδαστῆς, ἐπιθυμῶν νά διευηρινήσῃ ἀπορίαν τινά, στρέψεται πρός τὸν ἐκπαιδευτῆν καί τοῦ ὑποβάλλει τὴν ἔρωτησιν. Τί πρέπει νά πράξῃ ὁ ἐκπαιδευτῆς τώρα ;

Τό καλύτερον πού ἔχει νά κάμη, εἶναι νά διορθώσῃ τό σφάλμα του τῆς παρεμβάσεως. Ἐάν ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἔρωτησιν, ἡ παρέμβασις ὅχι μόνον δέν διορθώνεται, ἀλλά ἐντείνεται, ἀνεπανορθώτως. Τό ἀποτελεσματικότερον μέσον ἀντιμετωπίσεως μιᾶς τοιαύτης καταστάσεως εἶναι νά στρέψῃ ὁ ἐκπαιδευτῆς τὴν ἔρωτησιν πρός τό σύνολον τῆς ὁμάδος : "Ἐσεῖς τί νομίζετε ; Μήπως μπορεῖ κανείς νά μᾶς βοηθήσῃ νά λύσωμε τὴν ἀπορία τοῦ Νίκου ; " Ἐάν δέν ὑπάρξῃ ἀπάντησις, θά πρέπη νά βοηθήσῃ τὴν σκέψιν τῶν ἐκπαιδευομένων, διατυπώνων ἄλλας ἔρωτῆσεις, αἱ ὁποῖαι νά δηγοῦν εἰς ἐπὶ μέρους συμπεράσματα, προκειμένου τελικῶς νά διατυπωθῇ ἡ ὄρθη ἀπάντησις εἰς τὴν ἀπορίαν. Τοιουτοτρόπως ὑποβοηθοῦνται οἱ ἐκπαιδευόμενοι νά ἐπιλύσουν μόνοι των τάς ἀπορίας των, ἡ δέ διδασκαλία παραμένει εἰς τά πλαίσια τῆς διαλεκτικῆς.

Αναγκαῖαι προϋποθέσεις

Διά τὴν ἐπιτύχιαν τῆς διδασκαλίας διά τῆς διαλεκτικῆς, πρέπει νά πληροῦνται ὡρισμέναι προϋποθέσεις ὡς πρός τὸν ἐκπαιδευτῆν, τό πρός διδασκαλία θέμα καί τά διαθέσιμα μέσα.

Ποῖαι ἄραγε εἶναι αἱ εἰδικαὶ ἴνανδτητες, τάς ὁποῖας πρέπει νά ἔχῃ εἰς ἐκπαιδευτῆς, προκειμένου νά χρησιμοποιήσῃ τὴν διαλεκτικήν ὡς μέθοδον διδασκαλίας ; Θά ἀναφέρωμεν ταύτας ἐν συντομίᾳ, διότι ἐκτενεστέρα ἀνάπτυξις αὐτῶν θά ἔδεις τὴν ἐντύπωσιν εἰς τὰν ἀναγνώστην ὅτι ἡ ἴνανδτης τοῦ διαλέγεσθαι εἶναι χάρισμα ὡρισμένων μόνον ἀτριμών. Αντιθέτως, πιστεύομεν ὅτι ὁ κάθε ἐκπαιδευτῆς δύναται νά χρησιμοποιήσῃ τὴν μέθοδον ταύτην.

Βασικῶς, λοιπόν, ὁ χρησιμοποιῶν τὴν διαλεκτικήν δέον νά εἶναι ἴνανδς εἰς τό νά ἀντιλαμβάνεται καί νά ἐπαναδιατυπώνῃ, ἐάν χρεια-

σθή, μέ σαφήνειαν, τούς συλλογισμούς τῶν ἐκπαιδευομένων, ἐνίστε δέ καὶ νά τούς διορθώνη - μέ τὴν βοήθειαν πάντοτε καταλλήλων ἔρωτῆσε-
ων. Ἡ διανοητική αὕτη λειτουργία πρέπει νά διεξάγεται ἐκ μέρους
τοῦ ἐκπαιδευτοῦ εἰς ρυθμόν ταχύτερον ἀπό τὸν ρυθμόν τῶν ἐκπαιδευο-
μένῶν.

Παραλλήλως πρέπει νά ἔχῃ καὶ "κοινωνικάς" ἴνανότητας. Πρέπει
δηλαδή νά εἶναι ἴνανός εἰς τό νά ἀντιμετωπίζῃ τάς ἀπόφεις τῶν συν-
ανθρώπων του μέ ύπομονήν, μέ εὐγένειαν, μέ κατανόησιν, μέ χιοῦμορ
καὶ ὀπωσδήποτε χωρίς προκατάληψιν.

'Εάν εῖς ἐκπαιδευτής κατορθώσῃ νά ἔξασκηθῇ εἰς τάς ἀνωτέρας ἴ-
κανότητας, εἶναι βέβαιον ὅτι θά ἐπιτύχῃ εἰς τὴν διά τῆς διαλεκτικῆς
διδασκαλίαν. Καὶ ἡ μέν πρώτη εἶναι θέμα διανοητικῆς ἀσκήσεως, ἐνῷ ἡ
δύμας τῶν "κοινωνιῶν" ἀρετῶν, εἶναι περισσότερον θέμα διαθέσεως." Ας
ἔχομεν πάντως κατά νοῦν ἐκεῖνο τό δόπον καὶ ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, ὅτι
δηλαδή ἡ καλή προετοιμασία τοῦ μαθήματος καὶ ἡ ἐφαρμογή τῶν ἐκτε-
θέντων πρακτικῶν κανόνων δύναται νά ἀντισταθμίσῃ οὐσιωδῶς τὴν τυχόν
ἀδυναμίαν μας εἰς τινα τῶν ἀνωτέρω τομέων. Ἡ ἐν λόγῳ προετοιμασία
πρέπει νά ἀποτελῆται ἀφ' ἐνός ἀπό τὴν μελέτην τοῦ μαθήματος, συμφώ-
νως μέ τά ἐκτεθέντα ἀνωτέρω, ἀφ' ἐτέρου δέ ἀπό τὴν μελέτην τῆς προ-
σωπικότητος καὶ τῆς στάθμης τῶν γνώσεων ἐνός ἐκάστου ἐκ τῶν ἀτόμων,
τά δόπονα πρόκειται νά παρακολουθήσουν τὴν διδασκαλίαν.

Διά νά ἐπιλεγῇ ἡ διαλεκτική ὡς ἡ καταλληλοτέρα μέθοδος διδα-
σκαλίας δι' ἐν ὑπ' ὄφει ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα ἥτιμα αύτοῦ, εἶναι
ἀπαραίτητον τό πρός διδασκαλίαν θέμα νά περιέχῃ ἐνοίας, εἰς τὰς δι-
πονας δύναται νά φθάσῃ κανείς διά τῆς ἀναλυτικῆς σκέψεως καὶ τῆς
λογικῆς. Τὰ πλεῖστα τῶν τεχνικῶν μαθημάτων, δηλαδή τὰ ἀφορῶντα εἰς
τὴν ἀσκησιν κάποιας τέχνης, ὅλα τὰ μαθήματα τοῦ κλάδου τῶν Φυσικο-
μαθηματικῶν καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ κοινωνιολογικά, φιλοσοφικά κ.λ.π.
δύνανται ἀριστα νά διδαχθοῦν διά τῆς μεθόδου ταῦτης. Ἀντιθέτως. ἡ
Ιστορία π.χ. ἥτι Γεωγραφία, ἐάν πρόκειται νά περιορισθῶνται εἰς τὴν
ὑπό τῶν σπουδαστῶν ἐκμάθησιν τῶν ιστορικῶν γεγονότων καὶ τῶν γεω-
γραφικῶν στοιχείων, χωρίς κριτικήν ἐπ' αὐτῶν, δέν εἶναι δυνατόν νά
διδαχθοῦν διά τῆς διαλεκτικῆς. Δέν ἀποτελοῦν ἄλλωστε ἀντικείμενον
ἐκπαιδεύσεως, ἀλλά ἐνημερώσεως.

Τέλος, ἐάν δέν εἶναι δυνατόν νά διατεθῇ εἰς ἐκπαιδευτής ἀνά

12 - 15 ἐκπαιδευομένους, καθώς καί ὁ ἀπαραίτητος χρόνος, ὁ διποῖος, ὃς εἶναι προφανές, ὑπερβαίνει κατά πολὺ τὸν ἀπαιτούμενον διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ αὐτοῦ θέματος διὰ διαλέξεως, θά εἶναι ἀδύνατος καὶ ἡ διδασκαλία διὰ τῆς διαλεκτικῆς. Χρησιμοποιοῦμεν τότε τὴν διάλεξιν καὶ ἀπόκειται εἰς τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ἴνανότητα τοῦ ἐκπαιδευομένου νά παρακολουθήσῃ ἢ ὅχι ἐπιτυχῶς τὸ πρόγραμμα.. Εἴς τινας μάλιστα περιπτώσεις, ἀπλῶς παραδίδομεν τὰ σχετικά συγγράμματα εἰς τὸν ἐκπαιδευόμενον. Ἡ ἐπιλογή τῆς μεθόδου διδασκαλίας ἔχει ταῦτα κατά πολὺ ἀπό τὸ πόσον οἱ διοργανωταί τοῦ προγράμματος φιλοδοξοῦν πράγματι νά πραγματοποιηθῇ ἢ "μεταβολή τῆς διαγωγῆς" ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευομένων.

Εἰδικῶς διὰ τὸ θέμα τοῦ χρόνου, ἀξίζει νά σημειωθῇ ὅτι, ἐάν μέν πρόκειται περὶ διδασκαλίας εἰς μίαν μεμονωμένην συγκέντρωσιν, εἶναι προφανές ὅτι ἡ διαλεκτική ἀπαιτεῖ πολὺ περισσότερον χρόνον ἀπό οἰανδήποτε ἄλλην μέθοδον. Ἐάν ὅμως πρόκειται περὶ ἐνδος ὀλοκλήρου προγράμματος ἐκπαιδεύσεως, ὃς εἶναι ἐν σχολικόν ἔτος ἢ ἐν πολυήμερον σεμινάριον, τότε ἡ διδασκαλία διὰ τῆς διαλεκτικῆς θά προχωρήσῃ πολὺ βραδύν. ρυθμόν εἰς τὴν ἀρχήν. "Ομως εύθυνς ὃς προχωρήσῃ ἡ ἐκπαίδευσις, ὃς ρυθμός θά ἐπιταχυνθῇ πολὺ ἐν συγκρίσει μὲ τάς ἄλλας μεθόδους διδασκαλίας, διότι οἱ μαθηταί θά ἔχουν ἀφομοιώση εἰς βάθος τάς βασικάς ἐννοίας καὶ οὕτω θά ἀντιλαμβάνωνται πολὺ ταχύτερον τά μετέπειτα ἀναπτυσσόμενα.

Ἡ διαλεκτικὴ τοῦ Σωκράτους

Θά ἦτο παράλειψις εἰς μίαν δύμιλίαν περὶ τῆς διδασκαλίας διὰ τῆς διαλεκτικῆς, νά μή μνημονεύσωμεν τὸν σοφόν τῆς ἀρχαιότητος, τὸν Σωκράτη. Ὁ Σωκράτης χαρακτηρίζεται ὡς Σοφός. Παραλλήλως ὅμως πρέπει νά χαρακτηρίζεται καὶ ὡς Διδάσκαλος. Ἐχρησιμοποίει κατά κόρον τὴν διαλεκτικὴν εἰς τάς διδασκαλίας του. Ἐφήρμοζε δέ σοφώτατα τοὺς κανόνας, τοὺς ὄποιους μετά τόσους αἰώνας οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπιστήμονες κατώρθωσαν νά διατυπώσουν; χωρίς ὅμως νά δυνηθοῦν, νά προσθέσουν τίποτε. Ὁ μόνος κανῶν, τὸν ὄποιον συνήθως δέν ἐφήρμοζεν ὁ Σωκράτης, ἦτο ἡ ἐκ τῶν προτέρων διατύπωσεις τοῦ πρός συζήτησιν θέματος. Τοῦτο ὅμως ἐγίνετο σκοπίμως, πρός ἀποφυγῆν..δημιουργίας ἀντιρρήσεων ἐκ προκαταλήψεως πρός τό θέμα. "Ἄς σημειωθῇ λοιπόν καὶ τοῦτο : ὅτι ἡ ἀποφυγὴ τῆς ἐκ τῶν προτέρων διατυπώσεως τοῦ

Θέματος, συντελεῖ εἰς τὴν βραχυνύκλωσιν ἀντιρρήσεων ἔναντι αὐτοῦ, ἐκ προκαταλήψεως.

Παραθέτομεν κατώτερώ ἔνα παράδειγμα τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους, ὅπως ἀπόδιδεται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Χρήστου Ζαλοκώστα "Σωκράτης" :

" Στὴν δυτικῇ ἄκρῃ τῆς ἀγορᾶς, κάτω ἀπό τὸ ναὸ τοῦ Ἡφαίστου, ἔστεκε τό ἔργαστηρι τοῦ Πιστία τοῦ θωρακοποιοῦ. Μπῆκε μέσα ὁ Σωκράτης, εἴδε τὸν Πιστία νά παίρνη μέτρα σ' ἔνα Θεσσαλό ἄρχοντα νά τοῦ φτιάσῃ θώρακα, κι' ἄκουσε νά' ζητᾷ ὑπερβολική τιμή, πού ὁ ξένος τὴν ἀποδέχτηκε χωρίς συζήτηση. Σάν ἔφυγε ὁ Θεσσαλός, ρώτησε τὸ μάστορη ὁ Σωκράτης :

- " Μπορεῖς, Πιστία, νά μοῦ ἐξηγήσης, γιατί πούλας τοὺς θώρακές σου τόσο ἀκριβά, ἐνῶ δέν τοὺς κάνεις οὔτε πιστούς, οὔτε πολυτελέστερους ; "

- " Ἐπειδή τοὺς κατασκευάζω συμμετρικούς".

- " Θέλεις νά πῆς πώς προφυλάγεις τὰ μέρη πού πρέπει νά σκεπάζωνται, χωρίς νά ἐμποδίζης τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια νά κουνᾶν ἐλεύθερα ; "

- " Ακριβῶς. Γιατί δέν ὡφελεῖ τίποτα, Σωκράτη, ἔνας θώρακας χωρίς καλή ἐφαρμογή ".

- " Τὰ σῶματα τῶν ἀνθρώπων, Πιστία, ἄλλα εἶναι σύμμετρα, ἄλλα δύνας δέν εἶναι. Συμφωνεῖς ; "

- " Βεβαίωτατα ".

- " "Αν λοιπόν τοὺς κάνης ἐφαρμοστούς, θά πρέπη νά τοὺς κάνης ἀνδροίους, ἔναν - ἔναν χωριστά ".

- " Μάλιστα. "Ετσι τοὺς κάνω ".

- " Γι' αὐτό κοστίζουν ἀκριβά ... τώρα καταλαβαίνω. "Ομως ἀκούω πώς στά Μέγαρα ἐργάζονται οἱ ἐργοστασιάρχες μέ αλλο σύστημα, γιά νά παράγουν γρήγορα καὶ φτηνά - δουλεύουν δητέ λαδή τοὺς θώρακες δύναμις δύναμις, στή σειρά ".

- " Ισως ... δύνας τό καλό πράμα γίνεται χωριστά γιά τό κάθε ἄτομο, μέ φροντίδα νά ἐφαρμόζῃ τέλεια στό σῶμα του ".

- "Εχεις δίκηο. Νομίζω μάλιστα πώς καί κάτι άλλο καλό όπάρχει στην τέλεια ἐφαρμογή".
- "Εξήγησέ το μου, Σωκράτη".
- "Λέω πώς θά φαίνωνται λαφυρύτεροι οι ἐφαρμοστοί ἀπό τούς θώρακες τῆς σειρᾶς, κι' ας ἔχουν τό ίδιο βάρος. Στούς καλούς θώρακες διαμοιράζεται τό βάρος στό λαιμό, τούς ώμους, τό στήθος, ώστε νά μή μοιάζουν μέ βαρύ μεταλλικό φόρεμα, παρά νά καταντῶν, θάλεγες, μέρος τοῦ σώματος".
- "Σωστά, καί μόνον φαντασμένοι νέοι προτιμᾶν ν' ἀγοράζουν ζαβούς θώρακες ἀλλά ἐπιχρυσωμένους. Ειά ἐπίδειξη".
- "Μ' ἔμαθες, Πιστία, πώς εἶναι προτιμότερο νά πληρώνη κανείς ἀκριβά ἐφαρμοστό θώρακα παρά ἐπίχρυσο. Γιά νά δοῦμε ὅμως, μήπως παρόμοια γνώμη μπορεῖ νά εἶναι χρήσιμη, γιά νά κρίνη κανείς καί τούς ἀνθρώπους; Πές μου, φίλε, ἐκεῖνος πού ἔχει πολλά ἀγαθά εἶν' εύτυχισμένος;
- "Εἶναι".
- "Αραγε εἶν' εύτυχισμένος, ἂν τ' ἀγαθά τόν ὀφελοῦν, ή ἂν δέν τόν ὀφελοῦν καθόλου;
- "Αν τόν ὀφελοῦν".
- "Αραγε θά τόν ὀφελοῦσαν σέ τίποτα, ἂν τά κάτεχε μονάχα, χωρίς νά τά μεταχειρίζεται; Νά ... ἂν εἶχε, λόγου χάρη πολλά τρόφιμα, δέν ἔτρωγε ὅμως, πολλά πιοτά καί δέν ἔπινε, θά τόν ὀφελοῦσαν;
- "Οχι βέβαια", εἶπε ὁ Πιστίας καί ή ἐκφρασή του ἔδειχνε ἀπορία πρός ποῦ τόν πήγαινε ὁ Σωκράτης.
- "Ε, τέ λέσ, ἂν ἔνας ἀνθρώπος εἶναι πλούσιος μά δέ χρησιμοποιεῖ τόν παρά του σέ τίποτα, μπορεῖ νά εἶν' εύτυχισμένος μόνο γιατί εἶναι γεμάτος χρῆμα;
- "Καθόλου", ἀποκρίθηκε ὁ Πιστίας.
- "Φαίνεται λοιπόν πώς γιά νά εύδαιμονήσῃ κάποιος, πρέπει όχι μόνο νάχη πολλά ἀγαθά, ἀλλά καί νά τά χρησιμοποιεῖ".
- "Συμφωνῶ".

- "Άλλα πές μου, Πιστία, τί εῖδους χρήση πρέπει νά κάνη, κα- λή ή ηανή ; "
- " Καλή βέβαια".
- "Ωραῖα : "Άς ποῦμε τώρα : Ένας μαραγκός, γιά νά κάνη σωστή χρήση στήν ἐπεξεργασία τοῦ ξύλου, πρέπει νά κατέχη τήν ξυ λουργική ; "
- " Πῶς ὄχι ; "
- " Καί τέν ἀγγειοπλάστη κάποια ἐπιστήμη τόν ὁδηγεῖ νά φτιάνη καί νά φηνη ωραῖα τσανάκια ; "
- " Μάλιστα, ἐπιστήμη", συνεφώνησε ὁ Πιστίας.
- "Αραγε καί γιά τή χρήση τῶν μεγάλων ἀγάθων, σάν τόν πλοῦτο σάν τήν θύγεια, κάποια ἐπιστήμη θά δείχνη τό σωστό δρόμο, ή κάτιν ἄλλο ; "
- " Βέβαια ή ἐπιστήμη".
- "Ωστε δέν ἀξίζουν τίποτα ὅλα τ' ἀγαθά τοῦ κόσμου χωρίς τή φρόνηση ; "
- "Ετσι πιστεύω κι' ἔγώ, Σωκράτη".
- " Καταλήγομεν λοιπόν πώς τό χρυσάφι ἀπό μόνο τού δέν ἀξίζει τίποτα, εἴτε σὲ οώρακα τό βάλεις, εἴτε σέ χέρια ἀνθρώπου, τό δώσεις, ἂν δέν συνοδεύεται ἀπό μυαλό, ἀπό ἐπιστήμη". "

**ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΟΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ**

'Αθηνα 14 Νοεμβρίου 1969 ('Αρ. 35)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ
ΤΟΥ κ. MANOU ΦΑΛΤΑΙΤΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

μέ Θέμα :

"Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΝ
ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ"

Τό θέμα της παρούσης διμιλίας, είναι κατά κάποιον τρόπον διττό. Άναφέρεται τόσο είς την ίδεαν καί την μεθοδολογίαν της Κοινοτικής Αναπτύξεως, όσον καί είς την έφαρμογήν είδην προγραμμάτων διά πνύλοποιησίν της, τη βοηθεία τῶν συγχρόνων έποπτικῶν μέσων. Πρός τοῦτο, θά παρουσιάσωμεν είς γενικάς γραμμάς τόσον την Κοινοτικήν 'Αναπτυξιν, όσον καί τά 'Οπτικοακουστικά μέσα, άναφερόμενοι διά παραδειγμάτων είς την έφαρμογήν καί την σημασίαν τῶν έκπαιδευτικῶν τούτων μέσων είς τά προγράμματα Κοινοτικής 'Αναπτύξεως.

'Η Κοινοτική 'Αναπτυξις, ως ίδεα, οεωρητική άναπτυξιακή μεθοδολογία καί πρατική έφαρμογή, είναι πλέον διεθνής έννοια. Μέ τόν ὄρο Κοινοτική 'Αναπτυξις, έννοοῦμε την πρόοδο τοῦ πρωταρχικοῦ αύτοῦ κυττάρου τῶν άνθρωπίνων κοινωνιῶν, την κοινότητα. Λέγοντες Κοινότητα, δέν έννοοῦμε ἐν προκειμένῳ τό γνωστό νομικό σχῆμα της Διοικητικής διαιρέσεως, τάς ἐπισήμους τοπικάς ἀρχάς, τό Κοινοτικό ἢ Δημοτικό Συμβούλιον καί τούς λοιπούς έκπροσώπους τῶν κρατικῶν ἢ κοινωνῶν ὑπηρεσιῶν.

'Η Κοινότης, είς τά πλαίσια τῶν προγραμμάτων της Κοινοτικής 'Αναπτύξεως, έκφράζει βασικῶς, τό σύνολον τῶν ἀτόμων τά διαβιούν είς τόν ίδιον χώρον καί συνδέονται ἀμέσως διά κοινῶν θεσμῶν, ἀναγκῶν καί ἐπιδιώξεων.

Τό βασικό τοῦτο κύτταρο τῶν ἔθνῶν, μέ τάς παναρχαίας ρίζας της δημιουργίας καί ίστορικής του ἔξελιξεως, ἀφοῦ ἐγνώρισε ἡμέρας δόξης καί ἀκμῆς, περιῆλθε κατά τάς τελευταίοις δεκαετηρίδας είς περίοδον παρακμῆς καί ἀποσυνθέσεως.

Αἱ κοινότητες, ἀπὸ κυφέλας ζωῆς καὶ πολιτισμοῦ, περιέπεσαν εἰς τὸ ἔσχατον στάδιον τῆς κοινωνικῆς ἀποδιοργανώσεως καὶ γενικοῦ μαρασμοῦ. Τό γεγονός, εἶναι διεθνές καὶ αἱ καταστροφικαὶ συνέπειαι τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ παρακμῆς τῶν κοινοτήτων, ἐγένοντο ἀντιληπταὶ ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις τῶν ἐπὶ μέρους κρατῶν. Διὰ τὴν ἀναζωογόνησιν καὶ δραστηριοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ τῶν ἀγροτικῶν κοινωνιῶν αἱ ὅποιαι καλύπτουν τό μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ ἀπόφεως πληθυσμοῦ, προϊόντων καὶ ἐκτάσεως εἰς τὰς περισσοτέρας χώρας, ἥρχισαν βασικῶς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου νά ἐφαρμόζωνται εἰδικά ἀναπτυξιακά προγράμματα, στηριζόμενα ἐπὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς μεθοδολογίας τῆς Κοινοτικῆς' Αναπτύξεως.

'Θρισμέναι χῶραι, ὑπῆρξαν πρωτοπόροι εἰς τὸν τομέα αὐτὸν. Τό 'Ισραὴλ καὶ ἡ 'Ελβετία, ἀποτελοῦν χώρας, εἰς τὰς ὅποιας ὑψίστανται πρότυποι κοινοτικοί θεσμοί ὡς τὰ Κιμπουτσίμ καὶ τὰ καντόνια. Τὰ παραδείγματα τῶν δύο τούτων κρατῶν ἐμεμήθησαν πολλαὶ χῶραι μὲν ἔντονον γεωργικὸν χαρακτήρα καὶ εὑρισκόμεναι εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως. Αἱ 'Ινδιαι, τὰ κράτη τῆς Νοτίου 'Αμερικῆς ὡς καὶ τὰ νέα 'Αφρικανικά κράτη, ἀπὸ ἐτῶν ἥδη, ἐφαρμόζουν εἰδικά προγράμματα Κοινοτικῆς' Αναπτύξεως προσαρμοζόμενα ἐκάστοτε εἰς τὰς εἰδικάς οἰκονομικάς, κοινωνικάς, πολιτιστικάς καὶ ἐθνικάς των συνθήκας.

Βασικῶς ὅμως, εἰς ὅλας τὰς χώρας, τὰ προγράμματα Κοινοτικῆς' Αναπτύξεως ἀποβλέπουν εἰς τὸν αὐτὸν ἀντικειμενικὸν σκοπόν: Τὴν μαζίνην ἐκπαίδευσιν τῶν πολιτῶν τῆς συγκεκριμένης ἀγροτικῆς κοινωνίας εἰς τὴν ὅποιαν ἐκτελοῦνται, προκειμένου νά ἀποκτήσουν οὗτοι, τὰς δυνατότητας δι' αὐτοβοήθειαν καὶ οὐσιαστικήν αὐτοδιοίκησιν, προϋποθέσεις ἀπαραιτήτους διὰ τὴν οἰανδήποτε μερικήν γενικιατέραν προσπάθειαν ἀναπτύξεώς των. Οἱ κάτοικοι, καλοῦνται νά δεχθοῦν νέους τρόπους ζωῆς, νά ἐκσυγχρονίσουν τὸ παρόν, νά ἀποβάλουν τὰς ἀναχρονιστικάς των ἀντιλήφεις, δοξασίας, ἀρχάς, συνηθείας αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦν ἀναστατικούς παράγοντας προόδου καὶ θεσυγχρονισμοῦ. Καλοῦνται νά μεταβάλουν ρυθμόν ζωῆς, οἰκονομικάς δραστηριότητας, κοινωνικά σχήματα. Γενικῶς, τοὺς ζητεῖται κάτι ἀπολύτως καὶ νούργιο.

'Απὸ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ τρόπου καλλιεργειῶν, ἔως τὴν σύγχρονον ὄργανωσίν τῶν νοικοκυριῶν των καὶ τὴν ἔντονον συμμετοχήν των εἰς

τά κοινά μέ τήν ἀποβολήν τῆς ἀδιαφορίας καὶ μεμφιμοιρίας των.

Ἐπὶ τῆς βασικῆς ταύτης ἀνάγκης ἐκπαιδεύσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτικῶν κοινωνιῶν, στηρίζονται καὶ τὰ εἰδικά πρόγραμματα Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως τὰ ὅποια ἐφαρμόζονται εἰς τὴν χώραν μας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ κοινοτισμός ὡς ἴδεα καὶ πρᾶξις ἔχει παλαιότατας καὶ ἵσχυροτάτας ρίζας. Ἐπό τῆς προομηρικῆς ἐποχῆς, ὁ κοινοτισμός ἦτο μία ἀκμαία πραγματικότης. Ὁ κλασσικός ἐλληνισμός, διά τοῦ ἄστεως, τοῦ κοινοτικοῦ τούτου θεσμοῦ τῆς πόλεως κράτους, ὁφείλει τὴν ἀκμήν καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ πολιτισμοῦ του εἰς τὸν κοινοτισμόν. Κατά τὴν Τουρκοκρατίαν, ἔνεκα τῶν κοινοτήτων, ἐπετεύχθη ἡ δημιουργία τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ γένους ἀπό τὸν Τουρκικόν ζυγόν. Ἀτυχῶς, μετά τὴν δημιουργίαν τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους, ὁ θεσμός οὗτος, ἀπεμπλήθη θεωρηθεῖς ὡς ἀναχρονιστικός καὶ ἀποτέλεσμα τῆς δουλείας. Οὕτω, αἱ πρῶτην ἀκμαῖαν κοινότητες πολλαῖς τῶν ὅποιων εἶναι γνωσταῖς εἰς ὅλους τοὺς "Ἐλληνας λόγω τῆς οἰκονομικῆς ἴσχυος των, τῆς συμβολῆς των εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, τοῦ πόλιτισμοῦ τὸν ὅποιον ἀνέπτυξαν, τῶν διοικητικῶν, οἰκονομικῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεσμῶν τοὺς ὅποιους ἐθεμελίωσαν (ὡς Κοινότητες τῶν Ἀμπελαίων, τῶν Ψαρῶν, Σπετσῶν, Ὑδρας, Γαλαξειδίου, Σκύρου, Μαλεμοχωρίων Χωρίων Πηλίου κ.λ.π.) περιέπεσαν εἰς παρακμῆν ὅπως ὅλη ἡ ὑπαίθρος ἐλληνική χώρα. Τάς σοβαράς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἔκ τῆς πτώσεως τῶν ἄλλοτε ἀκραιοτάτων τούτων Κοινοτήτων, προσπάθεται ἥδη ἀπό ἐτῶν νά ἐκμηδενίσῃ ἡ περιόριση τὸ ἐλληνικόν κράτος, διά τῶν πρόγραμμάτων τῆς Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως. Οὕτω, ὅλαι σχεδόν αἱ κρατικαὶ ὑπήρεσιαι ἐφαρμόζουν σχετικά ἀναπτυξιακά προγράμματα ἀναλόγως τῶν καθ' ὑλὴν ἀρμοδιοτήτων των; Ἐκτός ὅμως τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, καὶ πλεῖστοι ὅλοι φορεῖς ἐφαρμόζουν προγράμματα κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως. Εἴναι δέ οἱ φορεῖς οὗτοι, ἐκτός τῶν κεντρικῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ Ν.Π.Δ.Δ., ὡς τὰ "Υπουργεῖα" Ἐσωτερικῶν, Γεωργίας, Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, Συντονισμοῦ (κυρίως διά τῶν ὑπηρεσιῶν του περιφερειακῆς ἀναπτύξεως), ὁ Ἐλληνικός Ὀργανισμός Τούρισμοῦ, ὁ Ἐθνικός Ὀργανισμός Ἐλληνικῆς Χειροτεχνίας, τὸ Βασιλικόν Ἐθνικόν Ἰδρυμά, ἡ Βασιλικὴ Πρόνοια, τὸ Ἐλληνικόν Κέντρον Παραγγικότητος καὶ περιφερειακά ὄργανα διοικήσεως, ὡς αἱ Νομαρχίαι, οἱ Δῆμοι καὶ αἱ Κοινότητες καὶ πλεῖστοι ἴδιωτικοί φορεῖς ἀναπτύξεως. ὡς Τοπικοί Σύλλογοι δρῶντες ἐπιτοπίως καὶ οἱ σύνδεσμοι τῶν εἰς τὰ ἀ-

στικά ήντρα ύπαρχοντων κοινοτικῶν παροικιῶν ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος οἱ ὅποιοι ποικιλοτρόπως συμβάλλουν εἰς τὴν κοινοτικήν ἀνάπτυξιν τῶν περιοχῶν προελεύσεως των.

Χῶροι δράσεως ὅλων τῶν ἀνωτέρων φορέων εἶναι τὰ χωρία τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου, στόχος των δὲ ἀνθρώπωνος παράγων τῶν περιοχῶν αὐτῶν καὶ τομεῖς δραστηριότητός των πᾶντες οἱ δυνάμενοι νά συμβάλλουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μορφωτικοῦ, πολιτιστικοῦ, οἰκονομικοῦ, κοινωνικοῦ αλπ. ἐπιπέδου τῶν ὡς ἄνω κατοίκων.

Ἡ μεθοδολογία ἔκτελέσεως τῶν σχετικῶν προγραμμάτων, ποικίλει ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων, ἐμπειριῶν, κατευθύνσεων, διαθεσίμου ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ τῶν φορέων, ὡς καὶ τῶν εἰδικῶν ἔκάστοτε συνθηκῶν εἰς ἔκάστην ὑπό ἀνάπτυξιν περιοχῆν. Ἀτυχῶς, δέν ἔχει ἐπιτευχθῇ εἰσέτι δι συντονισμός καὶ ἐνιαῖος προγραμματισμός τῶν ποικιλομόρφων καὶ ὑπό πολυαριθμών φορέων ἔκτελον μένων τούτων δραστηριοτήτων. Διά τοῦτο, ἐν πολλοῖς, αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι εἶναι ἐμπειρικαὶ καὶ ἐλάχιστα σύγχρονοι καὶ ἀποδοτικαί, παρὰ τὰς ἀναμφισβήτητους ἀγαθὰς προθέσεις τῶν φορέων των καὶ τὰς σχετικάς ἐπιτυχίας αἱ ὅποιαι ἐσημειώθησαν εἰς ὥρισμένας περιοχάς εἰς εἰδικούς βάσικῶς τομεῖς.

Τό μεγαλύτερο καὶ σοβαρότερο πρόβλημα διά τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὡς ἄνω προγραμμάτων ἀποτελεῖται ἡ εἰδική ἐκπαιδευτική διαδικασία ἡ ὅποια ἀπαιτεῖται ἐν προκειμένῳ.

Ἡ ἐνημέρωσις τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας, τῶν σκοπῶν καὶ τῆς μεθοδολογίας ἐνός πολυπλόκου θέματος, ὡς ἡ Κοινοτική Ἀνάπτυξις, δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῇ μόνον διά δύμητοις, ὃσον διεξοδικαὶ καὶ συστηματικαὶ καὶ ἔάν εἶναι αὗται. Μόνον διά τοῦ πρόφορικοῦ λόγου, τό ἀκροατήριον, οὕτε ἐνημερώνεται, οὕτε πείθεται ἀπολύτως. Ὑπάρχουν πάντοτε κενά καὶ περιθώρια δι' ἀμφισβητήσεις, ἀρνήσεις, ἀντιρήσεις. Τό ἀκροατήριον, ἀδυνατεῖ νά συγκρατήσῃ τὰς περιπλόκους λεκτικάς εἰδόνας καὶ τὰς ἀφηρημένας, ἐν πολλοῖς, ἐννοίας τοῦ δύμιλητοῦ. Τό μεγαλύτερον μέρος ἐξ ὃσων ἥκουσαν, λησμονοῦνται εἰς μικρὸν σχετικῶς διάστημα καὶ τὰ ἐναπομείναντα εἰς τὴν μνήμην, δυσκόλως ἐντάσσονται εἰς μίαν συγκεκριμένην πραγματικότητα. Διά τοῦτο, ἐκάστη προφορική περιγραφή, δέον νά συνδιάζεται μέ. εἰδόνας, ἀριθμούς, σχέδια, φωτογραφίας, ἥτοι συγκεκριμένας ὀπτικάς παραστάσεις.

Τό έντυπον έξ αλλου, μερικῶς μόνον δύναται νά καλύψη τά πρεγράμματα τῆς τοιαύτης ἐκπαιδεύσεως. Δέον ἐπιπροσθέτως νά ἔχωμεν ὅπ' ὅφιν μας, ὅτι ἐν προκειμένω, οἵ στόχοι ἀπευθύνονται εἰς ἀνθρώπους οἵ ὅποῖς κατά μέγα μέρος δυσκολεύονται καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἀπλῶν ἀκόμα κειμένων. Ἐξ αλλου, ἐάν διά τὸν μέσον νοῦν εἴναι πολὺ δύσκολος ἡ συγκράτησις περιπλόκων λεκτικῶν εἰκόνων καὶ ἀφηρημένων ἐννοιῶν, διά τοὺς κατοίκους τῆς ὑπαίθρου οἱ ὅποῖς στεροῦνται εὑρυτέρων παραστάσεων, τοῦτο εἴναι κατά πολὺ δυσχερέστερον.

Συμφώνως πρός τάς συστηματικῶς γενομένας ἐπιστημονικάς παρατηρήσεις καὶ ἐρεύνας ἐπί τῶν μεθόδων διδασκαλίας καὶ μεταδόσεως ὑπό διαφόρων πανεπιστημάτων ὡς τῆς Κολούμπια, Καλιφορνίας, τοῦ Χάρβαρντ, Γέελ, Οὐϊνσκόνσιν, καὶ ἄλλων ὡς καὶ προσφάτως ὑπό τοῦ Πολυτεχνείου τῆς Ζυρίχης (B.W.I.) ἐν συγεργασίᾳ μετά τοῦ Γερμανικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος (R.K.W.), ἀπεδείχθη ὅτι ἡ γνῶσις μεταφέρεται διά τῶν αἰσθήσεων εἰς τὸν νοῦν, διά τῶν ἐξῆς ἀναλογιῶν :

'Η προερχομένη μέσω τῆς ἀφῆς γνῶσις, καλύπτει μόνον τὸ 20%, ἡ προερχομένη μέσω τῆς ὁράσεως καλύπτει τὸ 30%, ἐνῷ διά τοῦ συνδυασμοῦ ἀκοῆς καὶ ὁράσεως, ἐξασφαλίζομεν γνῶσιν κατά 50%. Ὡς πρός τάς γνῶσεις τάς προερχομένας διά τῆς ἀναγνώσεως ἐνός ἐντύπου, διεπιστώθη ὅτι ἐλάχιστα συγκρατοῦμε.

Δέον ἐν προκειμένω νά τονισθῇ ὅτι, αἱ δυγατότητες ἀπορροφήσεως τῶν γνῶσεων, πολλαπλασιάζονται αἰσθητῶς διά τῆς ἀσκήσεως ἐκτελέσεως μέρους ἡ ὄλου τῶν διδασκομένων, διά τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τοῦ ἐκπαιδεύομένου. Οὕτω, συμπληροῦνται ἕνα ἐπί πλέον 30%, ἐνῷ διά τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ὄλου θέματος ὑπό τοῦ μαθητοῦ, τὸ ποσοστόν τοῦτο αὔξανει ἔτι περαιτέρω.

Διά τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων καὶ διαπιστώσεων, ἀπό ἐτῶν, κατέστη πλέον καθιερωμένη ἐκπαιδευτική ἀρχή, ἡ ἀναγκαιότητης τῆς εὑρυτάτης χρησιμοποιήσεως ἐποπτικῶν μέσων ὡς ἀπαραιτήτων βοηθητικῶν συμπληρωμάτων τοῦ προφορικοῦ λόγου καὶ τοῦ γραπτοῦ κειμένου εἰς οἰαδήποτε προγράμματα ἐκπαιδεύσεως.

Οὕτω, ἐπετεύχθη ἐπί παγκόσμιου κλίμακος, ἡ μελέτη, ἔρευνα, καὶ ἐν γένει προώθησις τῶν διαφόρων ὀπτικοακουστικῶν μέσων εἰς τοὺς ἐπί μέρους τομεῖς τῆς ἐκπαιδεύσεως. "Αν καὶ ἡ χρῆσις τῶν εἴναι ἀρχαιοτάτη, ὑπό τὴν σύγχρονόν των μορφήν, ἀποτελοῦν ἐπέτευγμά τῶν με-

ταπολεμικῶν χρόνων. Τά εποπτικά μέσα, ἔχρησιμοποιήθησαν εἰς μεγάλην αἱρίμανα κατά τὸν 2ον παγκόσμιον πόλεμον ἀπό τὴν πλευράν καὶ τῶν δύο στρατοπέδων, εἰς εἰδικὰ προγράμματα ταχυρρυθμού ἐκπαιδεύσεως τελείως ἀνειδικεύτων ἀτόμων.

Τά ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν θετικάτατα. Ὁ χρόνος τῆς ἐκπαιδεύσεως περιορίσθη κατά 40% καὶ τά ἀποτελέσματα ἦσαν περισσότερο ἐνθουσιαστικά ἀπό τά ἀνάμενόμενα.

"Ειποτες ἡ χρῆσις τῶν ἐσυστηματοποιήθη καὶ ἐγενικεύθη. Ἡ εἰρηνική ζωή, ἔσπευσε νά ἀξιοποιήσῃ τάς θετικάς ἐμπειρίας καὶ κατακτήσεις τῆς πολεμικῆς περιόδου.

Σήμερον, χρήσιμοποιεῖται ἔνας μεγάλος ἀριθμός ἐξ αὐτῶν εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ κατεβάλλονται προσπάθεια τελειοποίησίν των, τὴν ἀνακάλυψιν νέων ὡς καὶ τὴν ὄρθην ἀξιοποίησίν των.

Κυριώτερα τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων εἶναι : ὁ κινηματογράφος, αἱ φωτείναι διαφάνειαι (SLIDES), τό ραδιόφωνον, ἡ τηλεόρασις (συνδυασμὸς ἀκουστικῶν καὶ ὄπτικων παραστάσεων), τό μαγνητόφωνον, αἱ ἐκθέσεις, πλαστικαὶ μακέτες, σχέδια, φωτογραφίαι, χάρτες, σχεδιαγράμματα, σκαριφῆματα, ἀφίσσες, κ.λπ..

Τῶν ἐποπτικῶν τούτων μέσων, εὑρυτάτη χρῆσις γίνεται ὑπό τῶν διαφόρων φορέων εἰς τά ἐκτελούμενα πάσης φύσεως προγράμματα Κοινοτικῆς 'Αναπτύξεως.

Βεβαίως, ἡ ἐκπαιδευτική διαδικασία, ποιεῖται ἀναλόγως τοῦ ἐπιδιωκομένου ἐκπαιδεύτικοῦ σκοποῦ, τοῦ ἐμφύχου δυναμικοῦ τό διποτόν ἐκπαιδεύεται, ὡς καὶ τῶν ἑκάστοτε εἰδικῶν ὅρων. Ὁ γενικός οὐτος κανῶν, ἔχει τὴν ἐφαρμογὴν του καὶ εἰς τὴν Κοινοτικήν 'Αναπτύξιν, εἰς τὴν διποτάν ἐφαρμόζονται εἰδικά προγράμματα ἐκπαιδεύσεως. Εἰς αὐτὴν, τό βιβλίον παίζει βεβαίως σημαντικόν ρόλον, ἀλλά δέν εἶναι δυνατόν νά καλύψῃ τό μεγαλύτερὸν μέρος τοῦ ἐκπαιδεύτικοῦ προγράμματος. Τούλαχιστον τά 70% τῆς ἐπιφανείας γνώσεως, ὥφελουν νά καλυψθοῦν ὑπό εἰδικῶν ἐποπτικῶν μέσων, τά διποτά θά ἐπιτρέφουν τὴν ἀφομοίωσιν τῶν εἰδικῶν γνώσεων καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ δυνατότητα ἐφαρμογῆς ἢ ἀξιοποιήσεως τῶν γνώσεων τούτων ὑπό τῶν ἐκπαιδευθέντων κατοίκων τῶν ἀγροτικῶν κοινωνιῶν.

Τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐμφανίζονται εἰς τὴν ἀ-

πόδοσιν τῶν ἐκπαιδευθέντων καὶ συνεπῶς, τὰ προγράμματα Κοινοτικῆς 'Αναπτύξεως, ἐπιτυγχάνουν τότε μόνον, ἐφ' ὅσον ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεταβολὴν τῶν "μαθητῶν" εἰς ὥρισμένους ἢ περισσοτέρους τομεῖς τῆς ζωῆς τῶν γενικότερον. Διά νά ἐπιτευχθῇ τοῦτο, βασικόν χρέος τῶν ἐκπαιδευτῶν, εἶναι νά διαπιστώνουν ὅχι μόνον τάς ἀνάγκας ἀλλά καὶ τάς δυνατότητας τῶν μαθητῶν των καὶ νά ἐφαρμόζουν τάκατάλληλα διδακτικά μέσα κατά τὸν ἀποδοτικότερον τρόπον, προκειμένου νά προκαλοῦνται εἰδικαὶ ἐντυπώσεις εἰς τοὺς ἐκπαιδευομένους.

Διά τοῦτο ὁ ἐκπαιδευτής, ὡφείλει νά ἐκλέγῃ ἐκάσποτε τὴν κατάλληλον μέθοδον καὶ τά κατάλληλα μέσα, ὡς βιβλία, ταινίας, μαγνητοταινίας, εἰκόνας, ἐκπομπάς ἀπό τὸ ραδιόφωνον καὶ τὴν τηλεόρασιν, ἐπιτοπίους ἐπισκέψεις εἰς προτύπους χώρους ήλπ. καὶ νά ἐπιμελῆται τῆς ἐκλογῆς τῶν θεμάτων, τῆς συντάξεως τῶν κειμένων, τὸν καθορισμόν τῶν εἰκόνων ήλπ. Βεβαίως, ἡ διδασκαλία δέν εἶναι δυνατόν νά πραγματοποιηθῇ ἀποδοτικῶς, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον βάσει τῆς εὐσυνειδησίας καὶ ἴκανότητος τῶν ἐκπαιδευτῶν. Διά τὴν μεγαλυτέραν ἀπόδοσίν της, ἀπαιτεῖται σύνολον δργανωμένου μηχανισμοῦ, διότιος θά ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιδιωκομένην, ὑφηλήν ἀπόδοσιν τόσον τῶν ἐκπαιδευτῶν ὅσον καὶ τῶν ἐκπαιδευομένων.

Πρός τὸν σκοπόν τοῦτον, ὑπὸ τῶν διαφόρων κρατικῶν δργανισμῶν ἐφαρμόζονται προγράμματα δημιουργίας προτύπων κέντρων κλαδικῆς δραστηριότητος ἢ ἐνδιαφέροντος, μέ σκοπόν πρωταρχικῶς ἐκπαιδεύτικόν.- 'Εξ ἄλλου, προκειμένου νά προωθήσουν τά ὑπ' αὐτῶν ἐφαρμοζόμενα προγράμματα, ἀπό ἐτῶν, ἥρχισαν καὶ δραστηριότητας παραγωγῆς εἰδικῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, αἱ δποῖαι καλύπτουν σημαντικόν ἀριθμόν, εἰδικῶν θεμάτων ἀγροτικῆς οἰκονομίας, ὑγιείνης, καθάριότητος, κοινωνικῆς συγεργασίας, κοινοτικῆς διαπαιδαγωγήσεως ήλπ.

Εἶναι περὶ σύστερον γνωσταὶ αἱ σχετικαὶ δραστηριότητες τοῦ 'Υπουργείου Γεωργίας. 'Υπ' αὐτοῦ, ἐφαρμόζονται εύρυτατα προγράμματα ἐξωσχολικῆς κυρίως εκπαιδεύσεως, τὰ δποῖα ἀποσκοποῦν εἰς τὸ νά ἐνημερώσουν τοὺς "Ελληνας χωρικούς" εἰς τάς νέας ἀντιλήφεις καὶ ἀνάγκας τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Αἱ δυσχέρειαι τάς δποῖας συναντοῦν ἐν προκειμένῳ οἱ γεωπόνοι εἶναι σοβαραί, ἀλλά ὑπερνικῶνται ἐν πολλοῖς μέ τὴν βοήθειαν διαφόρων δπτικοακουστικῶν μέσων, ὡς αἱ εἰδικαὶ κινηματογραφικαὶ προβολαί, αἱ μόνιμοι καὶ κινηταὶ ἐκθέσεις, ἡ ἐκπαίδευσις τῶν χωρικῶν εἰς

είδικά κέντρα αλπ. Είδικά προγράμματα Κοινοτικής 'Αναπτύξεως μέχρι-
σιν άναλόγων έποπτην μεθόδων, έφαρμόζει έπισης και τό Βασιλικόν 'Ε-
θνικόν "Ιδρυμα.

Τά πρόγραμματά τόν είς τόν είδικόν αύτόν τομέα, άποβλέπουν είς
τήν εύρειαν έπιμορφωσιν τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου, μέ σκοπόν τήν ά-
ποκτησιν ίκανοτήτων και γνώσεων δι' αύτοδιοικήσιν και αύτοβοήθειαν. Τά
τελευταῖα ἔτη, αἱ προσπάθειαι τοῦ 'Ιδρυμάτος, ἔχουν περισσότερον συγ-
κεντρωθῆ είς 7 νομούς τῆς Βορείου 'Ελλάδος και συγκεκριμένως είς τούς
νομούς Καστοριᾶς, Φλωρίνης, Γρεβενῶν, Πέλλης, Κιλκίς, Κοζάνης και Σερ-
ρῶν, ὅπου είδικά αλιμάκια, συντονίζουν τάς διαφόρους ἐπί μέρους δρα-
στηριότητας.

Διὰ τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀνωτέρω βασικοῦ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ ἥ-
τοι τῆς εύρειας έπιμορφώσεως τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου διὰ νά κατα-
στοῦν οὕτοι ίκανοι πρός αύτοβοήθειαν και δημιουργήσουν τάς προϋποθέ-
σεις τῆς προόδου είς τάς κοινότητάς των, τό Βασιλικόν 'Εθνικόν"Ιδρυ-
μα, έφαρμόζει είδικά έκπαιδευτικά προγράμματα, τόσον ἐντός τῶν χωρί-
ων, ὅσον και ἐκτός αύτῶν.

Είς τήν πρώτην περίπτωσιν, έφαρμόζονται εύρεως προγράμματα κι-
νηματογραφικῶν προβολῶν, ὄργανοῦνται ἔθνικοθρησκευτικά ἔορταί, σε-
μινάρια και συνέδρια κοινότητας ἀναπτύξεως, ίδρυονται βιβλιοθήκαι και
κέντρα πολιτισμοῦ. Παλαιότερον σημαντικόν ρόλον είς τήν ἐνημέρωσιν
και ινητοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ ἔπαιζαν αἱ φοιτητικαὶ ὁ-
μάδες βοηθείας 'Υπαίθρου έφαρμόζουσαι πρωτοποριακάς μεθόδους και με-
ταβάλουσαι είς πρᾶξιν διά τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τῆς πίστεως και τῆς ἐπι-
στημονικῆς γνώσεως τάς ίδεας και θεωρητικάς κατευθύνσεις.

Σήμερον, ἔτέθη είς έφαρμογήν νέον πρόγραμμα έπιμορφώσεως διά τοῦ
ὅπτικοακουστικοῦ συστήματος τῆς μεταδόσεως διά μαγνητοφώνου σειρᾶς
μαθημάτων μέ σύγχρονον προβολήν σχετικῶν φωτεινῶν εἰκόνων (SLIDES).-
Τά ἀνωτέρω μέσα και προγράμματα, χρησιμοποιοῦνται διά τήν ἐκπαίδευσιν
τῶν 'Ελλήνων χωρικῶν, ἐντός τῶν πλαισίων τῶν χωρίων είς τά ὄποια δια-
βιοῦν. 'Εκτός τούτων, ἔτερα προγράμματα, προβλέπουν και ἔξασφαλίζουν
τήν ἐπί εύρειας αλίμακος ἐκπαίδευσιν διαφόρων ὅμαδων προσώπων τῆς ἐ-
παρχίας ἔκτός τῶν χωρίων των. Τόιοῦτον ἐκπαιδευτικόν σκοπόν ἐπιδιώ-
κουν τά προγράμματα τῶν ἐκδρομῶν "γνωρίσατε τήν 'Ελλάδα μας", αἱ κα-
τασκηνώσεις και ἡ ἐπίσκεψις τῶν 'Αθηνῶν ὑπό μητέρων και νεαρῶν γυ-
ναικῶν προερχομένων κυρίως ἐξ ἀπομονωμένων και καθυστερημένων περιο-

χῶν τῆς Μακεδονίας.

Ἐπὶ μαθαρῶς ἐκπαιδευτικῆς βάσεως, στηρίζονται τὰ προγράμματα φιλοξενιῶν διαφόρων διμέρων ἐν χωρίων εἰς τὴν ἔθνικήν ἐστίαν. Εἰς αὐτήν, φιλοξενοῦνται καὶ παρακολουθοῦν εἰδικά ἐκπαιδευτικά προγράμματα κοινοτικῆς ἀναπτύξεως σειραί διδασκάλων, ἀστυνομικῶν σταθμαρχῶν, γραμματέων κοινοτήτων, ἱερέων, γεωπόνων, τοπικῶν στελεχῶν κοινοτικῆς ἀναπτύξεως κ.λ.π.

Εἰς τὴν ἔθνικήν ἐστίαν, ἐφαρμόζεται ώς κυρία ἐκπαιδευτική μέθοδος ἡ ἐπιτόπιος ἐπισκεψις εἰς εἰδικούς τόπους ἀναπτύξεως οἰκισμούς. Ὡς καὶ ἡ διδασκαλία τῆς διμαθικῆς ζωῆς καὶ αὐτοδιόικησεως.

Ἡ ἐφαρμογή ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἀκπαιδευτικῶν προμηραμμάτων μέχρι σιμοποίησιν εἰς μεγάλην αλίμανα τῶν διπτικοακουστικῶν μέσων διδασκαλίας ἔχει ἥδη φέρει θετικούς ιαρπούς.

Ο χρόνος δέν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ πάρουσιάσωμεν καὶ ἄλλα παραδείγματα προγραμμάτων κοινοτικῆς ἀναπτύξεως χρησιμόποιούντων ἐποπτικά μέσα. Ἡ χρῆσις τούτων, θεωρεῖται πλέον ἀυτονόμητος. Διά νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τὰ προγράμματα. Κοινοτικῆς 'Αναπτύξεως, διφεύλωμεν κατ' ἔξοχήν νά διδάξωμεν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Κοινοτισμοῦ. Νά διαδόσωμεν τὰς θεωρητικάς ἀρχάς τῆς Κοινότητος.

Διά νὰ ἐπιτευχθῇ ὅμως τοῦτο, ἀπαιτεῖται ἡ καλή ἐπικοινωνία μεταξὺ ἐκπαιδευτοῦ καὶ ἐκπαιδευομένων. Ἡ ἀρχή αὕτη, ἀποτελεῖ βασικήν προϋπόθεσιν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐκμάθησεως ἦτοι τῆς ἀφομοιώσεως τῶν μεταδιδομένων γνώσεων. Διά τὴν ἀπόδοτικότεραν ἐκμάθησιν, δὲ ἐκπαιδευόμενος δέον ὅπως βοήθηθῇ εἰς τὴν ἀπόκτησιν της.

Ο ἐκπαιδευτής, δέον νά ἔχῃ ώς στόχον του τὴν ἐκμάθησιν τῶν διδασκομένων ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευόμενων εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νά εἶναι δυνατή ἡ ἀμεσος ἐφαρμογή των ὑπ' αὐτῶν. Ἐάν τοῦτο δέν κατέστη δυνατόν, ἡ διδασκαλία ἀπλῶς "ἐξεπέμφθη". Ἐάν ἔν ἐκπαιδευτικόν πρόγραμμα δέν ἔχει ώς ἀποτέλεσμα τὴν μεταβολήν τῆς διαγωγῆς τῶν ἐκπαιδευθέντων, τό ἐκπαιδευτικόν πρόγραμμα ἀπέτυχεν.

Ἡ ἀποτυχία ἡ ἐπιτυχία τῶν προγραμμάτων κοινοτικῆς ἀναπτύξεως ἔχει τὰ μέγιστον μέρος ἀπό τὴν βοήθειαν καὶ συμμετοχήν τῶν κατοίκων τῆς ὑπὸ ἀνάπτυξιν περιοχῆς.

Διά νά ἐπιτευχθῇ ὅμως τοῦτο, οἱ κάτοικοι θὰ πρέπη νά πεισθοῦν

Καὶ διὰ νά πεισθοῦν, δέν ἀρεῖ μόνον ὁ προφορικός λόγος καὶ τὸ βι-
βλίον. Ἐν προκειμένῳ ή χρῆσις καὶ ἄλλων μέσων εἶναι ἐπιβεβλημένη.

Τὰ ὄπτικοαικουστικά μέσα, συμβάλουν κατ' ἔξοχήν εἰς τὸν ἀνωτέ-
ρω σκοπόν. Δι’ αὐτῶν, ή διδαχῆ σύνειδητοποιεῖται, αἱ γνώσεις γίνον-
ται πλέον συγκεκριμέναις καὶ ή παραδοχῆ τῶν νέων θέσεων ἐξασφαλίζε-
ται κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον.

Ἡ μάθησις, κατὰ μέγιστον ποσοστόν, ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ συνόλου
τῶν ἐμπειριῶν τῶν αἰσθήσεών μας καὶ τῶν ἀφομοιωτικῶν ἴκανοτήτων ἐ-
κάστου.

Τὰ ἐποπτικά μέσα, ἐξασφαλίζουν τὴν μαζικήν ἐκπαίδευσιν πολ-
λῶν ἀτόμων, τὴν ἀφύπνισιν τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὴν κινητοποίησιν. τῆς
προσοχῆς των, τὴν καλλιτέραν ἀφομοίωσιν τῆς προφορικῆς εἰσηγήσεως,
τὸν περιορισμόν τοῦ χρόνου διδασκαλίας, τὴν ἐξήγησιν θεωριῶν καὶ ἀ-
φηρημένων ἐννοιῶν αὐτῷ.

Διὰ τῶν πᾶσης φύσεως ἐποπτικῶν μέσων, ὡς τῶν κινηματογραφικῶν
ταινιῶν, SLIDES, προβολῆς φωτογραφιῶν δι’ ἐπισκοπίου, διαγραμμάτων,
ἐκθέσεων, ἀφισσῶν αὐτῷ. ή ἐννοια λαμβάνει συγκεκριμένην ὑπόστασιν.
Ἡ διδαχῆ δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς λεκτικόν σχῆμα, ἀλλὰ συγκεκριμένην καὶ
ὅλον ληρωμένην πραγματικότητα. Τὰ μέσα αὐτά, μᾶς ἐπιτρέπουν νά προ-
βάλλωμες ἀπτά παραδείγματα, ἐπιτυγχανομένης οὕτω οὐσιαστικῆς καὶ πλη-
ρεστέρας διδαχῆς, δημιουργούμενων ἵσχυροτάτων συνειρμηκῶν παραστά-
σεων.

Οπως εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς, οὕτω καὶ εἰς τὴν Κοινοτικήν Ἀ-
νάπτυξιν, τοῦτο ἔχει ἀπόλυτον σχεδόν ἀξία. Ἡ προσωπική μᾶς ἐμπει-
ρία ἐκ σχετικῶν δραστηριοτήτων, μᾶς ὀδηγησε νά συνειδητοποιήσωμεν
πλήρως τὴν τεραστίαν σημασίαν των καὶ τάς μεγάλας δυνατότητας ἐφο-
μογῆς των. Δι’ αὐτῶν, ἐπετύχαμεν εἰς πλείστας περιπτώσεις ὥστε ἔνα
μεγάλο ποσοστόν ἡλικιωμένων ἀκόμα ἀνθρώπων, νά ἐπιτύχῃ τὴν ἀφομοί-
ωσιν ἐννοιῶν ἀγνώστων εἰς αὐτούς μέχρι τότε.

Βεβαίως, ή ἀποδοτικότης τῶν ἐποπτικῶν μέσων, ἐξαρτᾶται ἀπο-
λύτως ἀπό τὸν ἐπιμελῆ σχεδίασμόν, τὴν προσεκτικήν μελέτην καὶ τὴν
ὅρθιογιστικήν καὶ ἐπιδεξίαν χρησιμοποίησίν των, ὥστε νά ἀνταποκρί-
νωνται εἰς τάς εἰδικάς ἀνάγκας τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος. Καὶ
τοῦτο, διότι τὰ χρησιμοποιούμενα ἐποπτικά μέσα, ποικίλουν ἀναλόγως
τῆς δεδομένης περιπτώσεως. Ἡ ὄρθη ἐκλογή των, ἀποτελεῖ ἔργον τῶν

προγραμματιστῶν ἀναπτύξεως. Συγκεκριμένως εἰς τὴν Κοινοτικήν 'Ανάπτυξιν, κατ' ἄρχας, λαμβάνει χώραν ἡ μελέτη τῶν προβλημάτων τῆς ὑπὸ ἀνάπτυξιν περιοχῆς. Οἱ ἐρευνηταί, διφείλουν νά γνωρίζουν ἐπακριβῶς τό πρόβλημα, προκειμένου νά εἶναι εἰς θέσιν νά ἀνακαλύψουν θεωρητικῶς καὶ ἐπιβάλουν ἐν τῇ πράξει τὴν λύσιν του. 'Αναλόγως τῆς μερικωτέρας ἡ εύρυτερας ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τούτων, ἡ ἐφαρμογή τῶν προγραμμάτων ἀκολουθεῖ ἐίδικήν διαδικασίαν, τὴν ὅποιαν παρακολουθοῦν ἀναλόγως τά ἐκπαιδευτικά προγράμματα.

'Ἐν προκειμένω, ἐφαρμόζεται εἰδική μεθοδολογία καὶ χρησιμοποιοῦνται εἰδικά ἐκάστοτε μέσα, προκειμένου νά ἐπιτευχθῇ ἡ καλυτέρα ἀφομοίωσις τοῦ θέματος. Προήγουμένως, μελετῶνται καὶ αἱ ἄλλαι ἀπαραίτηται προϋποθέσεις προκειμένου ὑδροκληρωθῆ ἡ γνῶσις, ὡς ὁ χρόνος, ἡ ἐπανάληψις, ἡ ἀφομοιωτική ἴκανότης τῶν ἐκπαιδευομένων, τόποσοστόν προσοχῆς τῷ ὅπδον καταβάλουν οὗτοι κατά τὴν ἐκπαιδευσίν, κ.λ.π.

Συμπερασματικῶς, δυνάμεθα νά εἴπωμεν ὅτι τά καλῶς ἐπιλεγόμενα καὶ καλῶς ἐφαρμοζόμενα ἐποπτικά μέσα, ἀποτελοῦν σήμερον τόν κατ' ἔξοχήν κατάλληλον τρόπον ἐπιτεύξεως ὡργανωμένης, ἀποδοτικῆς καὶ ταχυρρύθμου ἐκπαιδεύσεως τῶν κατοίκων τῶν ἀγροτικῶν κοινωνιῶν ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν προγραμμάτων Κοινοτικῆς 'Αναπτύξεως, ἀπό τάς μεθόδους τῆς ὅποιας ἔχουν ἀμεσονάναγκην ὅλαι αἱ χώραι καὶ ἴδια αἱ ὑπὸ ἀνάπτυξιν εύρισκόμεναι. Εἰς τὴν ἐποχήν μας, οἵαδηποτε ἀναπτυξιακή προσπάθεια, ἔχει ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν ἐπιτυχίας τὴν συνειδητήν συμμετοχήν τῶν λαμβανόντων μέρος εἰς αὐτήν ὡς καὶ τὴν εἰδικήν ἐκπαιδευσίν των ἐπί τοῦ θέματος τούτου.

Διά τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἀνωτέρω στόχων, δέν εἶναι δυνατόν νά ἀγνοηθοῦν τά ἐποπτικά μέσα.

'Η ἐπιτυχία τῶν ἀναπτυξιακῶν προγραμμάτων τῶν ἔχοντων σχέσιν μὲ τὴν ἐκπαιδευσίν τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ, στηρίζεται εἰς τὴν μεθοδον ἐπικοινωνίας μεταξύ διδασκόντων καὶ διδασκομένων καὶ ἀπαιτεῖ εἰδικήν μεθοδολογίαν διά τὴν μετάδοσιν τῶν γνώσεων.

Τό βιβλίον, δέν ἡμπορεῖ πλέον νά εἶναι τό μόνον μέσον ἐπικοινωνίας καὶ μεταδόσεως γνώσεων. Σήμερον, διφείλομεν νά χρησιμοποιοῦμεν ὅλα τά μέσα τά ὅποια προσφέρει ὁ τεχνικός πολιτισμός.-

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

΄ΑΟήνατ, 26 Νοεμβρίου 1969 (΄Αρ. 36)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ

ΤΟΥ κ. NTEH ΣΑΡΓΕΝΤΗ

SYSTEM ENGINEER, ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΔΟΞΙΔΗ

μέ Οέμα :

"ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΣΑ"

΄Η θεωρία της μαθήσεως (LEARNING THEORY) κατέχει όλως ίδιατεραν καί σπουδαιοτάτην θέσην εἰς τήν σύγχρονον μελέτην της καθόλου συμπεριφορᾶς του ἀνθρώπου.

Λόγω της πρισματικῆς καί πολυπλεύρου φύσεώς της ἀποτελεῖ "διεπιστημονικόν" Θέμα, διά τήν ἐπεξεργασίαν του διόπιου συνεργάζεται μία πλειάδα ἐπιστημῶν, ὅπως ή φυχελογία, ή κοινωνιολογία, ή ἀνθρωπολογία, ή φυσιολογία, οι Οἰκονομικές 'Ἐπιστήμες, τά Μαθηματικά, ή Λογική, ή Κυβερνητική καί οι 'Ἐπιχειρησιακές "Ἐρευνητικές καί οι ἐπιστήμες διοικήσεως συστημάτων (MANAGEMENT SCIENCES).

Διέφορες λοιπόν ἐπιστήμες μελετοῦν τίς ποικίλες ὅφεις του προβλήματος της μαθήσεως, καί τά συμπεράσματα της μελέτης αὐτῆς ἔχουν ὑφίστην σημασίαν ὥχι μόνον διά τήν ἐκπαίδευσιν ἀλλά καί γενικώτερον δι' ὅλας τάς ἐπιστήμας οι διόπιες διερευνοῦν τήν συμπεριφοράν του ἀνθρώπου.

΄Ακόμη δέ καί οι προσπάθειες της ἐποχῆς μας διά τόν ἔξανθρωπισμόν της μηχανῆς, ὅπως ἐμφανίζονται ίδιας μέ τήν θεωρίαν τῶν αὐτομάτων τῶν VON NEUMAN καί NORBERT WIENER, στηρίζουν ἐπί της θεωρίας της μαθήσεως τήν δυνατότητα κατασκευῆς μιᾶς μηχανῆς προικισμένης μέ τήν ίκανότητα της μαθήσεως, ἄρα ίκανῆς αὐτοαναπτύξεως καί ἐξελίξεως.

΄Ο χαρακτήρας αὐτός της διεπιστημονικῆς προσεγγίσεως της θεωρίας της μαθήσεως της προσδίδει σήμερον ὥχι τήν μορφήν μιᾶς "ένοποιημένης" καί συναρτησιακῶς δύοιληρωμένης μελέτης ἀλλά μᾶλλον τήν ἐμφανίζει ώς μίαν κοινήν βάσιν μελλοντικῆς θεμελιώσεως ἐνός συστηματοποιημένου σώματος γνώσεων.

Όρισμός : Μάθησις είναι ή μόνιμος τροποποίησις τής συμπεριφορᾶς ή όποια προκαλεῖται από τήν έμπειρίαν καί / ή από τήν έξασησιν.

Ως συμπεριφορά θεωρεῖται ή έξωτερηνώς έμφανής δραστηριότης ένδος δλοκλήρου δργανισμοῦ ή όφειλομένη είς έσωτερηνάς καί έξωτερηνάς άλλαγάς, οι οποίες καλούνται διεγέρσεις ή έρεθισμοί (STIMULI).

Ο άνωτέρω όρισμός τής μαθήσεως δέν συμπεριλαμβάνει τίς άλλαγές τής συμπεριφορᾶς πού δφείλονται σέ κόπωσι, σέ ώριμανσι λόγω ήλικιας καί σέ έμφυτες τάσεις άντιδράσεως ὅπως οι άνακλάσεις (REFLEXES), οι τροπισμοί καί τά ένστικτα.

Παραδείγματα μαθήσεως άμεσως άντιληπτά είναι ή απόκτησις ένδος λεξιλογίου, ή απομνημόνευσις ένδος ποικιλοτος, ή έκμαθησις χειρισμοῦ μιᾶς μηχανῆς.

Αλλά καί άλλες διαφορετικῆς φύσεως δραστηριότητες ύπαγονται στήν μάθησι ὅπως ή δημιουργία προκαταλήψεων, προτιμήσεων καί ίδαινην κάθως καί απόκτησις ὄλων τῶν ίκανοτήτων ἐκείνων πού χρησιμοποιούνται στίς κοινωνικές σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους άνθρωπους: Ακόμα δέ καί τά διάφορα τίκ, οι ἐπιτηδεύσεις (MANNERISM) καί οι στερεότυπες κινήσεις καί χειρονομίες είναι αποτελέσματα τής διαδικασίας τής μαθήσεως ὅπως καί ὄλες οι ἔξεις, καλές ή κακές, πού ἔχει αποκτήσει δ ἄνθρωπος.

Η μάθησις λοιπόν δέν περιορίζεται στίς ένσυνείδητες προσπάθειες ἐκπαιδεύσεως ή έξασησεως άλλα πλεύστες φορές συντελεῖται χωρίς προγενεστέραν ρύθμισιν καί ύπό συνθήκες οι οποίες δέν έλεγχονται.

Διάκρισις πρέπει δέ νά γίνη μεταξύ μαθήσεως καί γνώσεως, ὅπου ή μάθησις αποτελεῖ γνῶσιν, ή γνῶσις ὅμως δέν είναι κατ' άναγκην μάθησις.

Η ἐπιστημονική ἔρευνα τής μαθήσεως περιλαμβάνει τήν παρατήρησιν καί τήν μελέτην τῶν μεταβολῶν τῶν ποσοτικῶν χαρακτηριστικῶν τής συμπεριφορᾶς ένδος δργανισμοῦ δύοποιος εύρισκεται ἐκτεθειμένος σέ ένα ἐλεγχόμενον περιβάλον.

Οι μεταβολές δέ αύτές τοῦ δργανισμοῦ παρατηρούνται σάν αποτελέσματα τῶν συστήματικῶν μεταβολῶν τοῦ περιβάλοντος, καί οὕτω η

μάθησις ἀποκαλύπτεται σάν μία συστηματική καὶ μέ τό ρυθμιζόμενον περιβάλον συσχετιζομένη ἀλλαγή τῆς συμπεριφορᾶς.

Θεμελιώδες εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ βασική διαδικασία τῆς μαθήσεως εἶναι ἡ αὐτή εἰς ὅλην τὴν φυλογενετικήν αλίμανα ἀδιακρίτως διαφορῶν στίς ἵκανότητες τῶν αἰσθήσεων καὶ στά φάσματα τῶν δυνατῶν ἀντιδράσεων τῶν διαφόρων εἰδῶν.

Τοῦτο ἐπιτρέπει τόν πειραματισμόν εἰς ζῶα καὶ τὴν ἔξαγωγήν γενικῶν συμπερασμάτων.

Βασικές ἔννοιες

1. Διέγερσις ἢ 'Ἐρέθισμα (STIMULUS)

Εἶναι μία παράμετρος ἢ ἀλλαγή μιᾶς παραμέτρου τοῦ περιβάλλοντος. Διακρίνεται εἰς κατά συνθήκην διέγερσιν (CONDITIONED STIMULUS) καὶ εἰς ἄμεσον διέγερσιν (UNCONDITIONED STIMULUS).

2. Απόδημος (RESPONSE).

Ο ὄρος ἀναφέρεται εἰς οἰανδήποτε μονάδα συμπεριφορᾶς πού εἶναι δυνατόν νά καθορισθῇ καὶ κατά κανόνα ἐμφανίζει τό ἀποτέλεσμα μιᾶς ἢ πολλῶν διεγέρσεων.

Ιδιαιτέραν σημασίαν εἶς τὴν θεωρίαν τῆς μαθήσεως ἔχει τό γεγονός ὅτι μεταξύ τῶν ἀποκρίσεων πού δημιουργοῦνται, μερικές τείνουν νά συσχετισθοῦν μέ ὠρισμένες διεγέρσεις.

"Οπως καὶ στίς διεγέρσεις οἱ ὅποιες θεωροῦνται ἡ εἶσοδος (INPUT) τοῦ συστήματος συμπεριφορᾶς διακρίνομεν τίς ἀποκρίσεις σέ. κατά συνθήκην ἀποκρίσεις (CONDITIONED RESPONSE) καὶ σέ ἄμεσες ἀποκρίσεις (UNCONDITIONED RESPONSE).

3. Ενδυνάμωσις (REINFORCEMENT).

Εἶναι ἡ ἐμφάνισις ἢ ἡ ἐνίσχυσις μιᾶς κατά συνθήκην ἀποκρίσεως, καὶ ὁ ὄρος ἀναφέρεται εἴτε εἰς τόν πειραματικόν διακανονισμόν τῆς χρονικῆς διαδοχῆς καὶ συχνότητος τῶν κατά συνθήκην καὶ τῶν ἀμέσων διεγέρσεων, εἴτε εἰς αὐτήν ταύτην τήν διαδικασίαν τῆς ἐνίσχυσεως τῆς κατά συνθήκην ἀποκρίσεως.

4. Κίνητρον (MOTIVE, DRIVE)

Εἶναι ὁ βασικός προσδιοριστικός παράγων τῆς συμπεριφορᾶς μέ καθάρως γενεσιούργικήν ἔννοιαν. Ο ὄρος ἀναφέρεται κυρίως σέ ἐσω-

τερικές καταστάσεις ένός όργανισμού οι ίδιοι είναι ένεργοι οιούν, δραστηριοποιούν καὶ κατευθύνουν τὴν συμπεριφοράν πρός έπιτευξιν σκοπών (GOALS).

‘Υπάρχουν βασικῶς δύο ξεχωριστές διαδικασίες μαθήσεως :

- (1) Κλασσική σύνδεσις ἢ κατά PAVLOV (CLASSICAL CONDITIONING)
- (2) Ένδργανος σύνδεσις (INSTRUMENTAL CONDITIONING ἢ OPERANT CONDITIONING).

Εἰς τὴν προσπάθειαν κατανοήσεως τῶν φαινομένων τῆς διαδικασίας τῆς μαθήσεως καὶ τῶν νόμων οἱ ίδιοι τά ρυθμίζουν διεύθετος ἄνθρωπος διετύπωσεν σειράν εἰδικῶν θεωριῶν οἱ ίδιοι είναι δυνατόν νά άπαχθούν σέ τρεῖς μεγάλες ίδιαδεικτικές :

1η ‘Ομάς θεωριῶν Διέγερσις - ’Απόκρισις (STIMULUS - RESPONSE) .

Εἰς αὐτήν ἀνήκουν κυρίως οἱ THORNDIKE, GUTHRIE, SKINNER καὶ HULL.

2α ‘Ομάς θεωριῶν Αντιλήψεως (COGNITIVE).

Αντιπροσωπεύεται κυρίως ἀπό τοὺς TOLMAN, LEWIN καὶ τοὺς φυχολόγους τῆς Μορφολογικῆς Σχολῆς (GESTALT).

3η ‘Ομάς θεωριῶν.

Εἰς αὐτήν ἀνήκουν οἱ Σχολές τοῦ FUNCTIONALISM, τοῦ Ψυχοδυναμισμοῦ (FREUD) καὶ τῶν πιθανολογικῶν μοντέλων.-

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

Αθήναι, 28 Νοεμβρίου 1969 ('Λρ.37)

ΠΕΡΙΔΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ
ΤΗΣ ΔΙΔΟΣ ΤΖΟΥΛΙΔΑΣ ΠΑΤΣΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ
μέ Θέμα :

"ΤΑ ΝΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ"

I. Τά διδακτικά μέσα, τά όποια θά άποτελέσουν τό άντικείμενον της μελέτης μας είναι τά βασισμένα στήν σύγχρονη τεχνολογία και στίς έξελίξεις της.

Λύτα μποροῦν νά διαιρεθοῦν σέ δύο διμάτια. Ή πρώτη διμάς άναφέρεται στά γνωστά διπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας και στήν τηλεόρασιν ('Αν - TV) και έχουν άμμεση σχέση μέ τήν τελειοποίησι και έπεντασι τοῦ καθιερωμένου θεσμοῦ της σχέσεως διασκάλου και μαθητοῦ. Τά τεχνολογικά μέσα θά μποροῦσαν νά άπλοποιήσουν τό έργο τοῦ διασκάλου άπό πολλές άπόφεις και ταυτόχρονως νά αύξησουν τόν άριθμό τῶν μαθητῶν, στούς δύοις θά μποροῦσε νά διδάξη ένας δάσκαλος σ'ένα μόνον μάθημα. Τό χαρακτηριστικό, ώστοσο, αύτῶν τῶν τεχνολογικῶν μέσων είναι ότι δίδουν μία μηχανική, θά λέγαμε, διδακτική βοήθεια στόν παράγοντα "δάσκαλος", τοῦ δύοις ή παρουσίας άποτελεῖ τόν πυρήνα γύρω άπό τόν δύοις περιστρέφονται τά τεχνικά μέσα.

Ή δεύτερη διμάς άναφέρεται στήν τεχνολογία, ή δύοις βασίζεται στήν άρχη τῶν ήλεκτρονικῶν έγκεφάλων ώς μέσον έκπαιδεύσεως. Όταν τελειοποιηθή ή τεχνική αυτῆς της διμάδος θά μπορέσῃ νά έξασφαλίσῃ έναν τρόπο έκπαιδεύσεως χωρίς τήν άνάγκη τοῦ άνθρωπίνου παράγοντα (ή άνθρωπινη παρουσία θά έκδηλωνόταν μέ τήν έπεξεργασία έκπαιδευτικῶν προγραμμάτων και γενικῶν κατευθυντηρίων γραμμῶν, τά δύοις θά τροφοδοτοῦσαν τόν ήλεκτρονικόν έγκεφαλον).

Στήν περίπτωσι δύοις, κατά τήν δύοις θά ήλεκτρονικής συσκευής εύπροσάρμοστης και ίκανής νά "κατανοήσῃ" τίς άπαντησεις τῶν μαθητῶν και νά άνταποκριθή κατάλληλα στίς όποιες τους και αὐτή άκομη ή παρουσία τοῦ άνθρωπίνου παράγοντα μέ τήν μορφή πού

7954

άναφέραμε προηγουμένως θά γινόταν περιττή, έφ' όσον ό ήλεκτρονικός έγκεφαλος θά μπορούσε νά καταρτίζη αύτόματα και νά άναθεωρή τά διάφορα προγράμματα. 'Επίσης, χάρη στήν σύνδεσι τῶν συσκευῶν μεταξύ τους θά μπορούσε ό μαθητής γά έξασφαλίζη ἀμεσα και ἀπεριόριστα, γνώσεις και πληροφορίες βασισμένες πάντοτε στίς πιο πρόσφατες έξελίξεις.

Μέ το έκπαιδευτικό σύστημα, πού ίσχυει σήμερα, ό μαθητής μπορεῖ νά έξασφαλίζη γνώσεις και πληροφορίες ἀπό τίς βιβλιοθήκες, οί όποιες δέν είναι παρά μία πηγή ξεπερασμένων γνώσεων και τίς περισσότερες φορές ἀχρήστων πλέον.. πληροφοριῶν.

II. Μέ τήν έφαρμογή τῶν ἀγωτέρω έγκαταλείπονταί δριστικά οι πατροπαράδοτοι μέθοδοι, έκπαιδεύσεως, τόσον ἀπό ἄποφι μεθοδικήν, όσον και ἀπό ἄποφι περιβάλλοντος χώρου.

Αναφερόμαστε σέ τρεις ἀρχιτεκτονικές μελέτες. 'Η πρώτη περιλαμβάνει μία σειρά έκπαιδευτηρίων στό TORONTO τοῦ Καναδᾶ. Η δεύτερη στηρίζεται σέ μία πρότασι πού ἔγινε ἀπό τοὺς "Αγγλους ἀρχιτέκτονες DOLAN CONWAY και BRIAN MICHENERE γιατί τήν έγκαθίδρυσι ένος έκπαιδευτικοῦ διά τηλεοράσεως δικτύου στό SOUTH LABETH και στό PIMLICO τοῦ Λονδίνου. 'Η τρίτη μελέτη ἔγινε ἀπό τὸν "Αγγλο ἀρχιτέκτονα CEDRIC PRICE και ἀναφέρεται σ' ἐναν σύγχρονο τρόπο έκπαιδεύσεως, ό όποιος μπορεῖ νά έφαρμοσθῇ σέ κλιμακα πόλεως(3 διαφάνειες).

III. Τὰ τηλεόπτικά μέσα και οἱ ήλεκτρονικοὶ έγκεφαλοι δείνουν τήν βάσι γιά μία ἀξιοσημείωτη ἐπέκτασι τῆς έκπαιδεύσεως στό σπίτι, ἐργοστάσιο, γραφεῖο, κατάστημα κ.λ.π.

"Έχοντες ύπ' όφι τίς προαναφερθεῖσες τεχνολογικές ἐπιτεύξεις μελετήσαμε και σχεδιάσαμε τό έκπαιδευτικό δίκτυο, γιά ὅλες τίς ήλικιες τῶν κατοίκων μιᾶς πεθανῆς συγχρόνου νέας πόλεως μέ πληθυσμό 20.000 κατ.

Τό θέμα αὐτό ἀπετέλεσε τήν "έπι διπλώματι" ἐργασίαν μου εἰς τό Πανεπιστήμιον Θεσ/νίκης (Πολυτεχνική Σχολή). στό 'Ἐργαστήριο' Αρχιτεκτονικῆς 'Εσωτερικῶν Χώρων και Βιομηχανικῆς Αίσθητικῆς ύπό τήν καθοδηγησιν τοῦ καθηγητοῦ ή. Δημητρίου Φατούρου.

Σύμφωνα μέ τήν μελέτη αύτή οι παρεχόμενες γνώσεις και πληροφορίες δίδονται διά τῶν τηλεοπτικῶν μέσων σέ ὅλα τά σημεῖα τῆς πόλεως και εἰδικότερα στήν κατοικία και στό κέντρο τῆς πόλεως.

"Ελεγχος και συντονισμός αύτῶν τῶν γνώσεων γίνεται σέ ἐκπαιδευτικά κέντρα γιά τίς ήλικεις 6 - 12, 12 - 18 ἔτῶν. Συγχρόνως ὅμως ὑπάρχουν παιδικοί ηῆποι και ἕνα ἐκπαιδευτικό κέντρο γιά ὅλες τίς ήλικεις..

· Στά ἐκπαιδευτικά αύτά κέντρα βρίσκεται και ἡ θέση τοῦ σημερινοῦ δασκάλου και καθηγητοῦ, ὁ σκοπός τοῦ ὃποίου δέν θά εἶναι ὅπως σήμερα, νά μεταδίδῃ πληροφορίες (αύτό μποροῦν νά τὸ κάνουν οἱ μηχανές, τά φίλμ, οἱ προβολές, τά βιβλία) ἀλλά ἡ διαμόρφωσι τοῦ χαρακτήρα τῶν παιδιῶν, ἥ παρακολούθησι και κριτική.

Τό πρῶτο βῆμα γιά μιά τέτοια ἐκπαίδευσι θά ήταν νά ἐμπλουτισθοῦν τά σημερινά σχολεῖα μέ τά σύγχρονα δικτυακούστικά μέτο διδασκαλίας ὡσπου αύτή ἥ ὥριμοτήτα νά μᾶς δώσῃ μία νέα γενεά γονέων και πολιτῶν πολυμερῶν καταρτισμένων, ὡστε νά βοηθήσῃ στήν μετάβασι ἀπό τήν "σχολαστικήζουσα σημερινή" στήν αὐτόματη, ἀτομική ἀγωγή τῶν παιδιῶν τοῦ μέλλοντος (15 διαφάνειες).-

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Goodlad, John I. "The future of learning and teaching". Av. Communication Review 16:5-15, "Ανοιξις 1968
2. Bushnell, Danald D. "What is next in computer application to instruction". Av. Communication Review II:(63-70, Μάρτιος Απρίλιος 1963.
3. Koenig, Allen E. and Hill, Ruane B, editors. "The farther vision : Educational television today. Madison : University of Wisconsin Press, 1967. 371 σελ.
4. Jaffee, Abraham and Henshaw, Stanley. "The classroom use of television in elementary schools in New York Area, in relation to certain social, economic and demographic attributes of television in the schools".
5. Bergsma, Stuart K. "The relationship of selected school district characteristics to the use of educational television in Michigan High Schools districts" Doctoral dissertation. Abstract : Dissertation Abstracts 25: 214, Ιούλιος 1964

6. Ashein, Lester
"Educational television; the next ten years"
7. Friendly, Fred W. "World without distance" NAEB
8. AD. Μάιος 1968
9. AD. Μάρτιος 1969.
10. Rapport sur le mouvement éducatif en 1966-67, présenté à la XXXe Session de la Conférence internationale de l'instruction publique, Genève, Ιούλιος 1967.
11. Hilton, Leo. Tele-learning - An educational innovation. Doctoral dissertation.
New York : Columbia University, 1965
12. Paige, Donald L. "The Overhead and Junior High Geometry"
AV Communication Review 16: 114-15 Αυγούστου 1968
13. Skinner, B.F. "Reflections on a decade of teaching machine"
Teachers College Record 65: 168-71, Νοέμβριος 1963
14. Pressey, S.L. "A machine for automatic teaching of drill material". Teaching Machine and Programmed learning (edited by A.A. Lumdsdaine and Robert Glaser).
15. Trippon, Marianne. "PLATO AT WORK", Phi Delta Kappan 49: 439-41, Απρίλιος 1968
16. Stolzow, Laurence M. "Model the master teacher or master the teaching model" (Edited by John D. Krumboltz.) Chicago: Rand McNally and Co., 1965.
17. Bushnell, Donald D. "The computer-based teaching machine"
AV Communication Review 11 : 11-28,
18. Bushnell, Donald D. "Information Retrieval systems and education" AV Communication Review 11: 29-44
19. Zinn, Karen L. Interactive use of computers for instruction. A guide to the literature. Draft for ERIC - EM, Μάρτιος 1968.
20. Suppes, Patrick. "Computer Technology and the Future of Education" Phi Delta Kappa 49: 420-23,
21. Gentile, J. Ronald. "The first generation of computer-assisted instruction. "An Evaluative Review" AV Communication Review 15 : 23-53, "Αυγούστου 1967.
22. Supper, Patrick. "Uses of computer in education" Scientific American 215: 207, Σεπτέμβριος 1966.
23. Mitzel, H.E, Woodke, K.H, and Hall, M.A. "The development and presentation of four different college courses by computer teleprocessing".
24. Phillips, Joseph. "Introduction, adaptation and use of two recent innovations in learning and technological communication devices in the Small Twelve - Year Schools. Doctoral dissertation, Columbia University, 1963.
25. Evans, James L. "Teaching reading by machines: a case history in early reading behaviors" AV Communication Review 13: 303-308, Fall 1965.

26. Lumsdaine, A.A. "Partial and more complete automation of teaching in group and individual learning situations (Edited by Eugene Calanter), New York: John Wiley and Sons, 1959, sel. 147-66.
27. Coulson, John E. "Applications of Internation Processing" Educational Technology, Οκτώβριος 15, 1966, σελ. 84.
28. Stecchini, Livio. "Prospects in retrospect: On Educational Technology" Programs, teachers and machines. (Edited by Alfred de Gracia and David Soln) New York: Bantan Books, 1964. 25-33.
29. AD Μάϊος 1968
Cedriò Ptice.
31. Carnegie Commission on educational television, public television, a Program for action; The report and recommendations of the Carnegie Commission on educational television. Harper and Row, il 967. 371. 33C
32. Cassiner, Henry R. Television teaching today Unesco, il 960.371. 33C.
33. De Kieffer, Robert Eulette Audiovisual instruction. Center for applied research in education, il 965, 371, 3D
34. Educator's guide to free filmstrips. Educators progress service. Annual el N 66.
R. 371. 33E.
35. Folty, Charles Z The world of teaching machines programmed learning and self instructional devices. Electronic teaching laboratories, il 961 3 F.
36. Fry, Edward B. Teaching machines and programmed instruction, an introduction McGraw-Hill, cl 963. 371. 3F
37. Gordon, George N. Educational television. Center for Applied Research in Education. Cl 965.371. 33 G.
38. Χάρη Πάτση, "Η προγραμματισμένη Διδασκαλία" 'Ατομική Διδασκαλία" Περιοδικό Νέο Σχολεῖο.
39. Χρ. Π. Φράγκου "Η προγραμματισμένη Διδασκαλία και οι διδακτικές μηχανές" "Εποχές" Ιανουάριος 1966, 33.
40. AD. Σεπτέμβριος 1969 "TEACHING MACHINES"
41. "Η διαδικασία της παιδείας" JEROMIE S. BRUNER "Εκδοσίς Α. Καραβιά.
42. David J. Fox. "The Research Process in Education"

'ΛΟΓΗΝΑΙ, 11 Φεβρουαρίου 1970 ('Αρ.42)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ
ΤΟΥ κ. Δ. ΚΑΣΣΑΠΗ
μέ οέμα :

"Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ"

1. Κατά τά τελευταῖα ἔτη αἱ ἐφαρμογαὶ τοῦ κινηματογράφου διά ἐκπαιδευτικούς σκοπούς αὐξάνουν ἀλματωδῶς.

Ἡ τελειοποίησις καὶ τό χαμηλόν κόστος στῆς συσκευῆς προβολῆς, ἡ ὥργανωμένη παραγωγή διδακτικῶν ταινιῶν, αἱ ταχέως ἀναπτυσσόμεναι ἀνάγκαι τῆς παιδείας, ἡ ἀναπόφευκτος ἔλλειψις ἵνανοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, καθιστοῦν τόν κινηματογράφον τό βασικόν διδακτικόν μέσον τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος.

2. Ἀρχικῶς ἐκτίθεται ἡ ἀρχή λειτουργίας τοῦ κινηματογράφου ἀναφέρονται τά βασικά περί αἰσθημάτων, μεταισθημάτων καὶ ὑποαισθημάτων καὶ περιγράφονται στοιχειωδῶς α)οὶ μηχανισμοὶ τῶν συσκευῶν προβολῆς β) ἡ τεχνική τῆς φωτογραφίας τοῦ κινηματογράφου γ) ἡ τεχνική τῆς ἡχητικῆς ἐποδόσεως δ) αἱ μορφαὶ τῆς ὁδόνης ε) τά συστήματα προβολῆς (εὑρεία ὁδόνη, στερεοσκοπική) κλπ.

3. Ἀναπτύσσονται οἱ λόγοι διά τούς δποίους ὁ κινηματογράφος συνεχῶς ενρίσκει μεγίστας ἐφαρμογάς διά τήν βελτίωσιν τῶν μεθόδων ἐκπαιδεύσεως.

- α) Ἐπωφελης χρησιμοποίησις λίαν ἵναν διδασκάλων.
- β) Τυποποιημένη διδασκαλία.
- γ) Συγκράτησις τῆς προσοχῆς τῶν μαθητῶν καὶ αὔξησις τῶν ἐνδιαφερόντων αὐτῶν.
- δ) Διδασκαλία μαθημάτων τά δποῖα εἴναι ἀδύνατον ἢ λίαν δυσχερές νά διδαχθοῦν διά τοῦ προφορικοῦ λόγου (π.χ. γυμναστική, ἀθλητισμός, κλπ.).
- ε) Πλήρης κάλυψις τῶν ἀναγκῶν διδασκαλίας περιγραφικῶν μαθημάτων (ἱστορία, γεωγραφία, κλπ.).
- ζ) Περιγραφή βιομηχανικῶν ἐφαρμογῶν.
- η) Περιγραφή φαινομένων τά δποῖα συμβαίνουν εἰς ἀπροσίτους χώρους.
- θ) Περιγραφή φαινομένων τά δποῖα φυσικῶς συμβαίνουν μέ λίαν μεγάλας ἢ λίαν μικράς ταχύτητας ἢ συχνότητας (Στροβοσκοπική προβολή - μέθοδος ἐπιταχύνσεως καὶ ἐπιβραδύνσεως) κλπ.

4. Ἀναπτύσσεται ἡ σχέσις μεταξύ κινηματογράφου καὶ τηλεοράσεως.

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ

ΑΟήνα 27 Φεβρουαρίου 1970 ('Αρ.43)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΟΜΙΛΙΑΣ
ΤΟΥ Ι.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ
ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ WISCONSIN (ΗΠΑ)
μέ θέμα :
"Η ΜΑΘΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΟΠΤΙΚΟΛΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ"
('Η Ψυχολογία της έπικοινωνίας)

1. Σκοπός της Αγωγῆς

'Ο σκοπός της άγωγῆς δρίζεται ώς ή διαμόρφωσις καί ἀλλαγή της συμπεριφορᾶς τοῦ ἀτόμου πρός ώρημένην κατεύθυνσιν ὅστε νά καταστῇ τοῦτο εὔρυθμον, ὅσον ἀφορᾶ τά καθ'έαυτόν καί εὐάρμοστον ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν κοινωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται τὸ ἄτομον καί τῆς ὁποίας ὁφείλει νά εἶναι λειτουργικόν μέλος.

2. Σκοπός της άγωγῆς καί μάθησις

'Η διαμόρφωσις καί ἀλλαγή της συμπεριφορᾶς λαμβάνει χώραν διά της μαθήσεως ἥτοι της οἰκειοποιήσεως μέρους τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος εἰς τὸ φυχολογικόν περιβάλλον τοῦ ἀτόμου. (Ψυχολογικόν περιβάλλον καλεῖται κάθε τί εἰς τό ὁποῖον, πρός τό ὁποῖον ἡ μακράν ἀπό τό ὁποῖον ἔνα πρόσωπον δύναται νά κάμη ώρισμένην φυχολογικήν κίνησιν νά κάμη κάτι. Τό πρόσωπον καί τό φυχολογικόν περιβάλλον ἐξαρτῶνται ἀμοιβαίως). "Ήτοι ή μάθησις εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν οἰκειοποιουμένων ὑπὸ τοῦ ἀτόμου πληροφοριῶν μέσῳ τῆς έπικοινωνίας.

3. Προϋπόθεσις Οἰκειοποιήσεως τῶν πληροφοριῶν

Δεδομένης της ὑπάρξεως τῶν πληροφοριῶν διά νά λάβῃ χώραν οἰκειοποίησις εἶναι ἀνάγκη νά :

α)ή πληροφορία νά ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον τοῦ φυχολογικοῦ περιβάλλοντος - νά προσεχθῇ (ATTENTION)

β)ή πληροφορία νά προκαλέσῃ μίαν ἔντασιν ἥτοι μίαν κατάστασιν ἀνισορροπίας εἰς τό φυχολογικόν περιβάλλον (INTEREST).

γ)ή πληροφορία νά δημιουργήσῃ τὴν έπιθυμίαν ἐπαναφορῆς τοῦ φυχολογικοῦ περιβάλλοντος εἰς ἴσορροπίαν (DESIRE) καί

6) Η πληροφορία νά ώθηση τό άτομον είς δρᾶσιν, καί νά ἐπέλθη ἐκ νέου· ή διαταραχθεῖσα ἴσορροπία (ACTION).

Παρατηροῦμεν ὅτι ὅλος ὁ φυχικός κόσμος τοῦ ἀτέμου εἶναι ἀπαραίτητον νά συμμετάσχῃ διά τὴν πλήρη οἰκειοποίησιν μιᾶς πληροφορίας¹.

4. Τύπος ἐπιλογῆς τῶν πληροφοριῶν

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν πληροφοριῶν τοῦ ἀτομον ἀποφασίζη ποῖας οἰκειοποιηθή καί ποῖας οά ἀπορρίφη. Ἡ ἀπόφασίς του ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀναμενομένης ἀμοιβῆς καί τῆς ἀπαιτούμενης προσπαθείας. Ήτοι ἔχομεν:

'Αναμενομένη ἀμοιβή'
'Απαιτούμενη προσπάθεια'

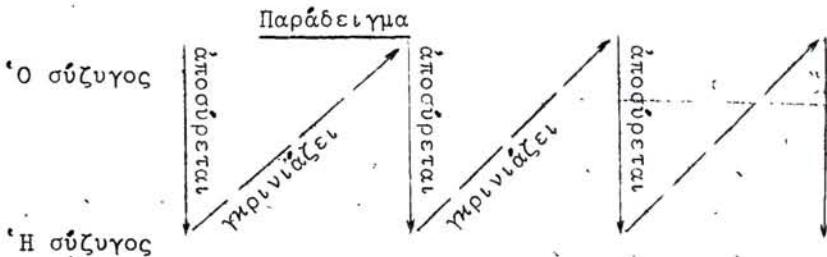
Ἡ αὔξησίς τοῦ ἀνωτέρω κλάσματος δύναται νά ἐπιτευχθῇ εἴτε διά τῆς αὔξησεως τῆς ἀμοιβῆς εἴτε ἐλαττώσεως τῆς ἀπαιτούμενης προσπαθείας.

5. Διαδικασία ἐπικοινωνίας

Παραδεχόμεθα ὅτι τό άτομον εύρισκεται είς διαρκή ἐπικοινωνίαν μετά τοῦ περιβάλλοντος καί ἀντιστρόφως. Δρᾶσις ή ἀδράνεια, σίωπη ή ὄμιλία ἔχουν ἔνα μήνυμα: Ἐπιδροῦν ἐπί τῶν ἄλλων, οἱ δόποι μέ τὴν σειράν των, μή δυνάμενοι νά πράξουν ἄλλως, ἀπαντοῦν καί τοιουτότρόπως ἐπικοινωνοῦν. Ἐπί πλέον ὅτι, ή ἐπικοινωνία δέν λαμβάνει χώραν μόνον ὅταν εἶναι σκόπιμος, συνειδητή ή ἐπιτυχής, δηλαδή ὅταν συμβαίνῃ κατανόησις ἐκατέρωθεν.

Εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν ὑπάρχει τό περιεχόμενον τοῦ μηνύματος, ἀλλά ταυτοχρόνως ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου ὑπάρχει είς τό μήνυμα καί ή δημιουργούμενη σχέσις (π.χ. ἀγαπῶ - μισῶ).

Τόσον τό περιεχόμενον τοῦ μηνύματος δύσον καί ή σχέσις προσδιορίζονται ἀπό τὴν χρησιμοποιουμένην στέξιν (τομῆν) είς τὴν ἐπικοινωνίαν.

1. Πρός διευκόλυνσιν τῆς μνήμης σημειοῦται ὅτι τὰ ἀρκτικά τῶν λέξεων ATTENTION (= Προσοχή), INTEREST (= Ενδιαφέρον), DESIRE (= Επιθυμία), καί ACTION (= δρᾶσις, πρᾶξις) σχηματίζουν τό δύνομα τῆς ραφωδίας τοῦ VERDI, AIDA.

6. Στοιχεῖα ἐπικοινωνίας

Ἐν πρώτοις διακρίνομεν τὸν πομπόν καὶ τὸν δέκτην, οἱ διοῖσι εὑρίσκονται εἰς διαρκῆ ἐναλλαγῆν θέσεως καὶ τὸ μῆνυμα.

Ἡ ὀνομασία τοῦ πομποῦ ἢ τοῦ δέκτου ἐξαρτᾶται ἀπό τὴν στέξιν(τομήν) τὸ σημεῖον τῆς διοίσας εἶναι αὐθαίρετον.

Τόσον δὲ πομπός ὅσον καὶ δέκτης ἔργαζονται ὡς:

- α) ἀποκρυπτογράφος
- β) ἔρμηνευτῆς
- γ) κωδικογράφος

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποκρυπτογραφήσεως, ἔρμηνείας καὶ κωδικογραφήσεως τοῦ μηνύματος, ἐξαρτᾶται ἀπό τὸ σύνολον τῶν μέχρι ἑκείνης τῆς στιγμῆς ἐμπειριῶν τοῦ ἀτόμου ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ μῆνυμα.

Παλαιότερον τὸ βάρος τῆς ἐπικοινωνίας ἔπιπτεν εἰς τὸν πομπόν καὶ τὸ μῆνυμά του. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κρατῶν μὲν τὰ διατάγματά των πρός τοὺς ὑπηκόους τὰν, οἱ συγγραφεῖς μὲν τὰ βιβλία των, οἱ διάφοροι διμιληταὶ κλπ. ἐπεκοινώνουν. Ἀλλά κατά ποῖον τρόπον; Ποῖοι ἐδιάβαζον ἢ ἤκουον τὰ διατάγματά των; Τί ἀντιλαμβάνοντο ἀπ' αὐτά καὶ μὲν ποίους τρόπους μετέβαλλον τὰς πράξεις των;

Βεβαίως τόσον δὲ πομπός ὅσον καὶ τὸ μῆνυμα εἶναι σημαντικοὶ παράγοντες τῆς ἐπικοινωνίας ἄλλα δέν εἶναι μόνον αὐτοῖς. Ἐνα μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἀπό τοὺς δέκτας, διότι οἱ ἀνθρώποι δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικοινωνήσουν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς προσοχῆς, τοῦ ἐνδιαφέροντος, τῆς ἐπιθυμίας, τῆς δράσεως, ἐκτός ἐάν τὸ μῆνυμα ἔχῃ σχέσιν μὲ τὰ ἴδια κάτων ἐνδιαφέροντα καὶ συμφέροντα.

(PIAGET: ACCOMODATION (μίμησις, μόδα)

ASSIMILATION (PROJECTIVE TECHNIQUES)

7. Εἴδη ἐπικοινωνίας

Διακρίνομεν δύο εἴδη ἐπικοινωνίας:

- α) Τὴν Φθογγικήν (VERBAL) ἢ διοίσα ἔχει δυσκολώτατον καὶ δυναμικώτατον συντακτικόν, ἄλλα ὑστερεῖ εἰς τὴν σχέσιν, καὶ
- β) Τὴν Ἀναλογικήν (ALL NONVERBAL COMMUNICATION).

Τὰ δύο εἴδη δέν ἀντιτίθενται ἄλλα ἄλληλοσυμπληροῦνται μεταξύ των.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω τὸ θέμα πράγματάσεως τοῦ σκοποῦ, μετατίθεται εἰς τὴν εὔρεσιν τῶν τρόπων μεταδόσεως τῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν κατὰ τρόπον ἀποτέλεσματικὸν εἰς τὸν μικρότερον δύνατόν χρόνον.⁴ Ή αποτελεσματικότης μετρᾶται ἐν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπιτυχίας ή μή τῆς διαμορφώσεως ή ἄλλαγῆς τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀτόμου πρός τὴν ὥρισμένην κατεύθυνσιν τοῦ χρησιμοποιηθέντος χρόνου καὶ τῆς καταβληθείσης ὑπό τοῦ ἀτόμου προσπάθειας.

8. Αποτελεσματικότης διδακτικῶν μεθόδων

Λέγεται ὅτι ἡ πρόδοιος τῆς ἐπιστήμης κατά τὰ πενήντα πρῶτα χρόνια τοῦ 20ου αἰώνος συνετέλεσεν εἰς τὸν διπλασιασμόν τῶν μέχρι τέλους καὶ τοῦ 19ου αἰώνος γνώσεων - πληροφοριῶν. Παραλλήλως πρός τὴν ποσδτητα ηὔξηση ή ποιεῖται καὶ ἡ πολυπλοκότης αὐτῶν.

Η αὔξησις καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη συνεπάγεται τὴν ἀνάγκην ἀποκτήσεως καὶ διατηρήσεως ὑφένδος ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων περισσοτέρων πληροφοριῶν. Αὐτό δύναται νά ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἀποθηκεύσεως περισσοτέρων πληροφοριῶν κατά μονάδα χρόνου καὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐν χρήσει μεθόδων.

Οὕτω ἔχωμεν:

N = διά τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀντικειμένων τὰ δύοῖς πρέπει νά μαθευθοῦν,

X = διά τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ἐκμαθήσεως ἐκάστου ἀντικειμένου, καὶ M = διά τὰς χρησιμοποιουμένας μεθόδους διδασκαλίας

καταλήγομεν εἰς τὸν τύπον:

$$N = A \left(-\frac{M}{X} \right)$$

(ὅπου A = εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, ἐξαρτᾶται ἀπό)

Η ἀνωτέρω ἴσστης συνιστᾶ ὅτι δύον δὲ ἀριθμός τῶν ἀντικειμένων τὰ δύοῖς πρέπει νά μαθευθοῦν αὐξάνει δὲ διατιθέμενος χρόνος διά κάθε ἀντικείμενον πρέπει νά ἐλαττοῦται ή νέαι μέθοδοι διδασκαλίας πρέπει νά ἐπινοοῦνται ή καὶ τὰ δύο.

Λί μέχρι πρό τινος χρησιμοποιούμενάι μέθοδοι ήσαν μόνον δὲ λόγος. Οἱ ἀπαιτούμενος χρόνος διά τὴν μετάδοσιν μιᾶς πληροφορίας λόγῳ τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ λόγου ὡς μέσου, ήτο δυσανάλογος τοῦ ἀποτελέσματος καὶ τῆς καταβαλλομένης προσπαθείας ὑπό τοῦ πομποῦ καὶ δέκτου.

Η καταγόησις τῆς ἀνωτέρω καταστάσεως καὶ ἡ πρόδοιος τῶν ἐπιστημῶν ὕδηγησαν εἰς τὴν χρῆσιν πολλαπλῶν μεθόδων διά τὴν ἀποτελεσματικήν καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον δυνατόν χρόνον μετάδοσιν τῶν πληροφοριῶν.

Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτήν ὑπάγονται τὰ δύπτικοακουστικά μέσα ή τὰ μέσα διδασκαλίας.

9. Ἐπικοινωνία καὶ ὄπτικοακουστικά

Τὰ ὄπτικοακουστικά μέσα εἶναι δυνατόν $\ddot{\eta}$ νὰ βελτιώσουν τὴν μέθοδον $\ddot{\eta}$ νὰ ἐλαττώσουν τὸν χρόνον $\ddot{\eta}$ καὶ τὰ δύο πρός τὸν σκοπόν τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐπικοινωνίας.

Βεβαίως δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ διμιλήσωμεν περὶ τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων διά τῶν διόπτων "ἐξασφαλίζεται ἡ προσοχή καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, διευκολύνεται καὶ βελτιοῦται ἡ κατανόησις καὶ ἡ ἀπομνημόνευσις καὶ ἐπιτυχάνεται ἡ ἀποσαφῆνταις τῶν ἀφήρημένων ἵδεῶν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν". Τὰ μέσα αὐτὰ σᾶς εἶναι γνωστά. Διά τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς εἰκόνος ἀπλῶς τὰ μνημονεύω:

- α) Τὸ πραγματικὸν ἀντικείμενον
- β) Ἡ **μακέτα**
- γ) Ἡ κινουμένη εἰκόνων
- δ) Ἡ προβολὴ ἀκινήτων εἰκόνων
- ε) Ὁ ζωγραφικὸς πίναξ $\ddot{\eta}$ πανώ
- στ) Ὁ πίναξ
- ζ) Τὸ ἔγγραφον
- η) Ὁ λόγος

Σημειοῦται ὅτι $\ddot{\eta}$ ἀνωτέρω σειρά· δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν ὄπτικοακουστικῶν μέσων, $\ddot{\eta}$ διόπτα δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὸ διδακτικὸν μέσον, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ ἀγγικειμένου διδασκαλίας, τὴν φύσιν τοῦ μαθητοῦ, τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν σχέσιν τῶν ἀνωτέρων.

10. Τὸ καθηκόν τοῦ ἀτόμου ἐναντὶ τοῦ συνανθρώπου του

Πιστεύεται ὅτι αἱτία τῶν περισσοτέρων τραγωδιῶν εἰς τὸν ἀτομικόν, οἵκογενειανδόν καὶ κοινωνικόν βίον εἶναι $\ddot{\eta}$ ἔλλειψις ἐπικοινωνίας, ἀποτελεσματικῆς ἐπικοινωνίας. Διά τοῦτο καθηκόν τοῦ ἀτόμου ἐναντὶ τοῦ συνανθρώπου του εἶναι:

- α) Νά ἐπικοινωνῇ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ συνανθρώπου του. Νά μὴ χρησιμοποιεῖ $\ddot{\eta}$ τὴν Προκρόνστειον ἀλίνην δι' ὅλα τὰ ἄτομα. Νά καταβάλλῃ καθε τὸ προσπάθειαν. ὥστε καθε ἄτομον νά αἰσθάνεται τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεσιν νά ἐπικοινωνῇ μαζί του εἰς τὴν ἴδιην του γλῶσσαν.
- β) Νά ἐπιλέγῃ ἑκάστοτε τὰ κατάλληλα μέσα ἐπικοινωνίας ὥστε αὕτη νά εἶναι ἀποτελεσματική.

11. Oἱ νέοι τρόποι ἐπικοινωνίας καὶ ἡ πιθανή ἀντίδρασις

Εἶναι γνωστὸν καὶ βέβαιον ὅτι θάνπάρξουν πολλοῖς οἱ ὄποιοι οὐαὶ ἀρνηθοῦν νάπαραδεχθοῦν τὴν πραγματικότητα, ὅσον ὁφθαλμοφανῆς καὶ ἂν εἴναι αὐτῇ. Εἰς τὴν στάσιν των αὐτῶν ἐνθαρρύνονται ἀπό τὴν νοσταλγίαν τοῦ παρελθόντος, τὴν ἀπροθυμίαν των νάπαραδεχθοῦν ὅτι ἐπλανῆθησαν εἰς ὅσα προηγουμένως διεκῆρυττον, τὴν γνῶσιν τοῦ παρελθόντος ἢ διποίᾳ τούς παρέχει ἀσφάλειαν ἐνεργείας, τὸν φόβον διαταράξεως τοῦ συστήματος καὶ τῆς ἐναπομεινάσης ὀλίγης λογικῆς εἰς τὰ θάνπάρχοντα συστήματα καὶ θεσμούς, καὶ τέλος ἡ ἀνάγκη πού αἰσθάνεται πολὺς κόδσμος νάπαραδεχθοῦν πιστεύῃ εἰς τὰς ἐπιθυμίας του μᾶλλον παρά εἰς τὴν ἔκδηλον πραγματικότητα.

12. 'Ἐπίλογος'

Κάποτε ἔνας συνταγματάρχης εἶδεν ἔνα στρατιώτην νάπαραδεχθοῦν στόχον. Τὸν ἐπλησίασεν καὶ τὸν ἐρώτησεν:

"Βρῆκες τὸν στόχον;"

'Ο στρατιώτης γέρισε πρός τὸν συνταγματάρχην καὶ μὲν ἔνα πλατύ μειδίαμα ἀπήντησεν:

"Δέν ζέρω, κύριε, μά σίγουρα οἱ σφαῖρες φεύγουν ἀπ' ἐδῶ μ' ἔνα τεράστιο κρότο "

**ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΥΓΓΡΟΥ**

‘Αθήναι, 8 Μαΐου 1970 (’Αριθ. 45)

Ο Μ Ι Λ Ι Α
τοῦ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΝΟΦΑΓΟΥ
Τακτικοῦ Καθηγητοῦ Ε.Μ.Π.

μέ οέμα :

“ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ
ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ 1969 ”

I. Η ΓΝΩΣΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΑΓΧΟΣ

I-1 ‘Η γνώση πρέπει νά είναι άγαπη καί ποτέ ἄγχος.

“Ετσι ἡταν κάποτε στήν ύπεροχη ἐποχή τοῦ μεγαλείου τῆς Ἀρχαίας
Αθήνας.

‘Ο Πλάτων καί ὁ Ἀριστοτέλης δέν ἐκρίθησαν σέ διαγωνισμούς, καί
οἱ μαθηταί τῆς Ἀκαδημίας δέν διαβαθμίζονταν μέ βαθμολογία ἵκανότη-
τος.

Κι ’ὅμως αὐτή ἡ ἐποχή ἔδωσε ἔνα ύπεροχο πνευματικό πολιτισμό
καί ἔδραίνωσε ἔτσι τό πράγματικό ἴδαινικό τῆς παιδείας.

‘Η ἀνάπτυξη τοῦ ἔργου τῆς παιδείας αὐτὸν τόν αἰώνα σ’όλοένα με-
γαλύτερο πληθυσμό δημιουργησε μία ἐπιτακτική ἀνάγκη ὡς πρός τήν εἰ-
σαγωγή εἰς τά ἰδρύματα τῆς ἀνωτάτης παιδείας. Τήν ἀνάγκη τῆς ἐπι-
λογῆς.

Τές τελευταῖες μάλιστα δεκαετίες μέ τήν ταχύτατη πρόοδο στήν
τεχνολογία ἔγινε φανερή καί ἡ σημασία τῆς ἐπιλογῆς γιά τήν χρησιμο-
ποίηση ἴδαιτέρως ἵκανῶν ἐπιστημόνων εἰς τήν αἰχμή τῆς ἐπιστημονικῆς
ἐρεύνης.

“Αν ὅμως ἡ ἐπιλογή είναι ἡναγκαία τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι πρέπει
νά γίνεται μέ τρόπο πού ἡ γνώση νά καταντάται ἄγχος καί μάλιστα ἄγχος
τοῦ ἀνθρώπου στήν πιό ὥραιά του ἡλικία. Τήν ἡλικία τῆς νεότητος.

Πράγματι σέ μερικές χῶρες, μεταξύ τῶν ὅποιων καί ἡ ‘Ελλάς, οἱ
εἰσαγωγικοί διαγωνισμοί διά τά ἀνώτατα ἰδρύματα δημιουργοῦν μία ἀτ-
μόσφαιρα ἀνεπίτρεπτη τόσο γιά τούς νέους ὅσο καί τούς γονεῖς καί τούς
ψίλους των. Μία ἀτμόσφαιρα δοκιμασίας καί ἀγωνίας πού διαρκεῖ κάθε
χρόνο ἐπί μερικούς μῆνες.

Οι διαγωνισμοί εἰσαγωγῆς πηραν τήν μορφή ἀολητικῶν ἀγώνων γιά τήν ἐπίτευξη ρεκόρ μέ τέλεια περιφρόνηση πρός τό ἀρχαῖο Ὀλυμπιακό πνεῦμα.

Οι διαγωνισμοί τῆς παιδείας ἀκολούθησαν τὸν ἴδιο κατηφορικό δρόμο μέ τό δρόμο τοῦ ἀολητισμοῦ ὅπου οἱ πρώτοι μοναχά ὑπολογίζονται καὶ μόνο τό ρεκόρ ἔχει σημασία.

Συμβαίνει μάλιστα κάτι χειρότερο. 'Ο διαγωνισμός εἰσαγωγῆς στά ἀνώτατα ἰδρύματα εἶναι ἀγώνας πνευματικός καὶ ἡ φυχολογική κατάστα ση τοῦ ὑποφηφίου ἔχει μεγάλη σημασία. Τό ἄγχος τοῦ ρεκόρ καὶ κυρίως δ φόβος τῆς ἀποτυχίας ἐπηρρεάζουν τεράστια τήν πνευματική ἐπίδοση τοῦ ὑποφηφίου στή στιγμή πού ἀποφασίζεται ἡ τύχη του. Τοῦτο εἶναι μιὰ σκληρή συμπεριφορά πρός τοὺς νέους καὶ μάλιστα πρός τούς καλούς καὶ ἐργατικούς νέους.

Πρέπει νά προσθέσουμε πᾶς τό πρᾶγμα γίνεται ἀκόμα πιό θλιβερό ἂν τύχει νά εἶναι καὶ τό θέμα τοῦ διαγωνισμοῦ κακῆς συνθέσεως, ἀφυχολόγητο ἢ ἀσύμμετρης καὶ μεγάλης δυσκολίας.

Τότε ἔχομε καὶ ἀπρόσμενες ἀποτυχίες πολύ καλῶν ὑποφηφίων.

Νομίζω πῶς ἔχομε ὑποχρέωση νά μελετήσουμε καὶ πάλι αὐτό τό μεγάλο ζῆτημα. Γιατί ἐν εἶναι ἀδύνατο νά ἀποφευχθῇ ἡ ἐπιλογή εἶναι πάντως δυνατό οἱ διαγωνισμοί νά γίνουν μέ καλλίτερο καὶ δικαιότερο τρόπο. 'Εξ' ἄλλου πρέπει νά φθάσουμε σέ μεθόδους ἐπιλογῆς σ' ἕνα περιβάλλον καλωσύνης καὶ κατανοήσεως. Νά λείψῃ τό φθιερό ἄγχος τῶν νέων.

"Ετσι δ κάθε νέος θά εἶναι βέβαιος ὅτι ού βρῇ τό δρόμο του σύμφωνα μέ τίς πραγματικές του ἵκανότητες εἴτε στήν ἀνώτατη παρδεία εἴτε στήν ἀνωτέρα ἢ σ' ἄλλες σχολές, γιά περισσότερη ἢ εἰδικότερη μόρφωση.

'Ο κάθε νέος θά νοιώθῃ ὅτι οἱ φτασμένοι ἀνθρώποι τῆς προηγουμένης γενιᾶς, σκύβουν μέ ἀγάπη πάνω στά ἀναμφίσβήτητα προβλήματά τους καὶ δέν ἔχουν ἀπ' αὐτούς μόνο ἀπαιτήσεις.

'Εκεῖνο πού ὅλοι ἐπιθυμοῦμε εἶναι, ὅσο τοῦτο εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατό, ἡ κρίσις τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἵκανότητας ἐνός ὑποφηφίου νά μή εἶναι μονάχα σέ μιὰ στιγμιαία προσπάθειά του ἀλλά νά γίνεται σέ συνδυασμό μέ τήν βεβαιούμενη ἐπιδοσή του τά τελευταῖα χρόνια στό ἔργο τῆς μαθήσεως.

Η παλιά γενεά πρέπει νά φροντίζη γιά τήν νέα μέ βαθειά συναίσθηση τής γρήγορης έξελίξεως και νά τήν προετοιμάζη όχι μόνο γιά τό σήμερα ἀλλά ὅσο εἶναι δυνατό και γιά τό αὔριο.

Καί ταῦτο όχι μονάχα γιά τήν πρόοδο στίς ἐπιστήμες και τήν τεχνολογία ἀλλά γιά τήν πρόοδο γενινά σέ μια ἀνθρωπιστική ἀπόσφαιρα

Γιατί ή ἀνθρωπιστική ἀτμόσφαιρα εἶναι ή θής ὄμορφιᾶς και τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀνθρώπου.

I-2 "Οσα εἶπα παραπάνω ἀποτελοῦν ἀπό καιρό τίς βασικές ἀντιλήφεις μου πάνω στό μεγάλο θέμα τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν στά 'Ἀνώτατα Ιδρύματα. "Οταν τά δύο τελευταῖα χρόνια ἥμουν διορθωτής τῶν διαγωνισμῶν διεπίστωσα πῶς εἶχα ἐπιτακτικό καθηκον νά ἐκφράσω τήν γνώμην μου και νά παρουσιάσω τίς παρατηρήσεις μου.

Νά προτείνω ἐπίσης όπει νομίζω πῶς μπορεῖ νά γίνη γιά τό καλλέτερο. Γιά νές στηρίξω ὅμως τίς ἀπόφεις μου πένω στήν πραγματικότητα ἡταν ἀνάγκη νά ξέρω τήν πραγματικότητα. "Ἐπρεπε νά ἔχω στατιστικά στοιχεῖα μ' ἔνα πρόγραμμα ὅπως τό ἐπιθυμοῦσα ἐπί τῶν ἀποτέλεσμάτων τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν τοῦ λεγομένου 'Ακαδημαϊκοῦ κύκλου.

"Οχι μόνον τά στατιστικά δεδομένα ἐπί τῶν ἐπιτυχόντων πού·ντηρχαν ἀλλά στατιστικά δεδομένα ἐφ' ὅλων τῶν ὑποφηφίων κατά κύκλου σπουδῶν και κατά μάθημα.

'Ακόμα στατιστικά δεδομένα γιά νά συσχετίσω, ὅπως τό ἐπιθυμοῦσα, τόν βαθμό τοῦ ἀπολυτηρίου τοῦ γυμνασίου μέ τόν βαθμό τῶν διαγωνισμῶν.

'Ἀποτάνθηκα τόν τελευταῖο Δεκέμβριο στό 'Υπουργεῖο Παιδείας και παρουσιάστηκα στόν 'Υψηπόυργόν τοῦ 'Υπουργείου κ. Σιώρη και τόν Γενικό Γραμματέο κ. Γαλιδάκη μέ τήν παράληση νά ἔχω τά στατιστικά στοιχεῖα πού ζητοῦσα. Τό ἐνδιαφέρον και ή ἐκτίμηση τῆς προσπαθείας μου, πού βρήκα, μέ τιμοῦν ὅλως ίδιαιτέρως, και ἐκφράζω ἐδῶ τίς οερμές μου εὐχαριστίες. Πράγματι σέ ἔνα μῆνα μοῦ ἐδόηκαν ὅλα τά στατιστικά στοιχεῖα τοῦ 1969 πού ζήτησα, ὕστερα ἀπό νέα σχετική ἐργασία τῶν ὑπηρεσιῶν στόν ἡλεκτρονικό ὑπολογιστή σύμφωνα μέ τό λεπτομερές πρόγραμμα πού εἶχα ὑποβάλει.

Μέ τά στοιχεῖα αὐτά μποροῦσα πλέον νά κάνω μιά ἐμπειρεστατωμένη μελέτη.

'ΕΛΠΙΣΩ πᾶς ή μελέτη αὐτή Οά εἶναι καρποφόρα· καὶ μιὰ καλή-άρχη βάθυτέρας ἐρεύνης τῶν θεμάτων γιά τώρα· καὶ για τὸ μέλλον.

I-3 Πιστεύω, πᾶς γνάγαθες προσπάθεια αὐτοῦ τοῦ εἴδους δύο γνῶμες εἶναι καλύτερες ἀπό μία. Καὶ ἡ διασταύρωση τῶν ἀπόφεων γιά τὸ τέλειο νά γίνη εἶναι πάντοτε γόνιμη.

Στό θέμα λοιπόν τῶν συμπερασμάτων γιά τὸ τέλειον χρειάζεται νά γίνη γιά τὸ καλλίτερο εἶχα τὴν χαρά καὶ τὴν τιμὴν νά διασταύρωσω τίς ἀντιλήφεις μου μέ τίς ίδεις τοῦ διακεκριμένου ἐπιστήμονα καὶ φίλου μου κ. Κασσάπη ἐπιμελητοῦ τοῦ Ε.Μ. Πολυτεχνείου.

'Ακούσατε πρό ὅλιγου τίς ἀπόφεις του πού τίς θεωρῶ βαθυστόχαστες, Πηγάζουν ἀπό βαθειά γνῶση τοῦ προβλήματος τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας.

Τά συμπεράσματα πού Οά δώσω στό τέλος τῆς ὁμιλίας μου τά διεσταύρωσα ἐπίσης μέ τίς δικές του ἀντιλήφεις καὶ βρέθηκαν νά εἶναι στήν ζιτια γραμμή ἀπόφεων.

'Εξ ἄλλου οἵ ἀπόφεις αὐτές ἔδραιώθησαν νομίζω ἀπό τὴν βαθειά μελέτη τῶν στατιστικῶν δεδομένων πού ἐπεχείρησα καὶ τὴν ὅποιαν ἀναφέρω παρακάτω.

I-4 Πράγματι μελετώντας τά ἀποτελέσματα τῆς στατιστικῆς παρετήρησα, ὅπως ἔξ ἄλλου εἶχα προβλέψει, ὅτι ἡ κριτική τῶν ἀντιστοίχων καμπυλῶν ἀπαιτοῦσε μιὰ βαθύτατη διερεύνηση.

'Οδηγήθηκα ἔτσι στό νά βρῶ καὶ νά παρουσιάσω μιὰ μαθηματική σχετική μελέτη μου πού ἔχει ἔξ ἄλλου χαρακτήρα γενικό.

Τοῦτο ἐπέτυχα ὕστερα ἀπό ἀρκετή ἐργασία τῆς ὁποίας νομίζω ὅτι τό πιό ἐνδιαφέρον χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι μπόρεσα νά διατυπώσω μαθηματικά ἔνα συντελεστή τῆς δυσκολίας τῶν θεμάτων τῶν διαγωνισμῶν

Στήν ὁμιλία μου αὐτή Οά δώσω περιληπτικά τὴν μαθηματική θεώρηση τοῦ ζητήματος. Λεπτομέρειες καὶ ἀποδείξεις Οά δοθοῦν σέ σχετικό ἄρθρο μου πού θά δημοσιευθῇ προσεχῶς στά "Τεχνικά Χρονικά".

'Η μαθηματική θεωρία Οά ἀναφερθῇ σέ κατάλληλο σημεῖο αὐτῆς τῆς ὁμιλίας.

I-5 Πρίν προχωρήσω νομίζω πώς είναι άπαραίτητο νά θυμίσω τήν μεγάλη διαφορά στίς έννοιες δύο έλληνικῶν λέξεων γιά. Σίς δύονες παρατηρεῖται σύγχυση στό εύρος κοινό. Τῶν "Εξετάσεων" και "Διαγωνισμῶν".

Μιά έξέτασις έχει βασικό σκοπό νά κατατάξη και νά καθορίση μεταξύ τῶν ύποφηφίων έκείνους που άξιζουν βαθμό πάνω από τή βάση π.χ. πάνω από 10 στά 20.

Τό απολυτήριο τοῦ Γυμνασίου δίνεται κατόπιν έξετάσεων.

"Ενας διαγωνισμός είναι δοκιμασία μέ σκοπό νά κατατάξη και νά καθορίση μεταξύ τῶν ύποφηφίων τούς ν καλλιτέρους. ν είναι άριθμός δοσμένος ἐκ τῶν προτέρων.

"Ετσι ἔνας ύποφηφιος πού ἔπιτυχάνει σ' ἓνα διαγωνισμό δέν φθάνει νά ἔχη βαθμό πάνω από τή βάση πρέπει νά ἔχη βαθμό μεγαλύτερο από τό βαθμό τοῦ νιοστοῦ.

Οι λεγόμενοι ἐσφαλμένα εἰσαγωγικές έξετάσεις στά 'Ανώτατα 'Ιδρυματα είναι πραγματικά εἰσαγωγικοί διαγωνισμοί.

"Ετσι θά τούς ἀναφέρω σ' αὐτή μου τήν δημιλία, και ἔτσι πρέπει νά ἀναφέρωνται.

II. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 1969
ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΝΩΤΑΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

II-1 'Επί τῇ βάσει τῶν στατιστικῶν πινάκων πού εἶχαμε ἀπό τὸν ἡλε-
ητρονικό ὑπολογιστή καταρτήσαμε σχετικά διαγράμματα.

'Ιδού ἔνα τυπικό διάγραμμα γιά ἔνα κύκλο σπουδῶν.

Π.χ. τὸν Πολυτεχνικό κύκλο. Σχῆμα 1.

Εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο ἔχομε πρῶτα τὴν καμπύλη (B) πού δίνει τὴν
κατανομή ὅλων τῶν ὑποφηφίων ὡς πρός τὸν βαθμόν διαγώνισματού ὁνο-
μάζω ε.

Τετμημένη εἶναι τὸ ε καὶ τεταγμένη τὸ φ πού εἶναι τὸ ποσοστό
τῶν ὑποφηφίων γιά εὔρος βαθμολογίας ἐνός βαθμοῦ.

"Ἄς θεωρήσω τὴν καμπύλη (B) συνεχῆ ὥπως στὸ σχῆμα 2.

Τὸ φ καὶ πάλιν ἐκφράζει τὸ ποσοστό κατὰ εὔρος βαθμολογίας ἐ-
νός βαθμοῦ. Γενικότερα διά διάστημα βαθμῶν ε, ε+ δε ὁ ἀριθμός τῶν
ὑποφηφίων πού εἶχαν αὐτὸ τὸ βαθμό δίδεται ἀπό τὸ ἐμβαδό: φ . δε. Τό
ἐμβαδόν τῆς καμπύλης εἶναι ἵσον μὲ τὸ 1.

Στὸ κάτω μέρος τοῦ διαγράμματος βρίσκομε μία καμπύλη (Δ) σέ
συντεγμένες ε καὶ γ. ε εἶναι ὁ βαθμός τοῦ διαγώνισμοῦ, γ εἶναι ὁ
βαθμός γυμνασίου. Θεωρῶ τώρα τὸ μέσο ὅρο βαθμοῦ γυμνασίου πού εἶχαν
οἱ ὑποφήφιοι βαθμοῦ ε. "Η καλύτερα οἱ ὑποφήφιοι πού εἶχαν βαθμό με-
ταξύ ε καὶ ε + δ ε.

'Η καμπύλη (Δ) ἐκφράζει τὴν συνάρτηση

$$\gamma = f(\epsilon)$$

ὅπου γ ὅμως εἶναι ἐδῶ ὁ μέσος ὅρος βαθμοῦ γυμνασίου γιά δεδο-
μένο ε.

"Ἐτσι σέ σημεῖο M τῆς καμπύλης (B) ἀντιστοιχεῖ σημεῖο N τῆς
καμπύλης (Δ).

Στὸ σχῆμα 1 γιά τὸ πολυτεχνικό κύκλο βλέπουμε τὴν καμπύλη (Δ).
Εἶναι σχεδόν μία εὐθεῖα.

'Ιδού τώρα μερικοὶ ἀπαραίτητοι συμβολισμοί ἐπί τοῦ σχῆματος 2.
Τὸ ποσοστό τῶν ὑποφηφίων μέ βαθμό διαγώνισμοῦ ε >10 τὸ ὄνομάζω μ.

Τό μέσον των μετρημάτων Ε IO της καμπύλης (B).

Σ' αυτό το ποσοστό βρίσκονται όλοι οι υποφήφιοι στατιστικά που έχουν βαθμό γυμνασίου γεγαλύτερο από τον ίδιο γυμνασίου που ονόμασα Έ.

Η τιμή για τον διαγώνιο π.χ. είναι 16,2. Δηλαδή πρέπει να είχες, στατιστικά, βαθμό γυμνασίου όντερο τον 16,2 για να είχες βαθμό διαγωνισμού ανώ τον 10. Η στατιστική μάς εδώσε το σύνολο των υποφήφιων, το μέσο όρο βαθμού Γυμνασίου που ονόμασα για τον ίδιο βαθμού διαγωνισμών που ονόμασα επι.

Το R αντιστοιχεῖ σε τετρημένη $\epsilon = 10$.

Τό για τόν Πολυτεχνικό κύκλο π.χ. είναι 16,2. Δηλαδή πρέπει να είχες, στατιστικά, βαθμό γυμνασίου όντερο τον 16,2 για να είχες βαθμό διαγωνισμού ανώ τον 10. Η στατιστική μάς εδώσε το σύνολο των υποφήφιων, το μέσο όρο βαθμού Γυμνασίου που ονόμασα για τον ίδιο βαθμού διαγωνισμών που ονόμασα επι.

Το σημείο με συντεταγμένας (ϵ_m , γ_m) δέν βρίσκεται πάνω στή (Δ) έκτος ή (Δ) είναι εύθεια.

Επί της καμπύλης (B) τό λεγόμενο δεσπόζον σημείο Λ έχει για τετρημένη την ΕΛ. Είναι ή δεσπόζουσα τιμή της ε. Αυτόν τόν βαθμό διαγωνισμού πήραν οι πιο πολλοί υποφήφιοι.

Κατά κανόνα τό επι είναι μικρότερο τον επί στή περίπτωσή μας. Τούτο προέρχεται από τό γεγονός ότι άρκετοι υποφήφιοι (περίπου τό 5%) έγιναταλείπουν τό διαγωνισμό στή μέση κ'έτσι παίρνουν από ο μέχρι Ι. Αυτή η άνωμαλία φαίνεται σε όλα τά διαγράμματα από τό σχετικό σημείο της (B).

II-2 Παρουσιάζομε τώρα στά σχετικά σχήματα 3 δώδεκα διαγράμματα για τούς διαφόρους κύκλους σπουδών και για τό γενικό βαθμό.

Κριτική πάνω σ' αύτά θά κάνωμε σε λίγο.

Πρέπει να ξεκαθαρίσω ένα σπουδαῖο θέμα.

II-3 Η καμπύλη Δ είναι στατιστική. Δηλαδή έχουμε για δεδομένο, ε τό μέσο όρο τον βαθμού Γυμνασίου.

Στήν πραγματικότητα για δεδομένο ε έχουμε μιά κατανομή τών υποφήφιων ώς πρός τό βαθμό τον γυμνασίου γ.

Δηλαδή ή (Δ) είναι περίπου ή γραμμή της κόρυφης μιᾶς έπιφανείας κατανομῆς τών υποφήφιων όπως φαίνεται στό σχήμα 2.

"Οσο πιό άπότομη είναι ή έπιφάνεια τόσο ή συσχέτηση μεταξύ εκαί γείναι μεγάλη.

Τό νά βρή καγένας τόν συντελεστή αύτό συσχετήσεως ρ είναι μεγάλης σημασία στή στατιστική. "Δην ρ είναι ο τά δύο μεγέθη εκαί γείναι τελείως άνεξάρτητα. "Δην ρ = 1 έχομε συναρτησιακή σχέση.

Σκέψη θηκα νά έξαριθώσω τόν συντελεστή συσχετήσεως για τόν Πολυτέχνειο κύνλο.

Βρήκα τήν σχετική έπιφάνεια πού δείχνω στό σχήμα 4.

Υπολογίσαμε τόν συντελεστή συσχετήσεως ρ μέ τό γνωστό τύπο :

$$\rho = \frac{\Sigma e \cdot \Sigma y}{\sqrt{\Sigma e^2 \cdot \Sigma y^2}}$$

Η τιμή πού βρήκαμε είναι πολύ μεγάλη :

$$\rho = 0,82$$

Τούτο στήν κοινή γλώσσα σημαίνει ότι ο βαθμός του Γυμνασίου είναι άποφασιστικός στατιστικά για τήν έπιτυχία στόν Πολυτεχνειακό κύνλο. Από τήν έπιφάνεια τής στατιστικής σχέσεως μεταξύ τῶν δύο βαθμῶν για τό Πολυτεχνειικό κύνλο βρήκα τελικά τόν έπόμενο πάνα πού δίδει για δεδομένο βαθμό του Γυμνασίου τό ποσοστό τῶν ίποφήφιων πού είχαν βαθμό πάνω άπό 10. Δηλαδή αύτό πού δύναμασε μ.

Βαθμός Γυμνασίου	μ%
18-19	50%
17-18	40%
16-17	30%
15-16	20%
14-15	5%
13-14	2%
12-13	0,2%
II-II	0%
ΙΟ-ΙΙ	0%

"Ενας ίποφήφιος μέ βαθμό Γυμνασίου πάνω άπό 17 έχει πιθανότητα νά έπιτυχη πάνω άπό 40%. "Ενας ίποφήφιος μέ βαθμό κάτω άπό 15 δέν έχει σχεδόν καμια πιθανότητα.

Δέν ήταν δυνατό βέβαια γιά φέτος νά κάινωμε τήν ίδια έργασία γιά τούς άλλους κάινους σπουδῶν. "Λς παραπηρήσουμε ὅμως τίς καμπύλες Δ τῶν κάινων σπουδῶν" εἶναι ὅλες συνεχεῖς καί χωρίς ἀξιόλογες ἀνωμαλίες σέ πρώτη προσέγγιση. Τοῦτο εἶναι ἔνδειξη πώς ή συσχέτηση εἶναι μεγάλη.

Βγάζουμε λοιπόν τό εὐχάριστο συμπέρασμα πώς ὁ βαθμός τοῦ Γυμνασίου εἶναι ἀποφασιστικός γιά τήν ἐπιτυχία στούς διαγωνισμούς.

Γιά τοῦτο μποροῦσε κανένας νά ἀμφιβάλῃ, ἐπειδή στήν 'Ελλάδα μεταξύ τοῦ Γυμνασίου καί τῶν ἀνωτέρων σχολῶν, παρεμβάλλονται τά φροντιστήρια.

'Αποδεικνύεται ἐδῶ ὅτι τά φροντιστήρια μπορεῖ νά ἀνεβάζουν τό ἐπίπεδο τῆς ποσότητος τῶν γνώσεων ἀλλά πάντας κατά τρόπο παράλληλο πρός τόν βαθμό τοῦ Γυμνασίου γιά κάθε ὑποφήφιο.

"Ενας καλός μαθητής στό γυμνάσιο, εἶναι καλός καί στό φροντιστήριο καί τελικά καλός καί στά ἀποτελέσματά τοῦ διαγωνισμοῦ.

Θά δοῦμε ὅμως σέ λίγο καί κάτι ἄλλο."Οτι οἱ ἐπαρχίες ἔχουν τήν ίδια ἐπιτυχία μέ τήν πρωτεύουσα καί ή συσχέτηση τῶν βαθμῶν τοῦ Γυμνασίου καί τῶν διαγωνισμῶν φαίνεται ἀνάλογη. Στίς ἐπαρχίες ὅμως δέν ἔχομε τόσα φροντιστήρια ὅσα στήν 'Αθήνα. Λύτό πείθει γιά τό βασικό ἀπόλυτο ρόλο τοῦ Γυμνασίου.

Τό ἀποτέλεσμα αύτό τῶν ἀριθμῶν εἶναι χαρακτηριστικό καί ἐλπιδοφόρος. Εἶναι τιμητικό γιά τήν ἔργασία τῆς μέσης ἐκπαίδευσεως.

Χαιρόμαστε γιά τοῦτο ὅλως ίδιαίτερα καί μαζύ μας ἀσφαλῶς οἱ λειτουργοί τῆς μέσης ἐκπαίδευσεως πού ὁ ἀγώνας των εἶναι ίερός, μά καί δύσκολος. 'Ο Δημοδιδάσκαλος καί ὁ Καθηγητής τοῦ Γυμνασίου κυρίως στίς ἐπαρχίες εἶναι τιμή καί ὑπερηφάνεια τοῦ ἔθνους. Πρέπει νά τιμᾶμε τό ἔργο τους καί νάμαστε βέβαιοι πᾶς πολλά ἀκόμα μποροῦν νά κατορθώσουν ἂν ἔχουν περισσότερο κατάλληλα καί σύγχρονα μέσα.

III. ΚΥΡΙΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΜΠΥΛΩΝ (B) ΚΑΙ (Δ)
ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

III.I 'Ερχόμεθα τώρα σέ μια πρώτη αριτική τῶν στατιστικῶν δεδομένων γιά τούς διάφορους κύκλους σπουδῶν. Πρόκειται γιά τό γενικό βαθμό διαγωνισμοῦ τοῦ κύκλου καί γιά διάκληρη τήν. 'Ελλάδα.

Δίνομε ἔνα πίνακα σχετικό μέ τό θέμα αὐτό. Σχῆμα 5.

Κατατάξαμε τούς κύκλους σπουδῶν μέ τή σειρά πού παρουσιάζει τό για δηλαδή ὁ μέσος βαθμός Γυμνασίου ὅλων τῶν ὑποφηφίων.

Δίνομε ἐπίσης τίς ἄλλες τιμές ϵ_m , ϵ_A , σ , μ καί δ.

III-2	Θά παρατηρήσουμε ἀμέσως ὅτι μέ βάση τό γ_m ἔρχεται		
1ος	ὁ Πολυτεχνικός	μέ γ_m	= 15,3
2ος	ὁ Φιλολογικός	μέ ν	= 15,0
3ος	ὁ Φυσικομαθηματικός	μέ ν	= 14,6
4ος	ὁ Ιατρικός	μέ ν	= 14,2
8ος	ὁ Διδασκαλικός	μέ ν	= 13,3
τελευταῖος	12ος ὁ Γυμνασιακός	μέ ν	= 13,0

Τοῦτο μᾶς λέγει κάτι τό πολύ ἐνδιαφέρον : ὅτι οἱ ἴκανότεροι νέοι στρέφονται πρός τόν Πολυτεχνικό κύκλο.

Δέν ἔχουμε σύμμετρη κατανομή τῶν ἴκανοτέρων σέ ὅλους τούς κύκλους σπουδῶν. Καί τοῦτο εἶναι θλιβερό ὅταν πρόκειται π.χ. γιά τόν ιατρικό καί διδασκαλικό κλάδο.

Τό φαινόμενον αὐτό τό διαισθανόμαστε ἀλλά τό ἔξακριβώνουμε τώρα μέ ἀριθμούς.

Τά αἴτια εἶναι γνωστά. Προέρχονται κυρίως ἀπό τήν διαφορά στίς ἀμοιβές τῶν νέων ἐπιστημόνων τῶν διαφόρων κλάδων.

Πρέπει τοῦτο νά τό προσέξωμε καί νά προσπαθήσουμε νά βροῦμε τρόπους γιά τήν σύμμετρη χρησιμοποίηση σ' ὅλες τίς ἐπιστήμες τῶν ἀρίστων. Εἶναι ἔνα πραγματικό ἐθνικό πρόβλημα. Γιά τοῦτο θά μιλήσουμε στά συμπεράσματα.

III-3 Στόν 7^ο διο πίνακα βλέπουμε τήν τιμή τοῦ γ γιά κάθε κύκλο.

Δηλαδή τόν βαθμό τοῦ Γυμνασίου πού ἐπιτρέπει στόν ὑποφήψιο (στατιστικά) νά ᾔχη βαθμό διαγωνισμοῦ ἀνώτερο τοῦ IO. "Έχομε κατά σειρά τούς ἐπόμενους κύκλους σπουδῶν.

Ιος Πολυτεχνικός	g = 16,2
2ος Φιλολογικός	g = 15,3
3ος Φυσικομαθηματικός	g = 14,8
4ος Ιατρικός	g = 14,2
τελευταῖος 12ος Γυμνασιακός	g = 13,2

Τό γ ἀκολουθεῖ ἀνάλογη πτώση μέ τό γ.

Τοῦτο καί πάλι εἶναι χαρακτηριστικό.

III-4 Τό ποσοστό ἐπίσης τῶν ὑποφηψίων μέ βαθμό διαγωνισμοῦ ἔνω τοῦ 10 δηλαδή τό μ% ἀκολούθει γενικῶς κάποια σειρά πτώσεως σύμφωνη μέ τό γ καί τό g.

III-5 Γιά νά κρίνη. Ὡμας κανένας τά στατιστικά δεδομένα καί τά ὅσα εἴπα παραπάνω γιά τό. g καί τό μ, εἶναι φανερό πώς πρέπει νά ᾔχη ὑπ' ὄψιν καί τήν δυσκολία τῶν θεμάτων πού δύνηται σέ κάθε κύκλο.

Τό ὅτι τό g ἀκολουθεῖ τήν 7^ο δια πτώση μέ τό γ_η σημαίνει οὐσιαστικά πώς καί τά θέματα πού δύνονται σέ κάθε κύκλο εἶναι τόσο πιό εὔκολα ὅσο τό ἐπίπεδο τῶν ὑποφηψίων κατέρχεται. Τοῦτο γίνεται αὐτόματα ἀπό τήν πεῖρα πού ᾔχουν οἱ ἐξεταστές καί ἀπό διαισθήσῃ.

Ήταν ὥμας ἀπαραίτητο νά διαλευκάνω μαθηματικά τό ὅλο θέμα. Νά τό φωτήσω μέ τήν δύναμη τοῦ μαθηματικοῦ ἐφηρμοσμένου λογισμοῦ τουλάχιστο σέ πρώτη προσέγγιση.

"Επρεπε νά μπορέσω νά ἀποδώσω μαθηματικά καί τήν δυσκολίαν τῶν θεμάτων πού δύνονται στούς διαγωνισμούς.

"Υστερα ἀπό ἐπισταμένη μελέτη κατέληξα σέ μια θεωρητική μαθηματική θεώρηση πού νομίζω πρωτότυπη καί ἐνδιαφέρουσα.

Θά τήν συνοφίσω σέ λίγο. Τήν πλήρη σχετική ἔκθεση αὐτῆς τῆς ἐργασίας μου θά δώσω ὅπως εἴπα σέ προσεχῆ δημοσίευση στά Τεχνικά Χρονικά.

IV. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΜΠΥΛΩΝ (B) ΚΑΙ (Δ)
ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΙΑ -
ΓΩΝΙΣΜΩΝ.-

IV-1 Εἰς τό σχῆμα 5 δίδεται ἡ κατανομή τῶν ὑποφηφίων εἰς βαθμόν Γυμνασίου γ. Θά εἶναι μιά καμπύλη (A).

"Ἄς ὑποθέσω ὅτι γνωρίζω τὴν καμπύλη (Δ) ἢ ὅποια ἐκφράζει συνάρτησιάν σχέσιν μεταξύ ε καὶ γ ὅτι ἔχω δηλαδή $\gamma = f(\epsilon)$. Θά δεχθῶ μάλιστα πρός τό παρόν ὅτι ἡ (Δ) εἶναι εὐθεία πρᾶγμα τό δύο δέν ἀπέχει πολύ τῆς παρατηρηθείσης μορφῆς τῆς πραγματικῆς καμπύλης (Δ)."

"Ἐφ' ὅσον ἔλαβα τὴν (Δ) εὐθεία θά διέρχεται ἐκ τοῦ σημείου O' ($\epsilon = 20$, $\gamma = 20$). Πράγματι γιά $\epsilon = 20$ πρέπει νά ἔχω $\gamma = 20$.

Δύναμαι τώρα νά εῦρω τὴν κατανομή τῶν ὑποφηφίων εἰς βαθμόν διαγωνισμοῦ ε ἐπί τῇ βάσει τῶν καμπυλῶν (A) καὶ (Δ).

"Απέδειξα ὅτι τοῦτο μπορεῖ νά γίνη γραφικῶς ὅπως φαίνεται εἰς τό σχῆμα 6α. Τό σημεῖον Ma τῆς (A) δίδει τό σημεῖον Mb τῆς (B)."

"Ο τόπος τοῦ Mb δίδει δλόκληρον τὴν (B)."

"Αντιθέτως πάλι ἔχοντας τὴν (B) καὶ τὴν (Δ) εύρισκω τὴν (A)."

"Ἔχοντας τὴν (A) καὶ (B) μπορεῖ νά εὑρεθῇ γραφικῶς ἡ (Δ)."

IV-2 Θά παρατηρήσωμε ἀμέσως ὅτι ἡ διανομή (A) εἰς βαθμόν Γυμνασίου χαρακτηρίζει τό ἐπίπεδον τῶν παρουσιαζομένων ὑποφηφίων εἰς τὸν διαγωνισμόν.

"Ἡ εὐθεία (Δ) ἐξαρτᾶται ἀπό τὴν δυσκολίαν τῶν θεμάτων ἀποκλειστικῶς. Ἡ καμπύλη (B) καὶ ἐκ τῆς (A) καὶ ἐκ τῆς (Δ)."

"Οσον ἡ (Δ) εἶναι μεγαλυτέρας γωνίας αλίσεως ψ τόσον ἡ (B) μετακινεῖται πρός τὰ ἀριστερά ἐνώ τό μ μικραίνει.

"Ο βαθμός ψ (τετεμημένη τοῦ R) συγχρόνως αὐξάνει.

"Αρα ἡ ἔννοια τῆς δυσκολίας τῶν θεμάτων εἶναι στενά συνδεδεμένη μέ τὴν αλίση τῆς εὐθείας Δ.

Μέ βάση αὐτή τὴν παρατήρηση ὁνδμασα "συντελεστή δυσκολίας τῶν θεμάτων" διαγωνισμοῦ, δ, τὴν τιμή τῆς εψ.φ. Δηλαδή :

$$\delta = \epsilon \psi. \phi$$

"Όταν ή (Δ) είναι εύθεια ἔχομε ἐφ. $\psi = \frac{20-\varepsilon}{20-\gamma}$ γιά όλα τά σημεῖα τῆς (Δ) καί :

$$(1) \quad \delta = \frac{20 - \varepsilon}{20 - \gamma}$$

Στήν περίπτωση τῆς (Δ) εύθειας ή "δυσκολίας" τῶν θεμάτων είναι ή αὐτή γιά όλους τούς ύποφηφίους.

Διά δ = 1 ἔχομε δυσκολία ὕδια μέ τά θέματα τοῦ γυμνασίου. Γιά δ ἀνώτερο ἔχομε εύθειες ὅπως τίς δείχνομε στό σχῆμα 7.

IV-3 'Εάν ή (Δ) δέν είναι εύθεια ἀλλά καμπύλη καί πάλιν ἔχομε

$$\delta = \text{εφ. } \psi$$

ὅπου φ είναι ή σχετική γωνία πού σχηματίζει ή ἐφαπτομένη στήν (Δ) μέ τήν κατακόρυφο στό θεωρούμενο σημεῖο,

$$(2) \quad \delta = \frac{d\varepsilon}{d\gamma} \quad \text{καί} \quad d\varepsilon = \delta \cdot d\gamma$$

Καί οἱ δύο τύποι (I) καί (2) δείχνουν πώς ή ἔννοια τῆς δυσκολίας τῶν θεμάτων λίπεδόθη καλῶς. Ή πτώση τοῦ ε γιά τὴν ὕδια πτώση τοῦ γ είναι τόσο μεγαλύτερη ὅσο τά θέματα διάγωνισμοῦ είναι δυσκολώτερα.

Στήν περίπτωση τῆς (Δ) καμπύλης ή δυσκολίας ἐξάρταται καί ἀπό τό γ.

Συνήθως ὅσο τό γ μικραίνει ή σχετική δυσκολία τῶν θεμάτων πού δόθηκαν ἐμφανίζεται μεγαλύτερη γιά' αὐτό καί ή καμπύλη (Δ) ἔχει συνήθως ἐστραμμένη τήν κυρτότητά τῆς πρός τά κάτω.

Τοῦτο τό πιστοποιοῦμε στά διαγράμματα διά τούς διαφόρους κύκλους.

IV-4 "Όταν ή (Δ) είναι καμπύλη ή γραφική κατασκευή γενικεύεται εὕκολα καί ἐφαρμόζεται ἐπιτυχῶς ὅπως στό σχῆμα 6. Δέν θά ἐπιμείνωμεν ἐδῶ ἐπί τῆς σχετικῆς μαθηματικῆς ἀποδείξεως πού θά δώσωμε εἰς τό πρός δημοσίευσιν ἄρθρο μας τῶν Τεχνικῶν Χρονικῶν.

IV-5 "Ἄς δοῦμε τώρα μαθηματικῶς πώς μεταβάλλεται τό μ' συναρτήσει τοῦ δ. Σχῆμα 6a.

Θεωροῦμε ἔνα δεδομένο κύκλο σπουδῶν μέ διανομή (A) τῶν ύποφηφίων. Τό ποσοστό τῶν ύποφηφίων πού θά πάρη βαθμό πάνω ἀπό 10 δηλαδ

τό μέχρι πατατί βέβαια τοπό τόν συντελεστή δυσκόλιας τῶν θεμάτων δ.

Τό μέσον των μέτρων μέτρων έμβαδον Ε10 ή έμβαδον ξ10' πού είναι
τοπό του.

Αποδεικνύεται εύκολως ότι :

$$\mu = \frac{K}{\delta^2} \quad \text{έφ' όσον } g > \gamma_{\Lambda\alpha}$$

Βλέπομε λοιπόν κάτι πού διαισθανόμαστε. "Οτι ή πτώση τοῦ μέσου
πολὺ μεγάλη όταν ή δυσκολία τῶν θεμάτων αυξάνη. Εύρισκομενέ-
δω ότι ή πτώση είναι αντίστροφη τοῦ τετραγώνου τοῦ δ.

Τοῦτο είναι θεμελιώδες.

Χρειάζεται μεγάλη προσοχή στήν έκλογή τῶν θεμάτων ἀπό-
φεως δυσκολίας.

Βαθύτερη ἀνάλυση ἀποδεικνύει ότι ὁ καλύτερος πάντα τρόπος
είναι τά θέματα νά είναι ἀνοδικῆς δυσκολίας. "Ετσι μονάχα μπορεῖ
νά έχηκανένας ἀπό κάθε ἀποφη (καί φυχολογική ἀκόμα) δικαιότερη κρί-
ση. Η μέση δυσκολία τῶν ζητημάτων είναι έτσι κανονική ἐνώ τά τε-
λευταῖα ζητήματα τοῦ θέματος είναι δύσκολα γιά νά κρίνωνται οι ἀ-
ριστοι.

Τοῦτο είναι φανερό ἀλλά ἐδώ ή ἀποφη θεμελιώνεται μέτρη
θηματική ἀνάλυση.

V. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΠΙ
ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΟΥ 1969

V-1 Οι έφαρμογές της μαθηματικής μου μελέτης μπορεῖ νά εἶναι πολλές σ' αυτά τά θέματα τῶν καμπυλῶν (Β καὶ Δ) καὶ τὴν κριτικήν γενικῶς τῶν ἀποτελεσμάτων κάθε ἔξετάσεως ἢ διαγωνισμοῦ.

Πάντως ἡ σχετική αὐτή θεωρία πρέπει νά ἐφαρμόζεται μέ πολλή προσοχή καὶ κατανόηση. Ἰδιαίτερα νά μή διαφεύγῃ ὅτι ἡ καμπύλη (Δ) εἶναι μιά στατιστικῶς μέση καμπύλη τῆς ὁποίας θάναι καλό νά ξέρωμε καὶ σέ τή περίπου συντελεστή συσχετήσεως ἀντιστοιχεῖ.

Ίδού τώρα έφαρμογές σέ μερικά ζητήματα πού ἔχουν ίδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τὴν περίπτωσή μας.

V-2 Σύγκρισις τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Πολυτεχνικοῦ καὶ τοῦ Φυσικοῦ μαθηματικοῦ κύκλου. Σχῆμα 7.

Τά ἀποτελέσματα αὐτά δίδονται ἀπό τίς καμπύλες κατανομῆς ἀντιστοίχως B_1 καὶ B_2 .

Ἡ καμπύλη (Δ) τοῦ Πολυτεχνικοῦ κύκλου (Δ_1), εἶναι σέ θέση ὑφηλότερη τῆς καμπύλης τοῦ Φυσικομαθηματικοῦ (Δ_2). Τά θέματα ἥταν δυσκολότερα στόν Πολυτεχνικό κύκλο.

Μποροῦμε νά βροῦμε εὔκολα ποιά θά ἥταν ἡ καμπύλη κατανομῆς τοῦ Φυσικομαθηματικοῦ κύκλου (B_2) ἂν οἱ ὑποφήφιοι τοῦ κύκλου αὐτοῦ εἶχαν τά θέματα τοῦ Πολυτεχνείου.

Τοῦτο γίνεται εὐκόλως γραφικῶς ἐπί τῇ βάσει τῆς μαθηματικῆς μελέτης γραφικῶς καὶ κατά προσέγγισιν.

Ἐκ τῆς καμπύλης (B_2) βλέπομε ὅτι τό μ ἔχει τιμήν 4% περίπου.

Δηλαδή μόνον 4% τῶν ὑποφήφιων εἰς τὸν Φυσικομαθηματικὸν κύκλον θά εἶχαν εἰς τό Πολυτεχνεῖον ἄνω τοῦ 10° ἐνῶ εἰς τὸν κύκλον τους εἶχαν βαθμό ἀνώτερο τοῦ 10 τό 40% τῶν ὑποφήφιων.

Ἀπό αὐτό φαίνεται ἐπίσης ὅτι οἱ ἐπιλαχόντες στόν Πολυτεχνιακό κύκλον εἶναι ἀνώτεροι καὶ τῶν ἐπιτυχόντων εἰς τὸν Φυσικομαθηματικὸν κύκλον.

Συνάγωμεν ἀμέσως ὅτι δέν εἶναι καθόλου ὄρθος οἱ δύο αὐτοὶ διαγωνισμοὶ νά εἶναι χωριστοί. Πρέπει νά εἶναι ἔνας κοινός διαγωνισμός.

Οι τελειόφοιτοι του Πολυτεχνείου σπανίως γίνονται φυσικοί και μαθηματικοί: ἀκολουθοῦν πάντα τόν δρόμο τῆς ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης.

"Ετσι μέ τόν διαχωρισμό τῶν διαγωνισμῶν δέν θά ἔχωμε ποτέ (ἀπό στατιστικῆς ἀπόδεσεως) διαικετιμένους φυσικούς και μαθηματικούς, γιατί στό Φυσικομαθηματικό· κύκλο παρουσιάζονται σᾶν ὑποφήψιοι οι νέοι πού δέν ἔχουν πιθανότητα εἰσαγωγῆς στό Πολυτεχνεῖο.

Τοῦτο γείναι ἐπικίνδυνο καὶ ἀπαράδεκτο. Γιατί οἱ φυσικοί καὶ οἱ μαθηματικοὶ διδάσκουν εἰς τάχυμάσια καὶ ἐτοιμάζουν τοὺς νεούς για τὰ Πολυτεχνεῖα καὶ τὰ Πανεπιστήμια. Καὶ θά ἔχουμε ἔτσι ζενα φαῦλο κύκλο. Ἐκτός ἀπό τό γεγονός τῆς μεγάλης ἀνάγκης καὶ θεωρητικῶν ἐπιστημόνων πρώτης γραμμῆς.

"Απ' αὐτό πηγάζει μαθηματικῶς τό συμπέρασμα τῆς ἀμέσου ἀνάγκης ἐνοποιήσεως τῶν δύο αὐτῶν διαγωνισμῶν εἰς τό ἄμεσον μέλλον.

V-3 Μεταβολή τοῦ διγάλανού διάφορους κύκλους σπουδῶν.

"Ἄς δοῦμε εἰς τόν πίνακα ἀρ. 5 πῶς μεταβάλλεται ὁ συντελεστής δυσκολίας δι γιά τούς διάφορους κύκλους σπουδῶν.

"Υπολογίσαμε τό διατάξης προσέγγισιν.

$$δ = \frac{20}{20} = 1,00$$

$$δ = \frac{20}{20} = 1,00$$

"Η προσέγγισις είναι ἀνεκτή. "Αν ἡ (Δ) ἦταν εύθεῖα θά ήτο ἀκριβῶς αὐτή ἡ τιμή ἀφοῦ τό σημεῖον περιττεῖα τοῦ σχήματος 2 εύρισκεται ἐπί τῆς εύθείας (Δ) ⁽⁺⁺⁾

Στόν πίνακα ἀρθ. 5 παρατηροῦμε ὅτι ἔχομε τήν ἐπόμενη σειρά:

$$1ος \text{ Πολυτεχνιακός κύκλος} \quad δ = 2,75$$

$$2ος \text{ Φιλολογικός} \quad δ = 2,14$$

$$3ος \text{ Φυσικομαθηματικός} \quad δ = 2,10$$

$$4ος \text{ Ιατρικός} \quad δ = 1,90$$

$$12ος \text{ Γυμνασιακός} \quad δ = 1,67$$

(++) Πρέπει γάρ πάρατηρή θῆται πάντως ὅτι ἡ καμπύλη (Δ) ἔχει μιά ἀνωμαλία στήν περίοχή βαθμοῦ ε ἀπό ο σέ 1 ἀπό τούς ὑποφήψιους πού ἀφησαν τόν διαγωνισμό στήν μέση. Αὕτη κατ' ἀρχήν δέν λαμβάνεται ἐδῶ ὑπόσφιν.

Τά θέματα λοιπόν τῶν ἐξετάσεων ἀκολουθοῦν ἀπό ἀπόφεως δυσκολίας πτῶσιν σύμφωνα μέ τὴν πτῶσιν τοῦ ἐπιπέδου γη τῶν ὑποφηφίων τῶν κύκλων. Λόγω αὐτού μάτου ὅπως εἴπαμε τάσεως τῶν ἐξεταστῶν ἐκ διαισθήσεως νά δίδουν εύκολώτερα θέματα εἰς τούς ύποφηφίους χαμηλοτέρας μεσης ίκανότητος.

Θά παρατηρήσωμε καὶ πάλιν ὅτι ἡ δυσκολία τῶν θεμάτων εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον εἶναι ίδιαίτερα μεγάλη. Ἐπὶ τούτου θά ἐπάνελθωμεν ἀμέσως.

Τὸ 1969 παρατηροῦμε στόν πίνακα μὲν ἄνωμαλία. Τά θέματα τοῦ Γεωπόνοδασολογίκοῦ ἥταν ὑπερβολικῆς δυσκολίας ἐν σχέσει πρός τό γη πρᾶγμα ποὺ προκάλεσε τὴν πτώση τοῦ μ σὲ 22%.

V-4 Καμπύλες διανομῆς κατά μάθημα.

Μέχρι τῶρα μελετήσαμε τὸ γενίκο βαθμὸ διαγωνισμοῦ στούς διαφόρους κύκλων σπουδῶν. Τῶρα θά δοῦμε τὰ ἀποτελέσματα π.χ. γιά τὸν Πολυτεχνιακό κύκλο στά διάφορα μαθήματα καὶ συγκεκριμένα στά Μαθηματικά, τὴν Φυσική καὶ τὴν "Εκθεση. Σχῆμα ὀριθ. 9.

Βλέπομε ὅτι ὁι περισσότεροι ύποφηφίοι εἶχαν στά μαθηματικά 4/20, στὴν Φυσική 8 καὶ στὴν "Εκθεση 12,5.

Οἱ δεσπόζοντες τῶν σχετικῶν καμπύλων δέν σύμπεπτούν.

Αὐτό καὶ μόνον πείθει ὅτι τὰ θέματα στά τρία αὐτά μαθήματα ταν πολὺ διαφορετικῆς δυσκολίας καὶ μάλιστα στά Μαθηματικά ἔχαιρετικῆς δυσκολίας⁽⁺⁺⁾.

Τοῦτο φαίνεται δέν παρατηρεῖται μόνον τὸ ἔτος 1969, συνέβαινε συχνά ἐπὶ πολλά ἔτη. Καὶ ὑπῆρχεν γι' αὐτό ἔνας λόγος. Ἐνομέζετο (καὶ τοῦτο εἶναι ἐσφαλμένο κατά τὴν γνῶμη μου) ὅτι ίδιαίτερως δύσκολα θέματα στά Μαθηματικά θά ἔκριναν τούς ύποφηφίους κυρίως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Μαθηματικῶν ποὺ θεωρεῖται τὸ σπουδαιότερον μάθημα (καὶ δικαίως) γιά τό Πολυτεχνεῖο.

"Αν ὅμως τά θέματα τῶν Μαθηματικῶν εἶναι ύπερβολικῆς δυσκολίας συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο : Φαίνεται καθαρά στίς καμπύλες.

(++) Βέβαια καὶ ἡ αὐστηρότης καὶ νοοτροπία βαθμολογίας τῶν βαθμολογητῶν παίζει ρόλο. Θεωρεῖται ὅμως ἐδῶ σὲ πρώτη προσέγγιση. ὡς έπειτέρας τάξεως σπουδαιότητα. Θά δοῦμε ὅτι γιά τὴν ἐκθεση παίρνει μεγάλη σημασία.

Οι ύποφηφιοι ίσοπεδώνονται στά μαθηματικά καί ἀποφασιστικός παράγων γίνεται ἡ Φυσική καί μάλιστα ἡ "Εκθεση παρ' ὅλο τὸν μικρότερο συντελεστὴ τῆς.

Τοῦτο εἶναι μεγάλης σπουδαιότητος.

"Ενδειξις καλῆς ἐπιλογῆς δυσκολίας τῶν θεμάτων τῶν διαφόρων μαθημάτων εἶναι ὅταν ἔχομε τίς δεσπόζουσες τῶν καμπυλῶν διανομῆς εἰς τὴν ἕδια περιοχήν. Καί θά τονισωμε καί πάλιν ὅτι τὰ θέματα πρέπει νά περιέχουν ζητήματα αὐξανομένης δυσκολίας ὥπως ἐξήγησα προηγουμένως. Τοῦτο ἐπιτρέπει τὴν καλήν καί δικαίαν κατά τὸ δυνατόν κατάταξη, τῶν ύποφηφίων.

"Ἄς δοῦμε τί συμβαίνει μέ τὸ ἕδιο ζῆτημα γιά δύο ἄλλους κύκλους σπουδῶν πού ἔχομε ἀνάλογα στατιστικά δεδομένα. Τὸν Φιλολογικό καί τὸν Γεωπονοδασολογικό ήνηλο. Σχῆμα 10-11.

'Εδῶ οἱ δεσπόζουσες τῶν μαθηματικῶν καί Φυσικῆς συμπίπτουν καί τοῦτο εἶναι εὐχάριστο.

Γιά τὴν ἐκθεση ὅμως βλέπουμε καί γιά τοὺς τρεῖς κύκλους πῶς ἡ δεσπόζουσα εἶναι πολὺ διαφορετική μέ $\epsilon_{\Lambda} > 10$.

Σέ τί ὠφείλεται ; 'Ιδού ἡ γνῶμη μας. 'Υπάρχει τέτοια σύγχιση στὸ ζῆτημα τῆς ἐκθέσεως καί τόση ἡ ἄγνοια τῶν ύποφηφίων στὸ τί εἶναι μία καλή ἐκθεση ὥστε οἱ διορθωταὶ τείνουν νά βάζουν μεγάλους βαθμούς.

Γιατί κι' αὐτοί δέν μποροῦν νά διαβαθμίσουν μέ συνέπεια καί ἐμπρός στὴν ἀμφιβολία βαθμολογοῦν ίσοπεδώνοντας μέ καλούς βαθμούς.

V-5 'Ο καλλίτερος τρόπος ἐκλογῆς τῶν ζητημάτων διαγωνισμοῦ

Οἱ παρατηρήσεις πού ἔκανα πάρα πάνω γιά τό θέμα τῆς δυσκολίας τῶν θεμάτων τῶν διαγωνισμῶν μοῦ ἐπιβάλλουν μιά διευκρίνηση του λάχιστον ὡς πρός τὰ ζητήματα τῶν Μαθηματικῶν ὥπου ἔχω μακρά πεῖτρα.

Πράγματι ἐπὶ 20 ἔτη ἔδια τὰ θέματα τῶν Μαθηματικῶν εἰς τὸ Γαλλικό BACCALEAUREAT στὴν Ἑλλάδα καί βαθμολογοῦσα καί ἐξήταξα προφορικά, ὡς μέλιος τῆς ἐπιτροπῆς ορίσεως.

Τὰ ζητήματα τῶν Μαθηματικῶν πρέπει νά εἶναι π.χ. 4 ἢ 5 μέ αὐξουσα δυσκολία λύσεως. Τό πρῶτο εὔκολο γιά τό μέσο ύποφηφίο καί γιά τὴν φυχολογική προετοιμασία μέ τὴν ἐξάλειψη τοῦ φυσικοῦ "τράκη".

Τό δεύτερο δύσκολώτερο καί τό τελευταῖο κατάλληλο νά ιρήνη τούς ἄριστους.

"Η σειρά πού δίδονται εἶναι καί ή σειρά δυσκολίας. "Ολα δέ ἔχουν τόν ἕδιον συντελεστή.

"Ετσι εἶναι δύνατό μέ μέση φυσιολογική δυσκολία τῶν θεμάτων νά ιρήνη κανένας δικαιότερα. Τό εἶπα καί προηγουμένως καί τό ἐπαναλαμβάνω λόγῳ τῆς σημασίας πού ἀποδίδωσ' αὐτό τό ζῆτημα.

Νομίζω ὅτι στούς διάγωνισμούς εἰσαγωγῆς π.χ. στά Μαθηματικά πρέπει νά ἔχῃ κανένας ὑπ' ὄφιν ὅτι ή προετοιμασία ἐνός μελετημένου θεματος ἀπαίτει πολὺ χρόνο. Καμμιά φορά ἔννυ μῆνα. Γιατί πρέπει νά εἰναι τούλαχιστο πρωτοτύπου συνθέσεως μέ τὴν ἔννοιαν ὅτι δέν πρέπει νά εύρισκεται διατυπωμένο σχεδόν τό ἕδιο ἡ καμμιά φορά τό ἕδιο ἀκριβῶς σέ γνωστά καθιερωμένα συγγράμματα.

Γιά τόῦτο χρειάζονται δύο καθηγηταί. "Ενας νά ἐτοιμάσῃ μόνος του τό θέμα καί νά τό παραδώσῃ στόν δεύτερο. Αὐτός θά τοῦ τό γυρίσῃ πίσω μέ τίς ἔγγραφες παρατηρήσεις του πάνω στήν σαφήνεια τῆς ἐκφωνήσεως καί στόν φυσιολογικό χρόνο λύσεως τῶν ζητημάτων ἀπό ἔνα μέσο καί ἔνα ἄριστο ὑποφήφιο.

Τό θέμα ἐν ἀγάγηη διορθώνεται ἀπό τόν πρῶτο. "Οτεν καί ὁ δεύτερος τό ἐγκρίνει τοποθετεῖται σέ σφραγισμένο φάκελλο καί παραδίδεται στό Υπουργεῖο. Αὐτό τό θέμα οά εἶναι τό θέμα τῶν διαγωνισμῶν.

"Η μυστικότης στηρίζεται στήν ἐντιμότητα τῶν δρό μαθηγητῶν καί εἶναι πλήρως ἔξησφαλισμένη. Τό σύστημα πού ἀκολουθεῖται ἀπό χρόνια στή χώρα μας νομίζουμε πώς δέν εἶναι ἐνδεδειγμένο.

Δηλαδή ἐκλογή μέ κληρο ἀνάμεσα σέ πολλά θέματα πού ἐτοιμάζονται πρόχειρα ἐντός μιᾶς ἡμέρας ἡ ἐντός διάλιγων ὥρων.

"Εἶναι λόγωτο ἔνα τέτοιο θέμα νά εἶναι ἀντάξιο τοῦ ιεροῦ του σκοποῦ ἐντός βεβαίως ἐξαιρέσεων. "Η μυστικότης πρέπει νά στηρίζεται στήν ἐντιμότητή καί ὅχι στά τεχνητά μέσα (κατά τήν γνώμην μας) ὅταν μάλιστα ὅλ' αὐτά στοιχίζουν τόσο ἀκριβά ἀπό ἀπόφεως τῆς ἀνωτέρας ἐξυπηρετήσεως τοῦ σκοποῦ.

"Οσο γιά τήν ἐκθεση, καν καί δέν θεώρομμαί εἰδίκος, νόμιζω καθηκον μου, νέο πῶ τήν γνώμη μου.

"Αδικα κατηγοροῦμε τούς νέους ὅτι δέν ξέρουν νά ἐκθέτουν.

Εἶναι τοῦτο ἀλήθεια μά δέν φταινε οἱ νέοι, φταιει ή δική γενιά.

Ούσιαστικά δέν διδάσκομε στούς μαθητάς τοῦ Γυμνασίου πᾶς γράφεται μιά καλή ἔκθεση σὲ καλό STYLE συμπεπυνωμένη σὲ ίδεες καὶ μὲ σαφῆνεια. Δέν ύπάρχει τέτοιο μάθημα. Τό μάθημα δέ τῶν Νεοελληνικῶν ὅλοι γνωρίζουμε πόσο παραμελεῖται.

‘Η νέα παράδοσίς μας δυστυχῶς εἶναι παράδοση βερμπαλισμοῦ ἐνῶ ἀπό τὴν ἄλλη πλευρᾶ δέν ἔχομε ἐνστερνισθῆ τό ὑπέροχο παράδειγμα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Γιατί ἀντί νά καταλάβουμε τό τί μᾶς ἐδίδαξαν οἱ Ἀρχαῖοι σπαταλοῦμε ἔνα πολύτιμο χρόνο (πάντα κατά τὴν γνώμη μου) στὴν ἐκμάθηση τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ. ‘Η τέλεια ἐκμάθηση τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εἶναι ἀναγκαῖα βέβαια διά τοὺς φιλολόγους καὶ τοὺς θεωρητικούς. Εἶναι ἔνδιαφέρουσα βέβαια καὶ γιά τοὺς ἄλλους μελλοντικούς ἐπιστήμονας τῆς τεχνικῆς περιοχῆς. Δυστυχῶς ὅμως δέν μποροῦμε νά τά κάνωμε ὅλα. Γιατί τότε ὅλα θά εἶναι μισά.

“Υστερά γιά νά ἐκθέσης πρέπει νά ἐκθέσης ίδεες. Καὶ ίδεες πάει νά πῇ φιλοσοφικές ίδεες. Στό Γυμνάσιο δέν διδάσκεται ούσιαστικά ἡ φιλοσοφία ἐνῷ π.χ. στά ξένα Γυμνάσια διδάσκεται πάντα στό τελευταῖο ἔτος.

Δέν διδάσκεται στό Γυμνάσιο ἡ ἀρχαία ἑλληνική φιλοσοφία. Καὶ εἶναι τοῦτο ἀκατανόητο. Διδάσκεται βέβαια ἡ λογική τοῦ Ἀριστοτέλους. Περιττή πολυτέλεια κατά τὴν γνώμη μου ἐπειδή ἡ λογική τοῦ Ἀριστοτέλους διδάσκεται ἐμπράντως μέ τά μαθηματικά, καὶ σέ καμμία δυτική χώρα δέν ἀποτελεῖ χωριστό μάθημα.

‘Αντί τῆς λογικῆς θάταν ἔνδεδειγμένη στὴν τελευταία τάξη νά διδάσκεται καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνική φιλοσοφία γιά νά γνωρίζουμε καὶ ποῦ εὑρίσκεται ἡ μεγαλωδύνη τῶν προγόνων μας.

“Οσο γιά τό αἰώνιο ζῆτημα τῆς γλώσσης τί μπορῶ νά πῶ :

Κατήντησε ἀπό χρόνια ἔνα δραματικό ζῆτημα· ἔνα δραματικό ζῆτημα πού ἐπὶ πλέον εἶχε τὴν ἀτυχία νά πολιτικοποιηθῆ. Καὶ πολιτικοποίηση σημαίνει φανατισμός. Καὶ φανατισμός στά πνευματικά θέματα σημαίνει καταστροφή.

“Ἐνα μπορῶ νά πῶ καὶ μαζύ μου θά συμφωνήσουν ὅλοι οἱ σύγχρονοι ἐπιστήμονες. “Οτι ὁ κυκεών τοῦ θέματος τῆς γλώσσας στά σχολεῖα μας στοιχίζει πάρα πολύ ἀκριβά σέ ἀπώλεια χρόνου.

‘Ο χρόνος πού σπαταλοῦμε γιά νά μάθουμε τά ἀρχαῖα Ἑλληνικά, τὴν καθαρεύοντα καὶ τή γλώσσα πού ὅμιλοῦμε εἶναι τεράστιος σχετικῶς. Μέ ἀποτέλεσμα νά μή μαθαίνομε καμμία. Τοῦτο φαίνεται στίς ἐκθέσεις τῶν ὑ-

ποφηφίων καί τῶν ἐπιστημόνων ἀργότερα. Καί μᾶς κάκοφαί νεται. Καί παραξένευσδμάστε.

Ο χρόνος εἶναι πολύτιμος σήμερα μέ τὴν σύγχρονη ἐκπρητικῆ ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας.

Ο συναγωνισμός δέ μεταξῦ τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν εἶναι τεράτιος. Εἶναι σήμερα ὁ χρόνος μαθήσεως στῇ μέσῃ ἐκπαίδευση ἴδιαίτερα, εἶναι περισσότερο πολύτιμος ἀπό ποτέ.

Αὐτό τὸ πρᾶγμα θά γίνη ὀλοφύνερο σὲ λίγα χρόνια.

Εἶναι ἐνδεδειγμένο ὅμως νά τὸ δοῦμε ἀπό τώρα. Η τέχνη εἶναι νά προβλέπῃ κανένας τὰ γεγονότα καί νά ἐνεργῇ ἀποτελεσματικά, πρίν τὰ γεγονότα τῶν συμπιέσουν.

Ἄς μή ξεχνᾶμε ἐπίσης ὅτι ὁ τελειόφοιτος τοῦ Γυμνασίου πρέπει νά ξέρῃ καί μιά ξένη γλῶσσα. Τοῦτο δέν συμβαίνει σήμερα.

Τὰ μεγάλα προηγμένα κράτη δέν τὸ ἔχουν τόσο ἀπόλυτη ἀνάγκη ὥπως ἐμεῖς γιατί τὰ θεμελιώδη ἐπιστημονικά ἔργα μεταφράζονται στή γλῶσσα τους.

Ἐτσι ὥπωσδηποτε οἱ "Ελληνες μαθηταὶ πρέπει νά μάθουν ἐκτός ἀπό τὴν δύσκολη μητρική τους γλῶσσα καί μιά ξένη γλῶσσα τουλάχιστον νά τη διαβάζουν, ἐλεύθερα. Ο χρόνος γίνεται διπλά πολύτιμος.

- V-6 Κάμπολες διάνομῆς κατά περιοχή τῆς 'Ελλάδος

Μελετήσαμε τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Πολυτεχνικοῦ κύκλου γιά τρεῖς περιοχάς τῆς 'Ελλάδος χωριστά. Τὴν περιοχή τῆς τέως διοικήσεως πρωτευούσης, τὴν Θεσσαλονίκη καί τὴν λοιπήν 'Ελλάδα.

Τὸ ὕδιο κάναμε γιά ὄλλους δύο κύκλους : τὸν φυσικομαθηματικό καί τὸν γεωπονοδασολογικόν. Δινώμε τίς σχετικές καμπόλες.

Σχέδια ἀριθ. 12 - 13 - 14.

Τὰ ἀποτελέσματα μποροῦμε νά τὰ συνοφήσωμε στὸν ἐπόμενο πίνακα :

Περιοχαί	Πολυτεχνικός		Φυσικομαθημ.		Γεωπονοδασ.	
	γι	μ%	γι	μ%	γι	μ%
Περιοχή Αθηνών-Πειραιώς	15,1	21,0	14,5	40,3	13,8	23,4
Θεσσαλονίκη	15,3	15,1	14,8	40,2	13,9	16,5
Λοιπή Ελλάς	15,7	22,8	14,8	40,4	14,4	23,5

Από τόν πέντα αύτό συνάγονται εύκόλως τά έπομενα :

Οι βαθμοί τοῦ Γυμνασίου είναι έλαφρώς ἀνώτεροι στίς έπαρχιες ἐν σχέσει μὲ τήν πρωτεύουσα. Άλλα καί τά ἀποτελέσματα στούς διαγωνισμούς τῶν έπαρχιῶν είναι έλαφρώς καλλίτερα.

Γιά τήν Θεσσαλονίκη ἐνῶ οἱ βαθμοί γυμνασίου ἐμφανίζονται έλαφρώς καλλίτεροι τά ἀποτελέσματα εἰς τούς διαγωνισμούς είναι σαφῶς κατώτερα ἐν σχέσει πρός τήν πρωτεύουσα γιά τό Πολυτεχνικό καί Γεωπονοδασολογικό.

Ετσι λοιπόν ἀπό πάσης ἀπόφεως ἔρχεται πρώτη ἡ έπαρχία, έλαφρώς χαμηλοτέρα ἡ πρωτεύουσα καί σαφῶς χαμηλοτέρα ἡ Θεσσαλονίκη. Τουλάχιστον γιά τό 1969.

Η παρατήρηση αύτή ἔχει μεγάλη σημασία.

Στήν έπαρχία δέν ἔχουμε τόσα φροντιστήρια ὅσα στήν Αθήνα.

Καί ὅμως τά ἀποτελέσματα είναι καλλίτερα.

Βέβαια τό συμπέρασμα αύτό θά ἦταν ίσχυρότερο ἂν θά μπορούσαμε νά ἔχωμε καί στατιστικά ἀποτελέσματα χωριστά γιά τούς ὑποφηφίους πού λαμβάνουν μέρος γιά 1η, 2α καί 3η φορά στούς διαγωνισμούς.

Δυστυχῶς τοῦτο δέν θά ήταν δυνατόν γιατί δέν ἔζητετο ἀπό τούς ὑποφηφίους τό στοιχεῖο αύτό γιά τίς καρτέλες τους.

Στό μέλλον πρέπει νά προβλεψθῇ.

Πάντως πρός τό παρόν μέ τά στοιχεῖα πού ἔχουμε μποροῦμε νά πούμε ὅτι δέρλος τῶν φροντιστηρίων δέν είναι τόσος μεγάλος ὥπως γενικῶς θεωρεῖται.

Όσο γιά τό ρόλο τῶν φροντιστηρίων θά ήταν ἀνάγκη νά τονίσω τά έπομενα :

'Η ἐκπαίδευση πού δίνουν δέ ἔχει κύριο σκοπό τήν μόρφωση ἀλλά τήν ἑπιτυχία στούς διαγωνισμούς. Εἶναι τοῦτο φυσικό. "Ετσι καὶ τό-εῖδος-τῆς ἐκπαίδευσεως πού παρέχουν ἔξαρταις κατά πολὺ ἀπό τό εῖδος καὶ τό πνεῦμα τῶν θεμάτων τῶν διαγωνισμῶν.

Tά θέματα τῶν διαγωνισμῶν π.χ. στά Μαθηματικά ἦταν συχνά θέματα πού κυριαρχοῦσε περισσότερο ἢ λύσις διά τεχνασμάτων καὶ λιγότερο ἢ ἀνάγκη τῆς βαθειᾶς ἀναλύσεως ἢ τῆς ὠραίας μεθόδου καὶ συνθέσεως.

"Ετσι καὶ τά φροντιστήρια ἀκόλουθησάν ἀνάλογη τακτική.

Πολλές ἀσκήσεις καὶ λιγότερη ἐμβάθυνση καὶ προσοχή στήν δαντέλλα τοῦ συλλογισμοῦ καὶ στήν ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως;

Τό λέγω αὐτό για νά τονίσω πῶς μέ τήν κατάλληλη ἐκλογή τῶν θεμάτων τῶν διαγωνισμῶν μπορεῖ κανένας νά διαμορφώσῃ ἔμμεσα τήν κατεύθυνση ἀλλά καὶ τήν πορεία τῆς μέσης παιδείας. Σύμφωνα καὶ πρός τίς γέες ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας.

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Θά τά χωρίσω σέ δύο. Πρώτα σέ έκεινα πού είναι σχετικά μέ την βελτίωση τοῦ ὑπάρχοντος σήμερα συστήματος διαγωνισμῶν. Πρόκειται βέβαια γιά μερικά σημεῖα καί ὅχι γιά συνθετική θεώρηση τοῦ θέματος.

Δεύτερον σέ έκεινα πού μᾶς ὁδήγησαν σέ μια νέα λύση γιά τή χώρα μας. Στήν κατάργηση τοῦ συστήματος αὐτοῦ ὕστερα ἀπό σχετική κατάλληλη προετοιμασία.

VII-I "Αμεση βελτίωση

1ον Κοινός διαγωνισμός τῶν δύο διαγωνισμῶν τοῦ Πολυτεχνικοῦ ήν κλου καί τοῦ Φυσικομαθηματικοῦ. Ἐξηγήσαμε λεπτομερῶς γιατί.

2ον 'Οργάνωσις τῆς ἐτοιμασίας τῶν θεμάτων διαγωνισμῶν ὅπως ἐξηγήσαμε.

"Ένα θέμα γιά κάθε μάθημα κύκλου πού θά ἐτοιμάσουν ἐπί μῆνα δύο κατάλληλοι καθηγηταί τῆς εἰδικότητος πού θά δρίζονται ἐγκαίρως καί μέ μυστικότητα.

Τά ζητήματα θά είναι κατά σειράν ἀνοδικῆς δυσκολίας μέ τόν ὕδιο συντελεστή.

Τό θέμα θά ἐκλέγεται ἐντός τοῦ προγράμματος ἔτσι ὥστε νά είναι καλό παράδειγμα γιά τήν κατεύθυνση τῆς προσπαθείας τῆς μέσης παιδείας στόν σύγχρονο χώρο τῶν γνώσεων.

3ον Περισσότερα στατιστικά στοιχεῖα ἐπί τῶν ὑποφθίων γιά καλλιτερες μελλοντικές μελέτης. Μεταξύ τούτων ἐάν διαγωνίζωνται γιά πρώτη δεύτερη ή τρίτη φορά.

4ον Εἴδαμε ὅτι ὑπάρχει μεγάλη συσχέτηση τοῦ βαθμοῦ τοῦ Γυμνασίου μέ τόν βαθμόν τοῦ διαγωνισμοῦ. 'Η φυσική αὐτή συσχέτιση πρέπει νά ενισχυθῇ ὥστε καί ὁ ὑποφήφιος στό Γυμνάσιο νά καταβάλῃ καλή προσπάθεια γιά τήν ἐκπαίδευσή του.

Πρός τοῦτο πρέπει ὁ βαθμός τοῦ Γυμνασίου νά παιζῃ ρόλο στόν τελικό βαθμό τοῦ διαγωνισμοῦ, ἀλλά κατά τρόπον τελείως ὀρθολογικόν.

Νομίζομεν ότι ένας τέτοιος τρόπος είναι ό κάθολουθος :

"Ας πάρουμε ώς παράδειγμα τόν Πολυτεχνικό ήνηλο και τό μάθημα π.χ. της Φυσικής.

"Εστω γ ό βαθμός τοῦ Γυμνασίου τοῦ ήποφηφίου είς τό μάθημα αὐτό.

"Εστω ε₁ ό βαθμός τοῦ ήποφηφίου είς τόν διαγωνισμό της Φυσικής.

'Ο τελικός του βαθμός ε₂ είς τόν διαγωνισμόν θά ληφθῇ ό

$$\epsilon_2 = \epsilon_1 + \kappa (\gamma - \epsilon_1) = (1 - \kappa) \epsilon_1 + \kappa \gamma$$

'Ο συντελεστής κ δύναται νά δρισθῇ πρός τό παρόν π.χ. ίσος μέ 0,20.

Θά έχωμεν

$$\epsilon_2 = \epsilon_1 + 0,20 (\gamma - \epsilon_1) = 0,80 \epsilon_1 + 0,20 \gamma$$

Παράδειγμα : "Εστω γ = 17 και ε = 8 θά έχωμε :

$$\epsilon_2 = 0,80 \times 8 + 0,20 \cdot 17 = .6,4 + 3,4 = 9,8$$

'Εάν τυχόν ε₁ γ πρᾶγμα σπάνιο θά παραμένη ώς βαθμός ό ε₁, ε₂ = ε₁.

'Η χρησιμοποίησις μαθηματικοῦ τύπου δέν πρέπει νά τρομάζῃ γιατί μέ τόν ήλειτρονικό ήπολογιστή γίνονται αύτομάτως οι ήπολογισμοί

Βαθεῖα άνάλυσις της προτάσεως τήν δύονα κάνομε έδω άποδεικνύει συμφώνως μέ τήν μαθηματική μας μελέτη ότι τά άποτελέσματά δέν μεταβάλλονται. Η μέση μεταβολή είναι πρός τό καλλίτερον. Δίδεται σημασία στό Γυμνάσιο και έλαττώνεται η έπιρροή της μεγάλης τυχόν άτυχίας ένδος καλοῦ μαθητοῦ.

Γνωρίζω πολύ καλά ότι ιάτι τέτοιο έγινε στό παρελθόν και δημιούργησε ζητήματα. Δηλαδή έγεννήθη θέμα πιέσεων και έμπιστοσύνης πρός τούς καθηγητάς τῶν Γυμνασίων ή τουλάχιστον θέμα έλλείφεως ό μοιομορφίας βαθμολογίας. Θ' απαντήσω σ' αὐτό θόσο μπορῶ πιό σύντομα : Ιον 'Η μελέτη αύτη και πολλά άλλα μᾶς έπεισαν ότι δέν έχουμε μεγαλύτερη δύοιομορφία βαθμολογίας στούς διαγωνισμούς άπό ότι θά είχαμε στά Γυμνάσια.

Ιον 'Αξίζει νά έχωμε έμπιστοσύνη στούς καθηγητάς τοῦ Γυμνασίου.

Tά άποτελέσματα αύτης της μελέτης τό άποδεικνύουν σαφέστατα.

"Υστερα, ξαν δέν έχωμε έμπιστοσύνη στούς πνευματικούς άνθρωπους σέ τί πρέπει νά έχωμε έμπιστοσύνη, στήν τύχη ;

Για νά άνέβη αύτός δ τόπος πνευματικά μέ τήν ταχύτητα πού τό
άξιζει, πρίν άπ' όλα πρέπει νά σεβαστοῦμε τό πνεῦμα.

"Αν ύπάρχουν έλάχιστες παραβάσεις δέν ἔχει σημασία. Τίποτε τό
άνθρωπινο δέν εἶναι τέλειο. Έκεῖνο πού πρέπει νά κάνωμε εἶναι νά
φάχνωμε ὅχι γιά τό τέλειο ἀλλά γιά τό καλλίτερο. Καί τό πιστεύω πώς
αύτό πού ίποστηρίζω εἶναι τό καλλίτερο.

Μήπως ἐξ ἄλλου αύτό πού συμβαίνει εἶναι ἀνεκτό;

Οἱ μέλλοντες ίποφήφιοι νά σκέψωνται περισσότερο τήν ἀνοργά-
νωτη συνήθως σωρεία τῶν ἀσκήσεων παντός εἴδους πού ἔχουν νά κάνουν
στά φροντιστήρια ἀπό τήν συστημοτική καί συβαρή ἐργασία τους στό^{τό} Γυμνάσιο; "Ετσι ὥστε νά εἶναι θεῦμα πού βρίσκουμε ἀκόμη ὅτι δ' Ἐλ-
λην μαθητής τελικά εἶναι πιστός στήν ἐργασία του στό Γυμνάσιο:
Τοῦ ἀξίζουν συγχαρητήρια καί μόνο γι' αὐτό:

Πάντως καί οἱ τελικές ἔξετάσεις σέ κάθε Γυμνάσιο μποροῦν νά
όργανωθοῦν καλλίτερα. Π.χ. τά οέματα νά εἶναι κοινά ὅπως καί ἄλλες
κατάλληλες βελτιώσεις.

Σον "Έχει ἀποδειχθῆ ἵδιαιτέρως εἰς τήν Γαλλίαν ὅτι δ' ἐπιλογή εἶ-
ναι καλλίτερα ἔάν λαμβάνεται ίπ' ὄφιν καί τό γεγονός αὖ δ' ίποφήφιοις
διαγωνίζεται διά 1ην δ' 2ην φοράν.

Τοῦτο συνεζήτησα μέ διασήμους Γάλλους μεταξύ τῶν ὅποίων τόν
Ἀκαδημαϊκόν BASTIEN καί τόν μαθηγητήν τῶν μοθηματικῶν τοῦ Λυκείου
LOUIS LE GRAND τόν BEN BERAT.

Πράγματι δ διαγωνιζόμενος δευτέραν φοράν καί ἔάν ἀκόμη εἶναι
πνευματικῶς ὀλιγώτερον ἴσχυρός ἡπό τόν διαγωνιζόμενον διά πρώτην
φορά, ἔχει τό πλεονέκτημα τῆς πείρας. Καί ἔάν δέν εἰσῇ τεχνιτῶς
πλεονέκτημα εἰς τόν διαγωνιζόμενόν διά πρώτην φοράν, αὐτομάτως ὅ-
λοι οἱ ίποφήφιοι (σχεδόν ίποχρεωτικῶς) θά χάνουν ἔνα ἔτος τό διοῖν
δέν προσθέτει τίποτα ἀπό ἀπόψεως ἐπιλογῆς.

Προτείνεται ὅπως δ συντελεστής κ διά τούς γιά πρώτη φορά δια-
γωνιζόμενους νά εἶναι ἔλαφρῶς μεγαλύτερος π.χ. κ' = λκ.

"Ἄς πάρουμε π.χ. λ = 13 οά ἔχουμε
ἀντί κ = 0,20 κ' = 0,26

Εἰς τό προηγούμενο παράδειγμα ἀντί βαθμοῦ 9,4 οά εἶχαμε τε-
λικό βαθμό 10,34.

Βον. Εύρυτάτη ἐφαρμογή τῆς διδασκαλίας εἰς ὅλα τά Γυμνάσια τῆς χώ-
ρας δ' ἐνός εἰδικοῦ καναλίου τῆς Τηλεοράσεως τό διοῖν οά λειτουρ-

γῆ καθημερινῶς πρωῖ καὶ ἀπόγευμα, γιά ὅλη τῇ χώρᾳ.

Κάθε τάξι τοῦ Γυμνασίου ὅλων τῶν Γυμνασίων τῆς 'Ελλάδος θά ἔχῃ μίαν φοράν τὴν ἐβδομάδα (ένα πρωΐ) σειράν μαθημάτων διά τῆς τηλεοράσεως εἰς τὰ βασικά μαθήματα.

Κάθε Γυμνάσιο δύναται νά ἔξυπηρετηθῇ μέ 2 δέκτας τηλεοράσεως.

Μέ αὐτό τό μέσον θά εἶναι δυνατόν νά γίνη κυριολεκτικῶς ταχυτάτη ἀνοδική ἐξέλιξη εἰς τὴν μέση παιδεία μας.

Τά μαθήματα οά δίδωνται ἐξ 'Αθηνῶν ἀπό καθηγητάς περιοπῆς μέ κατάλληλον πρόγραμμα πού θά ἔτοιμασθῇ μεθοδικά.

Σκεφθῆτε τὴν ὥραία ἵδεα νά διδαχθῇ ἡ γεωγραφία τῆς 'Ελλάδος μέ εἰκόνες ἀπό ἑλικόπτερο. 'Η κανονική ἀπαγγελία ἐλληνικῶν ποιημάτων ὥστε σέ ἐλάχιστο χρόνο νά μάθουν οἱ μαθηταί καὶ νά διδαχθοῦν οἱ καθηγηταί τό πᾶς ἀπαγγέλεται ἔνα ποίημα. Χωρίς τὴν γελοία ἔμφασή καὶ τὸν ἀφόρητο τονισμό πού δύοι δύμοιρφα ἐπί αἰώνα ἀκούει κάνενας σ' ὅλην τὴν 'Ελλάδα σέ κάθε μαθητική ἐκδήλωση. Τήν παρουσίαση τῆς 'Αρχαίας 'Ελληνικῆς τέχνης ἀπό τά ἕργα πού βρίσκονται στά Μουσεῖα καὶ τούς 'Αρχαίους ναούς τῆς χώρας. Τήν ἐρμηνεία τῆς ἀξίας τῶν Βυζαντινῶν ναῶν καὶ τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφίας.

Τό θαῦμα τῶν μοντέρνων μαθηματικῶν μέ κατάλληλες ἀσκήσεις. Πειράματα συγχρόνου φυσικῆς πού εἶναι ἀδύνατο νά γίνουν σέ κάθε γυμνάσιο.

Καὶ τέλος τόσα πολλή ἄλλα πού δέν ἔχω καιρό νά ἀπαριθμήσω. Χρειάζεται γι' αὐτό ἔνα συλλογικό ὅργανο μέ ἐπικεφαλῆς τούς ἐκάστοτε πρυτάνεις τῶν ἀνωτάτων ἴδρυμάτων πού κατέχουν τό πρόβλημα τῆς ἀνωτάτης παιδείας. Σέ στενή, πρήτως συγεργασία μέ διακεκριμένους καθηγητάς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἀκόμα καὶ τῆς στοιχειώδους. "Ωστε τά προγράμματα νά ἀποτελέσουν ἔνα ὥρανο σύνολο καὶ νά διευθύνωνται καὶ ὅργανωνται ἀπό φωτισμένους ἀνθρώπους μέ βαθειά ἀντίληφη τῆς ἐποχῆς μας καὶ τοῦ μέλλοντος.

Βον Τό πρόγραμμα τῶν Γυμνασίων νά ἀνεβῇ τό ταχύτερον, κυρίως ἀπό ἀπόφεως μαθηματικῶν, φυσικῆς καὶ ἐκδόσεως ὅχι τόσο σέ πλήθος γνώσεων ὃσο σέ ποιότητα καὶ ἐκσυγχρονισμό. Καὶ σέ ὁμορφιά συλλογισμοῦ.

Ζον Τίποτε δέν θά γίνη ἀν δέν ἀντιμετωπισθῇ ἡ καλλίτερη ὑλική ἀμοιβή τῶν καθηγητῶν τῶν Γυμνασίων καὶ μάλιστα τῶν ἀρίστων ἀπ' αὐτούς. 'Ἐπι τούτου δέν θά ἐπεκταθῇ σέ λεπτομέρειες. Μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι τοῦτο εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῇ μέ κατάλλους τρόπους. Γιατί εἶναι βέβαιο στήν ἐποχή πού ζοῦμε.

8ον Νά ληφθῆ πρόνοια διεά τήν σύμμετρη κατανομή τῶν ἀρίστων ὑποψηφίων εἰς τοὺς διαφόρους κύκλους σπουδῶν. Τοῦτο εἶναι ἔνα τεράστιον θέμα. Καί παρατηρεῖται σέ ὅλα τὰ κράτη.

Εἶναι συνδεδεμένον μέτις ἀμοιβές τῶν ἐπιστημόνων εἰς τὴν ἀρχήν τῆς σταδιοδρομίας των. Εἶναι ἀναγκαῖο π.χ. μέτακτος μέσον νά αὐξηθοῦν οἱ ἀμοιβαί τῶν ἀρχαρίων ἵστρων π.χ. εἰς τὰ νοσοκομεῖα.

Ίδού ἔνα γενικόν μέτρο.

Οἱ ἔχοντες στὸ Γυμνάσιο π.χ. 16 γενικόν βαθμόν καὶ ἔνω π.χ. τοῦ 15 εἰς τὸν διαγωνισμὸν κύκλου τινός, νά λειμβάνουν κάποια ὑποτροφία γιά ὅλην τὴν σπουδήν τους ἐφ' ὅσον παραμένουν ἐντός τοῦ πρώτου 1/3 τῶν σπουδαστῶν κατά τὰς σπουδάς των. "Ετσι ἔνας καλός ὑποψηφίος θά προτιμήσῃ νά εἶναι μεταξύ τῶν πρώτων π.χ. εἰς τὴν Ἱατρικήν παρά μεταξύ τῶν μεσαίων εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον.

Οἱ ὑποτροφίες αὐτές μποροῦν νά δοθοῦν καὶ ὡς ἄτοκα μακροχρόνια δάνεια.

9ον Νά φροντίσωμε νά ἔχωμε σπουδαστάς (δηλαδή ως ὑποψηφίους) ὅλα τὰ ταλέντα τῆς χώρας ἀνεξαρτήτως κοινωνικῆς τάξεως.

Ο καθηγητής κ. Βαλαώρας παρετήρησεν ὅτι τοῦτο δυστυχῶν δέν συμβαίνει σύμφωνα μέταστική σπουδαίᾳ μελέτῃ πού ἔχαμε ἐπὶ τῶν φοιτησῶν τῶν Πανεπιστημίων.

Ἐμεῖς δέν εἶχαμε στοιχεῖα ἐκ τῆς στατιστικῆς γιά νά κρίνωμε.

Δέον καὶ τοῦτο νά προβλεψθῇ διεά τό μέλλον διεά τὴν καλλιτέραν στατιστικήν μελέτην.

Τά ταλέντα δηλαδή τὰ παιδιά ὑψηλοῦ βαθμοῦ ἀπό τό Δημοτικό πρέπει νά προωθοῦνται πάσῃ θυσίᾳ πρός τὰ Γυμνάσια καὶ τελικῶς πρός τὰς Ἀνωτάτας Σπουδάς.

Η χώρα μας ἔχει μικρόν πλαθυσμό καὶ τοῦτο εἶναι ἐθνικῶς ἐπιβεβλημένον καὶ πολύτιμον.

Θά ἦταν ἐνδεδειγμένο μιά ὑπηρεσία τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας ἢ τοῦ ΙΚΥ σέ ἐπαφή μέτα τὰ σχολεῖα τῆς χώρας νά παρακολουθῇ συστηματικά αὐτό τό ζήτημα. "Ατοικα δάνεια σάν οἰκονομική ἐνίσχυση θά ἦταν καὶ σ' αὐτήν τὴν περίπτωση μιά σπουδαία λύση.

Τό σύστημα αὐτό ἔχει ἐπιτύχει π.χ. στή Γαλλία.

10ον "Αν καί τοῦτο δέν προέρχεται ἀπό τήν μελέτην μας εἶναι ἀναγκαῖο νά τονίσωμεν ὅτι τελικῶς δέν πρέπει ή· 'Ελλάς νά χάνη τούς ισχυροτέρους ἐπιστήμονάς της μετά τήν ἀνωτάτην ἐνπαίδευσιν οἱ διποῖοι φεύγουν πρός τό ἔξωτερικόν· καί δέν ἐπιστρέφουν.

Τοῦτο ἀναφέρθμεν ὡς μεγαλειώδες καί πρέπει νά μελετηθῆμετά ἴδιαιτέρας προσοχῆς καί νά εὑρεθοῦν κατάλληλα φιλελεύθερα ἀλλά καί ἀποτελεσματικά μέσα.

- Γνωρίζω βεβαίως ὅτι τό φαινόμενο εἶναι διεθνές, (εἶναι τό "BRAIN DRAIN". Γιά τήν 'Ελλάδα ὅμως πού εἶναι μικρά χώρα εἶναι περισσότερον δέξι· ἀπ' ἄλλες.

- 11ον Προτείνομε ὅπως σέ μερά δεκαετία ή καί σέ μικρότερο διάστημα νά ἀνεβάσουμε τό ρόλο τοῦ Γυμνασίου στό βαθμό τῶν διαγωνισμῶν εἰσαγωγῆς. 'Ο συντελεστής Κ· νά φθάσῃ ἀπό 0,20 στά 0,50.-

"Ετσι στό 10ον ἔτος ή καί γρηγορότερα διαθητέρα διαθητέρα διαγωνισμούς θά εἶναι διεσπασμένη τοῦ; βαθμοῦ τῷ Γυμνασίου καί τοῦ βαθμοῦ διαγωνισμοῦ." Αν βέβαια διαθητέρα διαγωνισμοῦ εἶναι ἀνώτερος ἀπό τοῦ Γυμνασίου θά παραμένη αὐτούσιος διαθητέρας.

'Εν τῷ μεταξύ μέ τά μέτρα πού προτείναμε ἴδιαιτέρα τήν τηλεόραση, ή στάθμη τοῦ Γυμνασίου θά ἀνέβη κατά πολύ σ' ὅλη τήν χώρα.

'Επιβάλλεται μάλιστα οἱ διαγωνισμοί, νά γίνωνται τόν' Ιούνιο καί ὅχι τόν Σεπτέμβριο ὅπως γίνεται καί τό BACCALEAUREAT στή Γαλλία." Ετσι διάρχει συνέχει τοῦ Γυμνασίου μέ τούς διαγωνισμούς. Καί φυχολογικά καί γιά πολλούς λόγους ή λύση αὐτή εἶναι ἐνδεδειγμένη. Τοῦτο εἶναι μιά ἀποφή τοῦ κ. Κασάπη πού τήν θεωρῶ πολύ σωστή.

Στό τέλος τοῦ 10ον ἔτους ή καί γρηγορότερα πρότεινομε τήν κατάργηση τῶν διαγωνισμῶν εἰσαγωγῆς. 'Η εἰσαγωγή θά γίνεται μέ βάση τόν βαθμό τοῦ ἀπολυτηρίου τοῦ Γυμνασίου μέ κατάλληλο βέβαια τρόπο πού θά ἀναφέρωμε συνοπτικά σέ λίγο.

Πρίν εἶναι ἀναγκαῖον μάτι ἀπαντήσωμε σ' ἓνα φυσικό ἐρώτημα.

Τί θά γίνουν τά σημερινά Φρόντες;

Εἶναι φανερό ὅτι μοιραῖται θά μεταβληθοῦν σέ ἴδιωτικά Γυμνάσια ή μερικά θά ἔξασθοῦν τούς μαθητάς γιά καλλίτερη βαθμολογία στό Γυμνάσιο.

Καί τοῦτο θά εἶναι πολύ εύχαριστο ἀπό κάθε ἀποφή. Φροντίστηρια τοῦ Ἑλληνικοῦ τίτλου δέν διάρχουν στίς ἄλλες χώρες.

‘Η ὑπαρξή τους ἐδῶ ἀποδεικνύει ἀκριβῶς ὅτι κάτι δέν εἶναι καθόλου κανονικό. Καί νομίζω πῶς τό δεῖξαμε τί περίπου εἶναι αὐτό τό κάτι πού δέν εἶναι οὕτε κανονικό οὕτε εὐχάριστο.

**VI-2 ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΩΤΕΡΕΣ ΣΧΟΛΕΣ**

Εἴπαμε προηγουμένως ὅτι σταδιακά πρέπει νά φτάσωμε στήν κατάργηση εἰσαγωγῆς τοῦ σημερινοῦ τύπου μέσα σέ μιά δεκαετία. “Ισως τοῦτο εἶναι δυνατό καί γρηγορότερο ἂν ἐν τῷ μεταξύ δργανωθῇ ἀποτελεσματικά ἢ μέση ἐκπαίδευση.

Οι εἰσαγόμενοι στά ἀνώτατα ἰδρύματα οά λαμβάνωνται κατά σειράν βαθμοῦ ἀπολυτηρίου καί προτιμήσεως. Γιά τόν Πολυτεχνικόν κύνλο π.χ. οά εἰσάγωνται μέ βάση αὐτό τό βαθμό ὃπου οά λαμβάνεται ὑπ’ ὄφιν ὅχι μόνον ὁ γενικός βαθμός τοῦ Γυμνασίου ἀλλά καί ὁ βαθμός στά μαθήματα πού ἐνδιαφέρουν τόν κύνλο μέ κατάλληλο συντελεστή.

Εἶναι φανερό ἐπίσης ὅτι οἱ εἰσαγόμενοι τό πρῶτο χρόνο οά εἶναι πολύ περισσότεροι ἀπό ἔκεινους πού οά παραμείνουν τελικῶς. Στό τέλος τοῦ πρώτου ἔτους ἐπί τῇ βάσει τῆς βαθμολογίας οά παραμένουν ὑποχρεωτικῶς μόνον π.χ. τά 2/3. Οἱ ἀπερχόμενοι οά μπορεῦν νά ἐγγραφοῦν χωρίς ἀλλη διατύπωση στίς σχολές τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἢ πάλι σέ ἄλλους κύνλους τῆς ‘Ανωτάτης Παιδείας ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀπολυτηρίων των.

“Ολα αὐτά βέβαια οά μελετηθοῦν ἀπό τώρα μέ μεγάλη προσοχή.

‘Εξ ἄλλου ἀνάλογα συστήματα ἐφαρμόζονται σέ πολλές χῶρες ὥστε π.χ. στήν ‘Ελβετία καί στήν Γερμανία.

‘Η Γαλλία μέ τούς ὑπερβολικά δύσκολους διαγωνισμούς στίς ἀνώτατες τεχνικές σχολές δέν ἔχει μηχανικούς ἀνώτερους ἀπό αὐτούς τῆς Γερμανίας. Τήν παρατήρηση αὐτή τήν ἀκούσα ἀπό διαπρεπεῖς Γάλλους.

“Ετσι δέν πρέπει καθόλου νά φοβώμαστε τήν πτώση τοῦ ἐπιπέδου τῶν εἰσαγομένων. Τό ἐπίπεδο μᾶλλον οά ἀνέβη γιατί στό Γυμνάσιο οά γίνεται καλλίτερη ἐργασία.

‘Εξ ἄλλου πρέπει δύσασθηποτε νά πραγματοποιηθοῦν μετά τόν κύνλο σπουδῶν εἰς τά ‘Ανώτατα ‘Ιδρύματα μεταπτυχιακές σπουδές γιά τούς ἀρίστους. “Ετσι γίνεται π.χ. στίς U.S.A.

Τό Πολυτεχνεῖο 'ΑΟηνῶν ἔχει ᾧδη καταρτήση μεταξύ ἄλλων ἔνα θαυμάσιο πρόγραμμα μεταπτυχιακῶν σπουδῶν πού ἀσφαλῶς θά πρέπει νά πραγματοποιηθῇ τό ταχύτερο.

Νομίζομε ὅτι μ' αὐτότο προτεινόμενο σύστημα γιά τήν μεταβολή τοῦ τρόπου ἐπιλογῆς θά ἔχωμε καλλίτερη ἐπιλογή καί καλλίτερα ἀποτελέσματα ἀπό νάθε ἄποφη.

Θά μεταβληθῇ ἐπίσης ὡτῇ ἡ ἀνεπίτρεπτη κατάσταση τοῦ ἄγχους τῶν εἰσαγωγικῶν διηγωνισμῶν.

"Ετσι στή χώρα μας θά βαδίζωμε πρός τό μεγάλο ίδανικό τῆς παιδείας πού γεννήθηκε σ' αὐτό τόπο.

"Οπου "Ἡ γνώση θάνε ἀγάπη καί ποτέ ἄγχος".

'ΑΟΤΗΝΑΙ, 8 Μαΐου 1970 ('Αρ. 46)

Ο Μ Ι Λ Ι Α
ΤΟΥ κ. ΔΗΜ. ΚΑΣΣΑΠΗ
'Επιμελητοῦ Ε.Μ.Π.
μέ θέμα :

"Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΣΤΑ-
ΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1969"

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΟΜΕΝΗΝ ΜΕΛΕΤΗΝ

Είς ἐποχήν παγκοσμίου ὀξυτάτου πνευματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ ἐν - τονωτάτων προσπαθειῶν διὰ τὴν παραγωγήν ὅσον τό δυνατόν περισσοτέρων λογικῶν ἀνθρώπων, ἡ ἐφαρμογή ὁρθολογικοῦ συστήματος ἐκπαιδεύσεως, δι' ὅλας τὰς βαθμίδας, ἐπιβάλλεται ὅπως ἐφαρμοσθῇ, μέ σκοπόν τὴν μεγαλυτέραν δυνατήν παραγωγικότητα τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν μεγίστην δυνατήν ἔξοικονόμησιν χρόνου καὶ δαπανῶν.

Παραλλήλως ἐπιβάλλεται ἡ κατάλληλος ἐκμετάλλευσις εἰς τό ἔπαντο σῶλων τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων ἀνεξαρτήτως ἡλικίας καὶ θέσεως μέ ἀντικειμενικόν σκοπόν τὴν αὔξησιν τῆς "ἐπιταχύνσεως προόδου" εἰς τὴν Χώραν μας καὶ ἀποκατάστασιν ἐπαφῆς μέ τοὺς παγκοσμίους φορεῖς τῆς τεχνολογικῆς προόδου.

Κρίσιμος σταθμός εἰς τὴν ζωὴν κάθε σπουδάζοντος νέου εἰς τὴν χώραν μας εἶναι οἱ εἰσαγωγικοί διαγωνισμοί εἰς τὰς 'Ανωτάτας καὶ 'Ανωτέρας Σχολάς. Σταθμός δὲ ποῖος φοβούμεθα ὅτι δέν συμβάλλει διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερθέντων σκοπῶν.

'Εντεῦθεν ἡ ἴδεα διὰ τὴν ἐκπόνησιν τῆς μελέτης ἐπί τοῦ θέματος τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν.

'Η μελέτη ἡ ὅποια διεξήχθη βάσει τῶν στοιχείων τά δύο κατόπιν αἰτήσεώς μας παρεχωρήθησαν ὑπό τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας, ἔχει ὡς κύριον ἀντικειμενικόν σκοπόν τὴν ἔξαριθμωσιν τῶν σχέσεων μεταξύ

- a) τῆς κρίσεως περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως ἀφ' ἐνός καὶ τοῦ ποσοῦ καὶ ποιοῦ τῶν γνώσεων ἀφ' ἑτέρου τῶν νέων κατά τὴν ἔξοδον ἐκ τῶν γυμνασίων, καὶ

τβ) της κρίσεως, ώς άνωτέρω, διά τήν είσοδον τῶν ὑποφηφίων εἰς τάς 'Ανωτάτας καὶ 'Ανωτέρας Σχολᾶς βάσει τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν.

'Ομιλοῦμεν ουρίως περὶ πνευματικῆς κατάστασεως καὶ δευτερέσθιος περὶ πλήθους γνώσεων διότι :

α) 'Ο ἀκριβῆς καθορισμός ποιοῦ καὶ ποσοῦ γνώσεων ἀπετέλεσεν καὶ ἀποτελεῖ θέμα ποικίλων ἀντιλήφεων, λίαν δυσχερές, μὲν ἀπαιτήσεις μακρᾶς προεργασίας, ἔξελικτην δυνατοτήτων καὶ ἐνδεχομένως συνεχοῦς προσαρμογῆς εἰς διεθνῆ πλαίσια καὶ

β) Δικαιοτέρα καὶ σκοπιμοτέρα πρέπει νά θεωρηθῇ ὅτι εἶναι ἡ κρίσις περὶ πνευματικῆς κατάστασεως πρὸκειμένου οἱ νέοι νά προωθοῦνται πρός τὰς ἀνωτέρας βαθμίδας ἐκπαιδεύσεως. "Αλλώστα τὰ προγράμματα τῶν 'Ανωτάτων καὶ 'Ανωτέρων Σχολῶν πρέπει νά καθορίζουν ἐπάκριβῶς καὶ συστηματικῶς τό ποσδόν καὶ ποιόν τῶν εἰδικῶν γνώσεων αἱ ὁποῖαι ορίζονται ἐκάστοτε ἀπαραίτητοι διά τήν καλήν ἀπόδοσιν τῶν σπουδαστῶν κατά τήν διάρκειαν τῶν σπουδῶν των καὶ τήν δρθιολογικήν ἀξιοποίησιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀποκτηθευσάντων γνώσεων πρός ὄφελος τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς οἰκονομίας τῆς Χώρας.

2. Η ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΑΠΟΦΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΕΩΣ

Εἶναι ἐνδεδειγμένον ὅπως διατυπωθοῦν ὥρισμέναι σκέψεις περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν ἔξειδεων ἐν γένει καὶ εἰδικῶς περὶ τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν καὶ νά τον ισθοῦν αἱ δυσμενεῖς συνθήκαι ὑπό τάς ὁποῖας ἀφχίζουν τάσκαγωντέράς των οἱ νέοι τῆς χώρας μας.

'Ο ἔλεγχος τῶν γνώσεων αἱ ὁποῖαι καθορίζουν τήν ίκανότητα κάθε ἐκπαιδεύομένου διά τήν περαιτέρω προώθησιν αὐτοῦ πρός ἐπομένας βαθμίδας ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπιπρόσθεσιν νέων γνώσεων, ἐνῶ συγχρόνως προσιηάζουν τήν ίκανότητα αὐτοῦ διά τήν ἀξιοποίησιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀποκτηθευσάντων γνώσεων, ἀπετέλεσεν πάντοτε λίαν εύαίσθητον πρόβλημα τῆς Παιδείας.

Η διωσδήποτε μετόνευτη θέσις τῶν ἔξειδομένων καὶ ἡ ἐν τινι μέτρω, καὶ κατά κανόνα, ἀνεξέλεγκτος τοιαύτη τῶν ἔξειδεων, προκαλεῖ δυσάρεστον πεδίον καὶ δηλητηριάζει τήν χαράν τῆς γνώσεως καὶ τήν ἡδονήν τῆς κατανοήσεως τῶν ἐννοιῶν, τῶν μεγάλων διδαγμάτων καὶ τῶν νόμων τῆς φύσεως, καθὼς καὶ τήν ἐνανθρώπισιν τῶν πληροφοριῶν ἐκ τοῦ ἔξωτερην οὖσμου, πραγμάτων καὶ ἐννοιῶν.

'Η συνειδητή καί συνεχής ἀνύφωσις τοῦ ἐπιπέδου λογικῆς παρεμποδίζεται καί ἡ πνευματική προσπάθεια τοῦ σπουδάζοντος ἐντοπίζεται κυρίως πρός τὴν κατεύθυνσιν τοῦ προβλήματος τῶν ἐξετάσεων.

Δέν θά ἀσχοληθῶμεν μέ τό θέμα τῆς φυσικῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος, τῆς παραδοχῆς τῶν ὑποχρεώσεων, τῆς ὑποταγῆς διὰ τὴν προσφοράν ὑπηρεσιῶν κ.λ.π. Κατά τὰ φαινόμενα ἐλάχιστα ἄτομα αὐθόρυμῆτως καί ἀπολύτως συνειδητῶς θά ἥργάζοντο ἐντός τῶν πλαισίων τῆς ἀρίστης δυνατῆς ἀποδόσεως.

"Ἄρα ὁ ἐξαναγκασμός, ἡ πειθώ, ὁ παιθαναγκασμός καθίστανται ἀπαραίτητα στοιχεῖα διάτην ἀποδοτικήν ἐργασίαν καί τὴν πρόδοιον.

'Η διαπίστωσις τῶν γνώσεων καί τῆς πνευματικῆς ἀποδόσεως τῶν πάσις φύσεως μαθητῶν εἶναι βασική καί ἀναπόφευκτος ἀνάγκη ὅχι μόνον διὰ τὸν κυρίως ἐλέγχον ἀλλά καί διά τὴν ἀπόκτησιν τοῦ "γνῶθι σ' αὐτὸν" καί τὴν διέγερσιν πρός μελέτην καί ἐργασίαν.

'Η διεξαγωγή τοῦ ἐλέγχου τῶν γνώσεων χαρακτηρίζεται ἀπό ἴδιομορφίας αἱ ὁποῖαι πολλάνις δυσχεραίνουσσιν καί δηλητηριάζουσιν ἀφαντάστως τὸ κύριον ἔργον τῆς Παιδείας. 'Ο τρόπος κρίσεως περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν νέων τῇ βοηθείᾳ γραπτῶν ἢ προφορικῶν ἐξετάσεων, ὅπως πραγματοποιοῦνται συνήθως, ὁδηγεῖ εἰς προσπάθειαν τοῦ μέλλοντος νά ἐξετασθῇ νά προετοιμάζεται πάντοτε διὰ νά συγγράφῃ ἢ νά ἀπαντήσῃ ὅρθως" κατά τὴν διεξαγωγήν τῶν ἐξετάσεων καί ὅχι νά χάρῃ τάχη μεγάλην χαράν τῆς ἀποκτήσεως γνώσεων καί τὴν μεγάλην μάκανοποίησιν διὰ τὴν ἀνύφωσιν τῆς στάθμης τῆς λογικῆς του.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κρίσεως διά μιᾶς μόνον ἐξετάσεως, ὡς συμβαίνει μέχρι τοῦδε παρ' ἡμῖν κατά τὴν διαδικασίαν τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν, ἡ κατάστασις καθίσταται ἐν πολλοῖς ἐφιαλτικῇ διὰ τὸν ἐκπαιδευόμενον ὁ ὁποῖος κατά τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του συνεχῶς σκέπτεται τούς κινδυνους καί τά δεινά τῶν ἐπειχομένων ἐξετάσεων, καί ἀντί νά ἀπολαμβάνῃ τῶν ἀγαθῶν τῆς μαθήσεως ἀγωνιαῖ μόνον διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων, ἡ ἐπιτυχῆς διεξαγωγή τῶν ὅποιων παραμένει παντοτε ὁ κύριος στόχος.

'Η φυχολογική κατάστασις ἥτις διαμορφοῦται βλάπτει κατερίως τὸ λειτουργημα τῆς γνώσεως.

'Ο ἐλεγχός τῶν γνώσεων εἶναι βεβαίως ἐπιβεβλημένος ἀλλά πρέπει νά ἐξευρεθῇ καί ἐφαρμοσθῇ ὁ κατάλληλος τρόπος διά τὴν ὁργάνωσιν τῶν διαγωνισμῶν οἱ ὁποῖοι πρέπει νά διαμορφώθοιν εἰς πραγματικόν λειτουργημα, ἀκριβῶς ὅπως ἡ διδασκαλία, καί ὅχι εἰς καταγγαγκαστικήν διαδικασίαν προκαλοῦσσαν μόνον δυσφορίαν καί ἄγχος.

Ἐδὲ τὴν περίπτωσιν τῶν εἰσάγωγικῶν διαγώνισμῶν εἰς τὰς Ἀνωτέρας καὶ Ἀνωτάτας Σχολάς ἡ κρίσις διά τόν καθορισμὸν τῆς ἀξίας τῶν μαθητῶν κατά τὴν ἔξοδον ἐκ τῶν Γυμνασίων καὶ διά τὴν εἴσοδον εἰς τὰ Ἀνώτερα καὶ Ἀνωτάτα· Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα γίνεται διά σαφῶς διάφορον στάθμην ἀπαιτήσεων, καὶ διάφορα κριτήρια.

Τοῦτο προδίδει τὴν ἐπίσημον παραδοχὴν χάσματος μεταξὺ τῆς κατωτέρας καὶ μέσης ἀφ' ἐνός καὶ τῶν ἐπομένων βαθμίδων ἐκπαιδεύσεως ἀφ' ἑτέρου.

Τό· φαίνεται προηλθεν ἐκ πολλῶν αἰτίων μεταξὺ τῶν ὅποιων ἀνάφερομεν τά ἔξτις :

α) Πτῶσις τῆς στάθμης ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ Γυμνάσια.

β) Ἀνάγκη φραγμοῦ διά τὴν εἴσοδον πολλῶν νέων εἰς τὰ Ἀνώτερα καὶ Ἀνωτάτα Ἐκπαιδευτήρια ἐξ αἰτίας ἀδυναμίας νά καλυφθοῦν αἱ ἀνάγκαι λειτουργίας αὐτῶν, λόγω τῆς χαμηλῆς στάθμης τῶν ἀποφοίτων τῶν Γυμνασίων καὶ λόγω ἀνεπαρκῶν καὶ ἀτελῶν ἐγκαταστάσεων τῶν Ἀνωτέρων καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν.

γ) Συνεχῶς αὖξανομένη τάσις νά σπουδάζουν ὅλοι οἱ νέοι εἰς Ἀνωτάτας Σχολάς ὅπερ παλαιότερον τουλάχιστον ἐθεωρήθη ὅτι εἶναι σκόπιμον νά ἀντιμετωπισθῇ διά σοβαρῶν φραγμῶν.

Ἐξ αἰτίας τοῦ χάσματος μεταξὺ μέσης καὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ἦτο ἀναπόφευκτον νά γεννηθῇ ἡ ἴδιορρύθμου τύπου παιδεία τῶν Φροντιστηρίων, ἐν πολλοῖς ἀνεξέλεγκτος καὶ ὀδηγουμένη ἀπό σκοπιμότητας αἱ ὁποῖαι κάθε ἄλλο παρά συμβάλλουν εἰς τὴν ἐξυγίανσιν τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν νέων.

Βαθμηδόν κατέστη συνείδησις τῶν φοιτούκων εἰς τὰ Φροντιστήρια, ὅτι ἀντικειμενικός σκοπός εἶναι ἀποκλειστικῶς ἡ ἐπιτυχία κατά τοὺς διαγώνισμούς.

Ἄλλα εἶναι ἐπίσημος βασική ἀντίληψις τῶν διδασκόντων ὅτι μόνον ἡ ἐπιτυχία τῶν μαθητῶν στηρίζει αὐτούς ἐπαγγελματικῶς.

Ἐντεῦθεν ἡ εἰδική προσπάθεια ἡ ὁποία καταβάλλεται ὑπό διδασκόντων καὶ διδασκομένων κατά τὴν διάρκειαν τῆς Φροντιστηριακῆς προετοιμασίας ἡ ὁποία, κατά τὴν γνώμην μας, βλάπτει τοὺς νέους δι' ὅτι, ἀφορᾶ εἰς τὰς περαιτέρω προούδας τῶν καὶ τὴν ψυχολογικήν προετοιμασίαν διά τοῦ ὑφηλόν λειτούργημα τῶν Ἀνωτάτων σπουδῶν, καὶ καθόσταστεῖραν καὶ ἀντιπαθῇ τὴν περίοδον τῆς φροντιστηριακῆς προετοιμασίας.

Παρετηρήθη πολλάκις, πιθανόν διά τούς ἀνωτέρω λόγους, ὅτι ἄριστοι διδάσκαλοι εἶναι κακοί φροντισταί καὶ μέτριοι ή· καὶ κακὸς καθηγηταῖς γίνονται πολὺ καλοὶ φροντισταῖ.

Ἡ συσσώρευσις τῶν ἀποφοίτων τῶν Γυμνασίων εἰς τάς αἱθούσας διδασκαλίας τῶν Φροντιστηρίων δημιουργεῖ πτῶσιν τοῦ ἡθικοῦ τῶν μαθητῶν, κατάρρευσιν τοῦ γονίτρου τῶν Γυμνασίων, καὶ τὴν γνωστήν ἀγχῶδη κατάστασιν; ἢ ὅποια ἐπιδρᾶ κακῶς καὶ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν νέων.

Τό ἐκ τῶν προτέρων γνωστῶν γεγονός ὅτι τό 80 περίπου τοῖς 100 τῶν ὑποψηφίων διά τάς Ἀνωτάτας Σχολάς, τὴν ἐπομένην τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀποτελεσμάτων θά ὑποστῇ τὴν πινότεραν καὶ τό στέγμα τῆς ἀποτυχίας, ἀποτελεῖ μεγίστην ταλαιπωρίαν χιλιάδων οἰκογενειῶν καὶ ἐπιδρᾶ λίαν δυσμενῶς διά τὴν ὄρθην λύσιν τῶν προβλημάτων τῆς Παιδείας.

Ἐντεῦθεν ἢ ἀπό τῆς ἐποχῆς τῆς ἐφαρμογῆς τῶν εἰσαγωγικῶν ἔξετάσεων δυσάρεστος κατάστασις, καὶ ἢ συνεχῆς ἀντιδικία μεταξὺ τῆς νεολαίας καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ὁρυμάτων. Ἐλλείπει ἢ πίστις ὅτι καλῶς ὑπελογίσθη ἢ μέθοδος ἐλέγχου τῶν γνώσεων τῶν νέων καὶ ὅτι καλῶς καὶ δικαῖως προωθοῦνται τά τέκνα ἡμῶν πρός ἀνωτέρας βαθμίδας ἐκπαιδεύσεως κατά τρόπον ὥστε πνευματικῶς νά προάγωνται καὶ ἡθικῶς καὶ ἐπαγγελματικῶς νά ικανόποιοι ούνται.

Ἡ τεχνική τῆς διεξαγωγῆς τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν πάντοτε ἀπετέλεσεν θέμα πολλῶν συζητήσεων.

Εἴτε τά Ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια ἀναλαμβάνουν τὴν ὄργανωσιν καὶ διεξαγαγήν τῶν διαγωνισμῶν, εἴτε ἐφαρμόζεται τό σύστημα τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀπολυτηρίου μέ πλαισίωσιν διά τῶν μηχανογραφικῶν ὑπηρεσιῶν, ἡλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν κλπ., ἢ ὅλη διαδικασία τῶν διαγωνισμῶν δέν ἐμπνέει ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην καὶ δέν προδικάζει συνειδητήν παραδοχήν τῶν ἀποτελεσμάτων.

Ἄλλωστε μέ τά ἀνωτέρω συστήματα δέν παύει νά ἐπεμβαίνῃ ὁ παράγων τύχη ἐν συνδυασμῷ μέ τόν ἐφιάλτην τῆς Φροντιστηριακῆς μακροχρονίου προετοιμασίας, ἐφ' ὅσον τό χάσμα μεταξὺ τῆς γυμνασιακῆς μορφώσεως καὶ τῶν ἀπαιτήσεων κατά τούς εἰσαγωγικούς διαγωνισμούς ὑφίσταται ὄπωσδήποτε.

Τό πρόβλημα λοιπόν ἐντοπίζεται εἰς τὴν εὕρεσιν μεθόδου διά τῆς ὅποιας οἱ κρινόμενοι νά ἔχουν ἐμπιστοσύνην καὶ νά αἱσθάνωνται καλῶς κατά τὴν διάδικασίαν τῶν ἔξετάσεων καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν γνώσεων. Ἡ θεωρουμένη σήμερον ως νοσηρά κατάστασις πρέπει νά εὕρη τάχειαν καὶ ὄρθην θεραπείαν.

3. Η ΑΠΟΚΤΗΣΙΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗ ΑΡΩΓΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙ-
ΔΕΙΑΣ.

‘Η έργασία διά τήν ἔρευναν καί μελέτην τοῦ προβλήματος τῶν εἰ-
σαγωγικῶν διαγωνισμῶν ἔγινε βάσει τοῦ ἐξῆς προγράμματος :

α) Σύνταξις πινάκων διά τό ἔτος 1969 εἰς τοὺς ὅποιους ἀναγράφονται
οἱ ἀριθμοὶ τῶν μαθητῶν διά κάθε γενικόν βαθμόν τοῦ ’Ακαδημαϊκοῦ
’Απολυτηρίου καί τοῦ ’Απολυτηρίου τοῦ Γυμνασίου.

β) Οἱ ἀνωτέρω πίνακες ἀφοροῦν :

1. εἰς ἕκαστον κύκλον σπουδῶν δι’ ὀλόκληρον τὴν χώραν,
2. εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν τμημάτων : ΑΘΗΝΑΙ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΛΟΙΠΗ ΕΛ-
ΛΑΣ.

γ) Διὰ τοὺς ὑποφέροντας τῶν Πολυτεχνείων καί τῶν Φυσικομαθηματικῶν

Σχολῶν οἱ πίνακες ἀναφέρονται εἰς τοὺς βαθμούς καί δι’ ἕκαστον
μάθημα τοῦ ’Ακαδημαϊκοῦ ’Απολυτηρίου.

δ) Δι’ ἕκαστον ὑποφέροντας τῶν Πολυτεχνείων καί τῶν Φυσικομαθηματικῶν
Σχολῶν ἀναφέρεται ὁ βαθμός ’Απολυτηρίου τοῦ Γυμνασίου καί ὁ γε-
νικός βαθμός τοῦ ’Ακαδημαϊκοῦ ’Απολυτηρίου.

Τά στοιχεῖα ταῦτα παρεσχέθησαν βάσει ἡμετέρου προγράμματος ὑπό¹
τοῦ ’Υπουργείου Παιδείας καί τῆς Στατιστικῆς ’Υπηρεσίας ὑπό μορφῇ
εἰδικῶν Πινάκων, ἐκ τῶν ὅποιων ἡντλήθησαν στατιστικαὶ πληροφορίαι ὁ-
δηγοῦσαι εἰς τά ἀναφερόμενα ἀποτελέσματα.

‘Η ὅλη ἔργασία διά τήν ἀπόκτησιν τῶν πινάκων ὅφείλεται εἰς τὸν
Γενικὸν Γραμματέα τοῦ ’Υπουργείου Παιδείας κ. Νικόλ. Γαλιδάκην.

‘Η ἐπεξεργασία τῶν στατιστικῶν δεδομένων ἀπῆτησεν μακρόν χρόνον
καί ἐπίπονον ἔργασίαν. ‘Ο καθηγητής κ. Κονοφάγος θά ἀναλύσῃ ἐντός ὀ-
λίγου τήν ἔργασίαν ταύτην καί τήν μαθηματικήν αὐτῆς μελέτην.

4. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑ-
ΣΜΑΤΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.

‘Εκ τῆς μελέτης τῶν στατιστικῶν δεδομένων ἀποδεικνύεται ὅτι εἰ-
ναι δύνατον δι’ ἀπλουστάτων μέσων .νά ἀλλάξῃ ριζικῶς τό σύστημα ἐλέγ-
χου τῶν γνώσεων καί τῶν πνευμάτων ἵνανοτήτων τῶν ἀποφοιτούντων ἐκ
τῶν Γυμνασίων μέ σκοπόν τήν λογικήν, δικαίαν καί ὡφέλιμόν προώθησίν
των πρός τάς ἐπομένας βαθμίδας ἐκπαιδεύσεως.

‘Η ἐξέλιξις πρός νέας μορφάς ἀποσκοπούσας πρός πλήρη ἐξάλιψιν

τῶν μειονεκτημάτων τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν καί πρός ἐξυγίανσιν καί ἀξιοποίησιν τῆς μέσης Γυμνασιακῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπαιτεῖ ἀπλῶς μικράν προσπάθειαν καί σοβαράν ὄργάνωσιν διά τὴν δικαίαν καί ὅρθολογικήν ἐπισήμανσιν τῶν ἀρίστων καί πλέον ἴκρων νέων καί προώθησιν αὐτῶν πρός τάς βαθμίδας τῆς Ἀνωτάτης καί Ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ ἀπαιτηθησομένη ὄργάνωσις δέν πρέπει νά θεωρηθῇ δυσχερής καί δαπανηρά διότι διά στοιχειώδους τακτοποιήσεως τοῦ ζητήματος τοῦ ἐλέγχου τῶν γνώσεων κατά τὴν διάρκειαν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν καί διά τῆς στενῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν καθηγητῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καί τῶν φορέων τῶν ἐπομένων βαθμίδων ἐκπαιδεύσεως οἱ ἀποφοιτοῦντες ἐκ τῶν Γυμνασίων θά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τὸν ἐφιάλτην τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν καί θά καταστοῦν λίαν παραγωγικά πνευματικά στελέχη τῆς κοινωνίας. Συγχρόνως θά ἔξυφωθῇ τὸ γόντρον τῶν Γυμνασίων τῶν ὅποιων τό Ἀπολυτήριον θά ἀποτελῇ εἰς τὸ ἑξῆς λίαν ἀξιόλογον ἐφόδιον διά τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς ὑπό πλείστων νέων. Ούδείς νέος θά ὑφίσταται τὴν ταπείνωσιν τῆς ἀποτυχίας κατά τούς εἰσαγωγικούς διαγωνισμούς διότι βάσει τοῦ βαθμοῦ θά δύναται νά εὕρη πάντοτε σχολήν τινά διά νά σπουδάσῃ.

Ορθολογική λύσις θά ἔτοι δὲ ἐλέγχος τῶν γνώσεων καί ἡ ἐκτίμησις τῶν πνευματικῶν ἰκανοτήτων τῶν ὑποψηφίων ὅχι διά τὴν εἶσοδον εἰς τάς Ἀνωτάτας καί Ἀνωτέρας Σχολάς, ἀλλά δ συνεπής καί αὐτηρός ἐλεγχος διά τὴν ἔξοδον των ἐκ τῶν Γυμνασίων καί ἡ ἀξιολόγησις τῶν μαθητῶν κατόπιν μακροχρονίων καί συστηματικῶν κατά τὴν διάρκειαν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν καί ποικίλων δοκιμασιῶν καί ἐλέγχων διάτον μαθορισμόν τῶν κατευθύνσεων σπουδῶν δι' ἓνα ἔκαστον σπουδαστήν, βάσει τῶν ἐπιστημονικῶν δεδομένων τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, κλπ.

Προφανῶς ή λύσις αὗτη προϋποθέτει ριζικήν ἐπέμβασιν ἐπί τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῶν σπουδῶν κατά τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Γυμνασίου, εἰς πρώτην φάσιν, κατέ τελικῶς κατάλληλον διαμόρφωσιν τῆς κατωτέρας καί μέσης παιδείας ἐντός εὐλόγου χρονικοῦ διαστήματος.

Ἐάν ή τελική βαθμολόγησις τῶν μάθητῶν κατά τὴν ἔξοδον ἐκ τῶν Γυμνασίων γίνεται μέ λογικόν σύστημα, μέ δικαιοσύνην καί μέ συνέπειαν οἱ εἰσαγωγικοὶ διαγωνισμοὶ διά τάς Ἀνωτάτας καί Ἀνωτέρας Σχολάς δέν θά ἔχουν πλέον νόημα, ὅπως θά ἀποδείξῃ μαθηματικῶς ὁκαθηγητής κ. Κονοφάγος. Ό τελικός βαθμός, προερχόμενος ἐκ πλείστων στοιχείων θά ρυθμίζῃ τὴν πρεσίαν ἐκάστου ἀποφοιτοῦντος ἐκ τοῦ Γυμνασίου πρός τὴν Ἀνωτέραν καί Ἀνωτάτην βαθμίδα ἐκπαιδεύσεως. Πα-

ραλλήλως οι ἀποφοιτοῦντες ἐκ τῶν Ἀγωτέρων Σχολῶν ἔχοντες τελικόν βαθμόν ἄνω ὥρισμένου ὁρίου θά δύνανται ἄνευ ἑτέρας διαδικασίας νά προχωροῦν πρός τὴν βαθμίδα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

"Ἄς δημεύθη ἀκριβή ὅτι δίκαιον καί σκόπιμον εἶναι οἱ μαθηταί τῶν Μέσων Σχολῶν ἀπόφοιτοῦντες μέ βαθμόν ἄνω ὥρισμένου ὁρίου νά δύνανται νά προχωροῦν πρός τὴν βαθμίδα τῆς Ἀνωτέρας Ἐκπαιδεύσεως.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλοι οἱ νέοι, ἀνέξαρτήτως πορείας τῶν σπουδῶν των δύνανται νά προχωροῦν πρός τὴν Ἀνωτάτην βαθμίδα Ἐκπαιδεύσεως καί νά φθάνουν εἰς τὰ ἀνώτατά πνευματικά ἀξιώματα. Οὐδείς φραγμός ἄμεσος ἢ ἔμμεσος δέν πρέπει νά ὑφίσταται.

Κατά τὸν τρόπον αὐτὸν οἱ νέοι ἀναλόγως τῶν κοινωνικῶν καί οἰκονομικῶν δυνατοτήτων των καί τῆς ἐπιδόσεώς τῶν κατά τὰς σπουδάς των θά πρόχωροῦν ψυσιολογικά διά τὴν πνευματικήν των ἀνάπτυξιν χωρίς νά αἰσθάνωνται ὅτι ὑφίστανται ὅριστικόν ἀποκλεισμόν εἰς τὴν περίπτωσιν ἀποτυχίας εἰς τοὺς εἰσαγωγικούς διαγώνισμούς διά τὰς Ἀνωτέρας καί Ἀνωτάτας Σχολάς.

Εἰς τὴν προβαλλομένην εἰκόνα φαίνεται στοιχειώδης γραφική διατύπωσις τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων.

"Ἡ ἐκπίσις διά πᾶσαν δυνατότητα πρόσδου θά ἀπότελέσῃ τὸ σπουδαῖον κίνητρον διά τὴν ψυσιολογικήν προσπάθειαν βελτιώσεως τῆς πνευματικῆς στάθμης. Ἡ μελέτη θά καταστῇ θρησκεία διά τοὺς νέους.

Θά ἀναγραφοῦν κατωτέρω μερικαί προτάσεις διά τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀνωτέρω σχεδίου :

1. "Ο ἔλεγχος τῶν γνώσεων καί τῆς ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων πρέπει νά γίνεται ὑπό δύμαδων ἐκπαιδευτικῶν εἰς τὰς ὁποίας ὀπωσδήποτε θά μετέχουν οἱ φορεῖς τῆς Ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως οἱ ἀποικιαὶ ἄλλωστε πρέπει νά ἐνδιαφέρονται βασικῶς διά τὴν ἀληθῆ ποιείτητα τῶν μελλόντων φοιτητῶν καί σπουδαστῶν, διότι τοῦτο θά προετοιμάσῃ καί θά διευκολύνῃ τὸ ἔργον των εἰς τὰ Πανεπιστήμια καί Πολυτεχνεῖα, θά ἐπιτύχῃ ἔξοικον δόμησιν χρόνου καί θά ἀνυφώσῃ τὴν στάθμην τῆς ἔργασίας εἰς τὰ Ἀνωτάτα ἐκπαιδευτικά 'Ιδρυματα.

2. "Τὸ πρόβλημα τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν Γυμνασίων, τῶν Μέσων Τεχνικῶν Σχολῶν καί τῶν Ἀνωτέρων Τεχνικῶν Σχολῶν πρέπει νά προωθήθῃ ζωηρῶς πρός τὴν πλήρη καί ἐπιτυχῆ λύσιν του. Ἐνταῦθα πρέπει νά ἐξάρωμεν τὴν μεγίστην συμβολήν τοῦ 'Ιδρυματος Εὔγενίδου εἰς τὸ πράγματι ἐθνικῆς σημασίας ἔργον τῆς συγγραφῆς τεχνικῶν διδακτι-

- 3 -
κῶν συγγραμμάτων.

3. 'Η ὑπαρξίας σοβαρῶν διδακτικῶν συγγραμμάτων λύει καὶ τό πρόβλημα τοῦ ἐλέγχου τῶν γνώσεων τῶν μαθητῶν. Τὰ θέματα τῶν ἔξετάσεων θά πανσουν πλέον νά ἀποτελοῦν παγίδας καὶ νά προκαλοῦν αἰφνιδιασμόν καὶ ἄγχος εἰς τοὺς μαθητάς. Αἱ ἔξετάσεις δέν θά εἶναι ἀγωνία καὶ ἄγχος ἀλλὰ εὐχάριστον λειτούργη μα. 'Η τυποποίησις τῶν θεμάτων τῶν ἔξετάσεων καὶ ἡ ἀπόλυτος ὁρθότης καὶ συφήνεια αὐτῶν θά ἐμπνεύσουν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς μαθητάς. Ούδείς θά ἀμφισβητῇ τὴν αρίστην τὴν ὁποῖαν θά ὑποστῇ.

'Η ἐφαρμογή τῶν νέων συστημάτων βαθμολογήσεως θά ἐξυγειάνη πλήρως τάς σχέσεις μεταξύ μαθητῶν καὶ διδασκόντων. Τελικῶς οἱ μαθηταί θά ἐπιζητοῦν τὴν αὐστηρότητα διότι θά συνειδητοποιήσουν τὴν σημασίαν τῆς γνώσεως καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ διαγωνισμοῦ.

4. Τό λειτούργημα τῆς διδασκαλίας πρέπει νά ἔνισχυθῇ δι' ὅλων τῶν μέσων τά δόποια σήμερον διαθέτει ἡ διδακτική ἐπιστήμη καὶ ἡ διδακτική τεχνική. 'Ο διδάσκαλος-ρήτωρ θά εἶναι πάντοτε ὁ φορεύς τῆς θέρμης διά τὴν μετάδοσιν καὶ τὴν ἀπόκτησιν γνώσεων. 'Αλλά ἂνευ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἂνευ καταλλήλων συνθηκῶν καὶ ἂνευ εἰδικῶν χώρων διδασκαλίας οἰαδῆποτε προσπάθεια τῶν διδασκόντων καὶ οἰαδῆποτε θέλησις τῶν μαθητῶν πίπτει σχεδόν εἰς τό κενόν. 'Απεδείχθη διτοί ἡ διδασκαλία διά τοῦ προφορικοῦ μόνον λόγου εἶναι "ἐπιχειρησις ἀντιονομική". Τὰ ὅπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας ἀναβιβάζουν τὴν παραγωγικότητα τῆς παιδείας εἰς λίαν ὑψηλούς συντελεστάς. Σήμερον δέν νοεῖται ἐκπαίδευσις χωρίς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν νέων ὅπτικοακουστικῶν μέσων διδασκαλίας.

'Οφείλω νά ἀναφέρω διτοί ἀπό τετραετίας ἔχουν πραγματοποιηθῆ ἄνω τῶν 50 διαλέξεις καὶ δύμιλίαι περί τῶν νέων διδακτικῶν ὅπτικοακουστικῶν μέσων εἰς τάς αἰθούσας τοῦ Τεχνικοῦ Κέντρου τοῦ 'Ιδρυματος Εὐγενίδου ὑπό εἰδικῶν ἐπιθημόνων, 'Ελλήνων καὶ ξένων. 'Επίσης εἰς πλεῖστα 'Ιδρυματα, ὡς τό Κέντρον Μετεκπαίδευσεως τοῦ 'Υπουργείου Πρεσβρίας, τό 'Ελληνικόν Κέντρον Παραγωγικότητος, τὴν 'Ελληνοαμερικανικήν "Ἐνωσιν, τὴν Χ.Ε.Ν., τὴν Σχολήν Δημοσιογραφίας, τό Κέντρον Ταχυρύθμου ἐκπαίδευσεως ἐνηλίκων αλπ., αλπ., γήνονται συνεχῶς λίαν ἀξιόλογοι προσπάθειαι διά τὴν διάδοσιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὅπτικοακουστικῶν διδακτικῶν μέσων, μεταξύ τῶν ὅποιων σπουδαίων θέσιν κατέχουν δικαιολογίας καὶ ἡ τηλεόρασις.

"Σήμερον ἐν 'Ελλάδι ὑπάρχουν πλεῖστοι φορεῖς ἀναπτύξεως τῶν Διδακτικῶν 'Οπτικοακουστικῶν μέσων. 'Αναφέρομεν τά 'Υπουργεῖα Παιδείας, Προεδρίας, 'Εργασίας, Γεωργίας, Κοινωνικῶν 'Υπηρεσιῶν, τό Κέντρον' Ερεύνης καὶ ἐφαρμογῆς τῶν Ο.Α.Μ. ⁽⁺⁾, τό 'Ελληνικόν Κέντρον Παραγωγικότητος, τήν Δ.Ε.Η., τόν Ο.Τ.Ε., τό Κ.Π.Ε. "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, τό Β.Ε." Ιδρυμα, κλπ.

'Εάν αἱ προσπάθειαι τῶν ἀνωτέρω φορέων συντονισθοῦν καλῶς - ἐνδεχομένως διά τῆς ἴδρυσεως ἐννιαίου ὄργανισμοῦ ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας, καὶ διά ἴδρυσεως εἰδικῶν ἐκπαιδευτικῶν σταθμῶν Ραδιοφωνίας καὶ Τηλεοράσεως - εἴναι βέβαιον ὅτι εἰς τήν χώραν μας τά νέα διδακτικά ὀπτικοακουστικά μέσα θά θαυματουργήσουν, πρός μέγιστον ὄφελος τῆς Παιδείας.

"Οταν δύλαι αἱ αἴθουσαι διδασκαλίας τῆς χώρας μας βελτιωθοῦν, ἐξοπλιζόμεναι μέ τόν σύγχρονον ἐκπαιδευτικόν ἐξοπλισμόν, ἐν συνδυασμῷ μέ τήν θεραπείαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἀτελειῶν καὶ σφαλμάτων (ἀερισμός θέρμανσις, θόρυβος, ἐπίπλωσις κλπ. κλπ.) τά διδακτήρια θά καταστοῦν κέντρα ἔλξεως διά τούς διδάσκοντας καὶ διά τούς διδασκομένους. Τότε πράγματι θά ἀνθίσῃ ἡ Παιδεία. 'Αφ' ἐτέρου ἡ στενή, συνεχής, ὄργανωμένη καὶ ὑποχρεωτική συνεργασία μεταξύ τῶν καθηγητῶν τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν φορέων τῶν ἀνωτέρων βαθμίδων ἐκπαιδεύσεως θά αὐξήσῃ τήν ἀποδοτικότητα τῶν καθηγητῶν τῆς μέσης παιδείας καὶ θά διευκολύνη τό ἔργον τῶν καθηγητῶν τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως. Οἱ ἐκπαιδευτικοί λειτουργοί θά εἴναι συνεχῶς διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι. Αὐτό εἴναι ἀπαίτησις τῆς ἐποχῆς μας.

5. Τά ἐπαγγελματικά δικαιώματα τῶν ἀποφοίτων ἑκάστης βαθμίδος πρέπει νά καθορισθοῦν ἐπισήμως σαφῶς, ἐπακριβῶς καὶ ὄριστικῶς. Καθήκοντα καὶ δικαιώματα διδασκόντων καὶ διδασκομένων πρέπει νά συνειδητοποιηθοῦν ἄπαξ διά παντός. Πάντοτε μέ στόχον τήν λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν, ἀνεφέρθησαν αἱ ἀνωτέρω προτάσεις ὡς ἀπλῶς ἐνδεικτικαὶ τῶν προσπαθειῶν αἱ ὁποῖαι πρέπει νά γίνουν διά τήν συνεχῆ βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ὑπό τάς ὁποίας θά ἐξελίσσεται ἐπί τά βελτίω συνεχῶς ἡ στρατηγική καὶ ἡ τακτική τῆς Παιδείας. Πιστεύομεν ὅτι τίποτε δέν εἴναι δύσκολον ἡ ἀκατόρθωτον ὅταν διατίθεται πίστις, λογική καὶ ἀποφασιστικότης.

(+) Τό Κ.Π.Ε. ΟΑΜ ἔχει ἥδη ὄργανωση 2 Διεθνεῖς 'Εκθέσεις ἐν 'Αθήναις, ἡ συμβολή τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν λίαν ἀξιόλογος.

Χρόνος καί χρῆμα φθείρονται σήμερον διά. τήν διεξαγωγήν τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν, δυστυχῶς εἰς λίαν δυσαναλόγως. μεγάλα ποσά συγκριτικῶς μέ τάς διπάνας καί τούς μόχθους διά τήν κυρίως διδασκαλίαν.

'Ο χρόνος καί τό χρῆμα ἃς διατεθοῦν διά τήν ἀξιοπόίησιν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν καί γενικώτερον ὅλοικήδου τῆς αλιμάκος τῶν σπουδῶν.

'Η ἐθνική ταλαιπωρία τῶν εἰσαγωγικῶν διαγωνισμῶν πρέπει καί δύναται νά ἔκλειφη εἰς ἐποχήν κατά τήν δύοιαν ή παγκόσμιος προσπάθεια συγκεντρώνεται εἰς τήν παραγωγήν ὅσον τό δυνατόν περισσοτέρων λογικῶν ἀνθρώπων, ίνανδν νά ἀντιμετωπίσουν τήν ραγδαίαν ἐξέλιξιν τῆς τεχνολογικῆς προόδου, εἰς ὅσον τό δυνατόν μικρότερον χρονικόν διάστημα.